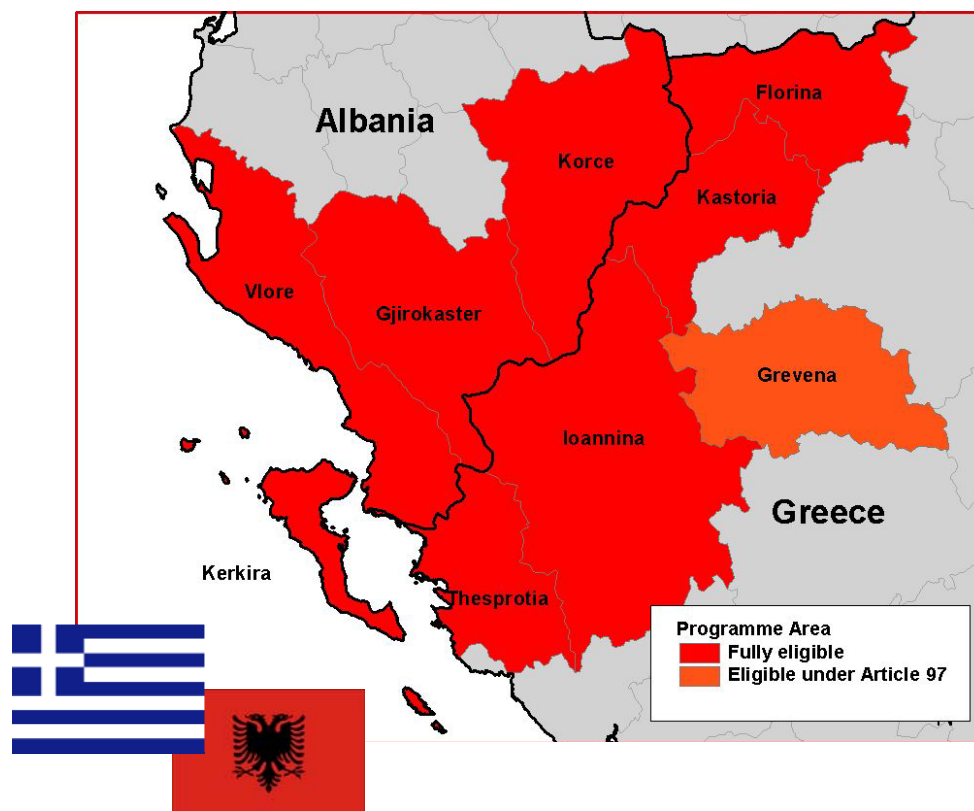

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ & ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ INTERREG

**“ ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΤΗΣ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΕΛΛΑΔΑ – ΑΛΒΑΝΙΑ
ΤΟΥ ΣΤΟΧΟΥ 3 ‘ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΧΩΡΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ’
”**

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2007

ΥΔΡΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ
ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ & ΜΕΛΗΤΗΤΕΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	3
2. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	11
2.1. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	13
2.2. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ	14
3. ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ Η΄ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	16
3.1. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΗΣ ΕΕ	16
3.2. ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	17
3.3. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	21
3.4. ΠΟΣΟΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ	21
3.5. ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	25
3.6. ΣΤΟΧΟΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	33
4. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ Ή΄ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	39
4.1. ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	39
4.2. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ	41
4.3. ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ.....	42
4.3.1. Άξονας προτεραιότητας 1: «Βελτίωση της Οικονομικής Διασυννοριακής Ανάπτυξης»	42
4.3.2. Άξονας προτεραιότητας 2: «Προώθηση και ανάπτυξη του περιβάλλοντος και των φυσικών και πολιτισμικών πόρων».....	46
4.3.3. Άξονας προτεραιότητας 3: «Τεχνική Βοήθεια»	49
4.4. ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΟΡΑΤΟΤΗΤΑ.....	50
5. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ	52
6. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	55
6.1. ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ – ΥΛΙΚΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	55

6.1.1.	Δημογραφία και Χωρικά Σχέδια, Μετανάστευση	55
6.1.2.	Οικονομικές Επιδόσεις – Υλικά Περιουσιακά Στοιχεία.....	57
6.1.3.	Εκπαίδευση και Έρευνα & Ανάπτυξη.....	67
6.2.	ΥΓΕΙΑ – ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ	69
6.3.	ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ, ΧΛΩΡΙΔΑ ΚΑΙ ΠΑΝΙΔΑ	70
6.4.	ΕΔΑΦΟΣ	116
6.5.	ΥΔΑΤΑ.....	119
6.5.1.	Υδατικοί Πόροι.....	119
6.5.2.	Υδροδότηση	133
6.5.2.1	Τομεακή Ζήτηση Νερού.....	134
6.5.3.	Παράκτια Κολυμβητικά Ύδατα	136
6.5.4.	Υγρά Απόβλητα.....	137
6.6.	ΑΕΡΑΣ.....	138
6.6.1.	Ατμοσφαιρική Ρύπανση	138
6.6.2.	Κύριες Πηγές Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης	142
6.7.	ΚΛΙΜΑΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	144
6.8.	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	148
6.9.	ΤΟΠΙΟ.....	156
7.	ΕΚΤΙΜΗΣΗ, ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.....	159
8.	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΑΞΗΣ – ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ	186
9.	ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΠΟΥ ΑΝΕΚΥΨΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΤΗΣ ΣΜΠΕ	190
10.	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	192

1. ΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Το κεφάλαιο αυτό παρουσιάζει τη μη τεχνική περίληψη της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων σύμφωνα με την οδηγία 2001/42 της ΕΕ.

Η επιλέξιμη περιοχή του Προγράμματος αποτελείται από τις περιοχές Vlorë (Αυλώνα), Gjirokastër (Αργυρόκαστρο) και Korçë (Κορυτσά) στην Αλβανία και από τους Νομούς Κέρκυρας, Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων, Καστοριάς, Γρεβενών και Φλώρινας στην Ελλάδα.

Η Στρατηγική του Προγράμματος είναι δομημένη κατά μήκος ενός **Γενικού Στόχου** και δύο **Στρατηγικών Προτεραιοτήτων** που θα επιτευχθούν εντός των δυο **Άξόνων Προτεραιότητας**. Αυτοί οι δύο **Άξονες Προτεραιότητας** θα συνοδεύονται από έναν Άξονα Προτεραιότητας στην Τεχνική Βοήθεια στοχεύοντας στην επιτυχή εφαρμογή του.

Ο Γενικός Στόχος του Προγράμματος είναι να αυξηθεί το βιοτικό επίπεδο του πληθυσμού προωθώντας την βιώσιμη τοπική ανάπτυξη στη διασυνοριακή περιοχή

Οι Άξονες προτεραιότητας του προγράμματος είναι οι εξής:

- **Άξονας προτεραιότητας 1: "Ενίσχυση της διασυνοριακής οικονομικής ανάπτυξης"**, που στοχεύει να προωθήσει τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη μέσω των κοινών επεμβάσεων και να διευκολύνει τις διασυνοριακές σχέσεις.
- **Άξονας Προτεραιότητας 2: «Πρώθηση και ανάπτυξη του περιβάλλοντος και των φυσικών και πολιτιστικών πόρων»** που στοχεύουν στην προώθηση των κοινών ενεργειών για την προστασία του περιβάλλοντος και την κινητοποίηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς .
- **Άξονας προτεραιότητας 3: "Τεχνική βοήθεια"** που στοχεύει στην

επιτυχή υλοποίηση του Προγράμματος.

Το διασυνοριακό πρόγραμμα συνεργασίας IPA Ελλάδα/Αλβανία 2007-2013 είναι βασισμένο στις κύριες οδηγίες που παρέχονται από τα Εθνικά Στρατηγικά Πλαίσια Αναφοράς (NSRF) για την Ελλάδα και το MIPD για την Αλβανία, καθώς επίσης και στις προτεραιότητες που παρέχονται από την ΕΕ, όσον αφορά στην προώθηση της ικανότητας υποστήριξης και Συνοχής.

Οι περιβαλλοντικές ανάγκες και προτεραιότητες στην Ελλάδα και την Αλβανία είναι παρόμοιες, η διασυνοριακή περιοχή αποτελείται από πλούσιες περιβαλλοντικές και φυσικές αξίες. Στην ΣΜΠΕ εξετάστηκαν οι περιβαλλοντικοί τομείς βιοποικιλότητα, πληθυσμός - υλικά περιουσιακά στοιχεία, ανθρώπινη υγεία, χλωρίδα, πανίδα, έδαφος, ύδατα, αέρας, κλιματολογικοί παράγοντες, πολιτιστική κληρονομιά και τοπίο.

Η ΣΜΠΕ περιγράφει αρχικά την πιθανή εξέλιξη που αφορά σε αυτούς τους τομείς σε περίπτωση που δεν εφαρμοστεί το πρόγραμμα και αξιολογεί στη συνέχεια τη σχέση των προαναφερθέντων περιβαλλοντικών τομέων με τις Προτεραιότητες και τα Πεδία Παρέμβασης του Προγράμματος. Στις περιπτώσεις όπου δεν προκύπτει αλληλεπίδραση μεταξύ των δύο, δεν διεξάγεται καμία περαιτέρω εκτίμηση. Αν και η διαμόρφωση εναλλακτικών σεναρίων αποτελεί σημαντικό στοιχείο για την υλοποίηση της ΣΜΠΕ, στο παρόν πρόγραμμα εξαιτίας των περιορισμένων επιπτώσεων στο περιβάλλον δεν προκύπτει η ανάγκη διατύπωσης άλλων εναλλακτικών λύσεων. Γενικά το πρόγραμμα περιλαμβάνει ιδιαίτερα περιορισμένο οικονομικό αντικείμενο ενώ οι δράσεις του θεωρούνται ήπιες και χωρίς σημαντικά τεχνικά έργα.

Το επόμενο κεφάλαιο εξετάζει την υφιστάμενη κατάσταση του περιβάλλοντος στην επιλέξιμη παραμεθόρια περιοχή. Τα ακόλουθα θέματα αναλύονται:

- Πληθυσμός

Οι τάσεις στην επιλέξιμη παραμεθόρια περιοχή παρουσιάζουν σημαντική μείωση του πληθυσμού. Όσον αφορά τη δομή πληθυσμού, οι Αλβανικές περιφέρειες αποκαλύπτουν ένα μεγάλο ποσοστό του νέου πληθυσμού, ενώ στην Ελλάδα υπάρχει μια πιο ισορροπημένη εικόνα με την προφανή εξαίρεση

της Θεσπρωτίας.

- Ανθρώπινη υγεία

Τα κύρια αστικά κέντρα είναι εξοπλισμένα με μια ικανοποιητική υποδομή υγείας συμπεριλαμβανομένων των κρατικών νοσοκομείων, των κέντρων υγείας και των σανατορίων. Οι υπάρχουσες εγκαταστάσεις στην ελληνική πλευρά χρησιμοποιούνται από τον πληθυσμό και των δύο πλευρών των συνόρων, δεδομένου ότι τα νοσοκομεία στην Αλβανία αντιμετωπίζουν ακραίες ελλείψεις εξοπλισμού.

- Βιοποικιλότητα, χλωρίδα και πανίδα

Τα φυσικά ενδιαίτηματα και οι κοινωνίες φυτών και ζώων που ζουν σε αυτά, έχουν υποβαθμισθεί και εξακολουθούν να υποβαθμίζονται τόσο ποιοτικά, όσο και ποσοτικά. Οι σπουδαιότερες αρνητικές αλλαγές συμβαίνουν σε αγροτικά ενδιαίτηματα, που διατηρούνται από τις ανθρώπινες δραστηριότητες, στα δάση και στις ακτές. Η πίεση στην βιοποικιλότητα είναι ιδιαίτερα αξιοσημείωτη σε περιοχές όπου η πίεση των χρήσεων γης είναι έντονη.

Η επιλέξιμη ελληνική περιοχή περιλαμβάνει σημαντικό αριθμό προστατευόμενων περιοχών, Εθνικά Πάρκα, καταφύγια θηραμάτων κ.λπ., που προστατεύονται από την Ευρωπαϊκή ή/και Εθνική Νομοθεσία. Προστατεύονται για τα σημαντικά ενδιαίτηματα, την ποικιλότητα χλωρίδας και πανίδας, όπου συγκαταλέγονται διάφορα σπάνια είδη τόσο για την Ελλάδα, όσο και την Ευρώπη. Σύμφωνα με τις Οδηγίες 92/43/ΕΟΚ και 79/409/ΕΟΚ, στην επιλέξιμη ελληνική περιοχή, έχουν επιλεγθεί 17 Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ – Sites of Community Interest SCI) του δικτύου Natura 2000, 11 Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ – Special Protected Areas SPA) και 10 SCI/SPA περιοχές.

Η Αλβανία, αν και μικρή χώρα, διακρίνεται για την πλούσια βιολογική ποικιλότητα και ποικιλότητα τοπίων. Αυτή η ποικιλότητα προέρχεται από τη γεωγραφική θέση της χώρας και τα γεωλογικά, υδρολογικά, κλιματικά και εδαφικά και μορφολογικά χαρακτηριστικά. Το ορεινό έδαφος σε συνδυασμό με τις απότομες βουνοπλαγιές δημιουργεί ιδανικές συνθήκες για τη συντήρηση και προστασία μεγάλου αριθμού ειδών, τα οποία είναι τόσο ενδημικά, όσο και υποενδημικά. Μετά το 1992, με την έγκριση του Νόμου «για την

Προστασία του Περιβάλλοντος», και ενός αριθμού σχετικών νόμων που αφορούν τα δάση, την άγρια πανίδα κ.λπ., ξεκίνησαν οι εργασίες για την αναδιάρθρωση του Δικτύου Προστατευόμενων Περιοχών, σύμφωνα με τις αποδεκτές από την IUCN αρχές.

- Έδαφος

Στην Ελλάδα το κύριο πρόβλημα αναφορικά με τους εδαφικούς πόρους είναι η ερημοποίηση (συμπεριλαμβανομένων της εδαφικής διάβρωσης και της αλάτωσης εδαφών), που συνεπάγεται την μείωση παραγωγικότητας των εδαφών και την υποβάθμιση, ποσοτικά και ποιοτικά, των υδάτινων πόρων. Η διάβρωση του εδάφους και η υποβάθμιση της χέρσου αποτελούν έντονο πρόβλημα για την Αλβανία. Οι συνθήκες διάβρωσης (κλίμα, χρήσεις γης και τοπογραφία) είναι έντονες και απαιτούνται άμεσα μέτρα προστασίας. Ακόμη ένα πρόβλημα σχετικό με τους εδαφικούς πόρους και στις δύο χώρες είναι η έλλειψη ικανοποιητικής διαχείρισης των αποβλήτων.

- Ύδατα

Η επιλέξιμη παραμεθόρια περιοχή είναι πλούσια σε φυσικούς πόρους. Η αφθονία υδάτινων πόρων έχει κάνει την περιοχή μια σημαντική πηγή υδροενέργειας και για τις δύο χώρες.

Οι έντονες γεωργικές και κτηνοτροφικές δραστηριότητες, η βιομηχανική δραστηριότητα, η τουριστική ανάπτυξη, τα υδροηλεκτρικά έργα καθώς και η υδατοκαλλιέργεια, σε συνδυασμό με το οργανικό φορτίο των αστικών λυμάτων, αποτελούν την κύρια πηγή ρύπανσης των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων. Άλλα αίτια υποβάθμισης των υγροτόπων είναι η στράγγιση, η υπεραλίευση, η εγκατάσταση και επέκταση οικισμών, η ρύπανση από στερεά αστικά απορρίμματα και οι διαρροές βενζίνης από γεωτρήσεις στην Αλβανική πλευρά.

Η ελληνική πλευρά της περιοχής συνεργασίας δεν αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα επάρκειας και ρύπανσης των υδατικών της πόρων, παρά μόνο εποχιακά και εστιασμένα σε τοπική κλίμακα. Η ποιότητα νερού αναμένεται να υποβαθμιστεί στην Αλβανία, λόγω όχι μόνο των κλιματικών αλλαγών, αλλά

και της προκείμενης βιομηχανικής και γεωργικής ανάπτυξης.

Η ποιότητα των παράκτιων κολυμβητικών υδάτων της περιοχής παρακολουθείται συστηματικά, σύμφωνα με τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η συμβατότητα τους με τις υποχρεωτικές τιμές της σχετικής Οδηγίας 76/160/EEC προσεγγίζει το 100%.

Μέχρι πρόσφατα στην επιλέξιμη αλβανική περιοχή δεν υπήρχαν εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων. Ωστόσο, οι διαδικασίες υλοποίησης κάποιων έργων στην περιοχή είναι σε εξέλιξη. Οι δήμοι έως τώρα δεν προβαίνουν σε μετρήσεις της ποσότητας και της ποιότητας των υγρών αποβλήτων που προέρχονται από τις διάφορες πηγές ρύπανσης.

- Αέρας

Γενικά, οι κυριότερες πηγές επιβάρυνσης της ατμόσφαιρας είναι οι εκπομπές από τις βιοτεχνικές και βιομηχανικές δραστηριότητες που τυχόν υπάρχουν, τα καυσαέρια από τα αυτοκίνητα και γενικά ο κυκλοφοριακός φόρτος του οδικού δικτύου καθώς και οι καυστήρες των κεντρικών θερμάνσεων των κατοικιών που χρησιμοποιούν πετρέλαιο ως πρώτη ύλη.

Στην Δυτική Μακεδονία, η βιομηχανική δραστηριότητα αποτελεί πολύ σημαντική πηγή ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Οι θερμοηλεκτρικές μονάδες της ΔΕΗ Α.Ε. εκλύουν ένα σημαντικό ποσοστό της συνολικής αέριας ρύπανσης της περιοχής. Τα στοιχεία όσον αφορά στην ποιότητα του αέρα στις αστικές περιοχές της αλβανικής πλευράς συνεργασίας δεν είναι επαρκή, για να έχουμε μια σαφή εικόνα. Τα κύρια στοιχεία που συμβάλλουν στην ατμοσφαιρική ρύπανση είναι οι μεταφορές και ο κατασκευαστικός τομέας.

- Κλιματικοί παράγοντες

Για την Ελλάδα ο στόχος του Κυότο προβλέπει αύξηση των εκπομπών των 6 αερίων του θερμοκηπίου μέχρι την περίοδο 2008-2012 κατά 25% σε σχέση με τα επίπεδα του 1990 (έτος αναφοράς για τα αέρια HFC, PFC και SF₆ είναι το 1995).

Σύμφωνα με τα σενάρια κλιματικών αλλαγών για την Αλβανία (που πραγματοποιήθηκαν στα πλαίσια της Πρώτης Εθνικής

Επικοινωνίας - First National Communication) το 2100 αναμένεται μια αύξηση στην ετήσια θερμοκρασία μέχρι 3.6°C και μείωση της ατμοσφαιρικής κατακρήμνισης σε -12.5% σε σχέση με το 1990.

Το κλίμα της περιοχής επηρεάζεται από τη διαφορετικότητα του εδάφους που κυμαίνεται από τη Μεσόγειο στις παράκτιες ζώνες ως τα βουνά της ενδοχώρας. Η βροχόπτωση είναι υψηλή και σαφώς επάνω από τους αντίστοιχους εθνικούς μέσους όρους.

- Πολιτιστική κληρονομιά

Τόσο στην ελληνική όσο και στην αλβανική επιλέξιμη περιοχή υπάρχουν σημαντικότερα στοιχεία πολιτιστικής κληρονομιάς, που χρονολογούνται από τη Νεολιθική έως και τη σύγχρονη εποχή. Μνημεία μεγάλης ιστορικής και θρησκευτικής σημασίας και αξίας της αρχαίας Ελληνικής, Ρωμαϊκής, Βυζαντινής και Οθωμανικής εποχής υπάρχουν σε όλες τις επιμέρους περιοχές της επιλέξιμης περιοχής, όπως και ποικιλία μουσείων (π.χ. αρχαιολογικών, ιστορικών και εθνογραφικών).

- Τοπίο

Τα κύρια χαρακτηριστικά της επιλέξιμης παραμεθόριας περιοχής είναι οι οροσειρές που αποτελούν ένα μέρος των Δειναρικών Άλπεων. Το ύψος κυμαίνεται από τη στάθμη της θάλασσας στις δυτικές παράκτιες ζώνες μέχρι τις υψηλότερες κορυφές, άνω των 2.600m (Σμόλικας) στα Ανατολικά. Η περιοχή είναι κυρίως δασική με κάποια γεωργική δραστηριότητα (δασοκομία, βόσκηση, ξηρή και αρδευομένη γεωργία) στις μικρότερες κοιλάδες. Τα βουνά, οι λίμνες και οι ποταμοί διαμορφώνουν ένα πολύ διαφορετικό τοπίο με τις πολυάριθμες μικρές εύφορες πεδιάδες, μεγάλου μήκους και στενές κοιλάδες, και τα απότομα φαράγγια, όπως το φαράγγι του Αώου και το φαράγγι του Βίκου.

Στη συνέχεια, η ΣΜΠΕ αξιολογεί τις πιθανές θετικές ή αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις των συγκεκριμένων Προτεραιοτήτων και Πεδίων Παρέμβασης στους σχετικούς περιβαλλοντικούς τομείς. Τα περισσότερα Πεδία Παρέμβασης δεν προωθούν κατασκευαστικά έργα, τα οποία θα μπορούσαν να ασκήσουν επιδράσεις στους προαναφερθέντες τομείς του

περιβάλλοντος. Το πρόγραμμα ασκεί στις περισσότερες περιπτώσεις θετική ή ουδέτερη επίδραση στο περιβάλλον μέσω της βελτίωσης της οικονομικής διασυννοριακής ανάπτυξης, της ανάδειξης και αειφόρου ανάπτυξης του περιβάλλοντος και των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, της εισαγωγής νέων τεχνολογιών, της επεξεργασίας κοινών στρατηγικών και εγγράφων ανάπτυξης, της βελτίωσης της συνεργασίας και της σωστής επιλογής και διαχείρισης των έργων.

Οι πιθανές αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις μπορεί ενδεχομένως να προκύψουν από τα πεδία παρέμβασης: α) προώθηση του βιώσιμου τουρισμού, β) διευκόλυνση της προσβασιμότητας των συνόρων μέσω μικρής κλίμακας υποδομών. Οι επιπτώσεις αυτές μπορεί να αφορούν στον αριθμό και στις επιδράσεις των επισκεπτών στην περιοχή προγραμματισμού που καταχρώνται το φυσικό περιβάλλον. Για παράδειγμα, εξαιτίας της αύξησης της έντασης μεταφορών και της αύξησης της ενεργειακής χρήσης στην περιοχή, προβλέπεται μια αρνητική αλλά μικρής κλίμακας επίδραση στην ποιότητα του αέρα και στους κλιματικούς παράγοντες. Επίσης, αναμένονται αύξηση ηχορύπανσης, αύξηση της κατανάλωσης ύδατος και της παραγωγής αποβλήτων, εξαιτίας της διευρυμένης κυκλοφορίας και της ανάπτυξης των υποδομών τουρισμού. Εντούτοις, αυτά τα πεδία παρέμβασης θα έχουν ασήμαντες επιδράσεις στους περιβαλλοντικούς τομείς, μόνο αν εφαρμοστούν τα μέτρα αντιμετώπισης. Οι πιθανές υποδομές που θα κατασκευαστούν, αν και μικρής κλίμακας, θα πρέπει να υπόκεινται στην εθνική ή ευρωπαϊκή νομοθεσία για την Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων.

Τέλος, ακολουθεί η περιβαλλοντική παρακολούθηση του προγράμματος, η οποία είναι μεγάλης σημασίας για την επιτυχή εφαρμογή του, καθώς επίσης και για τη δυνατότητα λήψης των απαραίτητων μέτρων προκειμένου να βελτιωθεί η απόδοσή του.

Η πρακτική εμπειρία δείχνει ότι μετρήσεις, που σχετίζονται με την διαδικασία και την υλοποίηση των περιβαλλοντικών στόχων, είναι αναγκαίες. Μεμονωμένα έργα μόνο σπάνια θα έχουν περιβαλλοντικές επιπτώσεις που μπορούν να μετρηθούν με περιβαλλοντικούς δείκτες. Ιδιαίτερη βαρύτητα πρέπει επομένως να δοθεί στην εξασφάλιση της συμβολής έκαστου

εγκεκριμένου έργου στη σωστή κατεύθυνση καθώς και της μη αρνητικής επίδρασής του στο περιβάλλον.

2. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η επιλέξιμη περιοχή του Προγράμματος εκτείνεται από το Ιόνιο Πέλαγος μέχρι τις λίμνες Πρέσπες. Τα εδαφικά σύνορα έχουν συνολικό μήκος 282 km καλύπτοντας μια περιοχή 21.588,41 km² και ενός πληθυσμού 1.040.118. Αποτελείται από 8 μονάδες NUTS III ή ισοδύναμους φορείς NUTS III και στις δύο χώρες. Οι επιλέξιμες NUTS III περιοχές από τα Δυτικά προς τα Ανατολικά είναι οι περιοχές Vlorë (Αυλώνα), Gjirokastër (Αργυρόκαστρο) και Korçë (Κορυτσά) στην Αλβανία και οι Νομοί Κέρκυρας, Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων, Καστοριάς, Γρεβενών και Φλώρινας στην Ελλάδα.

Το πρόγραμμα ακολουθεί μια λογική ακολουθία στόχων που κυμαίνεται από τους Στόχους των σχετικών Κανονισμών IPA και ERDF ως τους στόχους κάθε τομέα Παρέμβασης και των εξελισσόμενων ιδεών του έργου.

Το Μερίδιο προϋπολογισμού (ERDF και IPA) ανά άξονα προτεραιότητας είναι τα εξής:

- Άξονας προτεραιότητας 1: 45%
- Άξονας Προτεραιότητας 2: 45%
- Άξονας προτεραιότητας 3: 10%

Η στρατηγική του Προγράμματος διαμορφώνεται έτσι ώστε να εξασφαλιστούν συμπληρωματικότητες με τις Εθνικές Πολιτικές. Όσον αφορά τη συμμόρφωση του Προγράμματος με τις Εθνικές και Ευρωπαϊκές οδηγίες, διάφορες συναντήσεις έχουν πραγματοποιηθεί για να εξασφαλιστεί ότι η κάλυψη με ενέργειες που γίνονται σε εθνικό επίπεδο θα αποφευχθούν.

Η δομή του προγράμματος αποτελείται από δύο **Άξονες Προτεραιοτήτων με έξι Πεδία Παρέμβασης**. Οι προτεραιότητες 1 και 2 είναι προσανατολισμένες προς τις αρχές της Λισσαβόνας καθώς επίσης και του Γκέτεμποργκ και λαμβάνουν υπόψη τα διατομεακά ζητήματα των ίσων ευκαιριών, της πραγματικής διασυννοριακής συνεργασίας και της ικανότητας υποστήριξης.

Επιπλέον προβλέπεται και ο Άξονας Προτεραιότητας 3 «Τεχνική Βοήθεια».

Άξονας Προτεραιότητας 1: «Βελτίωση της οικονομικής διασυνοριακής ανάπτυξης»

ΑοΙ 1.1 Προώθηση της επιχειρηματικότητας: Ο στόχος είναι να υποστηριχθούν οι παρεμβάσεις που διευκολύνουν την ανάπτυξη των διασυνοριακών οικονομικών δραστηριοτήτων μέσω της χρήσης της υπάρχουσας δυνατότητας και των αναδυόμενων ευκαιριών.

ΑοΙ 1.2 Προώθηση του βιώσιμου τουρισμού: Ο στόχος είναι να υποστηριχθούν οι κοινές διασυνοριακές δραστηριότητες που υποστηρίζουν τον τουρισμό και που χρησιμοποιούν την υπάρχουσα φυσική και πολιτιστική κληρονομιά.

ΑοΙ 1.3 Άνθρωποι σε ανθρώπινες δραστηριότητες: Ο στόχος είναι να υποστηριχθούν οι κοινές διασυνοριακές δραστηριότητες μιας μικρότερης κλίμακας που εστιάζουν άμεσα στην αλληλεπίδραση του τοπικού πληθυσμού σε θέματα συμπληρωματικά στην οικονομική ανάπτυξη.

ΑοΙ 1.4 Διευκόλυνση της προσβασιμότητας των συνόρων μέσω μικρής κλίμακας υποδομών: Ο στόχος είναι να υποστηριχθούν οι μικρής κλίμακας παρεμβάσεις που συμβάλλουν στις γρήγορες και αποδοτικές διαδικασίες διέλευσης συνόρων.

Άξονας Προτεραιότητας 2: «Προώθηση και ανάπτυξη του περιβάλλοντος και των φυσικών και πολιτισμικών πόρων»

ΑοΙ 2.1 Προώθηση και προστασία των περιβαλλοντικών πόρων της περιοχής: Ο στόχος είναι να υποστηριχθούν οι παρεμβάσεις που προστατεύουν το περιβάλλον και αμβλύνουν τις περιβαλλοντικές επιδράσεις σχετικά με την οικονομική ανάπτυξη. Κατά τη διάρκεια της αξιολόγησης προτάσεων του έργου θα δοθεί ιδιαίτερη προσοχή προκειμένου να αποφευχθεί η επανάληψη των δραστηριοτήτων που θα χρηματοδοτηθεί από τα τομεακά *Επιχειρησιακά Προγράμματα και άλλα Εθνικά Προγράμματα, πλήρως εκμεταλλευόμενων των πιθανών συμπράξεων.*

ΑοΙ 2.2 Προώθηση και προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής: Ο στόχος είναι να υποστηριχθούν οι παρεμβάσεις που προστατεύουν και κινητοποιούν τους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους ως μέσα για μια τοπικά-οδηγημένη βιώσιμη ανάπτυξη προστατεύοντας τη φυσική και πολιτιστική κληρονομιά από τις επιδράσεις που έχουν σχέση με την οικονομική ανάπτυξη. Κατά τη διάρκεια της αξιολόγησης προτάσεων του έργου θα δοθεί ιδιαίτερη προσοχή προκειμένου να αποφευχθεί η επανάληψη των δραστηριοτήτων που θα χρηματοδοτηθεί από τα τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα και άλλα Εθνικά Προγράμματα, πλήρως εκμεταλλευομένων των πιθανών συμπράξεων.

Άξονας Προτεραιότητας 3: Τεχνική Βοήθεια

Ο άξονας 3 προτεραιότητας στην Τεχνική Βοήθεια περιλαμβάνει τις δραστηριότητες που:

- Διασφαλίζουν την βιώσιμη διαχείριση για την εφαρμογή του προγράμματος (της προετοιμασίας του προγράμματος, της διαχείρισης, της παρακολούθησης, της αξιολόγησης και του ελέγχου)
- Υλοποιούν συνοδευτικές ενέργειες προκειμένου να υποστηριχθεί η παραγωγή και η εφαρμογή της υψηλής ποιότητας, που θα καταλήξουν σε προσανατολισμένα διασυννοριακά προγράμματα και συνεργασίες.

Ο ενδεικτικός συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται σε 11.320.000 EUR ERDF και 10.825.000 EUR IPA.

Ένα Σχέδιο Επικοινωνίας θα εκπονηθεί παρέχοντας σε όλους τους ενδιαφερόμενους πιθανούς υποψηφίους σε τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο τις πληροφορίες για το Πρόγραμμα καθώς επίσης και για τα σχετικά όργανα χρηματοδότησης.

2.1. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

Κατά την εκπόνηση της μελέτης έγινε ποιοτική προσέγγιση των πιθανών σημαντικών θετικών ή αρνητικών επιπτώσεων που προκαλούνται ενδεχομένως από τις προτεραιότητες και τους τομείς παρεμβάσεων του προγράμματος.

Επιπλέον, αναλύθηκαν οι συνεργίες και οι αντιθέσεις μεταξύ των σχετικών περιβαλλοντικών στόχων και των ειδικών αναπτυξιακών στόχων και προτεραιοτήτων/πεδίων παρέμβασης που προτάθηκαν στο Πρόγραμμα. Η μηδενική λύση της μη εφαρμογής του προγράμματος αντιπροσωπεύει τη «βασική γραμμή» («baseline») για τη γενική διαδικασία αξιολόγησης στα πλαίσια της ΣΜΠΕ.

Σε πρώτη φάση επιλέχθηκαν οι σχετικοί περιβαλλοντικοί τομείς για κάθε προτεραιότητα/πεδίο παρέμβασης ως τμήμα της διαδικασίας της ΣΜΠΕ. Σε δεύτερη φάση ολοκληρώθηκε η εκτίμηση των πιθανών θετικών ή/και αρνητικών επιπτώσεων των συγκεκριμένων προτάσεων του προγράμματος στους σχετικούς περιβαλλοντικούς τομείς.

2.2. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

1. Επωνυμία Μελέτης

«Παροχή Υπηρεσιών για την εκπόνηση της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (SEA) του Προγράμματος Ελλάδα – Αλβανία του Στόχου 3 'Ευρωπαϊκή Χωρική Συνεργασία'»

2. Περιοχή Μελέτης

Η επιλέξιμη περιοχή του Προγράμματος αποτελείται από τις περιοχές Vlorë (Αυλώνα), Gjirokastër (Αργυρόκαστρο) και Korçë (Κορυτσά) στην Αλβανία και από τους Νομούς Κέρκυρας, Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων, Καστοριάς, Γρεβενών και Φλώρινας στην Ελλάδα.

3. Στοιχεία της Αρχής Σχεδιασμού

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ & ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

4. Στοιχεία των μελετητών για την εκπόνηση της ΣΜΠΕ

ΥΔΡΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ Ε.Π.Ε., Σύμβουλοι Μηχανικοί και Μελετητές

Ερμού 18^Α, Τ.Κ. 54624, Θεσσαλονίκη, Ελλάδα

Τηλ: 0030 2310276307 Fax 0030 2310281426

Web site: www.hydromanagement.gr

E-mail: info@hydromanagement.gr

ΟΜΙΚΡΟΝ Σχεδιασμός, Μελέτη & Διαχείριση Περιβαλλοντικών &
Τεχνικών Έργων Ε.Π.Ε.

25^{ης} Μαρτίου 53, Τ.Κ. 54248, Θεσσαλονίκη, Ελλάδα

Τηλ: 0030 2310864382 Fax: 0030 2310863216

Web site: www.omikron-ltd.gr

E-mail: info@omikron-ltd.gr

3. ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ Η΄ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

3.1. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΗΣ ΕΕ

Αυτό το κεφάλαιο αφορά στις αρχές της ΕΕ σύμφωνα με το άρθρο 16 και 17 του Γενικού Κανονισμού και περιγράφει για το πώς το πρόγραμμα θα ακολουθήσει αυτούς τους οριζόντιους στόχους.

Αρχή "Προώθηση βιώσιμης ανάπτυξης": Η ανάπτυξη σε αυτήν την επιλέξιμη παραμεθόρια περιοχή πραγματοποιείται στις ιδιαίτερα ευαίσθητες περιοχές. Σαν οριζόντια αρχή, η ικανότητα υποστήριξης πρέπει να είναι μέρος όλων των ενεργειών. Ένα ειδικό σημείο που πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι εάν οι δραστηριότητες έρχονται αντιμέτωπες με διαφορετικές απαιτήσεις χρηστών. Η αρχή της ικανότητας υποστήριξης στοχεύει στην παροχή των σχετικών προϋποθέσεων ανάπτυξης στην γενιά διαβίωσης, χωρίς να μειώνονται οι δυνατότητες ανάπτυξης για τις μελλοντικές γενεές. Για να φθάσει σε αυτό το σημείο, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι τρεις διαστάσεις της ικανότητας υποστήριξης, της περιβαλλοντικής, της οικονομικής και της κοινωνικής.

- Η **περιβαλλοντική ικανότητα υποστήριξης** σημαίνει τη φιλική προς το περιβάλλον χρήση των φυσικών πόρων, την βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος, την προστασία πρόληψης της βιοποικιλότητας και κινδύνου για τους ανθρώπους και για το περιβάλλον.
- Η **οικονομική ικανότητα υποστήριξης** σημαίνει την δημιουργία ενός προσανατολισμένου στο μέλλον οικονομικού συστήματος και στην αύξηση της οικονομικής ικανότητας και της ικανότητα για καινοτομία;
- Η **κοινωνική ικανότητα υποστήριξης** σημαίνει την κοινωνική ισορροπία, το δικαίωμα για την ανθρώπινη ζωή και τη συμμετοχή του πληθυσμού στην πολιτική και στην κοινωνία.

Στα πλαίσιο προγράμματος που θα σήμαινε ότι όλες οι προβλεπόμενες ενέργειες σέβονται τις τρεις διαστάσεις της ικανότητας βιωσιμότητας. Η γενική

Δομή Στόχων και οι προκύπτοντες Άξονες Προτεραιότητας παρουσιάζουν άμεσες συνδέσεις με αυτές τις διαστάσεις, που αφορούν στην προστασία του περιβάλλοντος και τη βελτίωση, προωθώντας ένα προσανατολισμένο στο μέλλον οικονομικό σύστημα βασισμένο στη γνώση και στην καινοτομία και που υπογραμμίζουν την κοινωνική ισότητα και τη δημόσια συμμετοχή.

Αρχή: Προώθηση των ίσων ευκαιριών και μη-διακριτικής μεταχείρισης

Η υλοποίηση των δραστηριοτήτων συμφωνεί με τις Ευρωπαϊκές και Εθνικές πολιτικές για τις ίσες ευκαιρίες και τη μη-διακριτική μεταχείριση. Οι ίσες ευκαιρίες δεν είναι κανένα ξεχωριστό θέμα, είναι η βασική αρχή για κάθε ενιαία δραστηριότητα. Εάν συμπεριλάβουμε τις ίσες ευκαιρίες σε όλες τις έννοιες και τις δραστηριότητες θα πρέπει να επιτευχθεί η ισορροπία και δικαιοσύνη μέσα στην κοινωνία. Στο πλαίσιο προγράμματος που θα σήμαινε ότι όλες οι προτεραιότητες προσφέρουν τα εργαλεία και τις ευκαιρίες στις διακεκριμένες ομάδες να βελτιώσουν την κατάστασή τους, αποτρέποντας παράλληλα ή ελαχιστοποιώντας τις αρνητικές εξελίξεις στους τομείς των ίσων ευκαιριών και της μη-διακριτικής μεταχείρισης. Τα στοιχεία αυτά γίνονται σεβαστά από όλους τους άξονες προτεραιότητας που αφορούν τη συμμετοχή και τη προσβασιμότητα για όλους και που προωθούν την συμμετοχή όλων των πολιτών στις διαδικασίες ανάπτυξης.

3.2. ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

Ως εκ τούτου, η Στρατηγική Προγράμματος είναι δομημένη κατά μήκος ενός **Γενικού Στόχου** και δύο **Στρατηγικών Προτεραιοτήτων** που θα επιτευχθούν εντός των δυο **Αξόνων Προτεραιότητας**. Αυτοί οι δύο **Άξονες Προτεραιότητας** θα συνοδεύονται από έναν Άξονα Προτεραιότητας στην Τεχνική Βοήθεια στοχεύοντας στην επιτυχή εφαρμογή του.

Γενικός Στόχος

Ο Γενικός Στόχος του Προγράμματος είναι να αυξηθεί το βιοτικό

επίπεδο του πληθυσμού προωθώντας την βιώσιμη τοπική ανάπτυξη στη διασυνοριακή περιοχή

Ο Γενικός Στόχος αφορά στην ικανότητα στήριξης στα οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά συστατικά του, λαμβάνοντας έτσι υπόψη την ανάγκη να διευκρινίσει και να εστιάσει αφ' ενός στην κοινωνικοοικονομική διάσταση και αφ' ετέρου στο αδιαίρετο σύνολο της φύσης και του πολιτισμού και των αλληλεπιδράσεων τους σε αυτήν την επιλέξιμη παραμεθόρια περιοχή.

Από την μια πλευρά το Πρόγραμμα θα ενισχύσει τη συνεργασία μεταξύ των οικονομικών δραστών και των μετόχων μέσω κοινών προσεγγίσεων για την υποστήριξη των τοπικών οικονομικών δραστηριοτήτων και την ανάπτυξη του τοπικού ανθρώπινου δυναμικού που αντανακλά τις ανάγκες της περιοχής.

Από την άλλη πλευρά το Πρόγραμμα αφιερώνει τους πόρους του επίσης στην προστασία και την προώθηση της περιβαλλοντικής και πολιτιστικής δυνατότητας στην επιλέξιμη παραμεθόρια περιοχή ως μέσο για τη βιώσιμη τοπική ανάπτυξη.

- **Άξονας προτεραιότητας 1: "Ενίσχυση της διασυνοριακής οικονομικής ανάπτυξης"**, που στοχεύει να προωθήσει τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη μέσω των κοινών επεμβάσεων και να διευκολύνει τις διασυνοριακές σχέσεις. Ο Άξονας Προτεραιότητας 1 θα εφαρμοστεί μέσα στις τέσσερις Περιοχές της Παρέμβασης που εστιάζει στην προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος, την ανάπτυξη του βιώσιμου τουρισμού, την προώθηση των ανθρώπων στις ανθρώπινες δραστηριότητες και τη βελτίωση της προσβασιμότητας των συνόρων.
- **Άξονας Προτεραιότητας 2: «Προώθηση και ανάπτυξη του περιβάλλοντος και των φυσικών και πολιτιστικών πόρων»** που στοχεύουν στην προώθηση των κοινών ενεργειών για την προστασία του περιβάλλοντος και την κινητοποίηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς. Ο **άξονας προτεραιότητας 2** θα εφαρμοστεί μέσα στους δυο τομείς της Παρέμβασης που επικεντρώνεται στην προώθηση και την προστασία των περιβαλλοντικών πόρων και τη φυσική και πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής;

- **Άξονας προτεραιότητας 3: "Τεχνική βοήθεια"** που στοχεύει στην επιτυχή υλοποίηση του Προγράμματος.

Το πρόγραμμα υπογραμμίζει τη σημασία υλοποίησης των έργων με τον πραγματικό διασυνοριακό χαρακτήρα όπως απαιτείται από τον Κανονισμό IPA.

Σχήμα 3-1: Δομή Προγράμματος

Γενικός Στόχος:

Αύξηση του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού προωθώντας την βιώσιμη τοπική ανάπτυξη στη διασυνοριακή περιοχή.

Άξονας Προτεραιότητας 1:
"Ενίσχυση της διασυνοριακής οικονομικής ανάπτυξης"

Περιοχές επέμβασης

- 1.1 Προώθηση επιχειρηματικότητας entrepreneurship
- 1.2 Προώθηση τουρισμού
- 1.3 Προώθηση των ανθρώπων σε ανθρώπινες δραστηριότητες
- 1.4 Διευκόλυνση της συνοριακής προσβασιμότητας μέσω μικρής κλίμακας υποδομών

Άξονας Προτεραιότητας 2:
"Προώθηση και ανάπτυξη του περιβάλλοντος και των φυσικών και πολιτιστικών πόρων"

Περιοχές επέμβασης

- 2.1 Προώθηση και προστασία των περιβαλλοντικών πόρων της περιοχής
- 2.2 Προώθηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής

Άξονας Προτεραιότητας 3: "Τεχνική Βοήθεια "

Το πρόγραμμα ακολουθεί μια λογική ακολουθία στόχων που κυμαίνεται από τους Στόχους των σχετικών Κανονισμών IPA και ERDF ως τους στόχους κάθε τομέα Παρέμβασης και των εξελισσόμενων ιδεών του έργου. Αυτή η ακολουθία διευκρινίζεται στον Πίνακα 3-1 για λόγους σαφήνειας. Οι δικαιούχοι ενθαρρύνονται να απεικονίσουν τους στόχους των ιδεών έργου τους με τη γενική Δομή του Προγράμματος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3-1: Δομή Προγράμματος

Επίπεδο	Στόχοι
Πρόγραμμα IPA Ελλάδα/Αλβανία 2007-2013	Αύξηση του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού προωθώντας την βιώσιμη τοπική ανάπτυξη στη διασυνοριακή περιοχή
Άξονας Προτεραιότητας 1: "Ενίσχυση της διασυνοριακής οικονομικής ανάπτυξης",	Ο στόχος είναι: Ενίσχυση της συνεργασίας ανάμεσα στους οικονομικούς δράστες και τους μετόχους μέσω των κοινών προσεγγίσεων για την στήριξη των τοπικών οικονομικών δραστηριοτήτων και την ανάπτυξη των τοπικών ανθρώπινων πόρων που αντανακλούν τις ανάγκες της περιοχής
ΑοΙ 1.1 Προώθηση της επιχειρηματικότητας	Ο στόχος είναι η υποστήριξη των παρεμβάσεων διευκολύνοντας την ανάπτυξη των διασυνοριακών οικονομικών δραστηριοτήτων μέσω της χρήσης των υπάρχουσών δυνατοτήτων και των εμφανιζόμενων ευκαιριών
ΑοΙ 1.2 Προώθηση του τουρισμού	Ο στόχος είναι υποστήριξη κοινών διασυνοριακών δραστηριοτήτων στηρίζοντας τον τουρισμό και χρησιμοποιώντας την υπάρχουσα φυσική και πολιτιστική κληρονομιά. .
ΑοΙ 1.3 Προώθηση Ανθρώπων σε Ανθρώπινες Δραστηριότητες	Ο στόχος είναι η υποστήριξη κοινών διασυνοριακών δραστηριοτήτων μιας μικρότερης κλίμακας που επικεντρώνεται απευθείας στην αλληλεπίδραση του τοπικού πληθυσμού σε θέματα συμπληρωματική στην οικονομική ανάπτυξη
ΑοΙ 1.4 Διευκόλυνση προσβασιμότητας των συνόρων μέσω μιας μικρής κλίμακας υποδομών	Ο στόχος είναι η υποστήριξη μικρής κλίμακας παρεμβάσεων οι οποίες θα συνεισφέρουν στις γρήγορες και αποτελεσματικές διασυνοριακές διαδικασίες The aim is to support small scale interventions which contribute to swift and efficient border crossing procedures.
Άξονες προτεραιότητας 2: "Προώθηση και ανάπτυξη του περιβάλλοντος και των φυσικών και πολιτιστικών πόρων"	Ο στόχος είναι να: να κινητοποιηθεί η περιβαλλοντική και πολιτιστική δυνατότητα των επιλέξιμων παραμεθόριων περιοχών ως μέσο μιας βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης.
ΑοΙ 2.1 Προώθηση και προστασία των περιβαλλοντικών πόρων της περιοχής	Ο στόχος είναι η υποστήριξη των παρεμβάσεων που προστατεύουν το περιβάλλον και αμβλύνουν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις που έχουν σχέση με την οικονομική ανάπτυξης..

Επίπεδο	Στόχοι
ΑοΙ 2.2 Προώθηση και προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής	Ο στόχος είναι η υποστήριξη των παρεμβάσεων που προστατεύουν και κινητοποιούν τους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους ως μέσο για την τοπικά οδηγημένη ανάπτυξη καθώς θα διασφαλίζει την πολιτιστική και φυσική κληρονομιά από τις επιπτώσεις που σχετίζονται με την οικονομική ανάπτυξης.

3.3. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

Το συστηματικό Πρόγραμμα στόχων, η εσωτερική συνοχή του Προγράμματος, οι εμπειρίες που αποκομίστηκαν κατά τη διάρκεια του προγράμματος Γειτονίας Ελλάδα/Αλβανία 2004-2006 και οι προτάσεις που υποβάλλονται από τους πιθανούς δικαιούχους **απαιτούν μια ισορροπημένη κατανομή** των διαθέσιμων κεφαλαίων. Η οικονομική κατανομή στον παρακάτω πίνακα είναι ενδεικτική σχετικά με τις μεταβατικές ρυθμίσεις και την κατανομή των κεφαλαίων IPA που υπόκεινται σε αναθεώρηση μέχρι το 2009.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3-2: Οικονομική κατανομή ανά Άξονα Προτεραιότητας

Άξονες προτεραιότητας	Μερίδιο προϋπολογισμού (ERDF και IPA)
Άξονας προτεραιότητας 1: "Ενίσχυση της διασυνοριακής οικονομικής ανάπτυξης"	45%
Άξονας Προτεραιότητας 2: "Προώθηση και ανάπτυξη του περιβάλλοντος και των φυσικών και πολιτιστικών πόρων"	45%
Άξονας προτεραιότητας 3: "Τεχνική βοήθεια"	10%

3.4. ΠΟΣΟΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ

Ο Εφαρμοσμένος Κανονισμός IPA, το άρθρο 94 υπογραμμίζει την ανάγκη περιγραφής των στόχων κάθε άξονα προτεραιότητας χρησιμοποιώντας έναν περιορισμένο αριθμό δεικτών για την παραγωγή και τα αποτελέσματα. Όλοι οι άξονες προτεραιότητας πρέπει να θέσουν ποσοτικοποιημένους στόχους με τη

βοήθεια ενός περιορισμένου συνόλου δεικτών για να μετρήσουν την επίτευξη των στόχων του προγράμματος.

Λόγω των περιορισμένων οικονομικών πόρων αυτού του Διασυνοριακού Προγράμματος Συνεργασίας και του πλαισίου, των περιορισμών και των πιθανών δραστηριοτήτων της Εδαφικής Συνεργασίας γενικότερα, είναι προφανές ότι τα αποτελέσματα του προγράμματος θα είναι κυρίως ασήμαντης φύσης, σε μερικές περιπτώσεις οι υλικές επενδύσεις μπορούν να είναι κατάλληλες και δικαιολογήσιμες. _ Τα αποτελέσματα θα είναι πιο δύσκολα να μετρηθούν σε σύγκριση με π.χ. Στόχος 1 Πρόγραμμα Σύγκλιση. Τα αποτελέσματα προκύπτουν από τα αποτελέσματα των έργων εντός του στόχου του προγράμματος. Σε αντίθεση με αυτόν, οι δείκτες των επιπτώσεων αναφέρονται στις μακροπρόθεσμες συνέπειες του προγράμματος και είναι πέρα από τον έλεγχο της διαχείρισης προγράμματος. Έτσι οι δείκτες επιπτώσεων δεν συμπεριλαμβάνονται στο πρόγραμμα.

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα **περιέχει μόνο ένα υποσύνολο αποτελέσματος και των δεικτών παραγωγής**, οι οποίοι εκτιμούνται ex-ante. Ένα **πλήρες σύνολο** δεικτών θα αναπτυχθεί στην ξεχωριστά στη συνέχεια και θα παρέχει σε βάθος όλες τις λεπτομέρειες για την υλοποίηση του προγράμματος. Το πλήρες σύνολο δεικτών εξυπηρετεί τις **δομές του προγράμματος** και αποτελεί μια αναπόφευκτη βάση για τις **ανάγκες έκθεσης και επικοινωνίας** προκειμένου να καταστήσει **ορατά** τα επιτεύγματα του προγράμματος στους συνεργάτες του προγράμματος και στο ευρύτερο κοινό.

Ο ex ante προσδιορισμός της ποσότητας και των **στόχων παραγωγής και αποτελέσματος** βασίζεται σε δύο παραμέτρους: στην κατανομή των κεφαλαίων IPA ανά Άξονα προτεραιότητας και σε μια εκτίμηση για το μέσο μέγεθος του προγράμματος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3-3: Ο ex ante προσδιορισμός της ποσότητας και οι Δείκτες Αποτελέσματος του Επιχειρησιακού Προγράμματος

	Δείκτης	Στόχος	Πηγή Επαλήθευσης

	Δείκτης	Στόχος	Πηγή Επαλήθευσης
Πρόγραμμα IPA Ελλάδα/Αλβανία 2007-2013	Παραγωγή/ Αποτέλεσμα: 1. Αρ. έργων που πληρούν μόνο ένα από τα παρακάτω κριτήρια: κοινή ανάπτυξη, κοινή υλοποίηση, κοινή πρόσληψη προσωπικού, κοινή χρηματοδότηση	70	Αποτέλεσμα:
		40	1. Παρακολούθηση του Προγράμματος 2. Παρακολούθηση του Προγράμματος
Pr.1: Ενίσχυση της διασυνοριακής οικονομικής ανάπτυξης	1. Αρ. έργων που συνεισφέρουν στην Διασυνοριακή Οικονομική Ανάπτυξη No of projects contributing to Cross Border Economic Development	40	1. Παρακολούθηση του Προγράμματος
ΑοΙ 1.1 Προώθηση επιχειρηματικότητας	1. Αποτέλεσμα: Αριθμός έργων 2. Αποτέλεσμα: Συμμετοχή στην οικονομική ανάπτυξη της επιλέξιμης παραμεθόριας περιοχής	12	1. Παρακολούθηση του Προγράμματος
		12	2. Αναφορά υλοποίησης έργου
ΑοΙ 1.2 Προώθηση τουρισμού	1. Αποτέλεσμα: Αριθμός έργων 2. Αποτέλεσμα: Συμμετοχή στην τουριστική ανάπτυξη της επιλέξιμης παραμεθόριας περιοχής	10	1. Παρακολούθηση του Προγράμματος
		10	2. Αναφορά υλοποίησης έργου
ΑοΙ 1.3 Προώθηση των ανθρώπων σε ανθρώπινες δραστηριότητες	1. Αποτέλεσμα: Αριθμός έργων 2. Αποτέλεσμα: Συμμετοχή στις στενότερες σχέσεις των ανθρώπων της επιλέξιμης παραμεθόριας περιοχής	15	1. Παρακολούθηση του Προγράμματος
		15	2. Αναφορά υλοποίησης έργου
ΑοΙ 1.4 Διευκόλυνση της προσβασιμότητας των συνόρων μέσω μικρής κλίμακας υποδομές	1. Αποτέλεσμα: Αριθμός έργων 2. Αποτέλεσμα: Συμμετοχή στην προσβασιμότητα των συνόρων	3	1. Παρακολούθηση του Προγράμματος
		3	2. Αναφορά υλοποίησης έργου
Pr. 2 Προώθηση /Ανάπτυξη του περιβάλλοντος και των φυσικών και πολιτιστικών πόρων	1. Αρ. έργων που συνεισφέρουν στην Προώθηση και Ανάπτυξη του περιβάλλοντος και των φυσικών και πολιτιστικών πόρων	30	1. Παρακολούθηση του Προγράμματος
ΑοΙ 2.1 Προώθηση και προστασία των περιβαλλοντικών πόρων της περιοχής	1. Αποτέλεσμα: Αριθμός έργων 2. Αποτέλεσμα: Συνεισφορά στην προστασία και προώθηση του περιβάλλοντος	15	1. Παρακολούθηση του Προγράμματος
		15	2. Αναφορά υλοποίησης έργου

	Δείκτης	Στόχος	Πηγή Επαλήθευσης
ΑοΙ 2.2 Προώθηση και προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής	1. Αποτέλεσμα: Αριθμός έργων	15	1. Παρακολούθηση του Προγράμματος
	2. Αποτέλεσμα: Συνεισφορά στην προστασία και προώθηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.	15	2. Αναφορά υλοποίησης έργου

Ο **πλήρης κατάλογος δεικτών παραγωγής και αποτελεσμάτων** (που δεν είναι μέρος του επιχειρησιακού προγράμματος) θα μπορούσε να συμπεριλάβει τους δείκτες αποτελεσμάτων παραγωγής που αναφέρονται σε όλους **τους άξονες προτεραιότητας** και τους τομείς παρέμβασης (συμπεριλαμβανομένης της Τεχνικής Βοήθειας) και τους **οριζόντιους** δείκτες- παραγωγής που απεικονίζουν τα χαρακτηριστικά του έργου, τις στρατηγικές αρχές υλοποίησης, την παραγωγή των δραστηριοτήτων του έργου, τη δημόσια επίγνωση. Όλοι οι σχετικοί δείκτες πρέπει να **συμπεριληφθούν** στις **αιτήσεις υποψηφιότητας** και τις **αναφορές**.

Σύμφωνα με τον κανονισμό εφαρμογής IPA, άρθρο 94 το πρόγραμμα πρέπει να παρέχει τις πληροφορίες για τους άξονες προτεραιότητας, τις σχετικές δραστηριότητες και τους συγκεκριμένους στόχους του. Εκείνοι οι στόχοι θα προσδιοριστούν ποσοτικά χρησιμοποιώντας έναν περιορισμένο αριθμό δεικτών για την παραγωγή και τα αποτελέσματα, λαμβάνοντας υπόψη την αρχή αναλογικότητας. Οι δείκτες θα καταστήσουν πιθανή την μέτρηση της προόδου σε σχέση με την κατάσταση βασικών γραμμών και την αποτελεσματικότητα των στόχων εφαρμόζοντας τις προτεραιότητες.

Οι δείκτες πλαισίου πρέπει να παρακολουθήσουν το εξελισσόμενο κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο του προγράμματος. Οι δείκτες πλαισίου αποτελούν μέρος της **ανάλυσης** για να περιγράψουν την κοινωνικοοικονομική θέση ανάπτυξης βασισμένη στις επίσημες στατιστικές (π.χ. δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση σε % του ΑΕΠ, 2004). Για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα κανένας δείκτης πλαισίου (που υπερβαίνει την ανάλυση) δεν καθορίζεται. Ο όγκος κεφαλαίων του ΕΠ, αντιπροσωπεύει **μόνο ένα πολύ μικρό μέρος** ολόκληρων των δημόσιων δαπανών στην επιλέξιμη παραμεθόρια περιοχή. Μια σύνδεση μεταξύ των κεφαλαίων Προγράμματος και των δεικτών πλαισίου δεν

είναι δυνατή.

3.5. ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Το νέο διασυνοριακό πρόγραμμα συνεργασίας IPA Ελλάδα/Αλβανία 2007-13 συμμορφώνεται με τις αρχές που απευθύνει η ΕΕ σχετικά με τις Ευρωπαϊκές πολιτικές και τις προτεραιότητες για την Ισότητα, την Ικανότητα Υποστήριξης, τη Συνοχή, την Ανταγωνιστικότητα, κ.λπ. Οι δύο Άξονες Προτεραιότητας (εκτός από τον τρίτο άξονα "τεχνική βοήθεια") και οι έξι τομείς της παρέμβασης βασίζονται στις αρχές της Λισσαβόνας και του Γκέτεμποργκ. Στοχεύουν στη βελτίωση της τοπικής οικονομικής βάσης, που εκτός από την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα προωθεί την κοινωνική ισότητα, το ανθρώπινο δυναμικό και ένα βιώσιμο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον.

Η νέα Πολιτική Συνοχής που απευθύνει η Ευρωπαϊκή Ένωση εστιάζει σε τέσσερις κύριες αρχές:

- Ενθάρρυνση της καινοτομίας, Επιχειρηματικότητα και προώθηση της γνώσης της Οικονομίας
- Βελτίωση της ελκυστικότητας των δύο κρατών και των διασυνοριακών περιοχών τους μέσω της προσβασιμότητας, της ποιότητας της ζωής και της περιβαλλοντικής συντήρησης
- Παροχή περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας για τις γυναίκες προκειμένου να επιτευχθεί σύγκλιση των δυο φύλων, καθώς επίσης και περισσότερες ευκαιρίες για τις ευάλωτες ομάδες και τις εθνικές ή κοινωνικές μειονότητες
- Σύγκλιση μεταξύ των αστικών και αγροτικών περιοχών, προκειμένου να περιοριστεί το χάσμα μεταξύ των πλούσιων και των φτωχών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3-4: Συμμετοχή στην Θεματολογία της Λισαβόνας, Προτεραιότητες του Γκέτεμποργκ, Οδηγίες Στρατηγικής Συνοχής και MIPD

	Ανταγωνιστικότητα	Κοινωνική ισότητα	Βιώσιμο Φυσικό και Πολιτιστικό Περιβάλλον	Ισότητα	Συνοχή Οδηγία 1: Βελτιώνοντας της ελκυστικότητας των δυο Χωρών	Συνοχή Οδηγία 2: Ενθαρρύνοντας την Καινοτομία, επιχειρηματικότητας και προωθώντας την Οικονομική γνώση	Συνοχή Οδηγία 2: Περισσότερες και καλύτερες δουλειές	MIPD 1: Διασυνοριακές υποδομές	MIPD 1: Οικονομική Ανάπτυξη και Απασχόληση
Pr.1: Ενίσχυση της διασυνοριακής οικονομικής ανάπτυξης	Πολύ Υψηλής συνοχής	Έχει συνοχή	Υψηλής συνοχής	Πολύ Υψηλής συνοχής	Υψηλής συνοχής	Πολύ Υψηλής συνοχής	Πολύ Υψηλής συνοχής	Έχει συνοχή	Πολύ Υψηλής συνοχής
ΑοΙ 1.1 Προώθηση της επιχειρηματικότητας	X			X		X	X		X
ΑοΙ 1.2 Προώθηση του βιώσιμου τουρισμού	X		X	X	X	X	X		X
ΑοΙ 1.3 Προώθηση των ανθρώπων σε ανθρώπινες δραστηριότητες		X	X	X	X	X	X		X
ΑοΙ 1.4 Διευκόλυνση της συνοριακής προσβασιμότητας μέσω μικρής σκάλας υποδομών	X							X	
Pr. 2 Προώθηση/Ανάπτυξη	Έχει	Έχει συνοχή	Πολύ Υψηλής	Έχει συνοχή	Πολύ Υψηλής	Έχει συνοχή	Έχει συνοχή	Έχει	Πολύ Υψηλής

	Ανταγωνιστικότητα	Κοινωνική ισότητα	Βιώσιμο Φυσικό και Πολιτιστικό Περιβάλλον	Ισότητα	Συνοχή Οδηγία 1: Βελτιώνοντας της ελκυστικότητας των δυο Χωρών	Συνοχή Οδηγία 2: Ενθαρρύνοντας την Καινοτομία, επιχειρηματικότητα και προωθώντας την Οικονομική γνώση	Συνοχή Οδηγία 2: Περισσότερες και καλύτερες δουλειές	MIPD 1: Διασυνοριακές υποδομές	MIPD 1: Οικονομική Ανάπτυξη και Απασχόληση
Ξη των φυσικών και πολιτιστικών πόρων	συνοχή		συνοχής		συνοχής			συνοχή	συνοχής
ΑοΙ 2.1 Προώθηση και προστασία των περιβαλλοντικών πόρων της περιοχής			X		X	X		X	X
ΑοΙ 2.2 Προώθηση και προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής	X	X	X	X	X		X		X

Όλες οι προαναφερθείσες αρχές είναι σύμφωνες με την θεματολογία της Λισσαβόνας και τη στρατηγική του Γκέτεμποργκ για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Οι κύριοι στόχοι της Συνιστώσας του IPA στη διασυνοριακή συνεργασία είναι η προώθηση της βιώσιμης οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης στις παραμεθόριες περιοχές, η συνεργασία που αφορά στις κοινές προκλήσεις σε τομείς όπως το περιβάλλον, η φυσική και πολιτιστική κληρονομιά, η δημόσια υγεία και η πρόληψη και ο αγώνας ενάντια στο οργανωμένο έγκλημα και η προώθηση των κοινών μικρής κλίμακας δράσεων που περιλαμβάνουν τους τοπικούς δράστες από τις παραμεθόριες περιοχές. Παράλληλα τα Διαρθρωτικά Ταμεία προωθούν την ικανότητα υποστήριξης, την προστασία του περιβάλλοντος και την πρόληψη κινδύνου, ίσες ευκαιρίες εργασίας, που βελτιώνουν την πρόσβαση στην απασχόληση και τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας, που ενισχύει τον κοινωνικό συνυπολογισμό ενισχύοντας την επιχειρηματικότητα μέσω της καινοτομίας, την προώθηση των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων, την κοινωνία της πληροφορίας και την προώθηση της Έρευνας και Ανάπτυξης και τέλος τη διασυνοριακή και διαπεριφερειακή συνεργασία μεταξύ των περιφερειακών και των τοπικών αρχών.

Συμπληρωματικά σε αυτές τις αρχές, ο κανονισμός 1085/2006 που καθιερώνει ένα Μέσο Προενταξιακής την βοήθεια (IPA) στοχεύει στην βοήθεια των χώρων δικαιούχων στην προοδευτική ευθυγράμμισή τους με τα πρότυπα και τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμπεριλαμβανομένου του **κοινοτικού κεκτημένου** και της κοινωνικής, οικονομικής και εδαφικής ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένης της υποδομής και σχετικών με τις επενδύσεις δραστηριοτήτων στους τομείς του περιφερειακού, ανθρώπινου δυναμικού και της αγροτικής ανάπτυξης.

Το νέο Πρόγραμμα προσαρμόζεται στις Ευρωπαϊκές Πολιτικές και Προτεραιότητες δεδομένου ότι ο κύριος άξονας και οι προτεραιότητές του θα επικεντρωθούν στην προώθηση και την εφαρμογή των προαναφερθέντων Ευρωπαϊκών κανονισμών.

Λαμβάνοντας υπόψη το άρθρο 16 του 1083/2006 Γενικού Κανονισμού, σχετικά με την ισότητα μεταξύ των ανδρών και των γυναικών και της μη-διακριτική μεταχείριση τους, το 6ο Πρόγραμμα Δράσης που περιγράφει την Ευρωπαϊκή Πολιτική για το περιβάλλον έως το 2010, καθώς επίσης και της γενικής προσέγγισης του Γενικού Στόχου 4 ..8 ..9 ..10 ..11 ..12 ..15 και 17 του Ελληνικού Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου αναφοράς 2007-2013, το

Διασυνοριακό Πρόγραμμα Συνεργασίας IPA Ελλάδα/Αλβανία 2007-2013 θα βοηθήσει περαιτέρω:

- ο Στην προώθηση της ισότητας των δυο φύλων μέσω συγκεκριμένων ενεργειών
- ο στην προώθηση του Κοινωνικού Συνυπολογισμού
- ο στην ποιότητα που επενδύει στο ανθρώπινο δυναμικό για την αύξηση του εκπαιδευτικού συστήματος και του συστήματος υγείας
- ο στην καλύτερη προσβασιμότητα στην απασχόληση
- ο στην βελτίωση της ζωή-ποιότητας και της επιχειρηματικότητας
- ο στην βιώσιμη περιβαλλοντική διαχείριση και
- ο στην ανάδειξη του πολιτισμού ως παράγοντα της οικονομικής ανάπτυξης.

Συμμόρφωση με τις Εθνικές Πολιτικές και Προτεραιότητες

Το διασυνοριακό πρόγραμμα συνεργασίας IPA Ελλάδα/Αλβανία 2007-2013 είναι βασισμένο στις κύριες οδηγίες που παρέχονται από τα Εθνικά Στρατηγικά Πλαίσια Αναφοράς (NSRF) για την Ελλάδα και το MIPD για την Αλβανία, καθώς επίσης και στις προτεραιότητες που παρέχονται από την ΕΕ, όσον αφορά στην προώθηση της ικανότητας υποστήριξης και Συνοχής. Το ελληνικό NSRF και το αλβανικό MIPD αντιπροσωπεύουν τα ζητήματα Εθνικής Πολιτικής και τις προτεραιότητες για την Ικανότητα Υποστήριξης, την Επιχειρηματικότητα και την Καινοτομία, τις Επενδύσεις και την Προώθηση της απασχόλησης. Όλες οι προαναφερθείσες προτεραιότητες έχουν προέλθει από τη Συνθήκη, την ανανεωμένη θεματολογία της Λισσαβόνας, καθώς επίσης και τους Κανονισμούς των Διαρθρωτικών Ταμείων και του Κανονισμού του IPA, και την ανανεωμένη οδηγία για την Ικανότητα Υποστήριξης που θα εφαρμοστεί κατά τη διάρκεια της τρέχουσας περιόδου προγραμματισμού.

Ελληνικό Εθνικό Πλαίσιο Στρατηγικής Αναφοράς

Η ελληνική πολιτική για τη Συνοχή είναι βασισμένη στις Ευρωπαϊκές αρχές σύμφωνα με τις οποίες η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει:

1. Να γίνει ένας ελκυστικότερος τόπος για επενδύσεις (ξένες και εσωτερικές) και την απασχόληση.
2. Να ενισχύσει την οικονομία καινοτομίας και γνώσης για το αγκάλιασμα της χωρικής ανάπτυξης.
3. Να προσφέρει περισσότερες και καλύτερες εργασίες για ίσες ευκαιρίες.

Οι κύριες **λέξεις κλειδιά** των προαναφερθεισών αρχών είναι "Εδαφική Συνοχή και Συνεργασία", "Βελτιώνοντας τις Υποδομές", "Συντήρηση του περιβάλλοντος", "Πρόωθηση και Αύξηση των Εναλλακτικών Μορφών Ενέργειας", "Ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα και την επιχειρηματικότητα, την οικονομία καινοτομίας και γνώσης", "Χρηματοδότηση" και "περισσότερες και καλύτερες δουλειές".

Σύμφωνα με τις νέες αρχές για τη Συνοχή και τις νέες οδηγίες που παρέχονται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία (ERDF, EKT) και άλλα Ταμεία ενίσχυσης (EARFD-Ευρωπαϊκό Γεωργικό και Αγροτικό Αναπτυξιακό Ταμείο, EFF-Ευρωπαϊκό Ταμείο αλιείας), το Ελληνικό NSRF προωθεί:

- Ανταγωνιστικότητα και δυνατότητα πρόσβασης;
- Ψηφιακή σύγκλιση;
- Περιβαλλοντική συντήρηση και Βιώσιμη Ανάπτυξη;
- Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση;
- Βελτίωση δεξιοτήτων για τους δημόσιους υπαλλήλους.

Σύμφωνα με την προαναφερθείσα ανάλυση, η στρατηγική για τη Συνοχή και Ανάπτυξη της χώρας είναι σχετική και συγκλίνουσα με το ESDP και το ευρωπαϊκό πλαίσιο των προτεραιοτήτων και των αρχών για την ισότητα, τις στρατηγικές της Λισσαβόνας και του Γκέτεμποργκ και με τους Κανονισμούς των Διαρθρωτικών Ταμείων. Οι νέοι κανονισμοί λαμβάνουν υπόψη τη χωρική ολοκλήρωση και τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου να εξασφαλιστούν η κοινωνική και οικονομική συνοχή και η ευημερία.

Το Αλβανικό Πολυετές Ενδεικτικό Έγγραφο Προγράμματος (MIPD) 2007 – 2009

Το Πολυετές Ενδεικτικό Έγγραφο Προγράμματος (MIPD) 2007 - το 2009 είναι το βασικό έγγραφο στρατηγικού προγραμματισμού για τη βοήθεια στην Αλβανία κάτω από το Μέσο Προενταξιακής βοήθειας. Ο κύριος στρατηγικός στόχος της προενταξιακής βοήθειας στην Αλβανία είναι να υποστηρίξουν τη χώρα στη μετάβαση από τη θέση μιας πιθανής υποψηφίας χώρα σε υποψήφια και μέσω της ιδιότητας μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το IPA θα υποστηρίξει την Αλβανία για να ικανοποιήσει τα κριτήρια Ένταξης με την πραγματοποίηση των πολιτικών, οικονομικών και κεκτημένων-σχετικών κριτηρίων για την ιδιότητα μέλους. Συγχρόνως η IPA θα υποστηρίξει την υλοποίηση της Εθνικής Στρατηγικής της Αλβανίας για την Ανάπτυξη και την Ολοκλήρωση και το Εθνικό Σχέδιο για την Σύγκλιση της νομοθεσίας και την εφαρμογή SAA καθώς επίσης και άλλες σχετικές οριζόντιες, πολυμηματικές στρατηγικές στις περιοχές που αντιστοιχούν στη διαδικασία ένταξης στην ΕΕ.

Οι στρατηγικές επιλογές που γίνονται για την Αλβανία στο Πολυετές Ενδεικτικό Έγγραφο Προγράμματος βασίζονται στις ανάγκες και τις προτεραιότητες που έχουν αναγνωριστεί στη διαδικασία Σταθεροποίησης και Συνάφειας και που αποσαφηνίστηκε στην Έκθεση Προόδου. Οι ιδιαίτερες περιοχές που σχετίζονται με την Συμφωνία Σταθεροποίησης και Συνάφειας και τίθενται σε ισχύ της Ενδιάμεσης Συμφωνίας θεωρούνται επίσης προτεραιότητα. Ως δυνάμει υποψήφια χώρα προκειμένου να ανταποκριθεί στις αναγνωρισμένες ανάγκες, το MIPD 2007-2009 απευθύνει στη Συνιστώσα I - Βοήθεια Μετάβασης και Δημιουργία Θεσμών, την υποστήριξή του στην Αλβανία για να αντιμετωπίσει τις πολιτικές απαιτήσεις στην διαδικασία Σταθεροποίησης και Συνάφειας, για να βελτιώσουν τους οικονομικούς δείκτες και για να συμμορφωθούν με τα Ευρωπαϊκά Πρότυπα.

Σε απάντηση των ανωτέρω απαιτήσεων, το IPA MIPD αφορά στην περιφερειακή απαίτηση συνεργασίας στη Συνιστώσα II - Περιφερειακή και Διασυννοριακή Συνεργασία προτείνοντας κοινά έργα στα σύνορα με την Ιταλία, Ελλάδα, Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, Μαυροβούνιο και Κοσόβο (σύμφωνα με την UNSCR 1244), διαπεριφερειακά έργα και έργα στα πλαίσιο του Αδριατικού προγράμματος /Ιταλίας.

Το Διασυνοριακό Τμήμα Συνεργασίας μπορεί επίσης να υποστηρίξει τη συμμετοχή της Αλβανίας στα σχετικά διεθνικά και διαπεριφερειακά προγράμματα στα πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εδαφικού Στόχου Συνεργασίας των Διαρθρωτικών Ταμείων. Εκτός από τους στόχους περιφερειακής ανάπτυξής του, το IPA συνιστώσα II στοχεύει επίσης να εξοικειώσει τις υποψήφιας και τις δυνάμει υποψήφιας χώρες με τις διαδικασίες των διασυνοριακών προγραμμάτων των Διαρθρωτικών Ταμείων.

Η στρατηγική του Προγράμματος διαμορφώνεται έτσι ώστε να εξασφαλιστούν συμπληρωματικότητες με τις Εθνικές Πολιτικές. Όσον αφορά τη συμμόρφωση του Προγράμματος με τις Εθνικές και Ευρωπαϊκές οδηγίες, διάφορες συναντήσεις έχουν πραγματοποιηθεί για να εξασφαλιστεί ότι η κάλυψη με ενέργειες που γίνονται σε εθνικό επίπεδο θα αποφευχθούν. Οι αντιπρόσωποι των υπουργείων και των περιφερειακών και τοπικών αρχών κλήθηκαν για να συμμετέχουν στη συζήτηση του προσχεδιασμού του Εγγράφου Προγραμματισμού και της στρατηγικής έννοιας και των προτεραιοτήτων του νέου Διασυνοριακού Επιχειρησιακού προγράμματος. Τα σχόλια και οι παρατηρήσεις που συλλέχθηκαν από όλους τους συμμετέχοντες λήφθηκαν υπόψη για τη διατύπωση του ενημερωμένου Εγγράφου Προγραμματισμού; οι πολιτικοί αντιπρόσωποι επίσης επικύρωσαν ότι οι παρεμβάσεις που προτείνονται από το νέο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ελλάδα - Αλβανία 2007 -2013 είναι συμπληρωματικές και δεν επικαλύπτουν τις ενέργειες και τις προτεραιότητες που προτείνονται και στα δύο εθνικά επίπεδα.

Το σχέδιο Προγράμματος τέθηκε στην διάθεση των δημόσιων διαβουλεύσεων. Όλοι οι αντιπρόσωποι κλήθηκαν για να τονίσουν τις απόψεις τους για το πρόγραμμα και να σχολιάσουν τις τελικούς προτεραιότητες και άξονες. Όλος ο σχετικός σχολιασμός λήφθηκε υπόψη για τη διατύπωση του τελικού εγγράφου προγραμματισμού, ενώ η συζήτηση που ακολούθησε την παρουσίαση του νέου Προγράμματος εξασφάλισε περαιτέρω ότι οι προτεινόμενες πρωτοβουλίες και οι κατηγορίες ιδεών έργου έχουν έναν συμπληρωματικό παρά επικαλυπτικό ρόλο στις περιφερειακές και εθνικές στρατηγικές και των δύο χωρών.

Λαμβάνοντας υπόψη όλες τις Εθνικές πολιτικές και τα Προγράμματα, η Στρατηγική και οι Άξονες Προτεραιότητας του καταρτισμένου προγράμματος εξασφαλίζουν τη συνάντηση των αναγκών της επιλέξιμης παραμεθόριας

περιοχής, που συμπληρώνουν αλλά που δεν επικαλύπτουν τις ενέργειες και τις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

3.6. ΣΤΟΧΟΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Σε κάθε πλευρά των συνόρων των δύο χωρών ισχύουν διαφορετικοί κανόνες και νομοθεσίες. Προκειμένου να διαμορφωθεί κοινό έδαφος για την εκτίμηση, θα χρησιμοποιηθούν αναφορές σε επίπεδο ΕΕ και συγκεκριμένα για το Έκτο κοινοτικό πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον 2002-2012. Το ακόλουθο πλαίσιο περιβαλλοντικής πολιτικής της ΕΕ θα χρησιμοποιηθεί ως σημείο αναφοράς:

- **Το έκτο κοινοτικό πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον 2002-2012 (ΠΔΠ6)¹**, που καθορίζει τους **βασικούς περιβαλλοντικούς στόχους** και **προτεραιότητες** βάσει μιας εκτίμησης της κατάστασης του περιβάλλοντος² και των κυρίαρχων τάσεων, συμπεριλαμβανομένων των ζητημάτων που προκύπτουν και τα οποία απαιτούν την καθοδήγηση της **Κοινότητας**. Λαμβάνοντας υπόψη την απαιτούμενη εκτίμηση της **Προστιθέμενης Αξίας για την Ευρώπη** που εξετάζεται στην εκ των προτέρων αξιολόγηση, το ΠΔΠ6 θεωρείται ότι αποτελεί **εγγύηση για την πλήρη εκμετάλλευση των κονδυλίων ΔΣΣ σε ένα διασυνοριακό πλαίσιο**. Στόχος του ΠΔΠ6 είναι η προαγωγή της ενσωμάτωσης των περιβαλλοντικών ζητημάτων σε όλες τις κοινοτικές πολιτικές και η συμβολή στην επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης σε όλη την Κοινότητα.
- Οι επτά **Θεματικές Στρατηγικές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής**, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του προαναφερθέντος ΠΔΠ6.

Το Πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον προσδιορίζει τις ακόλουθες τέσσερις προτεραιότητες, οι οποίες θα περιγραφούν αναλυτικά παρακάτω:

Προτεραιότητα 1: Κλιματική αλλαγή

Στόχος: έμφαση στην κλιματική αλλαγή ως μια εξαιρετική πρόκληση για τα επόμενα 10 και πλέον χρόνια και συμβολή στο μακροπρόθεσμο στόχο της

¹ Απόφαση αριθ. 1600/2002/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Ιουλίου 2002

² Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος – Κατάσταση και προοπτικές 2005

σταθεροποίησης των συγκεντρώσεων των αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα σε επίπεδα που θα αποτρέπουν την επικίνδυνη ανθρωπογενή παρέμβαση στο κλιματικό σύστημα, αποτρέποντας, κατ' αυτόν τον τρόπο, και τις αφύσικες μεταβολές του κλίματος της γης.

Προτεραιότητα 2: Φύση και βιοποικιλότητα

Στόχος: **η προστασία, η διατήρηση, η αποκατάσταση και η ανάπτυξη της λειτουργίας των φυσικών συστημάτων**, των φυσικών οικοτόπων, της άγριας χλωρίδας και πανίδας με στόχο την ανακοπή της ερημοποίησης και της απώλειας της βιοποικιλότητας, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας των γενετικών πόρων, τόσο σε ευρωπαϊκή όσο και σε παγκόσμια κλίμακα.

Προτεραιότητα 3: Περιβάλλον, υγεία και ποιότητα ζωής

Στόχος: η συμβολή στη διαμόρφωση ενός **υψηλού επιπέδου ζωής** και κοινωνικής ευημερίας για τους πολίτες, μέσω ενός περιβάλλοντος όπου το **επίπεδο της ρύπανσης** δεν έχει αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία του ανθρώπου και στο περιβάλλον καθώς και μέσω της ενθάρρυνσης **μιας βιώσιμης αστικής ανάπτυξης**.

Προτεραιότητα 4: Φυσικοί πόροι και απόβλητα

Στόχος: η καλύτερη **ενεργειακή απόδοση και η διαχείριση των πόρων και των αποβλήτων** προκειμένου να διαμορφωθούν **περισσότερο βιώσιμα μοντέλα κατανάλωσης και παραγωγής**, αποσυνδέοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τη χρήση των πόρων και την παραγωγή αποβλήτων από τον ρυθμό της οικονομικής ανάπτυξης και στοχεύοντας στο να διασφαλιστεί ότι η κατανάλωση των ανανεώσιμων και μη ανανεώσιμων πόρων δεν θα υπερβαίνει τις αντοχές του περιβάλλοντος.

Βάσει των τεσσάρων προτεραιοτήτων, το Έκτο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον απαιτούσε από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα να ετοιμάσει θεματικές στρατηγικές που να καλύπτουν τους ακόλουθους επτά τομείς:

1. Ατμοσφαιρική ρύπανση (εγκρίθηκε στις 21/09/2005)

Το θέμα αυτό εμπίπτει (κυρίως) στην **Προτεραιότητα 3 του ΠΔΠ6** (“Περιβάλλον, υγεία και ποιότητα ζωής”). Η θεματική στρατηγική (εγκρίθηκε στις 21/09/2005) καθορίζει τους στόχους για την υγεία και το περιβάλλον καθώς και τους στόχους μείωσης των εκπομπών για τους κύριους ρύπους. Προκειμένου να επιτευχθούν οι καθορισμένοι στόχοι έως το 2020, θα πρέπει να υπάρξει μείωση, σε σχέση με τις εκπομπές του 2000, των:

- SO₂: -82%
- NO_x: -60%
- VOCs: -51%
- αμμωνία: -27%
- πρωτογενή ανόργανα σωματίδια_{2,5}: -59%.

Οι πιθανές δράσεις περιλαμβάνουν βελτιώσεις της νομοθεσίας για το περιβάλλον, απλοποίηση της νομοθεσίας για την ποιότητα της ατμόσφαιρας, αναθεώρηση της οδηγίας για τα ανώτατα εθνικά όρια εκπομπών, συνοχή με τις άλλες πολιτικές για το περιβάλλον, περιλαμβανομένης της ενσωμάτωσης των ζητημάτων της ποιότητας της ατμόσφαιρας σε άλλους τομείς πολιτικής όπως η ενέργεια, οι μεταφορές, η γεωργία και, τελευταία αλλά εξίσου σημαντικά, τα Διαρθρωτικά Ταμεία.

2. Πρόληψη και ανακύκλωση αποβλήτων (εγκρίθηκε στις 21/12/2005)

Αυτό το θέμα εμπίπτει (κυρίως) στην **Προτεραιότητα 4 του ΠΔΠ6** (“Φυσικοί πόροι και απόβλητα”). Ο μακροπρόθεσμος στόχος της θεματικής στρατηγικής (εγκρίθηκε στις 21/12/2005) είναι να καταστεί η ΕΕ μια κοινωνία ανακύκλωσης, η οποία επιδιώκει τη μείωση των ποσοτήτων αποβλήτων και χρησιμοποιεί τα εναπομένοντα απόβλητα ως πόρο. Στις πιθανές δράσεις περιλαμβάνονται η μείωση των επανεπιχωματώσεων των εκτάσεων, η ανάκτηση ενέργειας από τα απόβλητα, η έμφαση στην πλήρη εφαρμογή της υφιστάμενης νομοθεσίας, η απλοποίηση και ο εκσυγχρονισμός της υφιστάμενης νομοθεσίας, η εισαγωγή του τρόπου σκέψης της διά βίου ανακύκλωσης στην πολιτική για τα απόβλητα, η προαγωγή περισσότερο φιλόδοξων πολιτικών πρόληψης στη δημιουργία αποβλήτων, η αυξημένη εστίαση στη γνώση και την πληροφόρηση, η ανάπτυξη

κοινών προτύπων αναφοράς για την ανακύκλωση και η περαιτέρω επεξεργασία της πολιτικής της ΕΕ για την ανακύκλωση.

3. Προστασία και διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος (εγκρίθηκε στις 24/10/2005)

Αυτό το θέμα εμπίπτει (κυρίως) στην **Προτεραιότητα 2 του ΠΔΠ6** (“Φύση και βιοποικιλότητα”). Στόχος της θεματικής στρατηγικής (εγκρίθηκε στις 24/10/2005) είναι η προστασία και η αποκατάσταση των ωκεανών και θαλασσών της Ευρώπης u954 και η διασφάλιση ότι οι ανθρώπινες δραστηριότητες διεξάγονται κατά βιώσιμο τρόπο ούτως ώστε οι τρέχουσες και οι μέλλουσες γενεές να μπορούν να απολαύσουν και να ωφεληθούν από την ύπαρξη βιολογικά ποικιλόμορφων και δυναμικών ωκεανών και θαλασσών που θα είναι καθαρές, ασφαλείς, υγιείς και παραγωγικές.

4. Προστασία του εδάφους (εγκρίθηκε στις 22/09/2006)

Αυτό το θέμα εμπίπτει (κυρίως) στην Προτεραιότητα 2 του ΠΔΠ6 (“Φύση και βιοποικιλότητα”). Η θεματική στρατηγική (σε εξέλιξη) πρέπει να θέτει ποιοτικούς και ποσοτικούς στόχους καθώς και να προσδιορίζει τα μέσα επίτευξης αυτών, προκειμένου:

- να τεθεί τέλος στη συσσώρευση ουσιών στο έδαφος οι οποίες αποτελούν κίνδυνο για το περιβάλλον και τη υγεία
- να αντιστραφεί η επικίνδυνη τάση προς τη διάβρωση, τη συμπύκνωση και τη στεγανοποίηση, την αφαίρεση και ρύπανση του εδάφους
- να προστατευτεί ο ρόλος του εδάφους ως αποθηκευτικού χώρου CO₂, διασφαλίζοντας τους υδάτινους πόρους και προφυλάγοντας τη βιοποικιλότητα
- να προστατευτεί το έδαφος για τη βιώσιμη παραγωγή τροφίμων και ανανεώσιμων πόρων.

5. Βιώσιμη χρήση των παρασιτοκτόνων (εγκρίθηκε στις 12/07/2006)

Αυτό το θέμα εμπίπτει (κυρίως) στην Προτεραιότητα 3 του ΠΔΠ6 (“Περιβάλλον, υγεία και ποιότητα ζωής”). Η θεματική στρατηγική (σε εξέλιξη) καθορίζει τους στόχους της ως εξής:

- ελαχιστοποίηση των κινδύνων για την υγεία και το περιβάλλον λόγω της χρήσης παρασιτοκτόνων
- βελτίωση των ελέγχων της χρήσης και διανομής παρασιτοκτόνων
- μείωση των επιπέδων επιβλαβών δραστικών ουσιών, ειδικότερα μέσω της αντικατάστασης των πιο επικίνδυνων εξ' αυτών με εναλλακτικές ασφαλέστερες ουσίες (συμπεριλαμβανομένων των μη χημικών)
- ενθάρρυνση της φυτικής παραγωγής με μειωμένη χρήση ή άνευ χρήσης παρασιτοκτόνων
- καθιέρωση ενός διαφανούς συστήματος αναφοράς και ελέγχου της προόδου, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης των κατάλληλων δεικτών.

6. **Βιώσιμη χρήση των πόρων** (εγκρίθηκε στις 21/12/2005)

Αυτό το θέμα εμπίπτει (κυρίως) στην Προτεραιότητα 4 του ΠΔΠ6 ("Φυσικοί πόροι και απόβλητα"). Ο συνολικός στόχος της θεματικής στρατηγικής (εγκρίθηκε στις 21/12/2005) είναι η μείωση των αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων που οφείλονται στη χρήση φυσικών πόρων σε μια αναπτυσσόμενη οικονομία, μια έννοια που αναφέρεται ως "αποσύνδεση".

Στις δράσεις περιλαμβάνονται η βελτίωση της κατανόησης και της γνώσης μας σχετικά με τη χρήση των ευρωπαϊκών πόρων, τις αρνητικές επιπτώσεις της για το περιβάλλον και η σημασία της για την ΕΕ και τον κόσμο. Η ανάπτυξη εργαλείων ελέγχου και κατάρτισης αναφορών περί της προόδου στην ΕΕ, στα κράτη μέλη της και στους οικονομικούς τομείς, η προαγωγή της εφαρμογής στρατηγικών προσεγγίσεων και διαδικασιών, τόσο στους οικονομικούς τομείς όσο και στα κράτη μέλη και η ενθάρρυνσή τους να αναπτύξουν σχετικά σχέδια και προγράμματα, η αύξηση της ευαισθητοποίησης μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών και των πολιτών σχετικά με τις σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις για το περιβάλλον λόγω της χρήσης των πόρων.

7. **Αστικό περιβάλλον** (εγκρίθηκε στις 11/01/2006)

Αυτό το θέμα εμπίπτει στην Προτεραιότητα 2 του ΠΔΠ6 ("Περιβάλλον, υγεία και ποιότητα ζωής"). Τα μέτρα που παρέχονται στο πλαίσιο της θεματικής στρατηγικής (εγκρίθηκε στις 11/01/2006) στοχεύουν στην **καλύτερη εφαρμογή**

των υφιστάμενων πολιτικών και της νομοθεσίας της ΕΕ για το περιβάλλον σε τοπικό επίπεδο, μέσω της υποστήριξης και ενθάρρυνσης των τοπικών αρχών να υιοθετήσουν μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση σε ό,τι αφορά την αστική διαχείριση καθώς και μέσω της πρόσκλησης των κρατών μελών να υποστηρίξουν αυτή τη διαδικασία και να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες που προσφέρονται σε επίπεδο ΕΕ. Εάν εφαρμοστεί σε όλα τα επίπεδα, η στρατηγική θα συμβάλει εντέλει στη βελτίωση της ποιότητας του αστικού περιβάλλοντος, καθιστώντας τις πόλεις ελκυστικότερες και υγιέστερες για να ζουν, να εργάζονται και να επενδύουν οι άνθρωποι, ενώ θα συμβάλει και στη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων που έχουν οι πόλεις στο ευρύτερο περιβάλλον.

Στις δράσεις περιλαμβάνονται η καθοδήγηση σχετικά με την ολοκληρωμένη περιβαλλοντική διαχείριση, η καθοδήγηση σχετικά με τα σχέδια βιώσιμων αστικών μεταφορών, η υποστήριξη της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών σε επίπεδο ΕΕ, μια διαδικτυακή πύλη της Επιτροπής για τις τοπικές αρχές, η εκπαίδευση, η άντληση γνώσεων από άλλα κοινοτικά προγράμματα υποστήριξης (πολιτική συνοχής, έρευνα).

4. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ Η΄ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

4.1. ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Η επιλέξιμη περιοχή του Προγράμματος εκτείνεται από το Ιόνιο Πέλαγος μέχρι τις λίμνες Πρέσπες. Τα εδαφικά σύνορα έχουν συνολικό μήκος 282km καλύπτοντας μια περιοχή 21.588,41 km² και ενός πληθυσμού 1.040.118. Αποτελείται από 8 μονάδες NUTS III ή ισοδύναμους φορείς NUTS III και στις δύο χώρες. Οι επιλέξιμες NUTS III περιοχές από τα Δυτικά προς τα Ανατολικά είναι οι περιοχές Vlorë (Αυλώνα), Gjirokastër (Αργυρόκαστρο) και Korçë (Κορυτσά) στην Αλβανία και οι Νομοί Κέρκυρας, Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων, Καστοριάς, Γρεβενών και Φλώρινας στην Ελλάδα.³

Σχήμα 4-1: IPA Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας Ελλάδα-Αλβανία 2007-2013, επιλέξιμες περιοχές

³ Υπάρχει μια διαφορά μεταξύ των περιφερειών και διαμερισμάτων στην Αλβανία: Μια περιφέρεια είναι μια διοικητική και εδαφική οντότητα, η οποία αποτελείται από μερικές κοινότητες και δήμους με τις γεωγραφικές, παραδοσιακές, οικονομικές και κοινωνικές συνδέσεις καθώς επίσης και τα κοινά συμφέροντα. Με βάση το θεσμικό σχέδιο που καθορίζει το διοικητικό τμήμα της Αλβανίας και την υποδιαίρεση της χώρας σε Μονάδες Τοπικής Κυβέρνησης, (LGU) μια Περιφέρεια είναι το πιο υψηλό επίπεδο τοπικής κυβέρνησης. Μια Περιφέρεια έχει τη δύναμη να λάβει τις πολιτικές, δημοσιονομικές και διοικητικές αποφάσεις βάση του θεσμικού και νομικού σχεδίου αυτού του εδάφους.

Σύμφωνα με το άρθρο 88 του IPA-IR, οι περιοχές NUTS III ή, ελλείψει των ισοδύναμων περιοχών ταξινόμησης NUTS, κατά μήκος των συνόρων εδάφους μεταξύ της Κοινότητας και της δικαιούχου χώρας θεωρούνται επιλέξιμες περιοχές για τους σκοπούς της διασυνοριακής συνεργασίας. Το άρθρο 97 προβλέπει τη δυνατότητα να χρηματοδοτηθούν οι δαπάνες που πραγματοποιούνται στην υλοποίηση των δράσεων ή μέρος των δράσεων έως και 20% του ποσού της Κοινοτικής συμβολής στο διασυνοριακό πρόγραμμα των περιοχών NUTS III ή, ελλείψει της ταξινόμησης NUTS, ισοδύναμων περιοχών δίπλα στις επιλέξιμες περιοχές για αυτό το Πρόγραμμα. Ο νομός Γρεβενών συμπεριλαμβάνεται στις επιλέξιμες περιοχές του προγράμματος ΙΠΑ – CBC Ελλάδα Αλβανία ως όμορη περιοχή με συνολικό προϋπολογισμό που δεν υπερβαίνει το 20 % του συνολικού προϋπολογισμού του προγράμματος. Αυτή η προσθήκη είναι βασισμένη στο άρθρο 21 (1) του κανονισμού του ΕΤΠΑ. Η περιοχή των Γρεβενών βρίσκεται στα όρια της Οροσειράς της Πίνδου η οποία εκτείνεται από το βορειότερο άκρο ως το κέντρο της Ελλάδος, σε μία απόσταση 70 χλμ. Η περιοχή χαρακτηρίζεται από ορεινό ανάγλυφο και πολύ πυκνό υδρογραφικό δίκτυο το οποίο έχει ως αποτέλεσμα το σχηματισμό πολυάριθμων υδατικών σχηματισμών που αποτελούνται κυρίως από πηγές και ποτάμια. Εξαιτίας των υψηλών υδατοπτώσεων στην περιοχή, η βλάστηση είναι άφθονη. Η περιοχή αντιπροσωπεύει μία φυσική συνέχεια των βορειότερων τμημάτων των περιοχών της Καστοριάς και των Ιωαννίνων αναφορικά με τη γεωμορφολογία, τη γεωλογία, τα υδρογραφικά συστήματα, τη χλωρίδα και την πανίδα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4-1: Επιλέξιμες περιοχές NUTS III στην επιλέξιμη παραμεθόριο περιοχή

Ελλάδα				
Νομός	Πρωτεύουσα	Πληθυσμός	Έκταση (km²)	Κατάσταση
Φλώρινας	Φλώρινα	52.340	1.869,41	Πλήρως επιλέξιμη όπως στο Άρθρο 88 του IPA-IR
Γρεβενών	Γρεβενά	32.567	2.339,23	Υπόκειται στο Άρθρο 97 του IPA-IR
Ιωαννίνων	Ιωάννινα	170.239	5.005,05	Πλήρως επιλέξιμη όπως στο Άρθρο 88 του IPA-IR
Καστοριάς	Καστοριά	53.483	1.685,54	Πλήρως επιλέξιμη

				όπως στο Άρθρο 88 του IPA-IR
Κέρκυρας	Κέρκυρα	111.975	649,70	Πλήρως επιλέξιμη όπως στο Άρθρο 88 του IPA-IR
Θεσπρωτίας	Ηγουμενίτσα	46.091	1.527,42	Πλήρως επιλέξιμη όπως στο Άρθρο 88 του IPA-IR
Αλβανία				
Περιοχή	Πρωτεύουσα	Πληθυσμός	Έκταση	Κατάσταση Προγράμματος
Gjirokaster	Gjirokaster	112.831	2.858,83	Πλήρως επιλέξιμη όπως στο Άρθρο 88 του IPA-IR
Korçë	Korçë	311.448	3.035,16	Πλήρως επιλέξιμη όπως στο Άρθρο 88 του IPA-IR
Vlorë	Vlorë	264.556	2.618,07	Πλήρως επιλέξιμη όπως στο Άρθρο 88 του IPA-IR

4.2. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

Με την απόφαση των δυο χωρών συστάθηκε μια διμερής "Ομάδα Δράσης" για την εκπόνηση του νέου Διασυνοριακού Προγράμματος Συνεργασίας Ελλάδα/Αλβανία 2007-13. Τα μέλη της ομάδας δράσης προέρχονται από τους σχετικούς εθνικούς φορείς των δύο χωρών συμπεριλαμβανομένων των αντιπροσώπων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Έχουν παράσχει πολύτιμες πληροφορίες για την κατάσταση στην επιλέξιμη παραμεθόρια περιοχή, από τις εμπειρίες που αποκομίστηκαν από τον προκάτοχο Πρόγραμμα Γειτονίας. Οι Μέτοχοι και οι Αρμόδιες αρχές για θέματα περιβάλλοντος και ισότητας των φύλων έχουν επίσης συζητηθεί καθ' όλη τη διαδικασία προγραμματισμού.

Στις 22.09.2006 η διαδικασία προγραμματισμού ξεκίνησε με μια εναρκτήρια (kick-off) συνάντηση που διοργανώθηκε στη Θεσσαλονίκη, και ακολουθήθηκε από 4 συνεδριάσεις, 3 στην Ελλάδα και 1 στην Αλβανία της ομάδας δράσης:

- στην Καστοριά, για να καθοριστεί ο βασικός προσανατολισμός του προγράμματος,
- στη Θεσσαλονίκη, για να αποφασιστεί η δομή του Προγράμματος,
- στη Θεσσαλονίκη, για να εγκριθεί η πρώτη έκδοση του Προγράμματος,

- στην Κορυτσά (Korçë), για να οριστικοποιηθεί το Πρόγραμμα και οι Διατάξεις Εφαρμογής.

Στον ίδιο χρόνο η ομάδα εργασίας υποστηρίχθηκε από τρεις εξωτερικές ομάδες εμπειρογνομώνων σε:

- Συγκεκριμένα κεφάλαια του λειτουργικού προγράμματος (OP),
- Στην ex-ante αξιολόγηση και
- Στην στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση.

Για να εξασφαλίσει την ευρεία περιφερειακή και τομεακή αποδοχή καθώς επίσης και την συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και μετόχων, το σχέδιο Προγράμματος έγινε διαθέσιμο για δημόσιες διαβουλεύσεις και προγραμματίστηκε την περίοδο 21-29.05.07 και στις δύο χώρες.

4.3. ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Η δομή του προγράμματος αποτελείται από **δύο Άξονες Προτεραιοτήτων με έξι Περιοχές Παρέμβασης**. Οι προτεραιότητες 1 και 2 είναι προσανατολισμένες προς τις αρχές της Λισσαβόνας καθώς επίσης και του Γκέτεμποργκ και λαμβάνουν υπόψη τα διατομεακά ζητήματα των ίσων ευκαιριών, της πραγματικής διασυννοριακής συνεργασίας και της ικανότητας υποστήριξης.

Επιπλέον του Άξονα Προτεραιότητας 3 προβλέπεται και η «Τεχνική Βοήθεια»

4.3.1. Άξονας προτεραιότητας 1: «Βελτίωση της Οικονομικής Διασυννοριακής Ανάπτυξης»

Πλαίσιο: Η οικονομία της επιλέξιμης παραμεθόριας περιοχής χαρακτηρίζεται από τις μεγάλες διαφορές στο εισόδημα και στις ευκαιρίες απασχόλησης αφ' ενός, και αφ' ετέρου από το έντονο διασυννοριακό εμπόριο, τις δυναμικές βιομηχανίες και από μια μεγάλη προοπτικής ανάπτυξη του τουρισμού και των υπηρεσιών. Το πρόγραμμα μπορεί να παρέμβει στα συγκεκριμένα σημεία παρέχοντας τις ελλείψεις συνδέσεις των διασυννοριακών σχέσεων. Κατά συνέπεια τα δημόσια κεφάλαια που δεσμεύονται μπορούν να παραγάγουν πραγματική προστιθέμενη αξία για την επιλέξιμη παραμεθόρια περιοχή. Στο περιορισμένου εύρους τομέα

της οικονομικής συνεργασίας, οι διασυνοριακές σχέσεις αναπτύσσονται γρήγορα. Ωστόσο το πρόγραμμα μπορεί να απευθύνει την ανάγκη να φέρει κοντά την ενημέρωση και την επικοινωνία μεταξύ των φορέων που διευκολύνουν την οικονομική ανάπτυξη στην περιοχή. Μαζί με την οικονομική ανάπτυξη η προώθηση του βιώσιμου τουρισμού εμφανίζεται ως ανάγκη λαμβάνοντας υπόψη τη φυσική και πολιτιστική δυνατότητα της επιλέξιμης παραμεθόριας περιοχής. Η οικονομική ανάπτυξη εντούτοις δεν πραγματοποιείται στο κενό. Ως εκ τούτου η προώθηση των ανθρώπων σε ανθρώπινες δραστηριότητες που καλύπτουν τις έμφυτες ανάγκες για κατάρτιση, υγειονομική περίθαλψη και ανταλλαγές αποτελεί επίσης αναπόσπαστο μέρος του άξονα προτεραιότητας. Τέλος η αποτελεσματική προσβασιμότητα των συνόρων θεωρείται ως απαραίτητη προϋπόθεση για την βελτίωση της διασυνοριακής οικονομικής ανάπτυξης, που συνεχίζει μια επιτυχημένα ιστορία του Προγράμματος Γειτονίας Ελλάδα/Αλβανία 2007-2013.

Στόχος: Ο Άξονας Προτεραιότητας 1 «Βελτίωσης της διασυνοριακής οικονομικής ανάπτυξης», στοχεύει στην προώθηση τη βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης μέσω των κοινών παρεμβάσεων και στην διευκόλυνση των διασυνοριακών σχέσεων. Ο Άξονας Προτεραιότητας 1 θα εφαρμοστεί μέσα σε τέσσερις Περιοχές Παρέμβασης που θα εστιάζουν στην προώθηση της επιχειρηματικότητας (ΑοΙ 1.1), στην προώθηση του βιώσιμου τουρισμού (ΑοΙ 1.2), στην προώθηση των ανθρώπων στις ανθρώπινες δραστηριότητες (ΑοΙ 1.3) και στη διευκόλυνση της προσβασιμότητας των συνόρων (ΑοΙ 1.4).

Ενδεικτικοί δικαιούχοι: Ο Άξονας Προτεραιότητας 1 απευθύνεται κυρίως προς τα Επιμελητήρια τους επαγγελματικούς Συνδέσμους, την τοπική αυτοδιοίκηση, τα Υπουργεία και τους Κεντρικούς Κρατικούς Φορείς με τις περιφερειακές αρμοδιότητες, την εκπαίδευση και τα ερευνητικά ιδρύματα, τα μουσεία και τα πολιτιστικά ιδρύματα, τις διευθύνσεις υγείας και τις περιφερειακές αρχές. Ως γενικός κανόνας οι πιθανοί υποψήφιοι είναι κυρίως δημόσιοι ή ισοδύναμοι δημόσιοι φορείς που υλοποιούν δραστηριότητες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Παρόλα αυτά το Πρόγραμμα παραμένει από **στόχους-οδηγημένο**, που σημαίνει ότι όλα τα έργα που υλοποιούνται συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων. Κατά συνέπεια όλοι οι δικαιούχοι, που είναι επιλέξιμοι, καλούνται να συμμετέχουν και αξιολογούνται βάση των προτάσεων των έργων τους και των συνεισφορών τους.

ΑοΙ 1.1 Προώθηση της επιχειρηματικότητας: Ο στόχος είναι να υποστηριχθούν οι παρεμβάσεις που διευκολύνουν την ανάπτυξη των διασυνοριακών οικονομικών δραστηριοτήτων μέσω της χρήσης της υπάρχουσας δυνατότητας και των αναδυόμενων ευκαιριών.

Πιθανές ενδεικτικές δραστηριότητες είναι:

- Ανάπτυξη των κοινών δράσεων για συνεργασία, ανταλλαγή πληροφοριών και του συντονισμού των δραστηριοτήτων και υπηρεσίες μεταξύ των επαγγελματικών συνδέσμων και των επιμελητηρίων
- Υποστήριξη των ερευνητικών δραστηριοτήτων και μελετών για τη διευκόλυνση του διασυνοριακού εμπορίου και επενδύσεων
- Ανάπτυξη διασυνοριακών βάσεων δεδομένων και αναζήτηση εγκαταστάσεων επιχειρηματικών συνεργατών
- Ανάπτυξη των δημόσιων υπηρεσιών για δραστηριότητες για τη διευκόλυνση του διασυνοριακού εμπορίου και των επενδύσεων
- Ανάπτυξη των διασυνοριακών συνδέσμων
- Η μεταφορά τεχνογνωσίας στις σχετικές επιχειρηματικές περιοχές
- Προώθηση των κοινών γεγονότων και των εκθέσεων.

ΑοΙ 1.2 Προώθηση του βιώσιμου τουρισμού: Ο στόχος είναι να υποστηριχθούν οι κοινές διασυνοριακές δραστηριότητες που υποστηρίζουν τον τουρισμό και που χρησιμοποιούν την υπάρχουσα φυσική και πολιτιστική κληρονομιά.

Οι πιθανές ενδεικτικές δραστηριότητες είναι:

- Ανάπτυξη του κοινού τουριστικού εδαφικού προγραμματισμού
- Ανάπτυξη ενός περιφερειακού ονόματος προϊόντος και κοινών πρωτοβουλιών μάρκετινγκ
- Ανάπτυξη προτύπων για υπηρεσίες, κοινά συστήματα τιμολόγησης, κοινή εκπαίδευση κ.λπ.

- Ανάπτυξη θεματικών συνόλων τουρισμού και διαδρομών (π.χ. μοναστήρια)
- Ανάπτυξη δικτύων οικοτουρισμού
- Βελτίωση των υπαρχουσών υπαίθριων δραστηριοτήτων
- Προώθηση του συνδυασμού τοπικής χειροτεχνίας και τουρισμού.

ΑοΙ 1.3 Άνθρωποι σε ανθρώπινες δραστηριότητες: Ο στόχος είναι να υποστηριχθούν οι κοινές διασυνοριακές δραστηριότητες μιας μικρότερης κλίμακας που εστιάζει άμεσα στην αλληλεπίδραση του τοπικού πληθυσμού σε θέματα συμπληρωματικά στην οικονομική ανάπτυξη.

Οι πιθανές ενδεικτικές δραστηριότητες είναι:

- Συνεργασία των πανεπιστημίων και των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων για την ανάπτυξη κοινών μαθημάτων
- Ενίσχυση της σπουδαστικής κινητικότητας
- Ανάπτυξη της επαγγελματικής κατάρτισης και των προσόντων, ειδικά για τις ομάδες μειονότητας
- Ανάπτυξη των καινοτόμων και προσαρμοσμένων δια βίου εννοιών μάθησης
- Ανάπτυξη των δικτύων για ανταλλαγές στον πολιτισμό διαβίωσης, εκπαίδευσης, αθλητισμού, τοπικών μέσων, δημόσιας συμμετοχής, δράση των πολιτών κ.λπ.
- Ανάπτυξη της κινητής διασυνοριακής της πρωτοβάθμιας Υγειονομικής Περιθαλψης
- Βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών που παρέχονται στον τοπικό πληθυσμό από τα διασυνοριακά κέντρα υγείας
- Πρόληψη και έλεγχος των μολυσματικών ασθενειών

- Ανάπτυξη των συνδέσεων για τις τοπικές και κεντρικές υγειονομικές υπηρεσίες και της κοινής ανταπόκρισης Έρευνας και Διάσωσης σε επείγοντα περιστατικά
- Υποστήριξη της χρήσης των νέων τεχνολογιών και των ICT της διασυνοριακής συνεργασίας στον τομέα της υγείας.

ΑοΙ 1.4 Διευκόλυνση της προσβασιμότητας των συνόρων μέσω μικρής κλίμακας υποδομές: Ο στόχος είναι να υποστηριχθούν η μικρής κλίμακας παρεμβάσεις που συμβάλλουν στις γρήγορες και αποδοτικές διαδικασίες διέλευσης συνόρων.

Οι πιθανές ενδεικτικές δραστηριότητες είναι:

- Υποστήριξη μικρής κλίμακας αναβαθμίσεων στους σταθμούς συνόρων
- Υποστήριξη ICT παρεμβάσεων για τη διευκόλυνση και την επιτάχυνση των συνοριακών ελέγχων,
- Ανάπτυξη των συντονισμένων τελωνειακών διαδικασιών
- Υποστήριξη της ανάπτυξης των μελετών προκειμένου να διευκολυνθούν και να επιταχυνθούν οι έλεγχοι συνόρων
- Διερεύνηση της δυνατότητα για τις δημόσιες συγκοινωνίες.

4.3.2. Άξονας προτεραιότητας 2: «Πρόωθηση και ανάπτυξη του περιβάλλοντος και των φυσικών και πολιτισμικών πόρων»

Πλαίσιο: Η επιλέξιμη παραμεθόρια περιοχή υπήρξε για αιώνες χώρος έντονης πολιτιστικής ανταλλαγής, δημιουργώντας έτσι ένα συναρπαστικό συγκρότημα φυσικών και πολιτιστικών μνημείων, εξειδικευμένη τοπική χειροτεχνία και αρχιτεκτονική, πυκνό πολιτιστικό στρώμα και θρησκευτικά δίκτυα. Η πολιτική ανάπτυξη στο πιο πρόσφατο μισό του 20ού αιώνα οδήγησε σε μια ακραία απομόνωση, η οποία αποδυνάμωσε τις πολιτιστικές συνδέσεις αλλά διατήρησε το φυσικό περιβάλλον σε μια ακέραη κατάσταση που σπάνια συναντάμε. Αυτά τα δύο ισχυρά σημεία της επιλέξιμης παραμεθόριας περιοχής είναι σημαντικά στηρίγματα στην ποιότητα της ζωής και επίσης επιταχύνουν την οικονομική και

κοινωνική ανάπτυξη. Παράλληλα η ύπαρξη και η ποιότητά τους απειλούνται από τη γρήγορη οικονομική ανάπτυξη και την αμέλεια των οικολογικών αρχών. Το πρόγραμμα μπορεί να είναι καίριο στην δημιουργία κρίσιμων συνδέσεων για την προστασία του περιβάλλοντος και τους αγώνες κατά των περιβαλλοντικών κινδύνων που εξαπλώνονται στα κρατικά σύνορα. Από την άλλη πλευρά το πρόγραμμα είναι απαραίτητο στο κλείσιμο των χασμάτων της πολιτιστικής δομής της περιοχής ξαναζωντανεύοντας τους παραδοσιακούς συνδέσμους και δημιουργώντας νέους μεταξύ των ανθρώπων της επιλέξιμης παραμεθόριας περιοχής.

Στόχος: Ο Άξονας Προτεραιότητας 2 στοχεύει να προωθήσει τις κοινές ενέργειες για την προστασία του περιβάλλοντος και την κινητοποίηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς. Ο Άξονας Προτεραιότητας 2 θα εφαρμοστεί εντός των δύο Τομέων Παρέμβασης που εστιάζεται στην προώθηση και την προστασία των περιβαλλοντικών πόρων (ΑοΙ 2.1) και φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής (ΑοΙ 2.2).

Ενδεικτικοί δικαιούχοι: Ο Άξονας Προτεραιότητας 2 απευθύνεται κυρίως στην τοπική αυτοδιοίκηση, εκπαιδευτικά και ερευνητικά ιδρύματα. Τα υπουργεία και οι κεντρικοί κρατικοί φορείς με περιφερειακές αρμοδιότητες, προστατευμένες περιοχές διοικητικών φορέων, μουσεία και πολιτιστικά ιδρύματα, μη κυβερνητικές οργανώσεις και περιφερειακές αρχές. Κατά γενικό κανόνα οι πιθανοί υποψήφιοι για την υλοποίηση δραστηριοτήτων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα είναι κυρίως δημόσιοι ή ισοδύναμοι δημόσιοι φορείς. Παρόλα αυτά το Πρόγραμμα παραμένει από **στόχους-οδηγημένο**, που σημαίνει ότι όλα τα έργα που υλοποιούνται συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων. Κατά συνέπεια όλοι οι δικαιούχοι, που είναι επιλέξιμοι εφαρμόζοντας τις διατάξεις, καλούνται να συμμετέχουν και αξιολογούνται βάση των προτάσεων των έργων τους και των συνεισφορών τους.

ΑοΙ 2.1 Προώθηση και προστασία των περιβαλλοντικών πόρων της περιοχής: Ο στόχος είναι να υποστηριχθούν οι παρεμβάσεις που προστατεύουν το περιβάλλον και αμβλύνουν τις περιβαλλοντικές επιδράσεις σχετικά με την οικονομική ανάπτυξη. Κατά τη διάρκεια της αξιολόγησης προτάσεων του έργου θα δοθεί ιδιαίτερη προσοχή προκειμένου να αποφευχθεί η επανάληψη των δραστηριοτήτων που θα χρηματοδοτηθεί από τα τομεακά Επιχειρησιακά

Προγράμματα και άλλα Εθνικά Προγράμματα, πλήρως εκμεταλλευομένων των πιθανών συμπράξεων.

Οι πιθανές ενδεικτικές δραστηριότητες είναι:

- Εφαρμογή των διασυνοριακών περιβαλλοντικών εκτιμήσεων επίδρασης
- Ανάπτυξη προγραμμάτων κατάρτισης και επίγνωσης και περιφερειακά πιστοποιητικά ειδικότερα στους τομείς του οικότουρισμού, της οργανικής καλλιέργειας και της ανανεώσιμης ενέργειας
- Ανάπτυξη των δικτύων και των σχεδίων για τη διαχείριση και τη διατήρηση των υδάτινων πόρων (π.χ. σύμφωνα με την Οδηγία Πλαισίου Υδάτων 2000/60/ΕΚ)
- Ανάπτυξη των συνδέσεων στο διασυνοριακό περιβαλλοντικό προγραμματισμό των εμπλεκόμενων δημόσιων φορέων
- Ανάπτυξη των διασυνοριακών στρατηγικών για τη διαχείριση των αποβλήτων και απόβλητων των υδάτων, ειδικότερα σε σχέση με τα ποτάμια
- Ενίσχυση της συνεργασίας στους τομείς των προστατευμένων περιοχών
- Ενίσχυση του συντονισμού και της κοινής κατάρτισης των μηχανισμών έγκαιρης προειδοποίησης και ανταπόκρισης σε φυσικούς κινδύνους
- Ανάπτυξη καινοτόμων προσεγγίσεων στη χρήση γης και αστικής ανάπτυξης ειδικότερα γύρω από τις εγκαταλελειμμένες περιοχές (brownfields), πρώην στρατιωτικές ζώνες, παράκτιες ζώνες, περιβαλλοντικές δυναμικές ζώνες και προβλεπόμενες ζώνες ανάπτυξης.

ΑοΙ 2.2 Προώθηση και προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής: Ο στόχος είναι να υποστηριχθούν οι παρεμβάσεις που προστατεύουν και κινητοποιούν τους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους ως μέσα για μια τοπικά-οδηγημένη βιώσιμη ανάπτυξη προστατεύοντας τη φυσική και πολιτιστική κληρονομιά από τις επιδράσεις που έχουν σχέση με την οικονομική ανάπτυξη. Κατά τη διάρκεια της αξιολόγησης προτάσεων του έργου θα δοθεί ιδιαίτερη προσοχή προκειμένου να αποφευχθεί η επανάληψη των

δραστηριοτήτων που θα χρηματοδοτηθεί από τα τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα και άλλα Εθνικά Προγράμματα, πλήρως εκμεταλλευομένων των πιθανών συμπράξεων.

Οι πιθανές ενδεικτικές δραστηριότητες είναι:

- Προώθηση και βελτίωση των φυσικών και πολιτιστικών μνημείων συμπεριλαμβανομένων των θρησκευτικών μνημείων, παραδοσιακών και διατηρητέων κτηρίων, ιστορικών και αρχαιολογικών περιοχών
- Προώθηση και μάρκετινγκ της περιοχής προς τις Ειδικές Ομάδες Ενδιαφέροντος
- Ανάπτυξη των εργαλείων ICT για την προώθηση και την προστασία των φυσικών και πολιτιστικών μνημείων
- Ανάπτυξη των κοινών εργαλείων στους τομείς προστασίας και αποκατάστασης των πολιτιστικών τοπίων
- Προώθηση της τοπικής αρχιτεκτονικής
- Ανάπτυξη των καινοτόμων προσεγγίσεων στη χρήση γης και ανάπτυξης οικισμών ειδικά γύρω από τους οικισμούς ελεύθερου χρόνου και αναψυχής και πολιτιστικά ευαίσθητων περιοχών
- Ανάπτυξη των ενεργειών που καταγράφουν, και προωθούν τα κοινά παραδοσιακά χαρακτηριστικά γνωρίσματα (μουσική, γλώσσα, λαογραφία) συμπεριλαμβανομένων των κοινών πολιτιστικών εκδηλώσεων (συνέδρια, φεστιβάλ, κ.λπ.).

4.3.3. Άξονας προτεραιότητας 3: «Τεχνική Βοήθεια»

Ο άξονας 3 προτεραιότητας στην Τεχνική Βοήθεια περιλαμβάνει τις δραστηριότητες που:

- Διασφαλίζουν την βιώσιμη διαχείριση για την εφαρμογή του προγράμματος (της προετοιμασίας του προγράμματος, της διαχείρισης, της παρακολούθησης, της αξιολόγησης και του ελέγχου)

- Υλοποιούν συνοδευτικές ενέργειες προκειμένου να υποστηριχθεί η παραγωγή και η εφαρμογή της υψηλής ποιότητας, που θα καταλήξουν σε προσανατολισμένα διασυνοριακά προγράμματα και συνεργασίες.

Η Τεχνική Βοήθεια θα εστιάσει στις δραστηριότητες απαραίτητες για την αποτελεσματική διαχείριση και την εφαρμογή του προγράμματος. Η Τεχνική Βοήθεια πρέπει επίσης να προβλέψει τα έγγραφα εφαρμογής προγράμματος που διευκρινίζουν τις λεπτομέρειες για την υλοποίηση του προγράμματος. Τέλος, τα κεφάλαια Τεχνικής Βοήθειας πρέπει επίσης να ενισχυθούν για να παρέχουν την περιβαλλοντική παρακολούθηση του προγράμματος, εάν τα υπάρχοντα μέτρα θεωρούνται ανεπαρκή (σύμφωνα με την έκθεση ΕΕΠ).

4.4. ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΟΡΑΤΟΤΗΤΑ

Σύμφωνα με άρθρο 62 και 63 του IPA για τον Κανονισμό Υλοποίησης και το άρθρο 69 του Γενικού Κανονισμού 1083/2006 η Διαχειριστική Αρχή του προγράμματος θα παρέχει και θα εγγυηθεί τη δημοσιότητά και τη διαφάνειά του. Οι παρερχόμενες πληροφορίες θα αφορούν όλους τους πολίτες και τους δικαιούχους με στόχο την προβολή του ρόλου της Κοινότητας και θα εξασφαλίσουν ότι η βοήθεια από τα Ταμεία είναι διαφανής.

Η δημοσιότητα και η διαφάνειά στο πρόγραμμα θα παρασχεθούν από:

- Την δημοσίευση όλων των πληροφοριών για το πρόγραμμα στην ιστοσελίδα της Διαχειριστικής αρχής
- Τη δημοσίευση των σύντομων πληροφοριών του προγράμματος του σε φυλλάδια
- Την παραγωγή των ετήσιων και τελικών εκθέσεων για την Επιτροπή
- Την υλοποίηση των δραστηριοτήτων και των γεγονότων συμπεριλαμβανομένων των περιφερειακών και τοπικών μετόχων σχετικών με την ανάπτυξη και την υλοποίηση του προγράμματος
- Την υλοποίηση των δραστηριοτήτων και των γεγονότων σχετικά με τη διαχείριση, τον έλεγχο και την αξιολόγηση του Προγράμματος.

Ένα Σχέδιο Επικοινωνίας θα εκπονηθεί παρέχοντας σε όλους τους ενδιαφερόμενους πιθανούς υποψηφίους σε τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο τις πληροφορίες για το Πρόγραμμα καθώς επίσης και για τα σχετικά όργανα χρηματοδότησης.

5. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ

Στο κεφάλαιο αυτό διερευνάται η υλοποίηση εναλλακτικών λύσεων για το πρόγραμμα καθώς και οι επιπτώσεις τους στο περιβάλλον.

Αν και η διαμόρφωση εναλλακτικών σεναρίων αποτελεί σημαντικό στοιχείο για την υλοποίηση της ΣΜΠΕ, στο παρόν πρόγραμμα εξαιτίας των περιορισμένων επιπτώσεων στο περιβάλλον δεν προκύπτει η ανάγκη διατύπωσης άλλων εναλλακτικών λύσεων. Γενικά το πρόγραμμα περιλαμβάνει ιδιαίτερα περιορισμένο οικονομικό αντικείμενο ενώ οι δράσεις του θεωρούνται ήπιες και χωρίς σημαντικά τεχνικά έργα. Η αρχική διαμόρφωση του προγράμματος δεν άλλαξε σημαντικά, ενώ ο προϋπολογισμός και τα περιεχόμενα των αξόνων προτεραιότητας παρέμειναν τα ίδια μέχρι την τελική έκδοση. Μοναδική διαφοροποίηση αποτελεί ίσως η απουσία του Ν. Γρεβενών ως επιλέξιμη περιοχή από την αρχική έκδοση του προγράμματος. Η ένταξή του στις μεταγενέστερες εκδόσεις όπως αναφέρεται σε προηγούμενο κεφάλαιο ακολουθεί το άρθρο 97 του IPA – IR το οποίο προβλέπει τη δυνατότητα να χρηματοδοτηθούν οι δαπάνες που πραγματοποιούνται στην υλοποίηση των δράσεων ή μέρος των δράσεων έως και 20% του ποσού της Κοινοτικής συμβολής στο διασυνοριακό πρόγραμμα των περιοχών NUTS III ή, ελλείψει της ταξινόμησης NUTS, ισοδύναμων περιοχών δίπλα στις επιλέξιμες περιοχές για αυτό το Πρόγραμμα. Ο νομός Γρεβενών συμπεριλαμβάνεται στις επιλέξιμες περιοχές του προγράμματος IPA – CBC Ελλάδα Αλβανία ως όμορη περιοχή με συνολικό προϋπολογισμό που δεν υπερβαίνει το 20 % του συνολικού προϋπολογισμού του προγράμματος. Αυτή η προσθήκη είναι βασισμένη στο άρθρο 21 (1) του κανονισμού του ΕΤΠΑ.

Η μηδενική λύση αφορά τη μη υλοποίηση του προγράμματος η οποία πιθανόν να έχει και αρνητικές επιπτώσεις στην προστασία του περιβάλλοντος δεδομένου ότι στην περίπτωση του δεν θα υλοποιηθούν σημαντικές περιβαλλοντικές και πολιτισμικές δράσεις. Συγκεκριμένα δεν θα υλοποιηθούν οι δράσεις του άξονα 2 που για το ΑοΙ 2.1 περιλαμβάνουν:

- Εφαρμογή των διασυνοριακών περιβαλλοντικών εκτιμήσεων επίδρασης

- Ανάπτυξη προγραμμάτων κατάρτισης και επίγνωσης και περιφερειακά πιστοποιητικά ειδικότερα στους τομείς του οικοτουρισμού, της οργανικής καλλιέργειας και της ανανεώσιμης ενέργειας
- Ανάπτυξη των δικτύων και των σχεδίων για τη διαχείριση και τη διατήρηση των υδάτινων πόρων (π.χ. σύμφωνα με την Οδηγία Πλαισίου Υδάτων 2000/60/ΕΚ)
- Ανάπτυξη των συνδέσεων στο διασυνοριακό περιβαλλοντικό προγραμματισμό των εμπλεκόμενων δημόσιων φορέων
- Ανάπτυξη των διασυνοριακών στρατηγικών για τη διαχείριση των αποβλήτων και απόβλητων των υδάτων, ειδικότερα σε σχέση με τα ποτάμια
- Ενίσχυση της συνεργασίας στους τομείς των προστατευμένων περιοχών
- Ενίσχυση του συντονισμού και της κοινής κατάρτισης των μηχανισμών έγκαιρης προειδοποίησης και ανταπόκρισης σε φυσικούς κινδύνους
- Ανάπτυξη καινοτόμων προσεγγίσεων στη χρήση γης και αστικής ανάπτυξης ειδικότερα γύρω από τις εγκαταλελειμμένες περιοχές (brownfields), πρώην στρατιωτικές ζώνες, παράκτιες ζώνες, περιβαλλοντικές δυναμικές ζώνες και προβλεπόμενες ζώνες ανάπτυξης

ενώ για τον ΑοΙ 2.2 περιλαμβάνει:

- Προώθηση και βελτίωση των φυσικών και πολιτιστικών μνημείων συμπεριλαμβανομένων των θρησκευτικών μνημείων, παραδοσιακών και διατηρητέων κτηρίων, ιστορικών και αρχαιολογικών περιοχών
- Προώθηση και μάρκετινγκ της περιοχής προς τις Ειδικές Ομάδες Ενδιαφέροντος
- Ανάπτυξη των εργαλείων ICT για την προώθηση και την προστασία των φυσικών και πολιτιστικών μνημείων
- Ανάπτυξη των κοινών εργαλείων στους τομείς προστασίας και αποκατάστασης των πολιτιστικών τοπίων

- Προώθηση της τοπικής αρχιτεκτονικής
- Ανάπτυξη των καινοτόμων προσεγγίσεων στη χρήση γης και ανάπτυξης οικισμών ειδικά γύρω από τους οικισμούς ελεύθερου χρόνου και αναψυχής και πολιτιστικά ευαίσθητων περιοχών
- Ανάπτυξη των ενεργειών που καταγράφουν, και προωθούν τα κοινά παραδοσιακά χαρακτηριστικά γνωρίσματα (μουσική, γλώσσα, λαογραφία) συμπεριλαμβανομένων των κοινών πολιτιστικών εκδηλώσεων (συνέδρια, φεστιβάλ, κλπ.).

Επίσης δε θα πραγματοποιηθεί πρόγραμμα περιβαλλοντικής παρακολούθησης, το οποίο προβλέπεται από την τεχνική βοήθεια του προγράμματος.

6. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Στο παρόν κεφάλαιο περιγράφεται η τρέχουσα κατάσταση του περιβάλλοντος στην Περιοχή Προγραμματισμού Συνεργασίας (ΠΠΣ) και συγκεκριμένα δίνονται πληροφορίες για τα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά των περιοχών που ενδέχεται να επηρεασθούν καθώς και για τυχόν υφιστάμενα περιβαλλοντικά προβλήματα, ιδιαίτερα των περιοχών εκείνων που περιλαμβάνονται στο εθνικό σκέλος του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000. Με βάση τις πληροφορίες αυτές διαπιστώνεται αν το πρόγραμμα θα επιδεινώσει, θα μειώσει τα προβλήματα ή θα επηρεάσει με άλλο τρόπο την υφιστάμενη κατάσταση. Επίσης, γίνεται εκτίμηση της πιθανής εξέλιξης της υφιστάμενης κατάστασης εάν δεν εφαρμοστεί το επιχειρησιακό πρόγραμμα.

Η καταγραφή αυτή πραγματοποιήθηκε κατά το δυνατό με επικαιροποιημένα στοιχεία και δεδομένα για την ΠΠΣ.

6.1. ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ – ΥΛΙΚΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

6.1.1. Δημογραφία και Χωρικά Σχέδια, Μετανάστευση

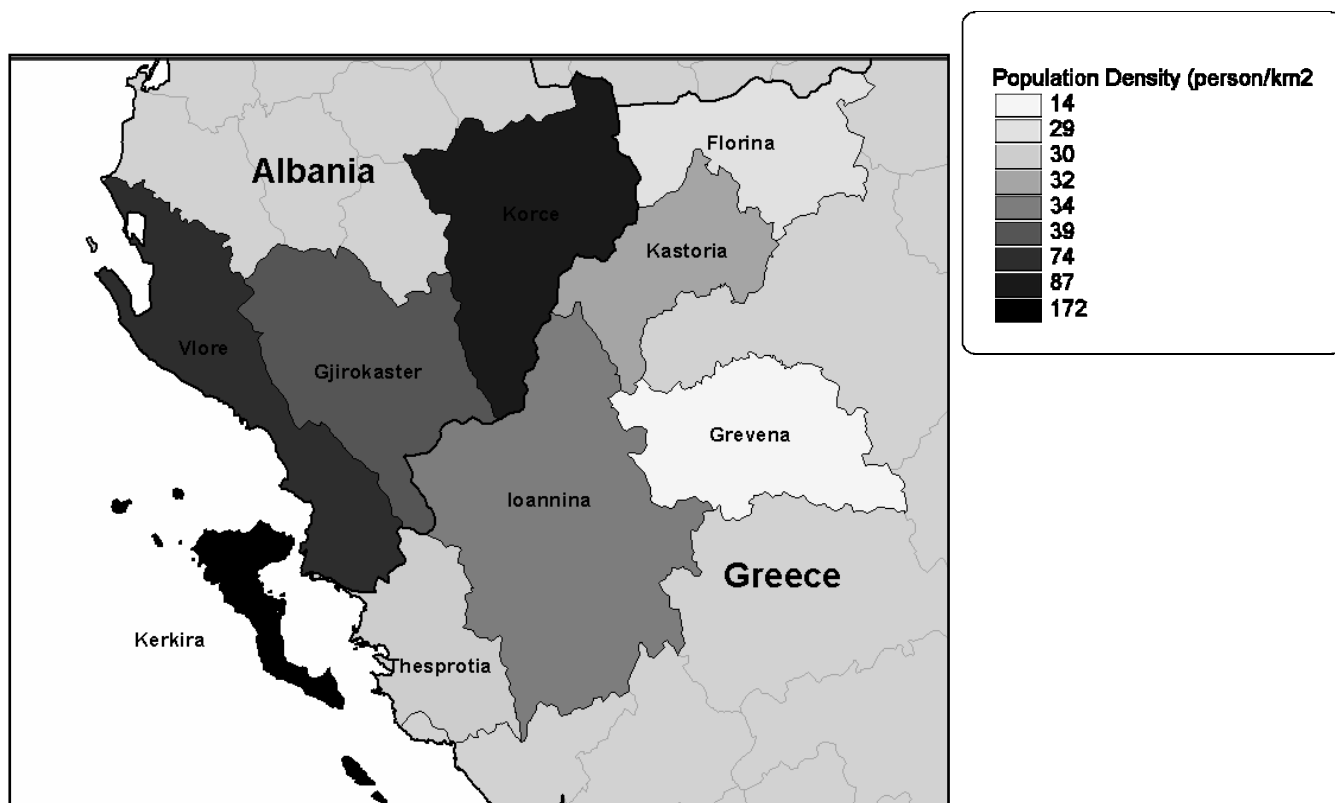
Ο συνολικός πληθυσμός της επιλέξιμης παραμεθόριας περιοχής είναι 1.040.118. Περίπου 45,10% βρίσκεται στην ελληνική πλευρά των συνόρων, 54,90% στην αλβανική πλευρά με σημαντικές συγκεντρώσεις στα αστικά κέντρα όπως Ιωάννινα, Αυλώνα (Vlorë) και Κορυτσά (Korçë).

ΠΙΝΑΚΑΣ 6-1: Πληθυσμός στην επιλέξιμη παραμεθόριο περιοχή

Ελλάδα					
Νομός	Απογραφή 1991	Απογραφή 2001	Άτομα κάτω των 20	Άτομα άνω των 65	Αναλογία ανδρών/γυναικών
Φλώρινας	52.340	54.768	13.167	10.075	1,04
Γρεβενών	36.797	32.567	4.890	8.294	1,0
Ιωαννίνων	177.900	170.239	36.805	32.830	0,97
Καστοριάς	52.571	53.483	12.198	9.292	1,05
Κέρκυρας	107.591	111.975	23.198	21.666	0,96
Θεσπρωτίας	50.500	46.091	10.400	32.830	1,02
Αλβανία					

Περιοχή	Απογραφή 1991	Απογραφή 2001	Άτομα κάτω των 14	Άτομα άνω των 65	Αναλογία ανδρών/γυναικών
Gjirokaster	155.998	112.831	30.157	10.501	1,01
Korçë	311.448	265.182	68.810	24.543	1,01
Vlorë	264.556	192.982	52.762	18.366	1
Σύνολο	1.209.701	1.040.118	252.387	168.397	1,01

Η πυκνότητα του πληθυσμού είναι πολύ διαφορετική. Νομαρχίες όπως αυτή των Γρεβενών παρουσιάζουν μόνο 14 κατοίκους ανά km², ενώ οι Αλβανικές περιφέρειες έχουν μια πολύ υψηλότερη πυκνότητα. Οι Αλβανικές περιφέρειες χαρακτηρίζονται επίσης από υψηλές πυκνότητες, αν και η συγκέντρωση του πληθυσμού σε μερικές μεγάλες πόλεις εξηγεί τις διαφορές εντός των ενιαίων περιφερειών. Η νομαρχία της Κέρκυρας είναι πρώτη με 172 άτομα/km²! Ο εθνικός μέσος όρος για την Ελλάδα είναι 84 άτομα/km² και για την Αλβανία 123 άτομα/km².

Σχήμα 6-1: Πυκνότητα Πληθυσμού

Οι τάσεις στην επιλέξιμη παραμεθόρια περιοχή παρουσιάζουν σημαντική μείωση του πληθυσμού. Ενώ οι Ελληνικές Νομαρχίες είχαν μόνο μικρές αλλαγές πληθυσμού λόγω της μετανάστευσης σε διαφορετικούς προορισμούς και λόγω των φυσικών αιτιών, οι Αλβανικές περιφέρειες βίωσαν μια ιδιαίτερη μείωση του αριθμού πληθυσμού τους εξαιτίας της μετανάστευσης σε τρίτες χώρες ή στα

Ελληνικά μητροπολιτικά κέντρα εκτός της επιλέξιμης παραμεθόριας περιοχής. Από την άλλη πλευρά, η δομή πληθυσμού αποκαλύπτει ένα μεγάλο ποσοστό του νέου πληθυσμού στις Αλβανικές περιφέρειες, ενώ στην Ελλάδα υπάρχει μια πιο ισορροπημένη εικόνα με την προφανή εξαίρεση της Θεσπρωτίας. Ο ανδρικός και γυναικείος πληθυσμός διανέμεται σχεδόν το ίδιο με μόνο ένα μικρό πλεόνασμα των ανδρών στο μέσο όρο. Τέλος, η Αλβανική επιλέξιμη παραμεθόρια περιοχή είναι το σπίτι της ελληνικής εθνικής μειονότητας στην Αλβανία ειδικότερα στην περιοχή Gjirokaster, ενώ την τελευταία δεκαετία ένας σημαντικός αριθμός Αλβανών πολιτών μετανάστευσε στην Ελλάδα. Οι καλά ενσωματωμένες κοινότητες των Αλβανών μεταναστών υπάρχουν στην ελληνική επιλέξιμη παραμεθόρια περιοχή παρέχοντας μια σημαντική πηγή εργασίας για την περιοχή.

Οι μεγαλύτερες αστικές περιοχές της ζώνης αυτής είναι η πόλη Korçë (74.370), Ιωάννινα (70.203) και Κέρκυρα (39.487). Εκτός από αυτές, ένας μεγάλος αριθμός μικρότερων πόλεων διαμορφώνει ένα λειτουργικό και διαφορετικό πολυκεντρικό σύστημα. Ωστόσο, οι διασυνοριακές σχέσεις μεταξύ των αστικών κέντρων δεν αναπτύσσονται πολύ καλά. Επίσης, ενώ όλες οι Νομαρχίες και οι περιφέρειες αντιμετωπίζουν σημαντικές εσωτερικές διαφορές, ειδικά μεταξύ των αστικών και αγροτικών περιοχών, οι μικρότερες περιφέρειες πρέπει επίσης να αντιμετωπίσουν τα κύρια κέντρα της επιλέξιμης παραμεθόριας περιοχής (βασικά το Korçë και τα Ιωάννινα) που προσελκύουν τον πληθυσμό και τους οικονομικούς μετόχους.

6.1.2. Οικονομικές Επιδόσεις – Υλικά Περιουσιακά Στοιχεία

Η επιλέξιμη παραμεθόρια περιοχή είναι μια από τις φτωχότερες στην Ευρώπη. Το ΑΕΠ κατά κεφαλήν σε PPP στην ελληνική επιλέξιμη παραμεθόρια περιοχή ήταν το 2004 14.938,6 ευρώ (εκείνη τη χρονιά το μέσο ελληνικό ΑΕΠ κατά κεφαλήν σε PPS ήταν 19.232 ευρώ, ίσο με το 82% του μέσου όρου των 25 ΕΕ). Ο αντίστοιχος εθνικός μέσος αριθμός για την Αλβανία ήταν το 2004 1.884 ευρώ (που είναι ίσο με το 7,8% του μέσου όρου της ΕΕ). Δεν υπάρχει κανένα στοιχείο διαθέσιμο στο επίπεδο NUTS III). Οι διαφορές είναι επίσης ουσιαστικές στις ελληνικές και αλβανικές επιλέξιμες παραμεθόριες περιοχές. Ο νομός Κέρκυρας καθώς επίσης και των Ιωαννίνων στην Ελλάδα έχουν ένα σχετικά υψηλό ΑΕΠ κατά κεφαλήν (16.667 ευρώ και 17.458 αντίστοιχα), που οφείλεται κυρίως στον εκτενή τουρισμό και στις υπηρεσίες τριτογενούς τομέα (σχετικές με την υγεία, το

εμπόριο και τη διοίκηση), ενώ η Φλώρινα και η Καστοριά έχουν ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά στη χώρα (13.230 και 12.345 αντίστοιχα). Ακόμη και στις περιοχές όπως το Κορçë ή τα Ιωάννινα η απόκλιση μεταξύ του αστικού κέντρου και των μικρότερων αγροτικών οικισμών είναι σημαντική.

Ο **γεωργικός τομέας** είναι ένας σημαντικός τομέας απασχόλησης και παραγωγής. Τα εκτρεφόμενα ζώα και τα γαλακτοκομικά προϊόντα είναι οι σημαντικότερες δραστηριότητές του. Στις λίγες πεδιάδες ο καπνός και τα δημητριακά προσφέρουν τις εναλλακτικές λύσεις, ενώ σε μερικές περιπτώσεις υπάρχει ακόμα "η καλλιέργεια αυτοκατανάλωσης", η οποία τα τελευταία χρόνια έχει παρουσιάσει σημάδια επέκτασης και καινοτομίας (π.χ. στα γαλακτοκομικά προϊόντα και σε προσπάθειες βασισμένες στον Κανονισμό αριθ. 2081/92 για τα προϊόντα με προστατευμένη ονομασία προέλευσης (PDO) ετικέτα). Η σχετικά αργή υιοθέτηση των εντατικών γεωργικών σχεδίων και η καλλιέργεια των ενδημικών ειδών κάνουν την επιλέξιμη παραμεθόρια περιοχή ιδανική για την ανάπτυξη της οργανικής καλλιέργειας. Παρόλα αυτά, ο γεωργικός τομέας προσανατολίζεται περισσότερο προς την τοπική κατανάλωση, και λιγότερο στις εθνικές αγορές ή ακόμα και στις εξαγωγές.

Η γεωργία ήταν πάντα, και είναι ακόμα, ο κύριος πόρος της Αλβανίας και συνεπώς της αλβανικής πλευράς της επιλέξιμης περιοχής. Επίσης, η αλιεία είναι μια αναπτυσσόμενη οικονομική δραστηριότητα. Προηγμένη είναι η αλιεία στους ποταμούς, τις λίμνες και η υδατοκαλλιέργεια.

Η Αυλώνα (Vlorë) αποτελεί σημαντικό γεωργικό κέντρο με την πολύ μεγάλης κλίμακας καλλιέργεια της ελιάς και των οπωροφόρων δέντρων, καθώς και κέντρο επεξεργασίας τροφίμων και βιομηχανιών εξαγωγής πετρελαίου και πίσσας. Η περιβάλλουσα περιοχή είναι κυρίως γεωργική και κτηνοτροφική, παράγοντας βρώμη, αραβόσιτο, ροδέλαιο, ελαιόλαδο, βοοειδή, πρόβατα, δέρματα και βούτυρο. Αυτά τα προϊόντα εξαγονται.

Κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα, η Κορυτσά (Korçë) απέκτησε μια ουσιαστική βιομηχανική δυναμικότητα εκτός από τον ιστορικό ρόλο της ως εμπορικό και γεωργικό κέντρο. Το οροπέδιο στο οποίο η πόλη βρίσκεται είναι ιδιαίτερα εύφορο και είναι μια από τις κύριες σίτο-αναπτυσσόμενες περιοχές της Αλβανίας.

Στην ελληνική πλευρά της περιοχής συνεργασίας, η οικονομία της Ηπείρου έχει έντονο γεωργοκτηνοτροφικό χαρακτήρα, καθώς το 42,5% του ενεργού πληθυσμού της απασχολείται στον αγροτικό τομέα. Στο νομό Ιωαννίνων η οργανωμένη κτηνοτροφία περιλαμβάνει κυρίως χοιροτροφικές και πτηνοτροφικές μονάδες.

Επίσης, η ιχθυοκαλλιέργεια είναι σχετικά αναπτυγμένη σε τμήματα των παραλίων του νομού Θεσπρωτίας, ενώ ο Νομός Ιωαννίνων (που συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό, άνω του 70%, της παραγωγής πέστροφας στο σύνολο της Περιφέρειας Ηπείρου) συγκεντρώνει τη μεγαλύτερη παραγωγή. Το αλιευτικό δυναμικό της λίμνης Ιωαννίνων έχει κατά καιρούς επηρεαστεί όχι μόνο από τις δυσμενείς συνθήκες περιβάλλοντος που επικρατούν στη λίμνη και διαμορφώνουν τάσεις επικράτησης ορισμένων ειδών, αλλά και από την εκλεκτική αλίευση ή υπεραλίευση ορισμένων ειδών.

Στην Περιφέρεια Ηπείρου υπάρχουν, όμως, περιοχές στις οποίες παρατηρείται το φαινόμενο της σύγκρουσης χρήσεων γης. Για παράδειγμα αναφέρεται ότι στο Λεκανοπέδιο των Ιωαννίνων, οι περιοχές οικιστικής χρήσης εκτείνονται και σε περιοχές γεωργικής χρήσης (γεωργικής γης), οι περιοχές όπου υπάρχουν πτηνοτροφεία γειτνιάζουν με οικιστικές περιοχές, ενώ η εκτός σχεδίου δόμηση έχει επεκταθεί σε μη ενδεικνυόμενες περιοχές, όπως γύρω από το αεροδρόμιο, με κίνδυνο την παρεμπόδιση της λειτουργίας και τη μείωση της ασφάλειάς του. Επίσης αναφέρονται και οι προστατευόμενες περιοχές (NATURA, εθνικοί δρυμοί κλπ.), στις οποίες η εφαρμογή Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών απαγορεύει τουριστικές ή γεωργικές χρήσεις (π.χ. εκβολές Καλαμά και Αχέροντα), ενώ αυτό δεν τηρείται.

Στη Δυτική Μακεδονία, παρατηρούνται μικρές ανακατανομές στην κάλυψη των εκτάσεων, οι οποίες αθροιστικά δεν ξεπερνούν το 2% για την περίοδο 1990–2000. Από τις εκτάσεις που άλλαξαν χρήση, ένα σημαντικό μέρος (~0,57%) αφορά γη που δημεύθηκε για εκμετάλλευση λιγνίτη, ενώ ένα ποσοστό της τάξης του 0,13% αστικοποιήθηκε. Οι εν λόγω εκτάσεις αφορούν περιοχές δημιουργίας οδικών και σιδηροδρομικών υποδομών, και σε πολύ μικρότερο ποσοστό περιοχές που οικοδομήθηκαν.

Στις ορεινές περιοχές της περιφέρειας, οι οποίες καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο τμήμα της χωρικής ενότητας, ο κυρίαρχος κλάδος οικονομικής δραστηριότητας είναι ο πρωτογενής. Σε γενικές γραμμές, όμως, παρουσιάζουν μια «εικόνα» απομόνωσης, καθώς χαρακτηρίζονται από μικρά μεγέθη, πτωτικούς ρυθμούς πληθυσμιακής και οικονομικής ανάπτυξης και χαμηλή πληθυσμιακή πυκνότητα.

Οι αγροτικές περιοχές της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας χαρακτηρίζονται από χαμηλό εισόδημα, δυσμενή δημογραφική σύνθεση, χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, έλλειψη κοινωνικών και πολιτιστικών υποδομών, χαμηλή χρήση νέων τεχνολογιών, έλλειψη υποδομών πρόσβασης σε ευρυζωνικά δίκτυα και μεγάλη εξάρτηση από τον πρωτογενή τομέα. Το μεγαλύτερο τμήμα της περιοχής καλλιεργείται με αροτριάες καλλιέργειες, ενώ σημαντικό χώρο καλύπτουν και οι δενδρώδεις καλλιέργειες.

Στην Κέρκυρα είναι περισσότερο έντονο το πεδινό στοιχείο. Η γεωργική γη καταλαμβάνει γενικά μικρό ποσοστό της έκτασης του νησιού, λόγω της γεωμορφολογίας του εδάφους. Η γεωμορφολογία ευνόησε τις κλασσικές μορφές της αγροτικής εκμετάλλευσης, με βασικούς άξονες την γεωργία και την κτηνοτροφία, ενώ η αλιεία δεν εμφανίζει ιδιαίτερα σημαντική συμμετοχή. Οι βασικές καλλιέργειες διαχρονικά είναι της ελιάς με χαρακτηριστικά μονοκαλλιέργειας και της αμπέλου, ενώ απαντώνται σε μικρότερα ποσοστά εσπεριδοειδή, αροτριάες καλλιέργειες, κηπευτικά. Το ποσοστό χρήσης της βιολογικής καλλιέργειας, αλλά και της εφαρμογής βιολογικής κτηνοτροφίας είναι ακόμη σχετικά μικρό.

Η αλιευτική δραστηριότητα χαρακτηρίζεται από περιορισμένο επαγγελματικό ενδιαφέρον σε όλα τα Ιόνια Νησιά, με εξαίρεση τις μονάδες ιχθυοκαλλιέργειας. Οι δασικές εκτάσεις καταλαμβάνουν ένα μικρό ποσοστό.

Η **βιομηχανία** γενικά μειώνεται εξαιτίας της απώλειας των παραδοσιακών αγορών αλλά και της ανόδου του τομέα των υπηρεσιών. Στην Αλβανική πλευρά η βιομηχανία ανακάμπτει από τις μεταβατικές περιόδους που οφείλονται κυρίως στις Ελληνικές επενδύσεις, στην επεξεργασία τροφίμων και στην ελαφριά βιομηχανία. Τα ποτά, τα ενδύματα και τα οικοδομικά υλικά παίζουν επίσης έναν σχετικό ρόλο. Επιπλέον, υπάρχει μια αναγέννηση των μικρών εργαστηρίων και της "οικοτεχνίας" κυρίως στη συσκευασία λιανικών προϊόντων και τη βιομηχανία

κλωστοϋφαντουργίας. Τα προϊόντα αυτών των βιομηχανιών είναι μερικώς προσανατολισμένα στην εγχώρια αγορά ή εισάγονται στην Ελλάδα. Η σύγκλιση της αλβανικής νομοθεσίας με αυτή της ΕΕ θα ενισχύσει τη μετατόπιση του εργατικού δυναμικού των βιομηχανικών δραστηριοτήτων στην αλβανική πλευρά. Ένας γρήγορος αυξανόμενος τομέας είναι ο κλάδος των οικοδομικών και τεχνικών έργων που ενισχύεται από την απαίτηση για κατοικία ειδικά στην παράκτια ζώνη. Οι βιομηχανικές μονάδες δομικών υλικών καθιερώνονται αργά στην περιοχή ως εναλλακτική λύση στις εισαγωγές από την Ελλάδα. Στην ελληνική πλευρά η ενεργειακή βιομηχανία είναι σημαντικός μέτοχος στη Φλώρινα, ενώ η βιομηχανία γουνών στην Καστοριά ανακάμπτει μετά από την πτώση των τελευταίων δεκαετιών που οφείλεται κυρίως στο άνοιγμα των Ανατολικών Ευρωπαϊκών αγορών. Η βιομηχανία γουνών είναι μια από τις λίγες περιπτώσεις στην επιλέξιμη παραμεθόρια περιοχή με μακρά παράδοση και τεχνογνωσία εξαγωγής. Στην Ήπειρο και τη Θεσπρωτία, οι βιομηχανίες οικοτεχνίας στους τομείς της γαλακτοκομίας, τροφίμων και ποτών είναι ενεργές, με μερικές από αυτές να στοχεύουν στις διαπεριφερειακές αγορές. Οι βιομηχανικές μονάδες της πόλης των Ιωαννίνων βρίσκονται στην ευρύτερη περιοχή της, όπου υπάρχει και λειτουργεί βιομηχανική περιοχή (ΒΙ.ΠΕ.).

Στην Κέρκυρα η βιομηχανία είναι σχεδόν ανύπαρκτη, ενώ η βιοτεχνία είναι περιορισμένη σε μικρές μονάδες κυρίως σε περιαστικές ζώνες (οινοποιεία, ελαιουργεία, τυροκομεία, βιοτεχνίες παρασκευής τοπικών τουριστικών προϊόντων διατροφής και αρωματοποιίας).

Στην Αλβανική πλευρά το Αργυρόκαστρο (Gjirokastër) είναι κυρίως εμπορικό κέντρο με μερικές βιομηχανίες, ειδικότερα παραγωγής τροφίμων, δέρματος και κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων.

Η Αυλώνα (Vlorë) παραμένει ένα σημαντικό λιμάνι και εμπορικό κέντρο, με σημαντική αλιεία και βιομηχανικό τομέα. Η περιβάλλουσα περιοχή παράγει πετρέλαιο, φυσικό αέριο, πίσσα και άλας. Στην πόλη επίσης βρίσκονται οι σημαντικές εγκαταστάσεις του αλβανικού ναυτικού.

Στην Κορυτσά (Korçë) οι τοπικές βιομηχανίες περιλαμβάνουν την παραγωγή πλεκτών ρούχων, χαλιών, κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων, αλευριού,

ζυθοποιίας και ζάχαρης. Οι εναποθέσεις του λιγνίτη εξορύσσονται σε βουνά κοντινά στη Mborje-Drenove.

Η σημασία του **τριτογενούς τομέα** αυξάνεται σε μια ποσοτική και ποιοτική διάσταση. Το λιανικό εμπόριο και οι υπηρεσίες κυριαρχούν στην Ελληνική πλευρά και είναι ακόμα πιο σημαντικές στις αλβανικές περιφέρειες, ακόμα κι αν δεν αντανακλούν πάντα στις επίσημες στατιστικές. Οι χώροι αποθήκευσης και τα κέντρα χονδρικής για τη διανομή των προϊόντων που εισάγονται από την Ελλάδα στην κεντρική Αλβανία (Τίρανα) αναπτύσσονται γρήγορα και αποτελούν ένα σημαντικό σύνδεσμο στη διασυνοριακή εμπορική αλυσίδα. Τα μεγαλύτερα κέντρα στην Ελλάδα συγκεντρώνουν ένα σημαντικό ποσοστό των υγειονομικών υπηρεσιών, του εμπορίου και της διοίκησης.

Οι ορεινές περιοχές φαίνεται να διαθέτουν δυνατότητες αναδιάρθρωσης της οικονομίας τους, καθώς περιλαμβάνουν αξιόλογους φυσικούς και ιστορικούς πόρους που μπορούν να ενταχθούν σε συστήματα χωρικών συνόλων, δικτύων και διαδρομών, προωθώντας ένα πρότυπο ποιοτικού και ήπιου τουρισμού, με έμφαση στον αγροτουρισμό και τον οικοτουρισμό και την παραγωγή και προβολή των τοπικών προϊόντων. Εκτός από την προστασία, διαχείριση και αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών τους πόρων, οι αναπτυξιακές προοπτικές τους συνδέονται με παραμέτρους, όπως η λειτουργική διασύνδεσή τους και η ανάπτυξη συμπληρωματικότητας με άλλες ζώνες καθώς και η ανάπτυξη συνεργασιών στο διασυνοριακό χώρο και η ενίσχυση της εξωστρέφειας των παραμεθόριων περιοχών.

Ο **τουρισμός** γίνεται ένας σημαντικός τομέας που έχει μεγάλες προοπτικές. Σε σύγκριση με άλλους τομείς υπηρεσιών, ο τουρισμός κρίνεται να είναι στρατηγικής σημασίας δεδομένου ότι είναι προς την "εξαγωγή" προσανατολισμένος, προσδιορίζοντας έτσι την περιοχή σε εθνικό και διεθνές τοπίο. Ενώ το νησί της Κέρκυρας είναι αναγνωρισμένο διεθνώς, εάν και κατά κάποιον τρόπο αποτελεί επιβαρυμένο προορισμό, άλλες περιοχές φροντίζουν κυρίως για τους εγχώριους επισκέπτες. Οι νομοί των Ιωαννίνων, των Γρεβενών και της Θεσπρωτίας έχουν αναπτύξει υποδομές οικοτουρισμού και υπαίθριες δραστηριότητες δημιουργώντας έτσι ένα προορισμό για ένα μικρό, αλλά αφοσιωμένο διεθνές πελατολόγιο. Στην Αλβανική περιφέρεια οι ορεινές περιοχές παραμένουν αναλλοίωτες και έχουν μεγάλες δυνατότητες. Οι παράκτιες ζώνες Vlorë και Sarande έγιναν εξαιρετικά

δημοφιλείς προσελκύοντας κυρίως εσωτερικούς επισκέπτες, αλλά δυστυχώς καταδεικνύουν έναν επίσης μεγάλο αριθμό κατασκευών, οι οποίες υπονομεύουν την ανάπτυξη της περιοχής.

Στους πίνακες 6-2 και 6-3 που ακολουθούν παρουσιάζονται οι οικονομικές επιδόσεις και οι τομείς οικονομίας στην επιλέξιμη περιοχή.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6-2: Οικονομία των επιλέξιμων παραμεθόριων περιοχών

NUTS III Περιοχή	ΑΕΠ κατά κεφαλή	Συνολικό ΑΕΠ	Αριθμός Επιχειρήσεων	Επιχειρήσεις Τουρισμού και Πολιτισμού	Ανεργία σε %	Κρατικές παροχές
Ελλάδα						
Φλώρινα	13.230	721	4.115	25	15,2	Ζώνη Β (μέχρι 30% Χορήγηση Μετρητών/Μισθωμένης Επιχορήγησης
Γρεβενά	12.219	391	3.091	16	13,7	Ζώνη Β (μέχρι 30% Χορήγηση Μετρητών/Μισθωμένης Επιχορήγησης
Ιωάννινα	17.458	2.945	13.270	115	9,3	Ζώνη Β (μέχρι 40% Χορήγηση Μετρητών/Μισθωμένης Επιχορήγησης
Καστοριά	12.345	663	6.395	27	24,9	Ζώνη Β (μέχρι 30% Χορήγηση Μετρητών/Μισθωμένης Επιχορήγησης
Κέρκυρα	16.667	1.980	13.954	435	11,5	Ζώνη Β (μέχρι 30% Χορήγηση Μετρητών/Μισθωμένης Επιχορήγησης
Θεσπρωτία	14.993	645	4.081	56	Δεν υπάρχουν εξαιτίας του μικρού σε μέγεθος δείγματος	Ζώνη Β (μέχρι 40% Χορήγηση Μετρητών/Μισθωμένης Επιχορήγησης
Αλβανία						
Gjirokaster	Δεν υπάρχει σε περιφερειακό επίπεδο	Δεν υπάρχει σε περιφερειακό επίπεδο	2.649	521	Δεν υπάρχει σε περιφερειακό επίπεδο	Δεν υπάρχει
Korçë	Δεν υπάρχει σε περιφερειακό επίπεδο	Δεν υπάρχει σε περιφερειακό επίπεδο	5.599	1.145	Δεν υπάρχει σε περιφερειακό επίπεδο	Δεν υπάρχει
Vlorë	Δεν υπάρχει σε περιφερειακό επίπεδο	Δεν υπάρχει σε περιφερειακό επίπεδο	5.234	989	Δεν υπάρχει σε περιφερειακό επίπεδο	Δεν υπάρχει

Η Στατιστική Υπηρεσία της Δημοκρατίας της Αλβανίας δεν παρέχει τα απαραίτητα στοιχεία σε επίπεδο NUTS III. Οι σχετικοί εθνικοί αριθμοί είναι: 1.884 ευρώ ΑΕΠ/κεφαλή, συνολικό ΑΕΠ (2004) 6.010.297,35 και ανεργία 14,4%. Το μερίδιο

ΑΕΠ της γεωργίας είναι 22,26%, ενώ η βιομηχανία και οι υπηρεσίες παίρνουν 23,84% και 53,90% αντίστοιχα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6-3: Τομείς Οικονομίας στην επιλέξιμη παραμεθόριο περιοχή

NUTS III περιοχή	Γεωργία (% του εργατικού δυναμικού)	Γεωργία (% του ΑΕΠ)	Βιομηχανία (% του εργατικού δυναμικού)	Βιομηχανία (% του ΑΕΠ)	Υπηρεσίες (% του εργατικού δυναμικού)	Υπηρεσίες (% του ΑΕΠ)
Ελλάδα						
Φλώρινα	26,85%	13%	22,19%	26%	46,37%	52%
Γρεβενά	33,5%	10%	18,45%	24%	45,09%	57%
Ιωάννινα	12,55%	4%	21,60%	22%	59,93%	64%
Καστοριά	19,64%	8%	29,05%	15%	47,58%	68%
Κέρκυρα	15,73%	2%	15,70%	10%	61,67%	79%
Θεσπρωτία	27,78%	8%	18,82%	14%	50,28%	69%
Αλβανία						
Gjirokaster	59.2	Δεν υπάρχει σε περιφερειακό επίπεδο	Δεν υπάρχει σε περιφερειακό επίπεδο	Δεν υπάρχει σε περιφερειακό επίπεδο	Δεν υπάρχει σε περιφερειακό επίπεδο	Δεν υπάρχει σε περιφερειακό επίπεδο
Korçë	71.6	Δεν υπάρχει σε περιφερειακό επίπεδο	Δεν υπάρχει σε περιφερειακό επίπεδο	Δεν υπάρχει σε περιφερειακό επίπεδο	Δεν υπάρχει σε περιφερειακό επίπεδο	Δεν υπάρχει σε περιφερειακό επίπεδο
Vlorë	48.7	Δεν υπάρχει σε περιφερειακό επίπεδο	Δεν υπάρχει σε περιφερειακό επίπεδο	Δεν υπάρχει σε περιφερειακό επίπεδο	Δεν υπάρχει σε περιφερειακό επίπεδο	Δεν υπάρχει σε περιφερειακό επίπεδο

Πληροφορίες για τα ποσοστά (%) του εργατικού δυναμικού στους τομείς της γεωργίας, της βιομηχανίας και των υπηρεσιών στην Αλβανία δεν είναι διαθέσιμες. Τα διαθέσιμα στοιχεία αναφέρονται στην απασχόληση στο δημόσιο τομέα, το μη

γεωργικό τομέα και τον ιδιωτικό τομέα. Τα στοιχεία για τις τρεις αλβανικές περιοχές είναι:

Περιοχή	Συνολική απασχόληση	% Συνολικής απασχόλησης	Αρ. ατόμων που απασχολούνται στο δημόσιο τομέα	% Απασχόλησης στο δημόσιο τομέα	Αρ. ατόμων που απασχολούνται στο μη γεωργικό τομέα	% Απασχόλησης στο μη γεωργικό τομέα	Αρ. ατόμων που απασχολούνται στον ιδιωτικό τομέα	% Απασχόληση στον ιδιωτικό τομέα
Gjirokaster	30.693	100.0	7.570	24.7	4.933	16.1	18.190	59.2
Korçë	75.745	100.0	11.435	15.1	10.097	13.3	54.213	71.6
Vlorë	42.092	100.0	10.997	26.1	10.576	25.1	20.519	48.8
Αλβανία	932.105	100.0	175.015	18.8	214.935	23.1	542.142	58.1

Σχήμα 6-2: ΑΕΠ κατά κεφαλή στην επιλέξιμη παραμεθόριο περιοχή

Παρά την μη διαθεσιμότητα των στατιστικών στοιχείων σε επίπεδο NUTS III, σε ορισμένες περιοχές, οι γενικές τάσεις γίνονται σαφείς. Ως εκ τούτου στην Αλβανική πλευρά ο συνδυασμός της κυριαρχίας της γεωργίας, η υψηλή ανεργία, το χαμηλό εισόδημα και ο νέος πληθυσμός προβλέπουν μια συνεχή μετανάστευση. Ο αριθμός και η φύση των ενεργών Μικρο-μεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ) και οι προοπτικές τουρισμού στην περιοχή, εντούτοις, επιτρέπουν την

ανάπτυξη της γηγενούς και σταθερής οικονομίας που μπορεί να προσφέρει απασχόληση και ανάπτυξη. Στην Ελληνική πλευρά υπάρχει μια διαφοροποιημένη εικόνα. Ενώ η Κέρκυρα και τα Ιωάννινα έχουν έναν έντονο τριτογενή τομέα, άλλοι νομοί έχουν έναν πιο αγροτικό χαρακτήρα, ενώ η Καστοριά είναι μοναδική στο συνδυασμό της υψηλής ανεργίας και ενός υψηλού μεριδίου υπηρεσιών (% του ΑΕΠ), συνέπεια της μεταμόρφωσης των παραδοσιακών βιομηχανιών του Νομού.

6.1.3. Εκπαίδευση και Έρευνα & Ανάπτυξη

Η επιλέξιμη παραμεθόρια περιοχή καταδεικνύει έναν εκτενή και επαρκή αριθμό και δίκτυο πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η ελληνική πλευρά έχει 715 πρωτοβάθμια και 217 δευτεροβάθμια σχολεία, ενώ στην αλβανική πλευρά οι αριθμοί είναι 410 και 97 αντίστοιχα. Ενώ το επίπεδο εγκαταστάσεων ποικίλλει από στοιχειώδες σε πολύ καλό, πολλοί οικισμοί πάσχουν από τη χαμηλή δυνατότητα πρόσβασης στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση εξαιτίας του φτωχού οδικού δικτύου. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για την αλβανική πλευρά της παραμεθόριας περιοχής.

Η επιλέξιμη παραμεθόρια περιοχή παρουσιάζει έναν ουσιαστικό αριθμό τριτογενών οργανισμών ειδικότερα στην ελληνική πλευρά. Η διασυνοριακή συνεργασία μεταξύ των τριτογενών οργανισμών επιδιώχθηκε, αλλά υπάρχει ακόμα περιθώριο ανάπτυξης.

Το επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού παραμένει εντούτοις χαμηλότερο από τους εθνικούς μέσους όρους. Αυτό είναι μια συνέπεια της εσωτερικής και εξωτερικής μετανάστευσης, της δομής των τοπικών ΜΜΕ και της συσχέτισης των τοπικών αναγκών και των προγραμμάτων σπουδών που προσφέρονται. Ως εκ τούτου, μόνο ένας περιορισμένος αριθμός πτυχιούχων παραμένει στην περιοχή ή επανεγκαθίσταται μετά από την αποφοίτησή του από αλλού. Οι στατιστικές παρουσιάζουν χαμηλότερο αλλά αυξανόμενο ποσοστό των πτυχιούχων γυναικών.

Η επαγγελματική κατάρτιση και η ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού είναι πολύ αδύναμες στην περιοχή. Αυτό είναι μια συνέπεια του κυρίαρχου ρόλου της μικρής γεωργίας, της φύσης και των δραστηριοτήτων των περισσότερων ΜΜΕ. Τα κέντρα Έρευνας και Ανάπτυξης στην περιοχή περιορίζονται σε τριτογενή ιδρύματα.

Τα Κέντρα για την Επιχειρηματική και Τεχνολογική Ανάπτυξη στα Ιωάννινα, Κέρκυρα και Κοζάνη (φροντίζουν για τις επιλέξιμες περιοχές της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας) προσφέρουν τις βασικές υπηρεσίες στις υπάρχουσες και πιθανές επιχειρήσεις και ενώ δεν μπορούν να θεωρηθούν ως εγκαταστάσεις Έρευνας και Ανάπτυξης, μπορούν ωστόσο να έχουν έναν εισαγωγικό ρόλο για την απασχόληση των επιχειρήσεων στις δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6-4: Εκπαίδευση στην επιλέξιμη παραμεθόριο περιοχή

Περιοχή NUTS III	Σχολεία τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και τεχνολογικών ιδρυμάτων	Πανεπιστήμια	Ενδεικτικές Σχολές	Αριθμός Φοιτητών / Σπουδαστών	Άλλο
Φλώρινα	ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας	Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας	Διεθνές Εμπόριο, Δημόσιες Σχέσεις και Επικοινωνιακή Πολιτική Τμήμα Αγροτικής Παραγωγής, Τμήμα Ζωικής Παραγωγής και Αγροτικών Προϊόντων. Τμήμα Εμπορίου και Ποιοτικού Ελέγχου. Σχολή Εκπαιδευτικών Σπουδών: • Τμήμα Βασικής Εκπαίδευσης (Φλώρινα) • Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης (Φλώρινα) • Ανεξάρτητα Τμήματα: • Τμήμα Βαλκανικών Σπουδών (Φλώρινα) • Τμήμα Σχεδίου και Εφαρμοσμένων Τεχνών (Φλώρινα)		
Gjirokaster		Πανεπιστήμιο Eqerem Çabej	Φυσικές Επιστήμες Οικονομικά Εκπαίδευση Κοινωνικές Επιστήμες	1.027 973 378 1.058	

Περιοχή NUTS III	Σχολεία τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και τεχνολογικών ιδρυμάτων	Πανεπιστήμια	Ενδεικτικές Σχολές	Αριθμός Φοιτητών / Σπουδαστών	Άλλο
Γρεβενά					
Ιωάννινα	ΤΕΙ Ηπείρου	Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων			Κέντρο Επιχειρηματική ς και Τεχνολογικής Ανάπτυξης Ηπείρου
Καστοριά	ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας				
Κέρκυρα		Ιόνιο Πανεπιστήμιο			Κέντρο Επιχειρηματική ς και Τεχνολογικής Ανάπτυξης Ιονίων Νήσων
Κορζέ	Ανώτατο Αγροτικό Ίδρυμα του Κορζέ	F.S. Noli	Εκπαίδευση Γεωργία Νοσηλευτική Οικονομικά	1.232 357 473 908	
Θεσπρωτία	ΤΕΙ Ηπείρου				
Vlorë	Ανώτατη Στρατιωτική Σχολή	Ismail Qemali Πανεπιστήμιο της Vlora	Πανεπιστήμιο Εμπόριο Νοσηλευτική Γλώσσες Εκπαίδευση	1.365 319 799 838 1.528	

6.2. ΥΓΕΙΑ – ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ

Τα κύρια αστικά κέντρα είναι εξοπλισμένα με μια ικανοποιητική υποδομή υγείας συμπεριλαμβανομένων των κρατικών νοσοκομείων, των κέντρων υγείας και των σανατορίων. Τα Ιωάννινα είναι το βασικό κέντρο που συγκεντρώνει εγκαταστάσεις υγείας που παρέχουν υπηρεσίες επιπέδου πανεπιστημιακών κλινικών, κάνοντάς το έτσι το σημαντικότερο κέντρο της περιοχής για τις υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης. Ένας ρόλος κλειδί διαδραματίζεται από το Περιφερειακό Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Ιωαννίνων. Οι υπάρχουσες εγκαταστάσεις στην ελληνική πλευρά χρησιμοποιούνται από τον πληθυσμό και των δύο πλευρών των συνόρων, δεδομένου ότι τα νοσοκομεία στην Αλβανία αντιμετωπίζουν ακραίες ελλείψεις εξοπλισμού. Ωστόσο, αυτές οι διασυνοριακές σχέσεις αντιμετωπίζονται σε μια (ad-hoc) δεδομένη βάση αφήνοντας περιθώρια για περαιτέρω συνεργασία.

Ενώ τα αστικά κέντρα έχουν καλή κάλυψη, στις αγροτικές περιοχές η πρωτοβάθμια υγειονομική περίθαλψη και η κοινωνική πρόνοια ειδικά για τις γυναίκες, τις μητέρες και τους ηλικιωμένους είναι βασικές. Οι μηχανισμοί Έκτακτης Ανάγκης και Αναζήτησης και Διάσωσης είναι στοιχειώδεις. Λαμβάνοντας υπόψη την προβλεπόμενη ανάπτυξη του τουρισμού, οι τομείς αυτοί θα πρέπει να ενισχυθούν. Επίσης πρέπει να εισαχθούν παράλληλες προληπτικές ιατρικές πρωτοβουλίες.

6.3. ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ, ΧΛΩΡΙΔΑ ΚΑΙ ΠΑΝΙΔΑ

Τα φυσικά ενδιαιτήματα και οι κοινωνίες φυτών και ζώων που ζουν σε αυτά, έχουν υποβαθμισθεί και εξακολουθούν να υποβαθμίζονται τόσο ποιοτικά, όσο και ποσοτικά. Τα περισσότερα είδη και ενδιαιτήματα περιέρχονται σε κίνδυνο σε διάφορους βαθμούς. Οι σπουδαιότερες αρνητικές αλλαγές συμβαίνουν σε αγροτικά ενδιαιτήματα, που διατηρούνται από τις ανθρώπινες δραστηριότητες, στα δάση και στις ακτές. Η πίεση στην βιοποικιλότητα είναι ιδιαίτερα αξιοσημείωτη σε περιοχές όπου η πίεση των χρήσεων γης είναι έντονη.

Οι απειλούμενοι βιότοποι έρχονται πρωταρχικά αντιμέτωποι με τις ακόλουθες προκλήσεις:

- Πολυάριθμοι προστατευόμενοι βιότοποι, συμπεριλαμβανομένων προστατευόμενων φυσικών περιοχών, συχνά δεν συνδέονται μεταξύ τους, αφού βρίσκονται ανάμεσα σε έντονα χρησιμοποιούμενες χερσαίες εκτάσεις, και συνήθως δεν υπάρχει καμία ρυθμιστική ζώνη (buffer zone).
- Η ασκούμενη πίεση στις προστατευόμενες καθώς και σε άλλες υψηλής αξίας περιοχές, είναι αυξανόμενη λόγω των αυξανόμενων δραστηριοτήτων αναψυχής (ελεύθερου χρόνου).
- Απάντληση, ευτροφισμός και οξίνιση έχουν μακροπρόθεσμες αρνητικές επιπτώσεις σε πολλά ενδιαιτήματα και οικοσυστήματα.
- Η χρησιμοποίηση ανοιχτών και φυσικών τοπίων, η πολεοδομική αναρχία και ο κατακερματισμός ενδιαιτημάτων και οικοσυστημάτων συνεχίζονται αμείωτα. Η πίεση στο αγροτικό τοπίο φαίνεται να είναι ιδιαίτερου ενδιαφέροντος.

- Το μέγεθος των φυσικών αποθεμάτων και η διαχείριση της φύσης δεν επαρκούν από μόνα τους για την διασφάλιση της βιοποικιλότητας.

Η Ελλάδα διαθέτει ποικιλόμορφο ανάγλυφο με την ύπαρξη περίπου 42 βουνών με υψόμετρο μεγαλύτερο από 2000m, την εκτενή ακτογραμμή (μήκους 15.000 km) και τις πολυάριθμες χερσονήσους. Η Ελλάδα διαθέτει πλούσια βιολογική ποικιλομορφία και πολύ μεγάλη ποικιλία μη-ζωνικών υγροτοπικών οικοσυστημάτων (αβαθής παράκτιες περιοχές, λιμνοθάλασσες, λίμνες, έλη, ποταμοί, δέλτα, τεχνητές λίμνες, αλυκές κ.λπ.). Η ελληνική χλωρίδα περιλαμβάνει Μεσογειακά, Ευρασιατικά και Ιρανο-Κασπιακά στοιχεία. Η Ελληνική χλωρίδα και πανίδα περιλαμβάνει 116 είδη θηλαστικών, 422 είδη πουλιών, 59 είδη ερπετών, 20 είδη αμφιβίων, 107 είδη ιχθύων του γλυκού νερού και περίπου 6.000 φανερόγαμα φυτά. Επίσης, σημαντικό ποσοστό ενδημικών φυτών και υποειδών (13%). Εκτός από τα ανωτέρω αναφερόμενα 6.000 taxa, 263 taxa θεωρούνται σπάνια και απειλούμενα. Επιπρόσθετα, στην Ελλάδα έχει καταγραφεί σημαντικός αριθμός ενδημικών ειδών πανίδας (Ντάφης Σπ. κ.ά., 1996).

Η επιλέξιμη ελληνική περιοχή περιλαμβάνει σημαντικό αριθμό προστατευόμενων περιοχών, Εθνικά Πάρκα, καταφύγια θηραμάτων κ.λπ., που προστατεύονται από την Ευρωπαϊκή ή/και Εθνική Νομοθεσία. Προστατεύονται για τα σημαντικά ενδιαιτήματα, την ποικιλότητα χλωρίδας και πανίδας, όπου συγκαταλέγονται διάφορα σπάνια είδη τόσο για την Ελλάδα, όσο και την Ευρώπη. Επιπλέον, οι περιοχές αυτές παρέχουν καταφύγιο σε ενδημικά, απειλούμενα με εξαφάνιση και τρωτά (vulnerable) είδη, καθώς και σε είδη τα οποία περιλαμβάνονται στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και στο Παράρτημα I της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ και είδη προτεραιότητας της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

Ειδικότερα, στην επιλέξιμη ελληνική περιοχή υπάρχουν τρεις Εθνικοί Δρυμοί σύμφωνα με την Ελληνική Νομοθεσία: 1. Εθνικός Δρυμός Βίκου - Αωού (Ιωάννινα), 2. Εθνικός Δρυμός Πίνδου (Γρεβενά) και 3. Εθνικός Δρυμός Πρεσπών (Φλώρινα, είναι επίσης περιοχή Ramsar). Επιπροσθέτως, τέσσερις περιοχές έχουν χαρακτηριστεί με ειδικό καθεστώς προστασίας, σύμφωνα με την Ελληνική Νομοθεσία, οι οποίες είναι: 1. Περιοχή Οικο-ανάπτυξης της λίμνης Παμβώτιδας των Ιωαννίνων, 2. Εθνικός Δρυμός Β. Πίνδου (περιλαμβάνει τους Εθνικούς Δρυμούς Βίκου-Αωού και Πίνδου), 3. Εθνικός Δρυμός Πρεσπών και 4. Πάρκο για την Προστασία της φύσης των εκβολών των ποταμών Αχέροντα και Καλαμά. Οι

παραπάνω περιοχές συμπεριλαμβάνονται στο δίκτυο ΦΥΣΗ 2000 (Natura 2000) όπως αναλυτικά περιγράφεται παρακάτω.

Σύμφωνα με τις Οδηγίες 92/43/ΕΟΚ και 79/409/ΕΟΚ, στην επιλέξιμη ελληνική περιοχή, όπως φαίνεται στον Πίνακα 6-5, έχουν επιλεγθεί 17 Τόπου Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ – Sites of Community Interest SCI) του δικτύου Natura 2000, 11 Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ – Special Protected Areas SPA) και 10 SCI/SPA περιοχές (Σχήματα 6-3 και 6-4). Βρήκαμε 11 τύπους ενδιαιτήματος στις περιοχές Natura 2000 των Γρεβενών, 3 από τους οποίους είναι ενδιαιτήματα προτεραιότητας σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ. Στις περιοχές Natura 2000 της Καστοριάς, βρήκαμε 17 τύπους ενδιαιτήματος, 3 από τους οποίους είναι ενδιαιτήματα προτεραιότητας, στις περιοχές της Φλώρινας, 6 από τους 28 τύπους ενδιαιτήματος είναι ενδιαιτήματα προτεραιότητας, στην Θεσπρωτία, 2 από τα 20 είναι ενδιαιτήματα προτεραιότητας. Επιπλέον, στις περιοχές Natura 2000 των Ιωαννίνων, 5 από τα 23, της Πρέβεζας 2 από τα 22 και της Κέρκυρας 4 από τα 21 είναι ενδιαιτήματα προτεραιότητας. Από τα παραπάνω αναφερόμενα, γίνεται ξεκάθαρη η σηνατική βιοποικιλότητα και ο σπουδαίος ρόλος της περιοχής.

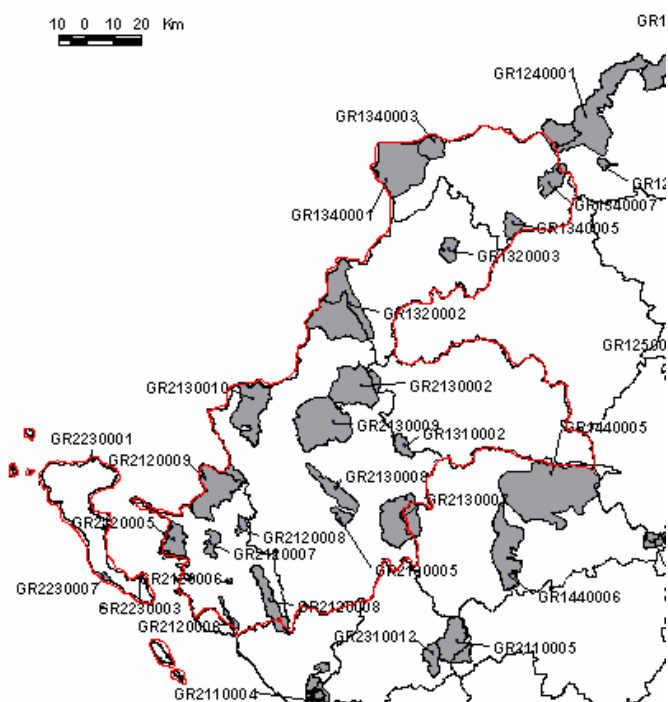
ΠΙΝΑΚΑΣ 6-5: Περιοχές Natura 2000 στην ελληνική επιλέξιμη περιοχή (Εθνική Βάση Δεδομένων του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.)

ΚΩΔ. ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΤΥΠΟΣ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΕΚΤΑΣΗ (ha)
ΓΡΕΒΕΝΑ			
GR1310001	SCI	Βασιλίτσα	8.012,77
GR1310002	SPA	Εθνικός Δρυμός Πίνδου	3.294,00
GR1310003	SCI	Εθνικός Δρυμός Πίνδου (Βάλια – Κάλντα) – Ευρύτερη Περιοχή	6.838,25
ΚΑΣΤΟΡΙΑ			
GR1320001	SCI	Λίμνη Καστοριάς	4.732,50
GR1320002	SCI/SPA	Κορυφές Όρους Γράμμος	34.469,96
GR1320003	SPA	Λίμνη Ορεσιάδα (Καστοριάς)	3.846,00
ΦΛΩΡΙΝΑ			
GR1340001	SCI/SPA	Εθνικός Δρυμός Πρεσπών	26.621,72
GR1340003	SCI/SPA	Όρη Βαρνούντα	6.071,16
GR1340004	SCI	Λίμνες Βεγοριτιδα - Πετρών	12.569,02
GR1340005	SCI/SPA	Λίμνες Χειμαδίτιδα - Ζάζαρη	4.064,39
GR1340006	SCI	Όρος Βέρνον – Κορυφή Βίτσι	8.202,13
GR1340007	SPA	Λίμνη Πετρών	6.699,00
ΘΕΣΠΡΩΤΙΑ			
GR2120001	SCI	Εκβολές (Δέλτα) Καλαμά	8.531,68

GR2120002	SCI	Έλος Καλοδίκι	786,78
GR2120003	SCI	Λίμνη Λιμνοπούλα	579,50
GR2120004	SCI	Στενά Καλάμα	1.820,30
GR2120005	SPA	Υγρότοπος Εκβολών Καλαμά και Νήσος Πρασούδι	8.614,00
GR2120006	SPA	Έλη Καλοδίκι, Μαργαρίτη, Καρτέρη και Λίμνη Προντάνη	1.806,00
GR2120007	SPA	Στενά Παρακάλαμου	3.483,00
GR2120008	SPA	Όρη Παραμυθιάς, Στενά Καλαμά και Στενά Αχέροντα	11.692,00
GR2120009	SPA	Όρη Τσαμαντά, Φιλιατρών, Φαρμακοβούνι, Μεγάλη Ράχη	19.906,00
ΙΩΑΝΝΙΝΑ			
GR2130001	SCI	Εθνικός Δρυμός Βίκου -Αωού	12.794,25
GR2130002	SCI/SPA	Κορυφές Όρους Σμόλικα	19.975,72
GR2130004	SCI	Κεντρικό Τμήμα Ζαγορίου	33.114,95
GR2130005	SCI/SPA	Λίμνη Ιωαννίνων	2.690,13
GR2130006	SCI	Περιοχή μετσόβου (Ανήλιο - Κατάρτα)	7.328,82
GR2130007	SCI/SPA	Όρος Λάκμος (Περιστέρι)	20.123,52
GR2130008	SCI/SPA	Όρος Μιτσικέλι	8.435,99
GR2130009	SPA	Όρος Τύμφη	27.416,00
GR2130010	SPA	Όρος Δούσκον, Ωραιόκαστρο, Δάσος Μερόπης, Κοιλάδα Γόρμου, Λίμνη Δελβινακίου	17.383,00
ΠΡΕΒΕΖΑ			
GR2140001	SCI	Εκβολές Αχέροντα και Στενά Αχέροντα	4.630,16
GR2140003	SCI	Παράκτια Θαλάσσια Ζώνη από Πάργα έως Ακρωτήριο Άγιος Θωμάς (Πρέβεζα), Ακρ. Κελάδιο - Άγ. Θωμάς)	1.525,88
ΚΕΡΚΥΡΑ			
GR2230001	SCI/SPA	Λιμνοθάλασσα Αντινιώτη (Κέρκυρα)	189,69
GR2230002	SCI	Λιμνοθάλασσα Κορισσίων (Κέρκυρα)	2.357,03
GR2230003	SCI/SPA	Αλυκή Λευκίμμης (Κέρκυρα)	242,96
GR2230004	SCI	Νήσοι Παξοί και Αντίπαξοι	5.649,66
GR2230005	SCI	Παράκτια Θαλάσσια Ζώνη από Κανόνι έως Μεσόγγη (Κέρκυρα)	884,14
GR2230007	SPA	Λιμνοθάλασσα Κορισσίων (Κέρκυρα) και Νήσος Λαγούδια	1.060,00

Σχήμα 6-3: Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (TKΣ) στην επιλέξιμη περιοχή (Εθνική Βάση Δεδομένων Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.) (η επιλέξιμη περιοχή περικλείεται από την κόκκινη γραμμή).

Σχήμα 6-4: Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) στην επιλέξιμη περιοχή (Εθνική Βάση Δεδομένων Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.) (η επιλέξιμη περιοχή περικλείεται από την κόκκινη γραμμή).

Για μια πιο λεπτομερή περιγραφή της βιοποικιλότητας, της χλωρίδας και της πανίδας της ελληνικής επιλέξιμης έκτασης, χρησιμοποιούμε την υπάρχουσα πληροφορία της Εθνικής Βάσης Δεδομένων του δικτύου Natura 2000 του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. για κάθε περιοχή Natura 2000 εντός της επιλέξιμης έκτασης.

ΓΡΕΒΕΝΑ		
GR1310001	SCI	Βασιλίτσα

Το ψάρι *Pachychilon pictus* είναι ένα κοινό είδος με μεγάλους πληθυσμούς στις γειτονικές χώρες (Αλβανία, Π.Γ.Δ.Μ.). Στην Ελλάδα, ο Αωός Ποταμός αποτελεί το νοτιότερο όριο εξάπλωσής του, και έτσι θεωρείται ως σπάνιο είδος για την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, η περιοχή είναι σημαντική ως φυσικό καταφύγιο για σπάνια θηλαστικά (αρκούδα, βίδρα, αίγαγρος) και μαζί με τις γειτονικές σημαντικές περιοχές, του Όρους Σμόλικα και του Εθνικού Δρυμού της Πίνδου, σχηματίζει μια εκτενή και συνεχή αδιατάρακτη ζώνη. Τα υπαλπικά λιβάδια αποτελούν σημαντικούς κυνηγότοπους για τα αρπακτικά πτηνά. Όσον αφορά τα άγρια αυτοφυή φυτά, η ποιότητα της περιοχής καταδεικνύεται από την παρουσία 47 σημαντικών taxa.

Σημαντική πανίδα αποτελούν τα είδη: *Ursus arctos* (είδος προτεραιότητας), *Triturus carnifex*, *Bombina variegata*, τα οποία περιλαμβάνονται στο Παράρτημα ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Άλλα σημαντικά είδη πανίδας είναι: *Leuciscus cephalus vardarensis*, *Triturus alpestris*, *Canis lupus*.

Σημαντικά φυτά είναι: *Allium phthioticum*, *Alyssum smolikanum*, *Barbarea sicula*, *Campanula hawkinsiana*, *Carum rupestre*, *Dactylorhiza sambucina*, *Orobanche rechingeri*, *Pedicularis petiolaris*, *Silene fabarioides*, *Soldanella pindicola*, *Thymus stojanovii*, *Viola albanica*, *Viola epirota*, *Bornmuellera baldaccii ssp. Rechingeri*, *Bornmuellera tymphaea*, *Dactylorhiza baumanniana*, *Scorzonera purpurea ssp. Peristerica*, *Silene pindicola*, *Trifolium parnassi* και *Verbascum epixanthinum*.

GR1310002	SPA	Εθνικός Δρυμός Πίνδου

Ο Εθνικός Δρυμός Πίνδου αποτελεί αντιπροσωπευτικό τμήμα της οροσειράς της Πίνδου και ένας από τους μεγαλύτερους και πιο σπουδαίους Δρυμούς της Ελλάδας. Θεσμοθετήθηκε το 1966 και χαρακτηρίζεται από πυκνά δάση των ειδών *Pinus nigra* και *Fagus sylvatica*. Η έκταση της περιοχής περιλαμβάνει την κεντρική ζώνη (πυρήνας) του Δρυμού, η οποία καλύπτει το μεγαλύτερο τμήμα της κοιλάδας Βάλια Κάλντα και τις πλαγιές των παρακείμενων κορυφών. Αυτές οι κορυφές σχηματίζουν ένα πέταλο γύρω από την Βάλια Κάλντα αφήνοντας άνοιγμα προς τα δυτικά. Δύο μικρά ορεινά ρυάκια, του Σαλατούρα και το Ζεστό Ρέμα, ξεκινούν από την κοιλάδα και συναντούν ένα μεγαλύτερο ρέμα που λέγεται Αρκουδόρεμα, το οποίο είναι παραπόταμος του Ποταμού Αωού. Επίσης, διάφορα άλλα μικρά ορεινά ρυάκια κυλούν στο Αρκουδόρεμα, από τις νότιες πλαγιές της κοιλάδας. Επιπλέον, στην περιοχή υπάρχουν τρεις μικρές ορεινές λίμνες. Η πρώτη που ονομάζεται Λάκκος, βρίσκεται σε υψόμετρο 1750 m, στα δυτικά του περάσματος Διάσελο Σταυρός και δύο άλλες βόρεια της κορυφής Φλέγγα σε υψόμετρο περίπου 1930 m. Το δάσος *Pinus nigra* (μαύρης πεύκης) αποτελεί τον κυρίαρχο τύπο βλάστησης της περιοχής, ξεκινώντας από το Αρκουδόρεμα στα 1300 m και φτάνοντας ως τα 1700 m. Το δάσος *Fagus sylvatica* καλύπτει τις βόρειες πλαγιές έως τα 1800 m. Αξιοσημειώτη είναι η παρουσία του είδους *Pinus heldreichii* από τα 1500 m έως τις κορυφές, συνήθως ως μεμονωμένα άτομα. Οι ξηρές περιοχές και τα χαμηλότερα τμήματα της κοιλάδας χαρακτηρίζονται από την κυριαρχία του είδους *Buxus sempervirens*. Ανάμεσα στα δέντρα των ειδών *Pinus nigra* και *Fagus sylvatica* βρίσκονται διάσπαρτα άτομα του είδους *Abies borisii-regis*.

Πρέπει να επισημάνουμε ότι 24 από τα 58 είδη πουλιών περιλαμβάνονται στο Παράρτημα I της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ.

GR1310003	SCI	Εθνικός Δρυμός Πίνδου (Βάλια – Κάλντα) – Ευρύτερη Περιοχή

Η περιοχή αποτελεί καταφύγιο για πολλά είδη φυτών και ζώων. Οι πιο σημαντικές περιοχές συγκέντρωσης σπάνιων φυτών είναι οι βόρειες πλαγιές των κορυφών Αυτιά, Φλέγγα και Καπετάν Κλειδί. Εξίσου σημαντικές είναι οι δυτικές πλαγιές της κορυφής Κακοπλεύρι και ειδικότερα η τοποθεσία «Κουφάλα», η οποία βρίσκεται

εκτός του πυρήνα. Το σερπεντινικό έδαφος, που είναι κυρίαρχο στην περιοχή του Εθνικού Δρυμού της Πίνδου, ευνοεί την ανάπτυξη σπάνιων ενδυμικών φυτικών taxa της Πίνδου.

Η ύπαρξη πολυποίκιλης και πλούσιας ορνιθοπανίδας διακιολογεί την κατάταξη αυτής της περιοχής μεταξύ των Σημαντικών για τα Πουλιά Περιοχών της Ε.Ε. 24 είδη πουλιών περιλαμβάνονται στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

Στην περιοχή απαντάται το σημαντικό είδος ψαριού *Salmo macrostigma*, το οποίο περιλαμβάνεται στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, τα θηλαστικά: *Myotis blythii*, *Ursus arctos* (είδη προτεραιότητας), *Lutra lutra*, *Lynx lynx* και *Rupicapra rupicapra balcanica*, καθώς και τα αμφίβια *Bombina variegata*, *Testudo hermanni*, και τα εροετά *Elaphe situla* και *Vipera ursinii*.

Άλλα σημαντικά είδη πανίδας είναι: *Agabus bipustulatus*, *Anguis fragilis*, *Coluber najadum*, *Coronella austriaca*, *Lacerta trilineata*, *Lacerta viridis*, *Natrix tessellata*, *Podarcis muralis*, *Vipera ammodytes*, *Bufo bufo*, *Rana graeca*, *Rana temporaria*, *Salamandra salamandra*, *Triturus alpestris*, *Tichodroma muraria*, *Capreolus capreolus*, *Felis silvestris*, *Lepus europaeus*, *Martes foina*, *Meles meles*, *Nyctalus noctula*, *Pipistrellus pipistrellus*, *Pipistrellus savii*, *Sciurus vulgaris*, *Talpa caeca* και *Canis lupus*.

Σημαντικά φυτά είναι: *Abies borisii-regis*, *Aesculus hippocastanum*, *Allium phthioticum*, *Alyssum smolikanum*, *Asperula aristata ssp. thessala*, *Atropa belladonna*, *Bornmuellera baldaccii ssp. rechingeri*, *Bornmuellera tymphaea*, *Campanula hawkinsiana*, *Centaurea vlachorum*, *Cerastium vourinense*, *Dianthus deltoides ssp. degenii*, *Dianthus integer ssp. minutiflorus*, *Fritillaria epirotica*, *Geum coccineum*, *Ilex aquifolium*, *Jovibarba heuffelii*, *Leptoplax emarginata*, *Minuartia baldaccii*, *Onosma stellulata*, *Peucedanum stridii*, *Pinus heldreichii*, *Potentilla geoides ssp. geoides*, *Scorzonera purpurea ssp. peristerica*, *Silene haussknechtii*, *Silene pindicola*, *Soldanella pindicola*, *Thlaspi epirotum*, *Trifolium pilczii*, *Verbascum epixanthinum*, *Viola albanica*, *Viola dukadjinica* και *Viola epirota*.

ΚΑΣΤΟΡΙΑ

GR1320001	SCI	Λίμνη Καστοριάς

Η Λίμνη Καστοριάς αποτελεί έναν υγρότοπο μεγάλης σημασίας για τα πουλιά, ως τόπος αναπαραγωγής, διατροφής και διαχείμασης. Στηρίζει μια πλούσια ορνιθοπανίδα, που περιλαμβάνει σπάνια και απειλούμενα είδη. Επίσης, είναι σημαντική περιοχή για τα αρπακτικά πτηνά. Λαμβάνοντας υπόψη την πανίδα, η ποιότητα της περιοχής καταδεικνύεται από την παρουσία του ασπόνδυλου *Pseudochazara cingovskii*. Στη συγκεκριμένη περιοχή, το είδος *Trapa natans*, ένα φυτό που περιλαμβάνεται στο WCMC, καθώς και δύο Βαλκανικά ενδημικά φυτά (*Carum strictum*, *Paronychia macedonica*) είναι αυτοφυή.

Πρόκειται για λίμνη γλυκού νερού που περιβάλλεται από μερικώς δασωμένα βουνά και έχει την πόλη της Καστοριάς χτισμένη στις όχθες της. Ριζωμένα υδρόβια φυτά, με βυθισμένα ή επιπλέοντα φύλλα (*Potamogeton spp.*, *Vallisneria spiralis*, *Najas marina*, *Myriophyllum spicatum*, *Trapa natans*, *Polygonum amphibium* κ.λπ.), σχηματίζουν σημαντικά ενδιαιτήματα. Υπάρχουν επίσης καλαμώνες, που κυριαρχούνται από το είδος *Phragmites australis* και πλαισιώνουν τη λίμνη. Ένα μείζον τμήμα της περιοχής αποτελεί καταφύγιο θηραμάτων.

Είδη πανίδας που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ είναι: *Testudo hermanni*, *Testudo graeca*, *Emys orbicularis*, *Elaphe quatuorlineata*, *Unio crassus*, *Euphydryas aurinia*, *Rhinolophus ferrum-equinum* και *Miniopterus schreibersi*, *Myotis emarginatus*, *Spermophilus citellus*, *Lutra lutra*.

Άλλα σημαντικά θηλαστικά της περιοχής είναι: *Martes foina*, *Meles meles*, *Mustela nivalis* και *Canis lupus*. Σημαντικά ερπετά είναι: *Natrix tessellata*, *Podarcis muralis*, *Vipera ammodytes*.

GR1320002	SCI/SPA	Κορυφές Όρους Γράμμου

Είναι ορεινή περιοχή, κατά μήκος των Ελληνο-Αλβανικών συνόρων με εκτεταμένα λιβάδια που βρίσκονται επάνω από τα δασοόρια, τα οποία βόσκονται εντατικά. Διάφορα εγκαταλειμμένα χωριά που υπάρχουν εκεί, εμπλουτίζουν την περιοχή με οπωροφόρα δέντρα, προσφέροντας τροφή στις καφέ αρκούδες.

Σημαντικά είδη πανίδας που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ είναι: *Triturus carnifex Bombina variegata*, *Testudo hermanni*, *Salmo macrostigma*, *Spermophilus citellus*, *Ursus arctos* (είδος προτεραιότητας), *Rupicapra rupicapra balcanica*.

Άλλα σημαντικά είδη πανίδας της περιοχής είναι: *Apatura iris*, *Carcharodus flocciferus*, *Capreolus capreolus*, *Cervus elaphus*, *Felis silvestris*, *Martes foina*, *Mustela nivalis*, *Myotis daubentoni*, *Myotis nattereri*, *Canis lupus*, *Nyctalus leisleri*, *Pipistrellus nathusii*, *Sus scrofa*, *Vipera ammodytes*, *Thecla betulae*, *Leuciscus cephalus vardarensis*, *Podarcis muralis*, *Triturus alpestris*.

Επίσης, 39 από τα 121 είδη πτηνών της περιοχής περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ.

Σημαντικά φυτά που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ είναι: *Carex acuta* (είδος προτεραιότητας) και *Solenanthus albanicus*.

GR1320003	SPA	Λίμνη Ορεστιάς (Καστοριάς)

Η Λίμνη Ορεστιάς είναι λίμνη γλυκού νερού που περιβάλλεται από μερικώς δασωμένα βουνά και έχει την πόλη της Καστοριάς χτισμένη στις όχθες της. Ριζωμένα υδρόβια φυτά, με βυθισμένα ή επιπλέοντα φύλλα (*Potamogeton spp.*, *Vallisneria spiralis*, *Najas marina*, *Myriophyllum spicatum*, *Trapa natans*, *Polygonum amphibium* etc.) σχηματίζουν σημαντικά ενδιαιτήματα. Υπάρχουν επίσης καλαμώνες, που κυριαρχούνται από το είδος *Phragmites australis* και πλαισιώνουν τη λίμνη..

Η περιοχή είναι σημαντική για την αναπαραγωγή και τη διαχείμαση παρυδάτιων πτηνών και σημαντική περιοχή βόσκησης για το είδος *Pelecanus crispus*. Είδη ενδιαφέροντος που περιλαμβάνονται: *Phalacrocorax pygmeus*, *Pelecanus crispus*, *Ardeola ralloides*, *Aythya nyroca* και *Mergus merganser*.

ΦΛΩΡΙΝΑ		

GR1340001	SCI/SPA	Εθνικός Δρυμός Πρεσπών

Ο Εθνικός Δρυμός Πρεσπών περιλαμβάνει τις λίμνες Μικρή και Μεγάλη Πρέσπα (τμήμα αυτής), που χωρίζονται μεταξύ τους με μια αμμώδη νησίδα αλλουβιακών αποθέσεων και περιβάλλονται από ψηλά βουνά. Εκτεταμένοι καλαμώνες από *Phragmites australis*, *Typha angustifolia*, *Scirpus lacustris*, *Carex spp.*, καταλαμβάνουν τις όχθες των λιμνών. Υπάρχουν επίσης χαρακτηριστικές διαπλάσεις υδρόβιων ριζομένων φυτών, με μεγάλα επιπλέοντα φύλλα, συχνά με στρώμα από βυθισμένα είδη (*Ceratophyllum sp.*, *Myriophyllum sp.*, *Potamogeton sp.*). Ένα μικρό τμήμα της περιοχής καταλαμβάνεται από τρία καταφύγια θηραμάτων.

Η περιοχή έχει πολύ πλούσια χλωρίδα και πανίδα, καθώς και ποικιλομορφία ενδιαιτημάτων, ως αποτέλεσμα της μεγάλης ποικιλότητας βιοτόπων και της τοπογραφίας. Οι λίμνες είναι σημαντικές για την αναπαραγωγή των παρυδάτιων πτηνών. Συνολικά, πάνω από 200 είδη πτηνών έχουν παρατηρηθεί στις λίμνες και στα παρακείμενα δάση. Ιδιαίτερα αξιόλογες είναι οι αποικίες των ειδών *Pelecanus crispus* και *P. onocrotalus*. Η ιχθυοπανίδα των λιμνών είναι σημαντική λόγω του μεγάλου βαθμού ενδημισμού. Σε επίπεδο υποείδους, το 80% των ψαριών είναι ενδημικά.

Σημαντικά είδη φυτών είναι: *Alyssum doerfleri*, *Astragalus lacteus*, *Centaurea prespansana*, *Cynoglottis barrelieri ssp. serpentinicola*, *Dianthus myrtinervius ssp. myrtinervius*, *Erodium guicciardi*, *Rhinanthus pindicus*, *Salvinia natans*, *Sempervivum marmoreum*, *Trapa natans*, *Atropa bella - donna*, *Convallaria majalis*, *Dactylorhiza cordigera*, *Gentiana lutea*, *Gentiana punctata*, *Lilium chalcedonicum*, *Lilium martagon*, *Narcissus poeticus ssp. radiiflorus*, *Pinus peuce*, *Rhinanthus minor*, *Achillea holosericea*, *Anthyllis vulneraria ssp. bulgarica*, *Carum strictum*, *Cerastium banaticum ssp. speciosum*, *Dianthus pinifolius ssp. lilacinus*, *Dianthus tristis*, *Erysimum microstylum*, *Genista tinctoria*, *Helleborus cyclophyllus*, *Hypericum rumeliacum ssp. rumeliacum*, *Silene fabarioides*, *Silene radicata ssp. radicata*, *Stachys plumosa*, *Stachys scardica*, *Trifolium pignanti*.

Σημαντικά είδη πανίδας του Παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/EOK είναι: *Triturus carnifex*, *Bombina variegata*, *Testudo hermanni*, *Emys orbicularis*, *Elaphe quatuorlineata*, *Elaphe situla*, *Salmo macrostigma*, *Phoxinellus spp.*, *Cobitis taenia*, *Lycaena dispar*, *Lucanus cervus*, *Morimus funereus*, *Rhinolophus*

ferrum-equinum, *Rhinolophus hipposideros*, *Ursus arctos* (είδος προτεραιότητας) και *Lutra lutra*.

GR1340003	SCI/SPA	Όρη Βαρνούντα

Η περιοχή αποτελείται από τη λεκάνη απορροής του Αγίου Γερμανού, η οποία βρίσκεται επάνω σε γρανιτικό υπόστρωμα, ως τμήμα της Πελαγονικής γεωλογικής ζώνης. Τα ιζήματα που μεταφέρονται από τον ποταμό έχουν δημιουργήσει μια στενή αλλουβιακή ζώνη κατά μήκος των όχθων του ποταμού, η οποία χωρίζει τις δύο λίμνες. Τα λιβάδια της χαμηλής περιοχής είναι το αποτέλεσμα της εντατικής αποψίλωσης και της καλλιέργειας σίκαλης και άλλων δημητριακών.

Το πυριτικό υπόστρωμα και το ηπειρωτικό κλίμα της περιοχής έχουν δημιουργήσει εξαιρετικές συνθήκες για την ανάπτυξη πλούσιας και σπάνιας χλωρίδας. Το συνεχές ροής ρέμα, ήταν αυτό που κυρίως συνέβαλλε στην τοπογραφία της περιοχής. Ένα παραποτάμιο δάσος από λεύκες, ιτιές και σκλήθρα, είναι το μεγαλύτερο τέτοιου είδους υπόλειμμα στην περιοχή. Αν και η λεκάνη είναι αρκετά μικρή, είναι σημαντική για αρπακτικά, σπουργίτια, θηλαστικά (αρκούδα, λύκος, ζαρκάδι) και ερπετά. Το ρέμα συντηρεί επίσης έναν σημαντικό πληθυσμό της τοπικής ενδημικής πέστροφας. Σε μερικά από τα ρέοντα ύδατα της περιοχής, υπάρχουν αξιόλογοι πληθυσμοί της άγριας πέστροφας *Salmo macrostigma*.

Όσον αφορά την πανίδα, η ποιότητα της περιοχής καταδεικνύεται από την παρουσία των ασπόνδυλων: *Apatura iris*, *Apatura ilia*, *Erebia ligea*, *Parnassius mnemosyne*, *Coenonympha leander*, *Boloria graeca*, *Erebia ottomana*, *Melanargia russiae* τα οποία περιλαμβάνονται στο Προεδρικό Διάταγμα 67/1981, των ασπόνδυλων: *Colias balcanica*, *Erebia euryale*, *Nymphalis xanthomelas*, *Pyrgus alveus* τα οποία αναφέρονται στο Heath j. 1981. Τα απειλούμενα Rhopalocera (πεταλούδες) της Ευρώπης και τα ερπετά *Lacerta agilis*, *Vipera berus* τα οποία αναφέρονται στη Σύμβαση για την διατήρηση της άγριας ζωής και των ενδιαιτημάτων της Ευρώπης (Διεθνής Σύμβαση της Βέρνης, 1979).

Όσον αφορά τα άγρια αυτοφυή φυτά, η ποιότητα της περιοχής καταδεικνύεται από την παρουσία 83 σημαντικών taxa. Μεταξύ αυτών είναι: *Anthemis cretica ssp. columnae*, *Barbarea sicula*, *Dianthus myrtinervius ssp. myrtinervius*, *Festuca koritnicensis*, *Heracleum orphanidis*, *Ramonda serbica*, *Viola eximia*,

Aster alpinus, Dianthus gracilis ssp. gracilis, Dianthus viscidus, Digitalis viridiflora, Gentiana lutea, Gentiana punctata, Knautia magnifica, Lilium carniolicum ssp. albanicum, Narcissus poeticus ssp. radiiflorus, Pinus peuce, Scabiosa taygetea ssp. portae, Viola tricolor ssp. macedonica, Achillea distans, Festuca horvatiana, Geum montanum, Hieracium alpicola, Hieracium naegelianiforme, Ornithogalum kochii, Pedicularis brachyodonta ssp. grisebachii, Poa media, Potentilla aurea ssp. chrysocraspeda, Ranunculus incomparabilis, Saxifraga pedemontana ssp. cymosa, Saxifraga stellaris ssp. alpigena, Senecio abrotanifolius ssp. carpathicus, Senecio subalpinus, Sesleria coerulans, Stellaria uliginosa, Trollius europaeus, Veronica bellidioides, Viola velutina, Achillea chrysocoma, Alchemilla indivisa, Asperula aristata ssp. nestia, Bruckenthalia spiculifolia, Campanula spatulata ssp. spatulata, Centaurea deustiformis, Centaurea napulifera ssp. velenovskyi, Cerastium banaticum ssp. speciosum, Cerastium rectum, Cirsium appendiculatum, Crocus cvijicii, Crocus sieberi ssp. sublimis, Crocus veluchensis, Dianthus pinifolius ssp. lilacinus, Dianthus tristis, Erysimum microstylum, Festuca peristerea, Galium anisophyllum ssp. plebeium, Geranium aristatum, Herniaria parnassica ssp. parnassica, Myosotis alpestris ssp. suaveolens, Pedicularis leucodon ssp. leucodon, Pinguicula balcanica ssp. balcanica, Silene asterias, Silene parnassica, Silene waldsteinii, Thesium parnassi, Thymus stojanovii, Viola orphanidis, Campanula foliosa, Campanula trichocalycina, Geum coccineum, Lamium garganicum ssp. garganicum, Ornithogalum oligophyllum, Silene roemeri, Stachys cretica ssp. cassia, Thymus thracicusy.

Είδη πανίδας του Παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/EOK είναι: *Triturus carnifex, Bombina variegata, Testudo hermanni, Salmo macrostigma, Euphydrias aurinia, Spermophilus citellus, Ursus arctos* (είδος προτεραιότητας) και *Rupicapra rupicapra balcanica*.

GR1340004	SCI	Λίμνες Βεγορίτιδα - Πετρών

Πρόκειται για δύο ασβεστούχες λίμνες ανάμεσα σε γυμνά βουνά. Σημαντικοί για τα πτηνά του υγροτόπου είναι οι καλαμώνες, που κυριαρχούνται από *Phragmites australis*, και είναι πιο εκτεταμένοι στη λίμνη των Πετρών. Επίσης, ριζωμένη βυθισμένη και επιπλέουσα βλάστηση (*Potamogeton spp., Vallisneria spiralis, Najas marina, Myriophyllum spicatum, Polygonum amphibium* etc.)

καταλαμβάνει τα ρηχά νερά. Κοντά στην λίμνη των Πετρών υπάρχει μια περιοχή με αρχαιολογικό ενδιαφέρον.

Παρά τη μειωμένη σημασία των λιμνών αυτών κατά τα τελευταία χρόνια, οι λίμνες Βεγορίτιδα και Πετρών είναι ακόμα σημαντικές ως περιοχές αναπαραγωγής, διατροφής και ανάπαυσης για τα πτηνά. Είναι επίσης σημαντικές για τα αρπακτικά πτηνά.

Όσον αφορά την πανίδα, η ποιότητα της περιοχής καταδεικνύεται από την παρουσία των ασπόνδυλων: *Agrodiaetus admetus*, *Agrodiaetus ripartii*, *Leptidea duponcheli*, *Freyeria trrrochylus*, *Strymonidia pruni*, *Pieris ergane* τα οποία αναφέρονται στο Προεδρικό Διάταγμα 67/1981.

Το είδος *Spermophilus citellus* περιλαμβάνεται στο Παράρτημα ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, και το *Carex acuta* είναι είδος προτεραιότητας της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

Άλλα σημαντικά είδη είναι: *Leuciscus cephalus vardarensis*, *Pieris ergane*, *Podarcis taurica*, *Strymonidia pruni*, *Vipera ammodytes* και *Canis lupus*.

GR1340005	SCI/SPA	Λίμνες Χειμαδίτιδα - Ζάζαρη

Ένας υγρότοπος που συντηρεί ποικίλη ορνιθοπανίδα και λειτουργεί ως περιοχή φωλεοποίησης, διατροφής και ανάπαυσης για μεγάλο αριθμό πτηνών. Είναι επίσης πολύ σημαντικός για τα αρπακτικά πτηνά και την πλούσια ερπετοπανίδα.

Σημαντικοί για τα πτηνά του υγροτόπου είναι οι καλμώνες, που συνήθως κυριαρχούνται από *Phragmites australis*, και είναι πολύ πιο εκτεταμένοι στη λίμνη Χειμαδίτιδα απ' ό τι στη Ζάζαρη. Επιπλέον, ριζωμένη βυθισμένη και επιπλέουσα βλάστηση (*Potamogeton spp.*, *Ceratophyllum sp.*, *Myriophyllum spicatum*, *Zannichelia palustris*, *Vallisneria sp.*, *Nymphaea alba* etc.) καταλαμβάνει τα ρηχά νερά.

Σημαντικά είδη πανίδας, τα οποία περιλαμβάνονται στο Παράρτημα ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ είναι: *Rhodeus sericeus amarus*, *Cerambyx cerdo*, *Spermophilus citellus* και *Lutra lutra*.

Άλλα σημαντικά θηλαστικά είναι: *Meles meles*, *Mustela nivalis*, *Canis lupus*, σημαντικά ερπετά: *Malpolon monspessulanus*, *Podarcis muralis*, *Vipera ammodytes* και σημαντικά ψάρια: *Leuciscus cephalus vardarensis*.

GR1340006	SCI	Όρος Βέρνον – Κορυφή Βίτσι

Η σημασία της περιοχής οφείλεται στον μικρό πληθυσμό αρκούδας που ζει μόνιμα εκεί. Το δάσος οξυάς είναι επίσης σημαντικό, γιατί συγκρατεί μέρος της ρύπανσης, του ήδη επιβαρυσμένου και υποβαθμισμένου φυσικού περιβάλλοντος της πεδιάδας του Αμυνταίου. Όσον αφορά την πανίδα, η ποιότητα της περιοχής καταδεικνύεται από την παρουσία του ασπόνδυλου: *Pseudochazara geyeri* έχοντας εκεί το δυτικό άκρο της εξάπλωσής του, και τα ασπόνδυλα: *Melitea arduina*, *Nymphalis xanthomelas*, *Colias balcanica*.

Όσον αφορά τα άγρια αυτοφυή φυτά, η ποιότητα της περιοχής καταδεικνύεται από την παρουσία 41 σημαντικών taxa. Ανάμεσα σε αυτά, 2 taxa είναι ελληνικά ενδημικά, 5 taxa προστεύονται από Περιβαλλοντική Νομοθεσία της Ε.Ε. (1992), 2 taxa (*Festuca koritnicensis*, *Onosma heterophyllum*) περιλαμβάνονται στο WCMC και/ή στο Ευρωπαϊκό Κόκκινο Βιβλίο (European Red Data list), 9 taxa (*Campanula hawkinsiana*, *Corallorhiza trifida*, *Dactylorhiza cordigera*, *Dactylorhiza sambucina*, *Dactylorhiza saccifera*, *Dianthus viscidus*, *Lilium carnolicum ssp. albanicum*, *Poa thessala*, *Scabiosa taygetea ssp. portae*) προστεύονται από το ελληνικό Π.Δ.67/1981, 3 taxa (*Epilobium collinum*, *Galium pseudaristatum*, *Viola velutina*) είναι σπάνια στην Ελλάδα και/ή αγγίζουν τα ακραία όρια εξάπλωσής τους στην Βόρεια Ελλάδα, 18 taxa (*Bruckenthalia spiculifolia*, *Campanula spatulata ssp. spatulata*, *Centaurea deustiformis*, *Centaurea napulifera ssp. velenovskyi*, *Dianthus cruentus*, *Dianthus pinifolius ssp. lilacinus*, *Dianthus tristis*, *Erysimum microstylum*, *Euphorbia amygdaloides ssp. heldreichii*, *Galium breviramosum*, *Galium oreophilum*, *Hieracium cymosum ssp. heldeichianum*, *Myosotis alpestris ssp. suaveolens*, *Scrophularia aestivalis*, *Silene fabarioides*, *Silene waldsteinii*, *Trifolium pignantii* *Viola orphanidis*) είναι ενδημικά των Βαλκανίων και 2 taxa (*Geum coccineum*, *Silene roemerii*) που έχουν κύρια περιοχή εξάπλωσης στην Χερσόνησο των Βαλκανίων, εκτείνονται επίσης στην Τουρκία ή στην Ιταλία.

Σημαντικά είδη πανίδας που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ είναι: *Salmo macrostigma*, *Euphydryas aurinia*, *Myotis bechsteini*, *Spermophilus citellus*, *Ursus arctos* (είδος προτεραιότητας), *Rupicapra rupicapra balcanica*.

GR1340007	SPA	Λίμνη Πετρών

Πρόκειται για ασβεστούχα λίμνη ανάμεσα σε γυμνά βουνά. Σημαντικοί για τα πτηνά του υγροτόπου είναι οι καλαμώνες, που κυριαρχούνται από *Phragmites australis*. Επίσης, ριζωμένη βυθισμένη και επιπλέουσα βλάστηση (*Potamogeton spp.*, *Vallisneria spiralis*, *Najas marina*, *Myriophyllum spicatum*, *Polygonum amphibium* κ.λπ.) καταλαμβάνει τα ρηχά νερά.

Είναι επίσης σημαντική περιοχή για αναπαραγωγή και διαχείμαση παρυδάτιων και αρπακτικών πτηνών. Είδη ενδιαφέροντος που περιλαμβάνει είναι: *Phalacrocorax pygmeus*, *Aythya nyroca*, *Haliaeetus albicilla*.

ΘΕΣΠΡΩΤΙΑ

GR2120001	SCI	Εκβολές (Δέλτα) Καλαμά

Οι παραποτάμιες δασικές συστάδες αποτελούν φυσικούς σχηματισμούς με σημαντικό οικολογικό ρόλο, μαζί με υψηλή ιστορική και αισθητική αξία. Το είδος *Petrorhagia obcordata subsp. epirotica*, είναι ενδημικό των Βαλκανίων που κατανέμεται στην Ελλάδα και την Γιουγκοσλαβία. Στην Ελλάδα απαντάται μόνο στην Ήπειρο και την Θεσσαλία.

Το Δέλτα και η Κοιλάδα του ποταμού Καλαμά αποτελούν μια από τις σημαντικότερες περιοχές της Ελλάδας από ζωολογικής πλευράς. Δώδεκα είδη (ένα είδος θηλαστικού, έξι είδη ερπετών και τέσσερα είδη ψαριών) που αναφέρονται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (Παράρτημα ΙΙ), έχουν καταγραφεί σε αυτήν την περιοχή. Η βίδρα *Lutra lutra* εμφανίζεται αρκετά συχνό, αποδεικνύοντας ακόμη την καθαρότητα των νερών. Εκτός από την *Caretta caretta*, η παρουσία της οποίας είναι σποραδική, στην ευρύτερη θαλάσσια περιοχή, γύρω από το στόμιο του ποταμού, τα άλλα πέντε είδη ερπετών της περιοχής εμφανίζονται σε πυκνούς πληθυσμούς. Επιπλέον, τουλάχιστον άλλα 29 σημαντικά taxa είναι γνωστό ότι ζουν στην περιοχή αυτή (8 θηλαστικών, 11

ερπετών, 4 αμφιβίων και 2 ψαριών). Μεταξύ αυτών, η υδρόβια μυγαλή *Neomys anomalus* αναφέρεται στο Ελληνικό Κόκκινο Βιβλίο στην κατηγορία των απειλούμενων «Ανεπαρκώς Γνωστά». Όσον αφορά την αγριόγατα, *Felis silvestris*, αναφέρεται στη Συνθήκη CITES. Οι φρύνοι *B. bufo* και *B. viridis*, οι βάτραχοι *Hyla arborea* και *Rana dalmatina*, οι σαύρες *Algyroides nigropunctatus*, *Lacerta trilineata*, *Coluber gemonensis*, *C. najadum*, *Malpolon monspessulanus*, *Natrix natrix* και *N. tessellata*, ο σκαντζόχοιρος *Erinaceus concolor*, η μυγαλή *Crocidura suaveolens* και *Neomys anomalus*, η νυφίτσα *Mustela nivalis*, και το κουνάβι *Mustela putorius*, αναφέρονται στο Ελληνικό Προεδρικό Διάταγμα.

Η υδρόβια βλάστηση των υδάτινων λεκανών και των αρδευτικών τάφρων αποτελείται από φυτοκοινωνίες που αποδίδονται στις κλάσεις *Lemnetea minoris*, *Ceratophylletea demersi* και *Potamogetonetea pectinati*. Οι συστάδες καταλαμβάνουν μεγάλη ποικιλότητα και καλύπτουν έκταση 1.2 ha. Ανήκουν στην κλάση *Phragmitetea* και αποτελούνται από τις φυτοκοινωνίες *Phragmitetum australis* και *Scirpo-Phragmitetum*. Σε ορισμένες περιοχές του δέλτα του Καλαμά, είναι πολύ χαρακτηριστική η ανάπτυξη των ζωνών αλοφυτικών κοινωνιών και υγρών λιβαδιών με είδη *Juncus sp.*

Σημαντικά είδη πανίδας που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ είναι: *Aphanius fasciatus*, *Phoxinellus spp.*, *Salmo macrostigma*, *Valencia letourneuxi* (είδος προτεραιότητας), *Lutra lutra*.

GR2120002	SCI	Έλος Καλοδίκι

Η φυτοκοινωνία με *Ranunculus trichophyllus* καλύπτει σε μεγάλο βαθμό τμήματα που διατηρούν νερό νωρίς την άνοιξη. Η climax φυτοκοινωνία *Nymphaetum albae* χαρακτηρίζεται από την επικράτηση του είδους *Nymphaea alba* και τη συνοδεία άλλων λιγότερο φυτικών ειδών με μικρότερη συχνότητα εμφάνισης. Και οι δύο αυτές φυτοκοινωνίες ανήκουν στην κλάση *Potamogetonetea pectinati*. Οι φυτοκοινωνίες *Phragmitetum australis*, *Caricetum pseudocyperis*, *Cladietum marisci* και *Scirpetum lacustris* ανήκουν στην κλάση *Phragmitetea*, η οποία καταλαμβάνει και τη μεγαλύτερη έκταση του υγροτόπου. Η ζώνη με *Vitex agnus castus* περιμετρικά του υγροτόπου είναι επίσης αρκετά χαρακτηριστική.

Το έλος Καλοδικίου είναι μια περιοχή μεγάλη σημαντικότητας συγκριτικά με τους άλλους υγροτόπους της Δυτικής Ελλάδας, και αποτελεί έναν μοναδικό τυρφώδη σχηματισμό. Σημαντικά είδη που απαντώνται στην περιοχή είναι: *Petrorhagia obcordata subsp. epirotica*, το οποίο είναι ενδημικό των Βαλκανίων που εξαπλώνεται στην Ελλάδα και την Π.Γ.Δ.Μ., ενώ στην Ελλάδα απαντάται μόνο στην Ήπειρο και την Θεσσαλία, *Cladium mariscus*, ένα κινδυνεύον υδρόβιο είδος που απαντάται στα βορειο-δυτικά μέρη του έλους Καλοδικίου σχηματίζοντας μια χαρακτηριστική φυτοκοινωνία. Ο υγρότοπος του Καλοδικίου είναι παλιά και καλά διατηρημένη λίμνη με αξιοσημείωτη πανίδα. Μεταξύ των ειδών που ζουν στο συγκεκριμένο οικοσύστημα, το είδος *Lutra lutra* είναι το πιο εντυπωσιακό, αφού θεωρείται καλός βιοδείκτης για μη ρυπασμένα νερά. Αυτό το taxon, μαζί με 4 είδη ερπετών, είναι μεταξύ των ειδών που αναφέρονται στο Παράρτημα ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Άλλα 26 σημαντικά ελληνικά taxa σπονδυλωτών (εξαιρουμένων των πτηνών) έχουν καταγραφεί σε αυτήν την περιοχή. Ο τυφλοπόντικας *Talpa stankovici* (γράφεται ως *T. romana*) και το τσακάλι *Canis aureus*, αναφέρονται στο Ελληνικό Κόκκινο Βιβλίο ως "Ανεπαρκώς Γνωστά" και "Ευάλωτα" αντίστοιχα. Είκοσι από τα παραπάνω taxa προστατεύονται από τη Σύμβαση της Βέρνης. Δεκατρία από τα 26 taxa προστατεύονται επίσης από το ελληνικό Π.Δ. 67/1981. Η παρουσία στην περιοχή μιας σημαντικής κοινωνίας πτηνών συμπληρώνει την πλούσια πανίδα σπονδυλωτών της περιοχής. Απειλούμενα είδη, όπως: *Milvus migrans* ("Κινδυνεύοντα"), *Ardea purpurea*, *Aquila pomarina* (και τα δύο "Ευάλωτα") και *Anas querquedula* ("Ανεπαρκώς Γνωστά"), αποτελούν στοιχεία αυτής της ορνιθοπανίδας.

GR2120003	SCI	Λίμνη Λιμνοπούλα

Το πολύ σημαντικό οικοσύστημα της Λίμνης Λιμνοπούλα αποτελεί έναν χαρακτηριστικό υγρότοπο που προμηθεύει με νερό την γύρω περιοχή και τα υγρά λιβάδια για βόσκηση κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού. Η υγρόφιλη βλάστησή του προσφέρει ενδιαιτήματα σε αξιόλογη πανίδα. Ένα σημαντικό τμήμα της λίμνης καλύπτεται από υγρόφιλη βλάστηση με *Phragmites communis* και *Scirpus bolboschoenus*. Η φυτοκοινωνία *Andrachno-Quercetum ilicis* βρίσκεται σε πολύ

καλή οικολογική κατάσταση. Από ζωολογική πλευρά η σημασία αυτής της λίμνης εστιάζεται στην παρουσία ελληνικών ενδημικών ψαριών και μεγάλων πληθυσμών αμφιβίων και βαλτοχελωνών. Επίσης, υπάρχει μια αξιοσημείωτη ορνιθοπανίδα που περιλαμβάνει σπάνια στοιχεία.

GR2120004	SCI	Στενά Καλαμά

Η βλάστηση στις πλαγιές του φαράγγιού του Καλαμά βρίσκεται σε πολύ καλή οικολογική κατάσταση. Στην περιοχή απαντά το είδος *Alnus glutinosa*. Στο φαράγγι του Καλαμά υπάρχει ενδιαφέρουσα πανίδα σπονδυλωτών. Τέσσερα taxa ψαριών, η χελώνα (*Testudo hermanni*) και η βίδρα (*Lutra lutra*) περιλαμβάνονται στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Ο λύκος *Canis lupus* είναι απειλούμενο ελληνικό taxon που αναφέρεται στο Ελληνικό Κόκκινο Βιβλίο ως "Ευάλωτο". Όλα τα taxa, εκτός από τον σκαντζόχοιρο *Erinaceus concolor*, περιλαμβάνονται στις λίστες της Διεθνούς Σύμβασης της Βέρνης. Ο βάτραχος *Rana graeca*, οι σαύρες *Algyroides nigropunctatus* και *Lacerta trilineata* προστατεύονται από το ελληνικό Π.Δ. 67/1981. Η σαύρα *Algyroides nigropunctatus* είναι επίσης Βαλκανικό ενδημικό taxon. Αυτή η περιοχή έχει επίσης αξιολογηθεί ως Σημαντική Περιοχή για τα Πουλιά της Ε.Ε. λόγω της ύπαρξης διαφόρων αρπακτικών πτηνών και άλλων σπάνιων taxa πτηνών. Τα όρνεα *Neophron percnopterus* και *Gyps fulvus*, ο αετός *Circaetus gallicus*, ο Χρυσαιτός (*Aquila chrysaetos*), το γεράκι *Falco naumanni*, και το *Lanius minor* αποτελούν παραδείγματα τέτοιων ζώων. Με εξαίρεση του είδους *Circaetus gallicus* excluded, όλα αυτά τα taxa είναι απειλούμενα στην Ελλάδα. Η αποικία του είδους *Gyps fulvus* που υπάρχει στην περιοχή είναι μια από τις σημαντικότερες στην περιφέρεια της Ηπείρου.

Η περιοχή περιλαμβάνει το μεγαλοπρεπές φαράγγι του ποταμού Καλαμά, οι πλαγιές του οποίου καλύπτονται από πυκνή μικτή βλάστηση αείφυλλων, σκληρόφυλλων και φυλλοβόλων δρυών με *Carpinus orientalis*, *Fraxinus ornus*, *Ulmus campestris*, *Celtis australis*, *Colutea arborescens*, *Ceratonia siliqua*, *Pistacia lentiscus*, *Cotinus coggygria*, *Quercus pubescens*, *Q. frainetto*, *Q. ilex*, *Q. coccifera*, *Acer monspessulanum*, *Phillyrea media*, *Hedera helix*, *Clematis flammula*, *Cornus mas*, κ.λπ. Η παρουσία των ειδών *Olea europaea* και *Pistacia lentiscus* αξιοσημείωτη, καθώς και η εμφάνιση άλλων χαρακτηριστικών ειδών της θερμο-μεσογειακής ζώνης βλάστησης μέσα στη φυλλοβόλο ζώνη της μεσο-

μεσογειακής. Το παραποτάμιο δάσος με *Platanus orientalis*, *Salix alba*, *S. cinerea* και *Alnus glutinosa* καταλαμβάνει ζώνη πλάτους 10-30 m. Κατά μήκος του ποταμού, δίπλα στο νερό, αναπτύσσονται συστάδες με *Scirpus holoschoenus* και *Carex sp.*

GR2120005	SPA	Υγρότοπος Εκβολών Καλαμά και Νήσος Πρασούδι

Η περιοχή είναι σημαντική για αναπαραγωγή, διέλευση και διαχείμαση των παρυδάτιων πτηνών. Τα είδη ενδιαφέροντος περιλαμβάνουν: *Phalacrocorax pygmeus*, *Pelecanus crispus*, *Egretta alba*, *Plegadis falcinellus*, *Platalea leucorodia*, *Aquila clanga*, *Numenius tenuirostris*, *Sterna albifrons* και *Calandrella brachydactyla*. Το δέλτα και η κοιλάδα του ποταμού Καλαμά είναι από ζωολογικής πλευράς, μια από τις πιο σημαντικές περιοχές της Ελλάδας. Δώδεκα είδη (ένα είδος θηλαστικού, έξι είδη ερπετών και τέσσερα είδη ψαριών) που αναφέρονται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (Παράρτημα ΙΙ), έχουν καταγραφεί στην περιοχή αυτή. Το είδος *Testudo marginata*, αν και παρουσιάζει μικρότερη αφθονία σε σχέση με το είδος *Testudo hermanni*, είναι παρόν στην περιοχή. Επιπλέον, τουλάχιστον 33 Άλλα και Σημαντικά Ελληνικά Ταχα είναι γνωστό ότι διαβιούν στην περιοχή (12 θηλαστικών, 12 ερπετών, 6 αμφιβίων και 3 ψαριών). Μεταξύ αυτών, η νερο-μυγαλή *Neomys anomalus* αναφέρεται στο Ελληνικό Κόκκινο Βιβλίο στην κατηγορία "Ανεπαρκώς Γνωστά". Η ζωολογική, οικολογική και αισθητική αξία της περιοχής είναι εμφανής, εάν ληφθεί υπόψη η πολύ ενδιαφέρουσα τοπική ορνιθοπανίδα. Σε αυτήν την Σημαντική για τα Πουλιά Περιοχή της Ε.Ε. απαντούν σπάνια, απειλούμενα και κινδυνεύοντα με εξαφάνιση ταχα . Σημαντικός αριθμός (63 από τα 167 είδη πτηνών) πτηνών που έχουν καταγραφεί στην περιοχή, περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ.

GR2120006	SPA	Έλη Καλοδίκι, Μαργαρίτι, Καρτέρι & Λίμνη Προντάνη

Υπάρχουν επίσης δάση που κυριαρχούνται από *Quercus frainetto* με την παρουσία των ειδών: *Q. pubescens*, *Q. ceciflora* και *Q. cerris*.

Πρόκειται για περιοχή σημαντική για αναπαραγωγή των παρυδάτιων πτηνών. Στα είδη ενδιαφέροντος περιλαμβάνεται το είδος *Aythya nyroca*.

GR2120007	SPA	Στενά Παρακάλαμου

Πρόκειται για φαράγγι με προσχωσιγενές δάσος και περιβάλλεται από λόφους καλυμμένους από φρύγανα. Η περιοχή είναι σημαντική για την αναπαραγωγή των αρπακτικών πτηνών. Είδη ενδιαφέροντος: *Falco naumanni*.

GR2120008	SPA	Όρη Παραμυθιάς, Στενά Καλαμά και Στενά Αχέροντα

At the northern part of the site there is the magnificent gorge of the Kalamas River, the slopes of which are densely covered with mixed broad-leaved deciduous and sclerophyllous vegetation with *Carpinus orientalis*, *Fraxinus ornus*, *Ulmus campestris*, *Celtis australis*, *Colutea arborescens*, *Ceratonia siliqua*, *Pistacia lentiscus*, *Cotinus cogygria*, *Quercus pubescens*, *Q. frainetto*, *Q. ilex*, *Q. coccifera*, *Acer monspessulanum*, *Phillyrea media*, *Hedera helix*, *Clematis flammula*, *Cornus mas*, etc.

Η περιοχή είναι μεγάλης σημασίας για τα αρπακτικά πτηνά. Στα είδη ενδιαφέροντος περιλαμβάνονται: *Neophron percnopterus*, *Gyps fulvus*, *Aquila chrysaetos*, *Hieraetus fasciatus* και *Falco naumanni*. Η βλάστηση στις πλαγιές του φαραγγιού του Καλαμά βρίσκεται σε πολύ καλή οικολογική κατάσταση.

GR2120009	SPA	Όρη Τσαμαντά, Φιλιατρών, Φαρμακοβούνι, Μεγάλη Ράχη

Μια ορεινή περιοχή στα σύνορα με την Αλβανία. Στα μεγαλύτερα υψόμετρα υπάρχουν εκτενείς περιοχές αλπικών λιβαδιών και μερικά κωνοφόρα δάση. Χαμηλότερα, κυριαρχεί η χαμηλή βλάστηση. Οι ανθρώπινες δραστηριότητες περιλαμβάνουν κτηνοτροφία, κυνήγι και δασοκομία.

Η περιοχή είναι σημαντική για τα αρπακτικά πτηνά. Είδη ενδιαφέροντος: *Neophron percnopterus*, *Aquila chrysaetos*, *Aquila heliaca*, *Falco naumanni* και *Pyrrhocorax pyrrhocorax*.

ΙΩΑΝΝΙΝΑ		

GR2130001	SCI	Εθνικός Δρυμός Βίκου Αωού

Η εξεταζόμενη περιοχή βρίσκεται βόρεια της πόλης των Ιωαννίνων, στην περιοχή Ζαγόρι. Καθιερώθηκε ως Εθνικός Δρυμός το 1973. Εκεί φύονται παρόχθια δάση ιτιάς (*Salix*), σκλήθρου (*Alnus*), λεύκας (*Populus*) και πλάτανου (*Platanus*), σκληρόφυλλοι θάμνοι και δάση είτε φυλλοβόλων και κωνοφόρων, είτε μικτά. Εκπληκτική είναι η ποικιλία των φυλλοβόλων δέντρων στη ζώνη του μικτού δάσους. Είδη όπως: *Ostrya carpinifolia*, *Fraxinus excelsior*, *Carpinus betulus*, *Carpinus orientalis*, *Juglans regia*, *Tilia tomentosa*, διάφορα είδη του γένους *Acer* (*A. campestre*, *A. pseudoplatanus* κ.λπ.) και πολλά άλλα δέντρα καλύπτουν σημαντικές εκτάσεις. Σχηματισμοί των *Aesculus hippocastanum*, *Juglans regia* και *Fraxinus excelsior* απαντούν στις στενές, θερμές, υγρές και σκιερές χαράδρες και στις απότομες πλαγιές της ζώνης της οξυάς.

Η περιοχή αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά οικοσυστήματα λόγω της σπάνιας χλωρίδας και πανίδας της. Το φαράγγι του Αωού παραμένει σε σχεδόν παρθένα κατάσταση και στα εκτενή δάση του μπορούμε να συναντήσουμε κάθε είδος ελληνικού δέντρου, καθώς και περισσότερα σπάνια φυτά και ζώα από ότι στο φαράγγι του Βίκου. Σημαντικός αριθμός φυτών είναι ενδημικά της Βαλκανικής Χερσονήσου. Υπάρχουν τα είδη: *Aesculus hippocastanum*, *Erysimum cephalonicum*, *Abies borisii-regis*, *Bupleurum karglii*, *Campanula hawkinsiana*, *Centaurea pawlowskii*, *C. epirota*, *Crocus veluchensis*, *Geranium aristatum*, *Lilium chalconicum*, *Ramonda serbica*, *Pinus heldreichii*, *Cardamine carmosa*, *Cirsium appendiculatum*, *Dianthus integer subsp. minutiflorus*, *Silene fabarioides*, *Taraxacum pindicola*, *Hieracium waldsteinii*, *Silene chromodonta* και *Viola albanica*.

Η περιοχή είναι επίσης μια από τις πιο σημαντικές ελληνικές περιοχές από πλευράς πανίδας, αφού διατηρεί ποικιλία και αφθονία ζωικών ειδών, μεταξύ των οποίων μερικά από τα σπάνια μεγάλα θηλαστικά της Ευρώπης. Πέντε taxa θηλαστικών και επτά αμφιβίων και ερπετών συμπεριλαμβάνονται στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Μεταξύ αυτών η καφέ αρκούδα *Ursus arctos* είναι είδος προτεραιότητας για την Ε.Ε. Σε ότι αφορά το είδος *Canis lupus*, ο Εθνικός Δρυμός Βίκου-Αωού, είναι σημαντική περιοχή για την επιβίωσή του, αφού το είδος αυτό υποφέρει από την ισχυρή μείωση των ενδαιτημάτων του στην Ελλάδα εξαιτίας των διάφορων ανθρωπίνων δραστηριοτήτων. Η σημαντικότητα της περιοχής αποδεικνύεται επίσης από την παρουσία, αν και πολύ σπάνια, του είδους

Lynx lynx, το οποίο έχει το νοτιότερο σημείο της Ευρωπαϊκής του εξάπλωσης στην Βόρεια Πίνδο. Ο αίγαγρος, *Rupicapra rupicapra balcanica*, ένα Βαλκανικό ενδημικό taxon, εμφανίζει μια ασυνεχή κατανομή σε μερικά βουνά της βόρειας και κεντρικής Ελλάδας, τα οποία αποτελούν το νότιο άκρο της εξάπλωσης του είδους. Για την βίδρα *Lutra lutra*, υπάρχουν πολλά καλά διατηρημένα ενδαιτήματα κατά μήκος τόσο του Βίκου/Βοϊδομάτη, όσο και του Αωού ποταμού, οι οποίοι διασχίζουν τον Εθνικό Δρυμό. Σε ότι αφορά τα αμφίβια και τα ερπετά, η περιοχή είναι επίσης σημαντική, καθώς διαθέτει ποικιλία κατάλληλων ενδαιτημάτων που συντηρούν αρκετά πυκνούς πληθυσμούς. Από τα επτά αμφίβια και ερπετά του Παραρτήματος II η οχιά *Vipera ursinii* εμφανίζει το νοτιότερο άκρο της Ευρωπαϊκής του εξάπλωσης στην οροσειρά της Πίνδου. Τρία είδη ψαριών του γλυκού νερού έχουν καταγραφεί στην περιοχή του Εθνικού Δρυμού και βρίσκονται επίσης ανάμεσα στα αναφερόμενα στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ (*Rutilus rubilio*, *Barbus taxa* και *Salmo macrostigma*).

GR2130002	SCI/SPA	Κορυφές Όρους Σμόλικα

Είναι το δεύτερο υψηλότερο βουνό στην Ελλάδα, με υψηλές κορυφές, εκτεταμένα λιβάδια και βοσκότοπους σε υπαλπικά υψόμετρα.

Είναι περιοχή πολύ πλούσια και ποικίλη σε δασικά ενδαιτήματα, τα οποία είναι πολύ σημαντικά για μερικά από τα πιο σπάνια θηλαστικά της Ευρώπης, όπως η αρκούδα και η βίδρα. Είναι επίσης μοναδική θέση εμφάνισης στην Ευρώπη του σπάνιου ασιατικού φυτικού είδους *Veronica bornmuelleri*. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Αωός ποταμός είναι το νοτιότερο όριο εξάπλωσης του είδους ψαριού *Pachychilon pictus*, είδους που θεωρείται σπάνιο στην Ελλάδα και στην Ε.Ε., είναι όμως κοινό είδος με μεγάλους πληθυσμούς στις γειτονικές χώρες (Αλβανία, Π.Γ.Δ.Μ.). Όσον αφορά την πανίδα, η ποιότητα της περιοχής καταδεικνύεται από την παρουσία των ασπονδύλων: *Kirinia climene*, *Pseudiochazara cingovskii*, *Pseudochazara graeca coutsisi*, *Thecla betulae*, *Agrodiaetus damon* και *Apatura iris*, *Pseudochazara graeca coutsisi*.

Όσον αφορά τα άγρια αυτοφυή φυτά, η ποιότητα της περιοχής καταδεικνύεται από την παρουσία 169 σημαντικών taxa. Ανάμεσα σε αυτά, 34 taxa είναι ενδημικά της Ελλάδας (μεταξύ αυτών 5 τοπικά ενδημικά, ένα taxon προστατεύεται από την Διεθνή Σύμβαση της Βέρνης, 14 taxa (*Aethionema*

saxatile ssp. oreophilum, Alyssum smolikanum, Barbarea sicula, Centaurea pawlowskii, Crepis baldaccii, Festuca koritnicensis, Narthecium scardicum, Pedicularis olympica, Scorzonera doriae, Sempervivum marmoreum, Silene schwarzenberger, Soldanella pindicola, Verbascum adenanthum, Veronica argute - serrata) περιλαμβάνονται στο WCMC και/ή στην Ευρωπαϊκή Red Data list, 27 taxa προστατεύονται από το Ελληνικό Π.Δ.67/1981, 13 taxa (*Allium schoenoprasum, Epilobium palustre, Gnaphalium roeseri ssp. pichleri, Halacsya sendtneri, Haplophyllum boissieranum, Pedicularis petiolaris, Potentilla aurea ssp. chrysocraspeda, Potentilla geoides ssp. geoides, Scorzonera austriaca, Senecio doricum, Stachys recta ssp. subcrenata, Trifolium badium, Trollius europaeus*) είναι σπάνια στην Ελλάδα και/ή αγγίζουν τα ακραία όρια εξάπλωσής τους στην Βόρεια Ελλάδα και 72 taxa έχουν την κύρια περιοχή εξάπλωσής τους στην Βαλκανική Χερσόνησο με επέκταση επίσης στην Τουρκία ή στην Ιταλία.

GR2130004	SCI	Κεντρικό Τμήμα Ζαγορίου

Η περιοχή του Ζαγορίου περιλαμβάνει 46 χωριά (Ζαγόρια ή Ζαγοροχώρια) διασπαρμένα στο βουνό στα βορειο-ανατολικά της πόλης των Ιωαννίνων. Η περιοχή διαιρείται σε δυτικό, κεντρικό και ανατολικό Ζαγόρι. Το κεντρικό Ζαγόρι (Κεντρικό Τμήμα Ζαγορίου) περιλαμβάνει λόφους με δάση δρυών (*Quercus*), ρέματα, βοσκότοπους και παραδοσιακά χωριά και γέφυρες.

Εκτεταμένα δάση πλατύφυλλων καλύπτουν την περιοχή. Το κυρίαρχο είδος είναι το *Quercus frainetto* (πλατύφυλλη δρυς) που σχηματίζει είτε αμιγείς, είτε μικτές συστάδες με άλλα είδη δρυός (*Q.cerris, Q. pubescens, κ.λπ.*) ή με *Carpinus orientalis, Ostrya carpinifolia, Fraxinus ornus, Castanea sativa, Acer species, κ.λπ.* Στην περιοχή του δάσους υπάρχουν μερικώς δασωμένες ή υποβαθμισμένες εκτάσεις με πουρνάρι (*Q. Coccifera*), ή ακόμα και γυμνό έδαφος. Το είδος *Juniperus communis* συμμετέχει στους σχηματισμούς των ξηρών ασβεστολιθικών λιβαδιών. Στα ανώτερα υψόμετρα, το είδος *Abies borisii-regis* σχηματίζει αμιγείς συστάδες ή μικτές συστάδες με τα είδη *Pinus nigra, Quercus sp.* και *Fagus sylvatica*. Ο Βοϊδομάτης, παραπόταμος του Αωού, διασχίζει το κεντρικό Ζαγόρι και οι όχθες του καλύπτονται από εκτεταμένα παρόχθια δάση με είδη ιτιάς (*Salix*), σκλήθρου (*Alnus*) και λεύκας (*Populus*), καθώς και με μερικά άτομα πλάτανου (*Platanus*). Μερικά διάσπαρτα άτομα ίταμου (*Taxus baccata*)

αναπτύσσονται στις υγρές τοποθεσίες του κοινοτικού δάσους του χωριού Τσεπέλοβου.

Η σημαντικότητα της πανίδας της περιοχής αποδεικνύεται κυρίως από την παρουσία επτά ειδών σπονδυλωτών (όχι πουλιών) στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Μεταξύ αυτών η καφέ αρκούδα *Ursus arctos*, είναι είδος προτεραιότητας για την Οδηγία αυτή, καθώς και τα είδη: *Lutra lutra*, *Bombina variegata*, *Testudo hermanni*, *Testudo marginata*, *Elaphe quatuorlineata*, *Elaphe situla*.

Άλλα σημαντικά είδη είναι: *Agabus bipustulatus*, *Bufo bufo*, *Bufo viridis*, *Coronella austriaca*, *Hyla arborea*, *Pieris ergane*, *Podarcis erhardii*, *Sciurus vulgaris*, *Vipera ammodytes*.

GR2130005	SCI/SPA	Λίμνη Ιωαννίνων

Η λίμνη αποτελεί ένα πολύ σπουδαίο οικοσύστημα και η παρόχθια βλάστησή της είναι πολύ σημαντική για τα πτηνά, ιδιαίτερα για αυτά που φωλιάζουν εκεί.

Οι όχθες της λίμνης και του νησιού μέσα σε αυτήν, καλύπτονται από εκτενείς και πυκνές κοινωνίες καλαμώνων, στην περιφέρεια των οποίων βρίσκονται διάσπαρτα υπολείμματα με *Salix alba* και *Salix cinerea*, καθώς και *Ulmus campestris*. Η ζώνη των καλαμώνων είναι είτε αμιγής *Phragmitetum* με *Phragmites communis*, είτε μετασχηματίζεται σε *Scirpeto-Phragmitetum*. Γύρω από τη λίμνη αναπτύσσονται επίσης οι υδρόβιες κοινωνίες *Myriophylleto-Nupharetum* και *Potamogetonetum*. Στην λίμνη σχηματίζονται φυτοκοινωνίες του είδους *Nymphaea albae*, ενώ το είδος *Iris pseudacorus* σχηματίζει κηλίδες κοντά στις κοινωνίες των καλαμώνων. Ο λόφος του νησιού έχει αναδασωθεί με *Pinus nigra*. Στη γυμνή έκταση, μεταξύ της λίμνης και του δρόμου προε το Μέτσοβο εμφανίζονται σποραδικά άτομα των ειδών *Phlomis fruticosa* και *Juniperus foetidissima*. Επίσης, κατά μήκος του δρόμου, αναπτύσσονται άτομα του είδους *Pinus nigra*, που εξαπλώθηκαν από την αναδασωμένη περιοχή.

Σημαντικά ερπετά ή αμφίβια που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ είναι: *Testudo hermanni*, *Testudo graeca*, *Emys orbicularis*, *Elaphe quatuorlineata*, *Elaphe situla*, *Bombina variegata*.

GR2130006	SCI	Περιοχή Μετσόβου (Ανήλιο – Κατάρρα)

Η περιοχή Μετσόβου-Ανήλιου-Κατάρρας-πηγών Αωού παρουσιάζει χλωριδικές και φυτογεωγραφικές σχέσεις, τόσο με τη νότια όσο και με τη βόρεια Πίνδο.

Σημαντικά είδη πανίδας που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ είναι: *Bombina variegata*, *Testudo hermanni* και *Ursus arctow* (είδος προτεραιότητας).

Άλλα σημαντικά είδη είναι: *Agabus bipustulatus*, *Algyroides nigropunctatus*, *Colias alfacariensis*, *Dryomys nitedula wingei*, *Lepus europaeus*, *Natrix tessellata*, *Parnassius Apollo*, *Parnassius Mnemosyne*, *Pieris ergane*, *Pyrgus alveus*, *Rana graeca*, *Sorex minutus*, *Typhlops vermicularis*.

Σημαντικά είδη χλωρίδας της περιοχής είναι: *Abies borisii-regis*, *Allium phthioticum*, *Anthyllis vulneraria ssp. bulgarica*, *Asperula aristata ssp. thessala*, *Barbarea sicula*, *Bornmuellera tymphaea*, *Campanula foliosa*, *Campanula hawkinsiana*, *Cirsium appendiculatum*, *Dactylorhiza baumanniana*, *Dactylorhiza kalopissii*, *Dianthus deltoides ssp. degenii*, *Dianthus integer ssp. minutiflorus*, *Fritillaria epirotica*, *Gentiana cruciata*, *Leptoplax emarginata*, *Lilium chalcedonicum*, *Minuartia baldaccii*, *Ophioglossum vulgatum*, *Orobanche rechingeri*, *Peucedanum stridii*, *Pinus heldreichii*, *Silene haussknechtii*, *Silene pindicola*, *Soldanella pindicola*, *Viola epirota*.

GR2130007	SCI/SPA	Όρος Λάκμος (Περιστέρι)

Ο Λάκμος είναι ένα γυμνό βουνό με αλπικά και υπαλπικά λιβάδια, βραχώδεις και πετρώσεις πλαγιές, απόκρημνες πλευρές, ορεινά ρυάκια και πηγές. Από την περιοχή πηγάζουν ο ποταμός Αχελώος, καθώς και παραπόταμοι του Άραχθου, Καλλαρίτικος και Μετσοβίτικος. Το βουνό παρουσιάζει μεγάλη διάβρωση εξαιτίας της έντονης αποψίλωσης. Η δασική ζώνη είναι πολύ περιορισμένη και παρουσιάζεται κυρίως με τη μορφή συτάδων, όπως στην περίπτωση της *Abies borisii-regis* η οποία σχηματίζει εκτεταμένες συστάδες στο Β-ΒΑ τμήμα του βουνού. Στις ανατολικές πλαγιές, στα χαμηλότερα υψόμετρα, το δάσος της *Abies borisii-regis* αναμιγνύεται με διάσπαρτα άτομα *Quercus* και άλλων φυλλοβόλων δένδρων, ενώ διακόπτεται από βοσκότοπους. Στις δυτικές και βόρειες πλαγιές, σε υψόμετρο 600-800m, έχει γίνει περιορισμένη αναδάσωση με *Pinus nigra*.

Είδη που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ είναι: *Ursus arctos* (είδος προτεραιότητας), *Bombina variegata* και *Vipera ursinii*.

GR2130008	SCI/SPA	Όρος Μιτσικέλι

Το Όρος Μιτσικέλι είναι ένα μακρύ και στενό βουνό που βρίσκεται στο κέντρο του Νομού Ιωαννίνων. Στα μεγαλύτερα υψόμετρα υπάρχει *Abies borisii-regis*, είτε υπό τη μορφή αραιών συστάδων, είτε αναμεμιγμένη με *Quercus pubescens*. Επάνω από τη ζώνη της μακκίας βλάστησης εμφανίζονται συστάδες με *Quercus pubescens* ή σε ορισμένα μέρη οι συστάδες είναι αναμιγμένες με *Quercus coccifera* και *Juniperus oxycedrus*. Στα χαμηλότερα υψόμετρα υπάρχουν σχηματισμοί με νανώδεις θαμνώνες των *J. oxycedrus*, *Q. coccifera* και *Phlomis fruticosa*.

Αν και το Μιτσικέλι είναι γενικώς ένα γυμνο βουνό, εξαιτίας των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στο παρελθόν, υπάρχουν σ'αυτό σημαντικά είδη φυτών. Δύο taxa είναι ενδημικά της Ελλάδας και υπάρχουν επίσης: α) ενδημικά των Βαλκανίων: *Abies borisii-regis*, *Centaurea epirota*, *Poa thessala*, *Ramonda serbica*, *Erysimum cephalonicum*. Το παλιοενδημικό σπάνιο και απειλούμενο taxon *Ramonda serbica* προστατεύεται από το Ελληνικό Π.Δ.67/1981 και επίσης βρίσκεται στις λίστες της WCMC βάσης δεδομένων φυτών ως "Ευάλωτο - Vulnerable". Το είδος *Poa thessala* προστατεύεται από το Ελληνικό Π.Δ.67/1981. β) Taxa με ενδιαφέρουσες περιοχές εξάπλωσης: *Thymus thracicus* το οποίο εξαπλώνεται στα Βαλκάνια και στο δυτικότερο σημείο της Ανατολίας.

Είδη που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ είναι: *Ursus arctos* (είδος προτεραιότητας) και *Euphydryas aurinia*.

GR2130009	SPA	Όρος Τύμφη

Η εξεταζόμενη περιοχή βρίσκεται βόρεια της πόλης των Ιωαννίνων, στην περιοχή του Ζαγορίου. Καθιερώθηκε ως Εθνικός Δρυμός το 1973. Η περιοχή αυτή είναι από τα πιο σημαντικά οικοσυστήματα λόγω της σπάνιας χλωρίδας και πανίδας της. Επιπλέον, στην περιοχή απαντούν πολλά ενδιαφέροντα taxa ελληνικών ενδημικών φυτών.

Ένας σημαντικός αριθμός αυτών είναι ενδημικά και της χερσονήσου των Βαλκανίων, και τα οποία είναι: *Aesculus hippocastanum*, *Astragalus creticus* subsp. *rumelicus*, *Anthyllis vulneraria* subsp. *bulgarica*, *Achillea holosericea*, *Aubrieta scardica*, *Ballota hispanica* subsp. *macedonica*, *Campanula tymphaea*, *Cerastium decalvans*, *Crepis viscidula* subsp. *geracioides*, *Erysimum microstylum*, *E. cephalonicum*, *Galium anisophyllum* subsp. *plebeium*, *Geocaryum pindicolum*, *Hieracium cymosum* subsp. *heldreichianum*, *Hypericum rumeliacum* subsp. *apollinis*, *Linum flavum* subsp. *albanicum*, *Malcolmia orsiniana* subsp. *angulifolia*, *Myosotis alpestris* subsp. *suaveolens*, *Nepeta spruneri*, *Pedicularis graeca*, *Plantago media* subsp. *pindica*, *Polygala alpestris* subsp. *croatica*, *Pterocephalus perennis* subsp. *bellidifolius*, *Ptilotrichum cyclocarpum* subsp. *pindicum*, *Saxifraga porophylla* subsp. *frederici-angusti*, *Saxifraga rotundifolia* subsp. *taygetea*, *Scorzonera purpurea* subsp. *rosea*, *Silene caesia*, *Thlaspi microphyllum*, *Thymus boissieri*, *Trifolium pignantii*, *Trinia glauca* subsp. *pindica*, *Trisetum flavescens* subsp. *tenus*, *Achillea abrotanoides*, *Athamantha albanica*, *Abies borisii-regis*, *Bupleurum karglii*, *Campanula hawkinsiana*, *Centaurea pawlowskii*, *C. epirota*, *Cirsium tymphaeum*, *Crocus veluchensis*, *Geranium aristatum*, *Lilium carniolicum* subsp. *albanicum* (= *L. albanicum*), *L. chalcedonicum*, *Ramonda serbica*, *Onobrychis montana* subsp. *scardica*, *Pinus heldreichii*, *Scrophularia laciniata*, *Sideritis raeseri* subsp. *raeseri*, *Cardamine carmosa*, *Crepis baldacii*, *Cirsium appendiculatum*, *Galium degenii*, *Galium speciosum*, *Dianthus integer* subsp. *minutiflorus*, *Helictotrichon aetolicum*, *Saxifraga rotundifolia* subsp. *chrysosplenifolia*, *Sesleria tenerrima*, *Silene fabarioides*, *Stachys plumosa*, *Taraxacum pindicola*, *Scutellaria rupestris* subsp. *adenotricha*, *Hieracium waldsteinii*, *Valantia aprica*, *Helleborus cyclophyllus*, *Hernaria parnassica* subsp. *parnassica*, *Carum graecum* subsp. *serpentinicum*, *Digitalis laevigata*, *Silene chromodonta*, *Valeriana crinii* subsp. *epirotica* και *Viola albanica*.

Η παρουσία του σπάνιου, κινδυνεύοντος είδους *Ramonda serbica* στην περιοχή, είναι πολύ σημαντική, αφού προστατεύεται από την ελληνική νομοθεσία (Προεδρικό Διάταγμα 67/1981) και συγκαταλέγεται στη λίστα WCMC Βάσης Δεδομένων Φυτών ως "Ευάλωτο - Vulnerable". Η περιοχή είναι επίσης μια από τις πιο σημαντικές της Ελλάδας, από πλευράς πανίδας, αφού συντηρεί ποικιλία και αφθονία ζώων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και μερικά από τα σπάνια

μεγάλα θηλαστικά της Ευρώπης. Πέντε taxa θηλαστικών, και επτά αμφιβίων και ερπετών περιλαμβάνονται στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Μεταξύ αυτών η καφέ αρκούδα *Ursus arctos* (είδος προτεραιότητας της Ε.Ε.) και το είδος *Canis lupos*.

Από την παραπάνω ανάλυση γίνεται ξεκάθαρο ότι στον Εθνικό Δρυμό Βίκου-Αωού ζει μια πολύ πλούσια πανίδα σπονδυλωτών (εξαιρούνται τα πτηνά). Η πανίδα αυτή περιλαμβάνει 57 εξακριβωμένα taxa, 17 από τα οποία (περίπου το 30%) περιλαμβάνονται στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/Ε.Ο.Κ. Η παρουσία μερικών πολύ σημαντικών Ευρωπαϊκών taxa ζώων, μαζί με την παρουσία άλλων εξαφανισμένων ή πολύ σπάνιων Ευρωπαϊκών taxa, ενισχύει την πολύ μεγάλη ζωολογική αξία της περιοχής αυτής και επιβεβαιώνει την σημαντικότητά της ως μιας από τις πιο σημαντικές και καλά διατηρημένες φυσικές περιοχές στην Ευρώπη. Η περιοχή είναι σημαντική για την αναπαραγωγή των αρπακτικών πτηνών, των αλπικών και δασικών ειδών. Στα αναπαραγόμενα πτηνά περιλαμβάνονται 4 από τα 10 είδη της Ευρώπης που περιορίζονται (όταν αναπαράγονται) στην Ευρασιατική ορεινή ζώνη. Στα είδη ενδιαφέροντος περιλαμβάνονται: *Neophron percnopterus*, *Circaetus gallicus*, *Aquila chrysaetos* και *Pyrrhocorax pyrrhocorax*.

GR2130010	SPA	Όρος Δούσκο, Ωραιόκαστρο, Δάσος Μερόπης, Κοιλάδα Γκόρμου, Λίμνη Δελβινάκιου

Αυτή η περιοχή περιλαμβάνει: μια λοφώδη έκταση, που καλύπτεται με δάσος *Quercus*, μικρά φαράγγια, πηγές και ρεματιές, το βουνό Δούσκο (νότιες πλαγιές), μια μικρή λίμνη γλυκού νερού την Τζαραβίνα και τον ποταμό Γκόρμο, που πηγάζει από το βουνό Δούσκο και ρέει μέσω της περιοχής από τα χωριά Ωραιόκαστρο και Παρακάλαμος. Το δάσος στην περιοχή του Δελβινάκιου απαρτίζεται από τα είδη: *Quercus frainetto*, *Q. cerris*, *Q. pubescens* και *Q. macedonica* και μερικά χαρακτηριστικά είδη της φυτοκοινωνίας *Ostryo-Carpinion*, όπως: *Carpinus orientalis*, *Ostrya carpinifolia*, *Fraxinus ornus* και *Acer sp.* Το είδος *Juniperus communis subsp. alpina* σχηματίζει θαμνώνες στην περιοχή του βουνού Δούσκο. Στις ανθρώπινες δραστηριότητες που ασκούνται στην περιοχή περιλαμβάνονται: γεωργία, δασοκομία, κτηνοτροφία και κυνήγι.

Η περιοχή είναι σημαντική για δασικά είδη και αρπακτικά πτηνά. Στα είδη ενδιαφέροντος περιλαμβάνονται: *Neophron percnopterus*, *Accipiter brevipes*, *Aquila pomarina*, *Hieraaetus pennatus*, *Dendrocopos medius*. Ο *Gypaetus barbatus* έχει επίσης καταγραφεί στην περιοχή.

ΠΡΕΒΕΖΑ

GR2140001	SCI	Εκβολές Αχέροντα και Στενά Αχέροντα

Η παράκτια αυτή περιοχή αποτελεί σημαντικό τμήμα σύνδεσης της αλυσίδας των υγροτόπων της Δυτικής Ελλάδας. Έξι είδη ερπετών του Παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και τουλάχιστον 19 άλλα σημαντικά είδη ζώων έχουν καταγραφεί σε ενδιαίτηματα της περιοχής. Η νερομουγαλά *Neomys anomalus*, είναι μεγάλης σημαντικότητας αφού περιλαμβάνεται στο Ελληνικό Κόκκινο Βιβλίο. Επίσης, η αλεπού *Vulpes vulpes hellenica* και ο πράσινος βάτραχος *Rana epirotica* είναι ενδιαφέροντα, αφού είναι ενδημικά taxa της Ελλάδας και της Δυτικής Ελλάδας – Αλβανίας αντίστοιχα. Τα Στενά του Αχέροντα είναι σημαντικό ενδιαίτημα για τα Βαλκανικά ενδημικά είδη, συμμετέχοντας στην ποικιλότητα των διάφορων τύπων ενδιαιτημάτων και βλάστησης. Αυτή η περιοχή, με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά συμπληρώνει το τοπίο της ευρύτερης περιοχής, αφού είναι μεγάλης οικολογικής σπουδαιότητας για την ορνιθοπανίδα.

Τα ακόλουθα είδη είναι σημαντικά: ***Scabiosa epirota***: ενδημικό είδος των Βαλκανίων που εξαπλώνεται σε Ελλάδα και Αλβανία, στο οποίο δίνεται η κατηγορία (R) του Κόκκινου Βιβλίου IUCN, ***Moltkia petraea***: ενδημικό είδος των Βαλκανίων που εξαπλώνεται σε Ελλάδα, Αλβανία και Γιουγκοσλαβία, με στενή εξάπλωση στην Ελλάδα, ***Malcolmia graeca subsp. bicolor***: ενδημικό είδος των Βαλκανίων που εξαπλώνεται στην Ελλάδα, το οποίο όμως είναι διάσπαρτο με μικρό αριθμό ατόμων εντός της εξεταζόμενης περιοχής, ***Petrorhagia obcordata subsp. epirota***: ενδημικό είδος των Βαλκανίων που εξαπλώνεται σε Ελλάδα και Γιουγκοσλαβία. Στην Ελλάδα απαντά μόνο στην Ήπειρο και την Θεσσαλία, ***Cotula coronopifolia***: ξηροφυτικό είδος με περιορισμένη παρουσία, γνωστό στην Ελλάδα μόνο από την δυτική Στερεά Ελλάδα, την παράκτια περιοχή της Στροφυλιάς στις ΒΔ ακτές της Πελοποννήσου, ***Lippia nodiflora***: είδος με περιορισμένη εξάπλωση στην Ελλάδα, το οποίο είναι σπάνιο στην περιοχή. Τα φυσικά ενδιαίτηματα της περιοχής έχουν υποστεί μεγάλο περιορισμό ή

υποβάθμιση. Έξι taxa ερπετών (*Testudo hermanni*, *Testudo marginata*, *Emys orbicularis*, *Mauremys caspica*, *Caretta caretta* (είδος προτεραιότητας), *Elaphe quatuorlineata*) και τρία ψαριών (*Aphanius fasciatus*, *Phoxinellus spp.*, *Valencia letourneuxi* (είδος προτεραιότητας)), που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, έχουν καταγραφεί σε ενδιαιτήματα της περιοχής. Η σημασία της περιοχής έχει επίσης εκτιμηθεί και σε επίπεδο ορνιθοπανίδας, αφού το Δέλτα του Αχέροντα είναι Σημαντική Περιοχή για τα Πουλιά της Ε.Ε. Πολλά σπάνια και απειλούμενα είδη πτηνών περιλαμβάνονται στην πλούσια ορνιθοπανίδα της περιοχής (π.χ. *Aquila chrysaetos*, *Falco tinunculus*, *Gyps fulvus*, *Hieraciaetus fasciatus*, *Neophron percnopterus* κ.λπ.). Στα ενδιαιτήματα της περιοχής απαντά ποικίλη ορνιθοπανίδα που προστατεύεται από τη Σύμβαση της Βέρνης και την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ.

GR2140003	SCI	Παράκτια Θαλάσσια Ζώνη από Πάργα έως Ακρωτήριο Άγιος Θωμάς (Πρέβεζα), Ακρ. Κελάδιο – Άγ. Θωμάς

Η περιοχή βρίσκεται στις ακτές της Δυτικής Ελλάδας, μεταξύ της Πάργας και του Ακρωτηρίου του Αγίου Θωμά στην Πρέβεζα. Στην ανατολική ακτή των νησίδων, όπου το υπόστρωμα του βυθού είναι βραχώδες, κυριαρχούν φαιοφύκη και ιδιαίτερα οι χαρακτηριστικές κοινότητες *Cystoseiretum*. Το είδος *Cymodocea nodosa* σχηματίζει πυκνούς πληθυσμούς κοντά στο Δέλτα του Αχέροντα. Τα λιβάδια της *Posidonia* εκτείνονται σε βάθη από 1.5 m έως 5 m μέσα στον κόλπο της Πάργας και, στη συνέχεια, φύονται παράλληλα με την ακτογραμμή σε βάθος μέχρι 25 m.

Το μεσογειακό ενδημικό είδος *Posidonia oceanica* φύεται σε αδρόκκοκη ή χοντρή άμμο με κάθετα και οριζόντια ριζώματα. Μέσα στο υπόστρωμα τα ριζώματα σχηματίζουν ένα συνεχές δίκτυο γνωστό ως "χαλιά" της *Posidonia* ή λιβάδια *Posidonia*. Η φυτοκοινωνία *Posidonietum oceanicae* αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα θαλάσσια οικοσυστήματα στη Μεσόγειο. Το θαλάσσιο φανερόγαμο *Cymodocea* σχηματίζει πυκνούς πληθυσμούς κοντά στο Δέλτα του ποταμού Αχέροντα. Η περιοχή χαρακτηρίζεται από πλούσια χλωρίδα και βλάστηση

μακροφυκών. Βρέθηκαν συνολικά 117 είδη θαλάσσιων φυκών. Το φαιοφύκος *Cystoseira crinita* σχηματίζει σε σκληρό υπόστρωμα την κοινωνία *Cystoseiretum crinitae*. Τα είδη του γένους *Cystoseira* δίνουν το μεγαλύτερο τμήμα της βιομάζας φυκών στην ανώτερη υποπαρالياκή ζώνη. Από άποψη πανίδας, σημαντική είναι η παρουσία του ρινοδέλφινου *Tursiops truncatus*. Αυτό το είδος περιλαμβάνεται στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και προστατεύεται από τις Συμβάσεις της Βέρνης και CITES, καθώς και από το Ελληνικό Π.Δ.67/1981. Επίσης αξιοσημείωτη είναι η παρουσία του ψαριού *Syngnatus abaster*, το οποίο περιλαμβάνεται στις λίστες της Σύμβασης της Βέρνης.

ΚΕΡΚΥΡΑ

GR2230001	SCI/SPA	Λιμνοθάλασσα Αντινιώτη (Κέρκυρα)

Σημαντικά είδη χλωρίδας είναι: *Pancratium maritimum*: ένα πολύ ελκυστικό είδος. *Orchidaceae*: *Ophrys*, και *Orchis*. Ο υγρότοπος αυτός βρίσκεται στις βόρειες ακτές της νήσου Κέρκυρας και θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικός τόσο για το απειλούμενο είδος *Lutra lutra*, όσο και για την οικολογική ισορροπία της ευρύτερης περιοχής. Επιπρόσθετα, η περιοχή χαρακτηρίζεται από ποικιλία ενδιαιτημάτων. Οι ανθρώπινες δραστηριότητες δεν έχουν ακόμα ασκήσει μεγάλη επίδραση στην περιοχή.

Σημαντικά είδη πανίδας, εκτός από το είδος *Lutra lutra*, που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ είναι: *Emys orbicularis*, *Mauremys caspica*, *Elaphe quatuorlineata*, *Aphanius fasciatus*, *Valencia letourneuxi* (είδος προτεραιότητας), *Callimorpha quadripunctaria* (είδος προτεραιότητας).

Άλλα σημαντικά ελιδη πανίδας είναι: *Ablepharus kitaibelii*, *Algyroides nigropunctatus*, *Coluber najadum*, *Lacerta trilineata*, *Natrix natrix*, *Anthocharis damone*, *Colias alfacariensis*, *Heodes alciphron*, *Papilio alexanor*, *Pieris ergane*,

Saturnia pyri, Zerynthia polyxena, Hyla arborea, Syngnathus abaster, Martes foina.

GR2230002	SCI	Λιμνοθάλασσα Κορισσίων (Κέρκυρα)

Η περιοχή βρίσκεται στις νοτιοδυτικές ακτές της Κέρκυρας. Πρόκειται για περιοχή με πολύ μεγάλη σημασία όχι μόνο ως υγρότοπος, αλλά και λόγω των, μεγάλης βιολογικής και αισθητικής αξίας, αμμωδών ακτών που υπάρχουν πολύ κοντά στη λιμνοθάλασσα. Στη νότια αμμώδη ακτή, η παρουσία των μοναδικών για την περιοχή συστάδων του *Juniperus* και οι πετρόμορφες αμμοθίνες, δημιουργούν ένα τοπίο υψηλής αισθητικής αξίας. Η περιοχή περιλαμβάνει τη Λίμνη Κορισσίων (τη μεγαλύτερη λίμνη της Κέρκυρας), τις παρόχθιες περιοχές της λίμνης, καθώς και τις παράκτιες περιοχές οι οποίες χαρακτηρίζονται από διάφορους τύπους μεσογειακής βλάστησης. Μεταξύ αυτών: 1) Η κοινωνία *Crucianella maritima* η οποία έχει τα αναλυτικά όρια της εξάπλωσής της στην περιοχή των Κορισσίων. Η περιοχή αυτή είναι επίσης η μοναδική στην Ελλάδα όπου έχει καταγραφεί το είδος *Crucianella maritima*, και 2) Οι συστάδες του *Juniperus phoenicea* αναπτύσσονται στις νότιες αμμώδεις ακτές της περιοχής, και φαίνεται να αποτελούν τα μοναδικά απομεινάρια αυτού του είδους δάσους για το νησί της Κέρκυρας.

Σημαντικά είδη πανίδας που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ είναι: *Testudo hermanni, Emys orbicularis, Mauremys caspica, Aphanius fasciatus, Valencia letourneuxi* (είδος προτεραιότητας), *Callimorpha quadripunctaria* (είδος προτεραιότητας) και *Lutra lutra*.

Επίσης, στην περιοχή υπάρχει το είδος *Carex acuta*, φυτικό είδος προτεραιότητας της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

Άλλα σημαντικά είδη πανίδας είναι: *Algyroides nigropunctatus, Anguis fragilis, Coluber gemonensis, Elaphe longissima, Eryx jaculus, Lacerta trilineata, Lacerta viridis, Malpolon monspessulanus, Natrix natrix, Natrix tessellata, Ophisaurus apodus, Typhlops vermicularis, Vipera ammodytes, Anthocharis damone, Colias alfacariensis, Heodes alciphron, Papilio alexanor, Pieris ergane, Saturnia pyri, Zerynthia polyxena, Canis aureus, Martes foina, Rana dalmatina, Syngnathus abaster.*

GR2230003	SCI/SPA	Αλυκή Λευκίμμης (Κέρκυρα)

Μέχρι πριν λίγα χρόνια πριν ο υγρότοπος χρησίμευε ως αλυκή, αλλά η δραστηριότητα αυτή απαγορεύθηκε το 1988. Στην περιοχή είναι εμφανής η ύπαρξη μιας πολύ πλούσιας χλωρίδας και πολλών τύπων παράκτιας βλάστησης, που χαρακτηρίζονται από την κυριαρχία αλοφυτικών ειδών, όπως: *Arthrocnemum glaucum*, *A. fruticosum*, *Halocnemum strobilaceum*, *Schoenus nigricans*, *Juncus subulatus*, *Salicornia europaea*, *Cakile maritima*, *Salsola kali*, κ.λπ. Η λιμνοθάλασσα, τα υγρά και αλμυρά λιβάδια (ανατολικά της κύριας λιμνοθάλασσας), οι μικροί ποταμοί και οι γειτονικοί λόφοι με την χαρακτηριστική τους βλάστηση (*Arbutus sp.*, *Erica sp.*, *Quercus coccifera*, *Pistacia lentiscus* κ.λπ.) φαίνεται να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη δομή και λειτουργία του οικοσυστήματος συνολικά.

Σημαντικά είδη πανίδας που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/EEC είναι: *Elaphe quatuorlineata* και *Callimorpha quadripunctaria* (είδος προτεραιότητας).

Άλλα σημαντικά είδη πανίδας είναι: *Ablepharus kitaibelii*, *Algyroides nigropunctatus*, *Coluber najadum*, *Lacerta trilineata*, *Natrix natrix*, *Bufo viridis*, *Anthocharis damone*, *Colias alfacariensis*, *Heodes alciphron*, *Papilio alexanor*, *Pieris ergane*, *Saturnia pyri*, *Zerynthia polyxena*.

Άλλα σημαντικά φυτά της περιοχής είναι: *Puccinellia festuciformis ssp. convoluta* και *Salicornia patula*.

GR2230004	SCI	Νήσοι Παξοί και Αντίπαξοι

Η περιοχή συγκροτείται από ομάδα ασβεστολιθικών νησιών και νησιδων, με βραχώδεις και συχνά αποσαθρωμένες ακτές, καθώς και από το θαλάσσιο τμήμα που περιβάλλει τα νησιά αυτά μέχρι την ισοβαθή των 50m. Τα μεγαλύτερα νησιά αυτής της ομάδας, Παξοί και Αντίπαξοι, παρουσιάζουν ενδιαφέρουσα τοπογραφία. Η χλωρίδα της περιοχής απαρτίζεται από περίπου 450 taxa. Η πλειονότητά τους (περίπου 65%), είναι τυπικά μεσογειακά, ενώ δύο είδη το *Centaurea paxorum* και το *Limonium antipaxorum*, είναι τοπικά ενδημικά. Ο κύριος τύπος αυτοφυούς βλάστησης, ο οποίος κυριαρχεί στην περιοχή, φαίνεται να είναι οι αειθαλείς

θάμνοι, συχνά δενρόμορφοι, που ανήκουν είτε στο *Oleo-Ceratonion* (*Ceratonia siliqua*, *Olea europaea*, *Pistacia lentiscus*, *Calycotome villosa*, *Quercus coccifera* κ.λπ.), είτε στο *Quercion ilicis* (*Phyllirea media*, *Rhamnus alaternus*, *Pistacia terebinthus*, *Arbutus adrachne* κ.λπ.). Συστάδες μεσογειακών κωνοφόρων (*Juniperus phoenicea*, *Pinus halepensis* και *Cupressus sempervirens*) συναντώνται όχι σπάνια και στους δύο παραπάνω τύπους βλάστησης.

Στα Άλλα Σημαντικά Είδη Χλωρίδας και Πανίδας περιλαμβάνονται τα ακόλουθα taxa για τους λόγους που αναφέρονται παρακάτω: α) Το είδος *Hyoseris radiata* είναι σημαντικό από βιογεωγραφική πλευρά, αφού εμφανίζει ελάχιστη εξάπλωση στην Ελλάδα (είναι γνωστό μόνο στις μικρές νησίδες του Αιγαίου και στο νησί της Κρήτης). β) Το είδος *Orchis coriophora* επειδή στα Orchidaceae περιλαμβάνονται είδη πάντα ενδιαφέροντα.

Η πανίδα αυτής της νησιωτικής περιοχής κυρίως αξιολογείται από την παρουσία της φώκιας *Monachus monachus*, και του δελφινιού *Dolphin Tursiops truncatus*, και τα δύο περιλαμβάνονται στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Η απομεινούσα πανίδα σπονδυλωτών (εξαιρουμένων των πτηνών), η οποία μπορεί να θεωρηθεί ως σημαντική, αποτελείται από το *Stenella coeruleoalba* και έξι taxa ερπετών (5 σαύρες και ένα φίδι). Ειδικότερα, ένα είδος με ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι το *Agama stellio*, όχι μόνο επειδή τα βόρεια Ιόνια Νησιά (Κέρκυρα και Παξοί) αποτελούν το βορειότερο άκρο της ευρωπαϊκής εξάπλωσής του, αλλά και επειδή οι πληθυσμοί αυτών των νησιών είναι μικροί και πλήρως απομονωμένοι. Η σαύρα *Algyroides nigropunctatus* είναι ενδημικό των δυτικών Βαλκανίων. Αυτή η περιοχή, η οποία θεωρείται Σημαντική Περιοχή για τα Πουλιά της Ε.Ε., βρίσκεται πάνω στο κύριο μεταναστευτικό μονοπάτι της Δυτικής Ελλάδας. Διάφορα σημαντικά είδη πτηνών χρησιμοποιούν αυτά τα νησιά ως καταφύγιο ή σταθμό κατά τη διάρκεια της μετανάστευσης. Οι νησίδες της περιοχής είναι επίσης σημαντικές για τις αποικίες των θαλασσοπουλιών.

GR2230005	SCI	Παράκτια Θαλάσσια Ζώνη από Κανόνι έως Μεσόγγη (Κέρκυρα)

Η περιοχή βρίσκεται στην ανατολική πλευρά της Κέρκυρας και περιλαμβάνει τις ακτές μεταξύ των χωριών Κανόνι και Μεσόγγη. Μεταξύ των ανώτερων βράχων αναπτύσσεται, σε αμμώδες υπόστρωμα, το θαλάσσιο φανερόγαμο *Cymodocea*

nodosa. Τα *Phaeophyceae* κυριαρχούν, καθώς και οι φυτοκοινωνίες *Cystoseiretum crinitae*. Η παρουσία του θαλάσσιου φανερόγαμου *Posidonia oceanica* με τη μορφή λιβαδιών έχει τεράστια οικολογική σημασία. Τα λιβάδια της *Posidonia oceanica* αποτελούν το πιο σημαντικά παράκτια οικοσυστήματα της Μεσογείου, καθώς συμβάλλουν αρκετά στην πρωτογενή παραγωγή λειτουργώντας ως κατάλληλος χώρος για την εναπόθεση των αυγών των ψαριών και παρέχοντας ιδανικό ενδιαίτημα για πολλά ζώα και φυτά. Τα λιβάδια φύονται πυκνότερα κοντά στο χωριό Μεσόγγη. Αυτή η θαλάσσια περιοχή χαρακτηρίζεται από μεγάλη ποικιλότητα ειδών χλωρίδας και βλάστηση. Ειδικότερα, οι κοινωνίες της *Cystoseira* τυπικές της λεκάνης της Μεσογείου, διαδραματίζουν σποδαίο ρόλο στη δομή των παράκτιων οικοσυστημάτων. Στην περιοχή απαντά επίσης το είδος ψαριού *Syngnathus abaster*. Το θηλαστικό *Tursiops* περιλαμβάνεται στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

GR2230007	SPA	Λιμνοθάλασσα Κορισσίων (Κέρκυρα) και Νήσος Λαγούδια

Είναι μια περιοχή σημαντική για την μετάβαση και τη διαχείμαση των παρυδάτιων πτηνών (κορμοράνοι, ερωδιο και πάπιες). Είδος ενδιαφέροντος: *Egretta alba*.

Στη νότια αμμώδη ακτή, η παρουσία στο νησί των μοναδικών για την περιοχή συστάδων του *Juniperus* και οι πετρόμορφες αμμοθίνες, δημιουργούν ένα τοπίο υψηλής αισθητικής αξίας. Η περιοχή περιλαμβάνει τη Λίμνη Κορισσίων (τη μεγαλύτερη λίμνη της Κέρκυρας), τις παρόχθιες περιοχές της λίμνης, καθώς και τις παράκτιες περιοχές οι οποίες χαρακτηρίζονται από διάφορους τύπους μεσογειακής βλάστησης και το νησί Πρασούδι. Μεταξύ αυτών: 1) Η κοινωνία *Cruceanelletum maritimae* η οποία έχει τα αναλυτικά όρια της εξάπλωσής της στην περιοχή των Κορισσίων. Η περιοχή αυτή είναι επίσης η μοναδική στην Ελλάδα όπου έχει καταγραφεί το είδος *Crucianella maritima*, και 2) Οι συστάδες του *Juniperus phoenicea* αναπτύσσονται στις νότιες αμμώδεις ακτές της περιοχής, και φαίνεται να αποτελούν τα μοναδικά απομεινάρια αυτού του είδους δάσους για το νησί της Κέρκυρας.

Επίσης, ένας σημαντικός αριθμός (42 από τα 108 είδη πτηνών) πτηνών που έχουν καταγραφεί στην περιοχή, περιλαμβάνονται στο Παράρτημα I της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ.

Όσον αφορά την Αλβανική πλευρά της επιλέξιμης περιοχής, αν και μικρή χώρα, διακρίνεται για την πλούσια βιολογική ποικιλότητα και ποικιλότητα τοπίων. Αυτή η ποικιλότητα προέρχεται από γεωγραφική θέση της χώρας και τα γεωλογικά, υδρολογικά, κλιματικά και εδαφικά και μορφολογικά χαρακτηριστικά. Το ορεινό έδαφος σε συνδυασμό με τις απότομες βουνοπλαγιές δημιουργεί ιδανικές συνθήκες για τη συντήρηση και προστασία μεγάλου αριθμού ειδών, τα οποία είναι τόσο ενδημικά, όσο και υποενδημικά.

Σύμφωνα με την «Έκθεση της εθνικής κατάστασης της βιοποικιλότητας στην Αλβανία» (Δ/νση Προστασίας της Φύσης, UNEP/GRID-Arendal 2000), η υψηλή ποικιλότητα οικοσυστημάτων και ενδιαιτημάτων (θαλάσσια και παράκτια οικοσυστήματα, υγρά τοπία, δέλτα ποταμών, αμμοθίνες, λίμνες, ποταμοί, Μεσογειακοί θάμνοι, πλατύφυλλα, κωνοφόρα και μικτά δάση, αλπικοί και υπαλπικοί βοσκότοποι και λιβάδια, και οικοσυστήματα ψηλών βουνών) προσφέρει μια πλούσια ποικιλία ειδών φυτών και ζώων. Στην Αλβανία, υπάρχουν περίπου 3.200 είδη αγγειόσπερμων φυτών και 756 σπονδυλωτά είδη. Περίπου το 30% της Ευρωπαϊκής χλωρίδας απαντούν στην Αλβανία. Υπάρχουν 27 ενδημικά και 160 υποενδημικά είδη αγγειόσπερμων φυτών, τα οποία έχουν σημασία ειδική προστασίας για την χώρα. Τα ψηλά Αλβανικά δάση συντηρούν κοινότητες μεγάλων θηλαστικών, όπως: λύκος, αρκούδα, λύγκας και άγρια αίγα, καθώς και χαρακτηριστικές κοινωνίες πτηνών, οι οποίες σχετίζονται με παρθένα δάση. Οι παράκτιες λιμνοθάλασσες και οι μεγάλες λίμνες στην ενδοχώρα είναι σημαντικές περιοχές, ιδιαίτερα για τη διαχείριση των μεταναστευτικών πτηνών. Ετησίως απαντούν περίπου 70 είδη υδρόβιων και παρυδάτιων πτηνών με συνολικό πληθυσμό 180.000 ατόμων στην Αλβανία κατά τη διάρκεια του χειμώνα. Η Αλβανία είναι επίσης ένα σημαντικό σταυροδρόμι για τη μετανάστευση πτηνών, νυχτερίδων και εντόμων. Στην Αλβανία έχουν βρεθεί περίπου συνολικά 91 απειλούμενα είδη. Σε αυτά ανήκουν: Δαλματικός Πελεκάνος (*Pelecanus crispus*), Λαγγόνα ή Μικρός Κορμοράνος (*Phalacrocorax pygmeus*) και οξύρρυγχος (*Acipenser sturio*), για τα οποία η Αλβανία είναι μια χώρα με ιδιαίτερως κρίσιμη σημασία.

Οι υπάρχουσες και προτεινόμενες προστατευόμενες περιοχές (Post Conflict Environment Assessment – Albania, UNEP, 2000) φαίνονται στο Σχήμα 6-5 (η επιλέξιμη περιοχή περιβάλλεται με κόκκινη γραμμή).

Σχήμα 6-5: Υπάρχουσες και προτεινόμενες προστατευόμενες περιοχές (UNEP, 2000) (η επιλέξιμη περιοχή περιβάλλεται με κόκκινη γραμμή).

Μετά το 1992, με την έγκριση του Νόμου «για την Προστασία του Περιβάλλοντος», και ενός αριθμού σχετικών νόμων που αφορούν τα δάση, την άγρια πανίδα κ.λπ., ξεκίνησαν οι εργασίες για την αναδιάρθρωση του Δικτύου Προστατευόμενων Περιοχών, σύμφωνα με τις αποδεκτές από την IUCN αρχές. Η συνολική έκταση των προστατευόμενων περιοχών είναι 109.048 ha, η οποία αποτελεί το 10,43% του δασικού κεφαλαίου και 3,79% της έκτασης της Δημοκρατίας της Αλβανίας. Ο Πίνακας 6-6 παρουσιάζει την κατάσταση των προστατευόμενων περιοχών έως το τέλος του 1998. Στις 18 Φεβρουαρίου 1999, μια απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ίδρυσε τον «Εθνικό Δρυμό Πρέσπων» που περιλαμβάνει τις λίμνες Μεγάλη και Μικρή Πρέσπα, με συνολική έκταση 27.750 ha ως μια δεύτερη κατηγορία διαχείρισης, καθώς και το «Protected landscape and lakescape» του Rogradec, το οποίο περιλαμβάνει το φυσικό έδαφος της περιοχής της Οχρίδας, με συνολική έκταση 27.323 ha, ως πέμπτη κατηγορία διαχείρισης (Εθνική Περιβαλλοντική Υπηρεσία Αλβανίας, 1999).

ΠΙΝΑΚΑΣ 6-6: Προστατευόμενες περιοχές σύμφωνα με την Περιφέρεια και την κατηγορία διαχείρισης (IUCN) στην επιλέξιμη περιοχή (Εθνική Περιβαλλοντική Υπηρεσία, 1999)

α/α	Όνομασία	Έκταση (ha)	Περιφέρεια
Κατηγορία I Strictly natural reserve/scientific reserve			
1	Kardhiq	1.800	Gjirokastra
Κατηγορία II Εθνικός Δρυμός			
2	Llogara	1.010	Vlora
3	Fir of Drenova	1.380	Korça
4	Fir of Hotova	1.200	Përmet
Κατηγορία III Μνημείο της φύσης			
5	Fir of Sotira	1.740	Gjirokastra
6	Blue Eye	200	Delvina
7	Zhej	1.500	Gjirokastra
Κατηγορία IV Natural managed reserve			
8	Maliq	50	Korça
9	Karaburun	20.000	Vlora
10	Pishë-Poro	1.770	Vlora
11	Cangonji	250	Devoll
12	Krastafillak	250	Korça
13	Rrezoma	1.400	Delvina
14	Shelegur	430	Kolonja

Κατηγορία V		Προστατευόμενο	
Topio/seascape			
15	Nikolicë	510	Devoll
Κατηγορία VI		Reserve of managed	
resources			
16	Piskal-Shqeri	5.400	Kolonja

Η Μονάδα Διαχείρισης Δασών (Forest Management Unit) του Kardhiq (Νότια Αλβανία), όπου το Silver Fir (λευκή ελάτη) σχηματίζει μικτά δάση με είδη δρυός είναι τώρα Αυστηρά Προστατευόμενη Περιοχή (Strictly natural reserve/scientific reserve / Κατηγορία I IUCN).

Παρακάτω δίνεται περιγραφή μερικών σημαντικών, για τη φυσική κληρονομιά, περιοχών εντός της επιλέξιμης περιοχής, βασισμένη σε πληροφορίες διαθέσιμες από τον Εθνικό Οργανισμό Τουρισμού της Αλβανίας.

Εθνικός Δρυμός Drenova / Fir Bredhi i Drenovës

Ο Δρυμός βρίσκεται 10χλμ από την πόλη Korça, από την πλευρά του όρους Morava. Καταλαμβάνει έκταση 1,380 ha, από τα οποία τα 750 ha καλύπτονται από δάση, τα 240 ha από βοσκότοπους και τα υπόλοιπα είναι επαρχιακό τοπίο. Στην ομορφιά του Δρυμού προστίθενται οι πολυάριθμες φυσικές πηγές με πόσιμο νερό, όπως οι: Shën Gjergj, Plaka, Pllica. Τα πιο κοινά είδη δέντρων που φύονται στον Εθνικό Δρυμό Drenova, επίσης γνωστός και ως Εθνικός Δρυμός Bredhi i Drenovës (Drenova Pine), είναι έλατα, οξυές και μαύρη πεύκη. Το χαμηλότερο τμήμα του Δρυμού καλύπτεται από φουντουκιές. Ο Δρυμός διαθέτει πλούσια πανίδα και απαντά η πολύ γνωστή Bozdoveci Bear, ένα πολιτιστικό μνημείο.

Εθνικός Δρυμός Πρέσπας

Ο Εθνικός Δρυμός της Πρέσπας καλύπτει έκταση 27,750 ha και βρίσκεται δεξιά των συνόρων με την Ελλάδα και την Π.Γ.Δ.Μ., στο ανατολικό τμήμα της χώρας. Περιλαμβάνει τις λίμνες Μικρή και Μεγάλη και την λεκάνη απορροής τους.

Οι Μικρή και Μεγάλη Πρέσπα αποτελούν τμήμα του διασυνοριακού Βαλκανικού Δρυμού της Πρέσπας, δημιουργήθηκε σύμφωνα προς την συμφωνία μεταξύ των Πρωθυπουργών των τριών γειτονικών χωρών.

Λίμνες Πρεσπών

Οι λίμνες των Πρεσπών βρίσκονται στο ΝΔ τμήμα της Αλβανίας, περίπου 850 m από το επίπεδο της θάλασσας. Αυτές είναι οι υψηλότερες τεκτονικές λίμνες στην Χερσόνησο των Βαλκανίων. Η Μεγάλη Πρέσπα καλύπτει έκταση 285km² και διασκελίζει την περιοχή των συνόρων μεταξύ Αλβανίας, Π.Γ.Δ.Μ. και Ελλάδας, ενώ η Μικρή Πρέσπα βρίσκεται μεταξύ Αλβανίας και Ελλάδας και καταλαμβάνει έκταση 44 km². Τα 38.8 km² βρίσκονται σε έδαφος της Δημοκρατίας της Αλβανίας. Οι προιονωτές ακτές καθιστούν το τοπίο ελκυστικό και δραματικό. Στις λίμνες της Πρέσπας ζουν 11 είδη ψαριών. Η πανίδα περιλαμβάνει: ροδοπελεκάνους, αετούς, πελεκάνους, καφέ αρκούδες, κ.λπ. Στην περιοχή ζουν επίσης 12 είδη ερπετών και 56 είδη φυτών. Η Πρέσπα αποτελεί τον μεγαλύτερο Εθνικό Δρυμό της Αλβανίας.

Λιμνοθάλασσα Karavasta

Αποτελεί την μεγαλύτερη λιμνοθάλασσα της χώρας, αλλά και ολόκληρης της νότιας ακτογραμμής της Αδριατικής. Καταλαμβάνει έκταση 4330 ha, μήκους 10.6 km, πλάτους 4.3 km και βάθους μεγαλύτερο από 1.5m. Μια εκτεταμένη αμμώδης λωρίδα έντονα δασωμένη χωρίζει την λιμνοθάλασσα από την θάλασσα. Μεταξύ της άκρης του δάσους και της θάλασσας βρίσκεται εκτεταμένη παραλία. Η λιμνοθάλασσα συνδέεται με τη θάλασσα μέσω τριών καναλιών, ένα από τα οποία είναι τεχνητό κανάλι σκαμμένο για τους σκοπούς της αλιείας.

Ως αποτέλεσμα της άμπωτης και της παλίρροιας, η κατεύθυνση της ροής του νερού στα κανάλια αλλάζει κάθε έξι ώρες. Στο εσωτερικό τμήμα της λιμνοθάλασσας υπάρχουν διάσπαρτα μικρά νησιά που φιλοξενούν αποικίες διαφόρων πτηνών. Χαρακτηριστική της περιοχής είναι η αποικία του *pelecanus crispus*, με περίπου 60 ζεύγη, η οποία αντιπροσωπεύει περίπου το 5% του συνολικού αριθμού αυτού του είδους στον κόσμο. Η περιοχή της Karavasta αποτελεί το δυτικότερο όριο εξάπλωσης αυτού του είδους. Επίσης στην περιοχή, απαντά και αποικία εκατοντάδων ζευγαριών χελιδονιών.

Εθνικός Δρυμός Pisha e Divjakës (Divjaka Pine)

Ο Δρυμός καταλαμβάνει έκταση 1,250 ha και απέχει km από την πόλη Divjaka και 40 km από την πόλη Lushnja. Ο δρυμός αποτελεί επίσης τμήμα του συμπλέγματος της λιμνοθάλασσας Karavasta, που προστατεύεται από τη Διεθνή Σύμβαση Ramsar από το 1994. Ο δρυμός είναι ένα από τα πιο σημαντικά οικοσυστήματα όλης της χώρας, ιδιαίτερα λόγω της πλούσιας πανίδας, με πιο αντιπροσωπευτικό είδος το *pelecanus crispus*.

Εκβολές και Δέλτα Shkumbini

Πρόκειται για φυσικό σύμπλεγμα που συνεχώς αλλάζει τις διαστάσεις και τα όριά του. Στα πρόσφατα χρόνια μετατοπίσθηκε πάνω από 5 km βόρεια. Ο ρυθμός ροής του ποταμού είναι πάνω από 60m³/sec. Άλλα υγροτοπικά οικοσυστήματα της περιοχής του δέλτα είναι: αλμυροί βάλτοι, αλουβιακά δάση, αμμοθίνες, και εποχιακά κατακλυζόμενες καλλιέργειες.

Λιμνοθάλασσα Zvërnec - Narta

Η λιμνοθάλασσα Zvërnec - Narta απέχει μόλις λίγα χιλιόμετρα ΒΔ από την περιοχή Vlora. Η Zvërnec, με το μικρό νησί της, βρίσκεται 14 km από την Vlora, όπου τελειώνει το δάσος Soda και ξεκινά η λιμνοθάλασσα Narta Lagoon.

Η λιμνοθάλασσα Narta, με έκταση 41.8 km² καλύπτει όλη το ΒΔ τμήμα του Κόλπου Vlora και χωρίζεται από την Αδριατική Θάλασσα με μια στενή λωρίδα γης, αποτελούμενης από αλουβιακές θίνες 8 km μήκος και 100-1400 m πλάτος. Περίπου το 1/3 της λιμνοθάλασσας χρησιμοποιείται για εξόρυξη αλατιού. Οι θίνες της Narta παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον και βρίσκονται δυτικά της λιμνοθάλασσας Narta, στην αμμώδη ζώνη που χωρίζει την λιμνοθάλασσα από την θάλασσα. Η ζώνη των θινών έχει μήκος μερικών χιλιομέτρων, ύψος περίπου 5-6 m και 20-30 m πλάτος.

Χερσόνησος Karaburun

Πρόκειται για τη μεγαλύτερη χερσόνησο της χώρας, με μήκος 16 km, πλάτος 3.5 km και έκταση 62 km², που είναι γνωστή όχι μόνο για τις φυσικές της ομορφιές, αλλά και για τα διάφορα αρχαιολογικά ευρήματα. Κατά μήκος των ακτών της Χερσονήσου Karaburun υπάρχουν διάφοροι μικροί κόλποι και παραλίες.

Εδώ υπάρχει η μεγαλύτερη θαλάσσια σπηλιά της χώρας, με μήκος 30 m, ύψος 10-15 m και πλάτος 9,5 m. Η είσοδος της σπηλιάς βρίσκεται στο επίπεδο της θάλασσας, όπου το βάθος της θάλασσας φτάνει τα 10 m.

Llogara National Park

Το πάρκο αυτό βρίσκεται 40 km ΝΑ της Vloza στα όρια μεταξύ Αδριατικής και Ιονίου. Το πάρκο ξεκινά από τα 470m πάνω από τη θάλασσα και φτάνει έως υψόμετρο 2018 m.

Από το Llogara Pass φαίνεται καθαρά η θάλασσα του Ιονίου Πελάγους στα 3 χλμ μακριά, τις απόκρημνες βραχώδεις πλαγίες του Vetëtima (Lightning) Mountain και μεγάλα τμήματα της ακτής (Riviera). Από το πάρκο διέρχεται ο εθνικός δρόμος Vloza-Himara-Saranda.

Στην περιοχή υπάρχει πολύ πλούσια χλωρίδα και πανίδα με 105 είδη πτηνών και ζώων όπως: αλεπούδες, αγριόγατες, ζαρκάδια, κ.λπ.

Fir-Tree of Hotovë National Park

Το πάρκο καλύπτει έκταση 1,200 ha και βρίσκεται στην περιοχή Frashër, περίπου 35 χλμ ΒΑ της πόλης Përmet. Το έλατο του Hotovë είναι από τα χαρακτηριστικά δέντρα του πάρκου, που θεωρείται ως ένα από τα πιο σημαντικά οικοσυστήματα της Μεσογείου.

Mountainous Area of Pocem (Vjosë-Mallakastër)

Η περιοχή βρίσκεται στον ποταμό Vjosa και κυριαρχούν τα δάση πλατάνου, και μεσογειακής δρυός και καταλαμβάνει επιφάνεια 2.5 km². Διαθέτει πηγές που αναβλύζουν χειμώνα-καλοκαίρι τρεχούμενο νερό. Η περιοχή βρίσκεται 4-5 km από τον εθνικό δρόμο Ballsh-Tepelenë, νότια της πόλης Ballsh.

Φαράγγι Osum

Το φαράγγι ξεκινά από την περιοχή Hambull και συνεχίζει προς την πόλη ÇorovodëIt εκτείνεται σε μήκος 15 km και πλάτους 3 km στα χαμηλά. Οι

κοιλιάδες του φαραγγιού είναι ιδιαίτερος όμορφες και δημιουργήθηκαν από ασβεστολιθικούς σχηματισμούς.

Φαράγγι Gradec

Το φαράγγι του Gradec βρίσκεται κοντά στη Σπηλιά του Pirogoshi, στην κοιλάδα του ποταμού Osum. Το φαράγγι αυτό εκτείνεται σε μήκος 4 χλμ. και οι απότομες πλαγιές του φτάνουν τα 40 μ. βάθους.

Vithkuqi

Το χωριό αυτό βρίσκεται 25χλμ από την περιοχή Korça. Η υψηλότερη κορυφή είναι η Rrunqaja, 1,750m από την επιφάνεια της θάλασσας. Οι κύριες φυσικές ομορφιές της περιοχής είναι οι φυσικές κρύες πηγές της Bellonoda, επίσης γνωστές ως Uji i Bardhë (White Water), με νερό πλούσιο σε ανόργανα στοιχεία (minerals).

Guri i Capit (The Capi Rock)

Είναι ένα σπάνιο μνημείο της φύσης. Βρίσκεται σε υψόμετρο 1,573 m.

Cold-Water Spring of Tepelenë (Uji i Ftohtë)

Πρόκειται για ένα από τα «μαργαριτάρια» της αλβανικής φύσης και βρίσκεται στον εθνικό δρόμο Gjirokastër-Tepelenë. Η λεκάνη απορροής του είναι πολύ μεγάλη και το νερό που ρέει στην επιφάνεια παραμένει αμετάβλητο κατά τη διάρκεια του έτους.

Recreational Landscape of Vjosa River

Πρόκειται για μέρος που περιβάλλεται από δέντρα και ορεινές υδάτινες πηγές που ρέουν προς τον ποταμό Vjosa. Σε αυτό το τοπίο η βλάστηση και τα δάση ξεπροβάλλουν φυσικά μαζί με την υδρόφιλη βλάστηση κατά μήκος των υδάτινων πηγών του ποταμού Vjosa. Πρόκειται για ενδιαίτημα στο οποίο μπορούν να παρατηρηθούν όλοι οι τύποι βλάστησης. Αυτή η κοιλάδα έχει μήκος 13 km και πλάτος 1-1.5 km.

Τα πλατάνια βρίσκονται 3 km πάνω από την πόλη Këlcygë και λειτουργούν ως τουριστικό θέρετρο. Το τοπίο της δασωμένης περιοχής σε συνδυασμό με τις υδάτινες πηγές είναι υψηλής αισθητικής, με οικοτουριστική αξία. Κατά μήκος της κοιλάδας του Këlcygë Pass βρίσκεται the Black Water source, που διατηρεί το χρώμα του ακόμα και όταν συναντά τα νερά του ποταμού Vjosa.

Η Σπηλιά του Nivicë

Η σπηλιά βρίσκεται σε γειτονία με το χωριό Nivicë στην περιφέρεια του Terelenë. Έχει μήκος μερικών χιλιομέτρων, με κατά προσέγγιση 15 m πλάτος και βάθος 10m. Σχηματίστηκε ως αποτέλεσμα της διάβρωσης ασβεστολιθικών σχηματισμών από τα ρυάκια του Nivice και του Bence.

Οι πλαγιές του φαραγγιού είναι κατακόρυφες με καρστικές σπηλιές, δύσκολα να εξερευνηθούν. Το μονοπάτι προς το κατώτερο τμήμα του φαραγγιού είναι δύσκολο να διανυθεί, λόγω της παρουσίας βραχωδών σχηματισμών, ύψους αρκετών μέτρων. Η μαγευτική θέα και η βλάστηση στις πλαγιές του το καθιστούν πολύ ελκυστικό για την επιστημονική, διδακτική και τουριστική του αξία.

Σύμφωνα με την Εθνική Υπηρεσία Περιβάλλοντος Αλβανίας (National Environmental Agency) (1999), η πλούσια χλωρίδα της Αλβανίας έχει υποστεί καταστροφές κατά τα τελευταία χρόνια.

Μεγάλο πρόβλημα για την χλωρίδα και τα ενδιαιτήματα της Αλβανίας, αποτελούν οι φωτιές, ιδιαίτερα αυτές που ξέσπασαν μέσα στο 2007. Σύμφωνα με την πρόσφατη ενημέρωση από την District Directorate of Forestry Services, έως τις 29 Αυγούστου 2007, είναι διαθέσιμα τα ακόλουθα στοιχεία σχετικά με τις καμμένες εκτάσεις (Υπουργείο Περιβάλλοντος της Αλβανίας):

Συνολικός αριθμός εστίων φωτιάς		Καμμένες Περιοχές (επιφ. σε Ha)	
Δασώδεις περιοχές	Βοσκότοποι	Δάση με υψηλή παραγωγικότητα	Θαμνώνες
980	56	1100	3050

Παρά τη μικρή της έκτασης, η Αλβανία διαθέτει μεγάλο αριθμό θηλαστικών ειδών. Εκτιμάται ότι υπάρχουν περίπου 85 είδη θηλαστικών, που αντιπροσωπεύουν το 42% της Ευρωπαϊκής πανίδας θηλαστικών, δίχως να

ληφθούν υπόψη τα ενδημικά είδη, 79 από τα οποία είναι χερσαία είδη και 6 θαλάσσια είδη.

Σύμφωνα με την Εθνική Υπηρεσία Περιβάλλοντος (National Environmental Agency) (1999), τα θηλαστικά της Αλβανίας είναι σχεδόν γηγενή (81 είδη, ή 94% του συνόλου είναι ενδημικά) και έχουν σημασία για τα Βαλκάνια, για τη Μεσόγειο και για την Ευρώπη. Η Αλβανία μοιράζεται με τους Βαλκάνιους γείτονές της τις περιοχές εξάπλωσης δύο τουλάχιστον υπο-ενδημικών ειδών τρωκτικών (*Pitymys felteni* και *Pitymys thomasi*), καθώς και ένα είδος τυφλοπόντικα (*Talpa stankovici*). Περίπου 20 είδη ή 25% των θηλαστικών της χώρας περιλαμβάνονται στη λίστα των παγκοσμίως απειλούμενων ειδών. Η Αλβανία διαθέτει επίσης σημαντικούς πληθυσμούς μεγάλων θηλαστικών όπως: αρκούδα (*Ursus arctos*), λύκος (*Canis lupus*), *Lynx lynx*, τσακάλι (*Canis aureus*), αίγαγρος (*Rupicapra rupicapra*), ελάφι (*Capreolus capreolus*), αγριόχοιρος (*Sus scrofa*), κ.λπ. Ανάμεσα στις αιτίες που απειλούν τα θηλαστικά στην Αλβανία είναι:

- Απώλεια των βασικών ενδιαιτημάτων (από αποψίλωση, μετατροπή σημαντικού αριθμού υπαλπικών και αλπικών λιβαδιών σε καλλιεργούμενες εκτάσεις, φωτιές, κ.λπ.).
- Πλήρης κατακερματισμός ενδιαιτημάτων.
- Υψηλό επίπεδο όχλησης εντός και/ή κοντά σε οικοσυστήματα δασών και βοσκότοπων, εξαιτίας της υπερβόσκησης, του κυνηγιού, της παράνομης υλοτομείας στα δάση.
- Η υποβάθμιση των ενδιαιτημάτων, συνέπεια της υπερεκμετάλλευσης και της κακής διαχείρισης των δασικών και βοσκοτοπικών πόρων από τον άνθρωπο.
- Το αποτέλεσμα της συνδυασμένης αλληλεπίδρασης όλων αυτών των παραγόντων, είναι αυξανόμενο κάνοντας την κατάσταση ακόμη πιο προβληματική.

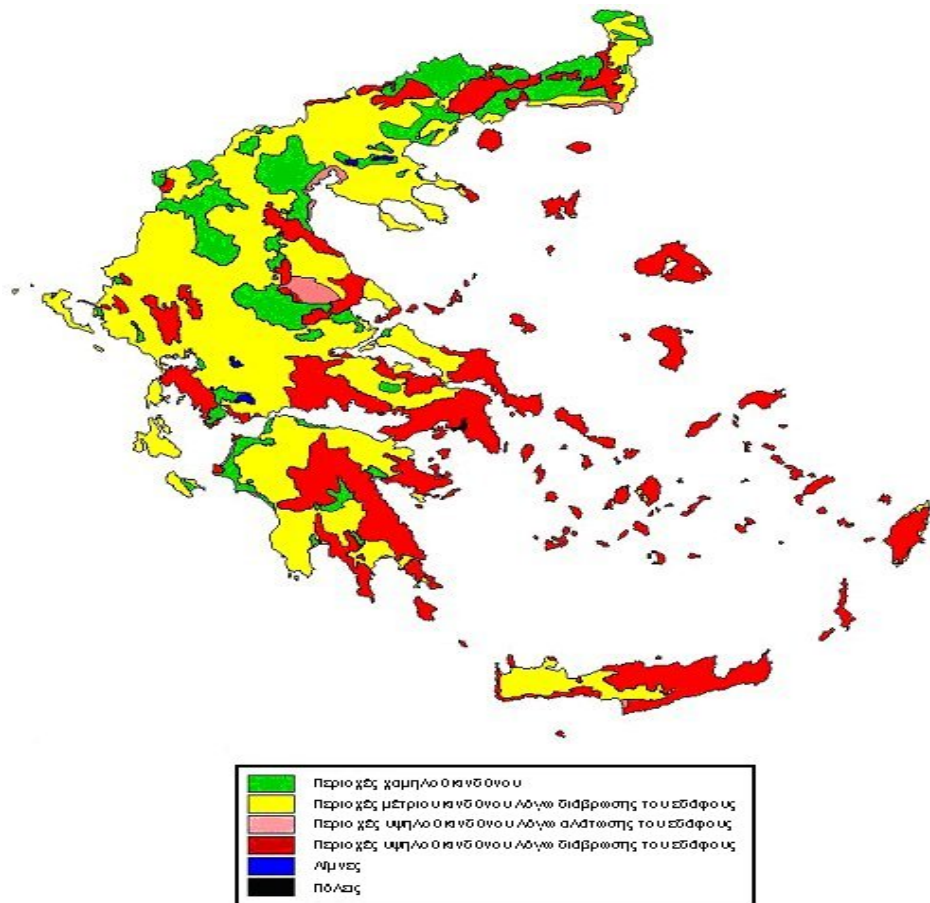
Αναφορικά με την ορνιθοπανίδα, κατά τη χρονική περίοδο 1997-98 παρατηρήθηκαν 9 είδη που χαρακτηρίζονται, σε ότι αφορά το καθεστώς κατάσταση προστασίας τους, ως «ευάλωτα». Τα φυσικά και τεχνητά ενδιαιτήματα της Αλβανίας προσφέρουν καταφύγιο σε περίπου 120 είδη (35% των ειδών)

«ευάλωτων» ειδών στην Ευρώπη, αποτελώντας έτσι έναν πολύ σημαντικό τόπο διαμονής για την Ευρωπαϊκή ορνιθοπανίδα (Εθνική Υπηρεσία Περιβάλλοντος, 1999).

6.4. ΕΔΑΦΟΣ

Το έδαφος είναι βασικό στοιχείο του περιβάλλοντος. Αν και το έδαφος θεωρείται ανανεώσιμος φυσικός πόρος, η εδαφογένεση πραγματοποιείται με πολύ αργούς ρυθμούς. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η υποβάθμιση του εδάφους εξαιτίας ανθρώπινων δραστηριοτήτων να μην γίνεται άμεσα αντιληπτή, παρά μόνο μετά την έλευση σημαντικής χρονικής περιόδου. Αυτό εξηγεί το γεγονός ότι οι δράσεις προστασίας του περιβάλλοντος κατά το παρελθόν ήταν πρωτίστως επικεντρωμένες στους υδάτινους και ατμοσφαιρικούς πόρους, όπου τα σημάδια υποβάθμισης ήταν άμεσα ορατά.

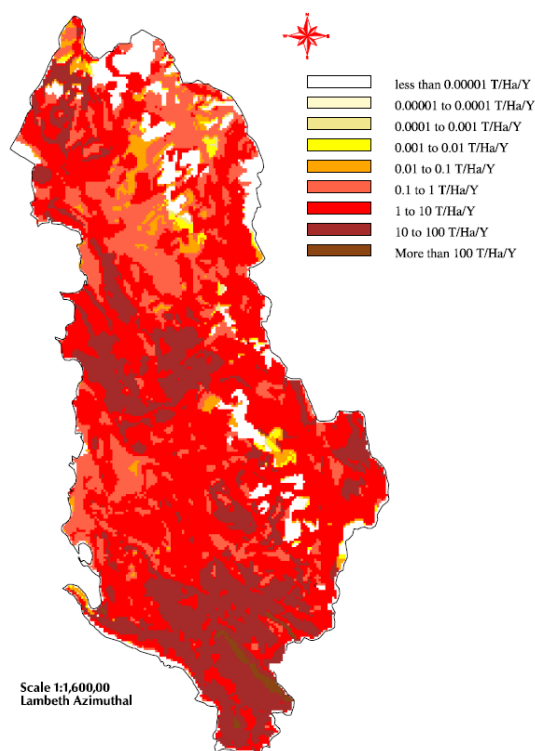
Στην Ελλάδα το κύριο πρόβλημα αναφορικά με τους εδαφικούς πόρους είναι η ερημοποίηση (συμπεριλαμβανομένων της εδαφικής διάβρωσης και της αλάτωσης εδαφών), που συνεπάγεται την μείωση παραγωγικότητας των εδαφών και την υποβάθμιση, ποσοτικά και ποιοτικά, των υδάτινων πόρων. Ο κίνδυνος της ερημοποίησης στην Ελλάδα φαίνεται στο Σχήμα 6-6.

Σχήμα 6-6: Κίνδυνος ερημοποίησης στην Ελλάδα (Εθνική Επιτροπή κατά της ερημοποίησης, N. Giassoglou, K. Kosmas, A. Meliadou, P. Gabriil)

Η διάβρωση του εδάφους και η υποβάθμιση της χέρσου αποτελούν έντονο πρόβλημα για την Αλβανία. Το Σχήμα 6-7 δείχνει ότι η Αλβανία είναι ευκρινώς μια χώρα όπου η διάβρωση του εδάφους από το νερό αποτελεί ένα πιθανό πρόβλημα. Οι συνθήκες διάβρωσης (κλίμα, χρήσεις γης και τοπογραφία) είναι έντονες και απαιτούνται άμεσα μέτρα προστασίας.

Οι ρυθμοί διάβρωσης είναι έντονοι. Για μια συγκεκριμένη περιοχή η εκτιμούμενοι ρυθμοί διάβρωσης είναι μεγαλύτεροι από $10 \text{ t ha}^{-1}\text{y}^{-1}$, ειδικά στα νότια και κεντρικά της χώρας. Υπάρχουν τρεις περιοχές, όπου ο ετήσιος ρυθμός διάβρωσης είναι μεγαλύτερος από $100 \text{ t ha}^{-1} \text{y}^{-1}$ (δύο στην περιοχή Gjirokastër και μία στην Sarandë).

Σχήμα 6-7: Προβλεπόμενος ετήσιος ρυθμός διάβρωσης για την Αλβανία (S. Grazhdani et al.)

Άλλο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι εδαφικοί πόροι είναι η έλλειψη σχεδίων και εγκαταστάσεων αποδοτικής διαχείρισης απορριμάτων.

Σύμφωνα με την τελική έκθεση της Ομάδας Εργασίας του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. «Προώθηση έργων αποκατάστασης Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Αποβλήτων (ΧΑΔΑ)» (Απρίλιος, 2005), α) στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας: 1 Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμάτων (ΧΥΤΑ) υπό κατασκευή, β) στην Περιφέρεια Ηπείρου: 1 ΧΥΤΑ υπό κατασκευή και 2 ημιτελειωμένοι ΧΥΤΑ, γ) στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων: 4 ΧΥΤΑ και 2 ΧΥΤΑ υπό κατασκευή. Σύμφωνα με την ίδια αναφορά υπάρχουν: α) 51 ενεργές και 156 ανενεργοί ΧΑΔΑ στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, β) 144 ενεργές και 108 ανενεργές χωματερές στην Περιφέρεια Ηπείρου και γ) 19 ενεργές και 11 ανενεργές χωματερές στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων

Σύμφωνα με εκθέσεις-ανακοινώσεις της Ε.Ε. (COM (2005) 561 τελικό}, Βρυξέλλες, 9 Νοεμβρίου 2005, SEC (2005) 1421, «Αλβανία 2005 Έκθεση Προόδου»), στο πεδίο της διαχείρισης απορριμάτων, η Αλβανία υιοθέτησε Νόμο

για την ενσωμάτωση της Σύμβασης της Βασιλείας σχετικά με τον έλεγχο των διασυνοριακών μετακινήσεων επικίνδυνων ουσιών τον Οκτώβριο του 2004 και έναν Νόμο σχετικά με την ταξινόμηση απορριμάτων τον Φεβρουάριο του 2005. Λαμβάνοντας υπόψη τα σημεία ενδιαφέροντος για τα απορρίμματα στη χώρα, το Υπουργείο Περιβάλλοντος ολοκλήρωσε μια τεχνικοοικονομική μελέτη σκοπιμότητας για την αντιμετώπιση των προβλημάτων στην ρυπασμένη πρώην βιομηχανική περιοχή του Porto Romano κοντά στο Durres, όπου η ρύπανση επηρεάζει άμεσα την υγεία του πληθυσμού, που επίσης υποφέρει από έλλειψη παροχής νερού και αποχετευτικών δικτύων. Τεχνικές εργασίες έχουν ήδη ξεκινήσει για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της πρώην βιομηχανίας PVC στην περιοχή του Vlore. Οι εργασίες συνεχίζονται με τη συνδρομή της E.E. για την εξάλειψη της ρύπανσης από το διύλιστήριο πετρελαίου στην περιοχή Ballshi (πετρελαϊκή ρύπανση).

Επιπλέον, σύμφωνα με την Post Conflict Environmental Assessment – Albania (UNEP, 2000), η απουσία διαχείρισης των στερεών αποβλήτων αποτελεί σοβαρό πρόβλημα για την Αλβανία. Το 1998, η χώρα παρήγαγε περίπου 520,000 τόνους στερεών αποβλήτων. Την ίδια χρονιά, οι υπηρεσίες συλλογής απορριμάτων, μια δημοτική ευθύνη, ήταν διαθέσιμες μόνο στο 55 % των Αλβανών. Κατατέθηκαν προτάσεις για την ίδρυση επίσημων ΧΥΤΑ. Δοκιμαστικές προσπάθειες έγιναν επίσης για διαχωρισμό απορριμάτων και την ανακύκλωση χαρτιού, γυαλιού και μετάλλων. Ένα δεύτερο πάρα πολύ σοβαρό πρόβλημα είναι η παντελής απουσία διαχείρισης βιομηχανικών και επικίνδυνων αποβλήτων.

Αν και υπάρχουν σχέδια για ΧΥΤΑ και εγκαταστάσεις αποτέφρωσης απορριμάτων, έως σήμερα δεν έχουν πραγματοποιηθεί (L. Kleger et al., 2006).

6.5. ΥΔΑΤΑ

6.5.1. Υδατικοί Πόροι

Η επιλέξιμη παραμεθόρια περιοχή είναι πλούσια σε φυσικούς πόρους. Η αφθονία υδάτινων πόρων έχει κάνει την περιοχή μια σημαντική πηγή υδροενέργειας και για τις δύο χώρες. Η δυνατότητα της μικρο-υδροενέργειας και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας δεν έχει χρησιμοποιηθεί. Επιπλέον η δυνατότητα για δραστηριότητες αναψυχής είναι η πιο κυρίαρχη έλξη της περιοχής παρέχοντας

εγκαταστάσεις για ορεινά και υδάτινα αθλήματα (π.χ., ράφτινγκ, κανό, κλπ.) παράλληλα με μια ελκυστική και σχετικά χωρίς επιπτώσεις παράκτια ζώνη.

Ο κύριος ποταμός της περιοχής είναι ο διασυνοριακός Αώος/ Vjosë. Πηγάζει από τη Βόρεια οροσειρά της Πίνδου και ρέει με Νοτιοδυτική κατεύθυνση μέσω της Αλβανίας στην Αδριατική θάλασσα. Το συνολικό μήκος του ποταμού είναι περίπου 260 km, και τα πρώτα 80 km είναι στην Ελλάδα. Η μέση παροχή του ποταμού στα σύνορα, χωρίς το Σαραντάπορο, είναι 52 m³/s. Οι κυριότεροι παραπόταμοι του Αώου είναι ο Σαραντάπορος και ο Βοϊδομάτης. Η συνολική επιφάνεια ανέρχεται στα 6.519 km², όπου στο ελληνικό έδαφος η έκταση της υπολεκάνης καλύπτει περίπου 2.154 km². Το μέσο ύψος βροχοπτώσεων στην περιοχή είναι περίπου 850 χιλ. και το ποσοστό ροής κυμαίνεται μεταξύ 8 και 130 m³/s. Δεν υπάρχει καμία διμερής συμφωνία μεταξύ της Ελλάδας και της Αλβανίας για τη διαχείριση ποταμών.

Ο νομός Ιωαννίνων διασχίζεται από ποταμούς πλούσιους σε νερά και ομοιόμορφη σχετικώς παροχή, γεγονός που οφείλεται στις πολλές βροχοπτώσεις και στην τροφοδοσία τους από καρστικές πηγές. Το νομό Ιωαννίνων διαρρέουν εκτός από τον Αώο, οι ποταμοί Άραχθος, Καλαμάς, Λούρος, Δρίνος και Αχέροντας που πηγάζουν από τους ορεινούς όγκους, ενώ υπάρχουν επίσης αρκετοί χειμαροπόταμοι. Μέσα στη λεκάνη του Καλαμά υπάρχει και η λίμνη Ζαραβίνα, έκτασης 22 km², μέσης στάθμης 455 m και μέσου βάθους 35 m. Επίσης στον Καλαμά οδηγούνται, μέσω της σήραγγας Λαψίστας, οι απορροές της κλειστής λεκάνης Ιωαννίνων. Ο ποταμός Δρίνος πηγάζει δυτικά του όρους Κασιδιάρης και της Νεμέρτσικας, ρέει σε μήκος 40 km σε ελληνικό έδαφος, και εισερχόμενος στο αλβανικό έδαφος συμβάλλει στον ποταμό Αώο με μέση παροχή στα σύνορα 9 m³/s. Η λεκάνη του έχει έκταση 254 km².

Στην ανατολική άκρη της επιλέξιμης περιοχής βρίσκονται οι σημαντικές λίμνες Πρέσπες. Η Liqeni i Prespës/Μεγάλη Πρέσπα έχει συνολική επιφάνεια 190 km² και χωρίζεται ανάμεσα στις τρεις γειτονικές χώρες (Ελλάδα, Π.Γ.Δ.Μ. και Αλβανία). Η μικρή λίμνη Πρέσπα είναι διαιρεμένη μόνο μεταξύ της Ελλάδας (περιοχή αποξηράνσεων 138 km², περιοχή επιφάνειας 43,5 km²) και της Αλβανίας (περιοχή αποξηράνσεων 51 km², περιοχή επιφάνειας 3,9 km²). Η περιοχή ανακηρύχθηκε το 2000 ως Διεθνικό Πάρκο, εφαρμόζοντας πολυάριθμα διασυνοριακά προγράμματα συνεργασίας. Προστατεύεται από ελληνικές,

ευρωπαϊκές καθώς και διεθνείς συμβάσεις, ενώ η λίμνη μικρή Πρέσπα προστατεύεται και από τη συνθήκη Ραμσάρ ως μοναδικός υδροβιότοπος. Στις Πρέσπες μπορούμε να βρούμε περισσότερα από 1500 είδη φυτών και μια συστάδα υπεραιώνόβιων βουνοκυπάρισσων.

Άλλες σημαντικές λίμνες (π.χ. Καστοριά, Ιωάννινα) βρίσκονται μέσα στην επιλέξιμη περιοχή, που συμβάλλουν στο διαφορετικό τοπίο που χαρακτηρίζει την περιοχή.

Οι κύριες υδρολογικές λεκάνες του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου είναι οι λεκάνες του Αώου, του Καλαμά, του Άραχθου, του Λούρου, του Αχέροντα, του Δρίνου, η κλειστή λεκάνη Ιωαννίνων, η κλειστή λεκάνη Μαργαριτίου και η αυτοτελής γεωγραφική ενότητα της Κέρκυρας. Στην κλειστή λεκάνη Ιωαννίνων (531 km²), βρίσκεται η λίμνη Παμβώτιδα, με έκταση 22 km², μέση στάθμη 470 m και μέσο βάθος 10,8 m. Η λίμνη βρίσκεται κοντά στην πόλη των Ιωαννίνων και τροφοδοτείται από τον καρστικό υδροφορέα και την επιφανειακή απορροή.

Όσον αφορά τους νομούς της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, αυτοί χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερο πλούτο εσωτερικών υδάτων, είτε είναι λίμνες, είτε ποτάμια. Κατά το παρελθόν, η ποιότητα των νερών των υδάτινων όγκων αποτέλεσε αντικείμενο αποσπασματικής εξέτασης, και μέχρι σήμερα είναι δύσκολο να ισχυριστεί κανείς ότι υπάρχουν πλήρεις καταγραφές για όλες τις ποιοτικές παραμέτρους που πρέπει να παρακολουθούνται.

Συγκεκριμένα, ο Νομός Γρεβενών θεωρείται από τους προβληματικούς σε ό,τι αφορά τα υπόγεια νερά, παρά το γεγονός ότι παρουσιάζεται πλούσιος σε επιφανειακά. Το υδάτινο δυναμικό του Νομού Καστοριάς είναι αξιόλογο, τόσο από πλευράς επιφανειακών όσο και από πλευράς υπογείων υδάτων. Ο Νομός Φλώρινας είναι ο πλέον "υδροφόρος" νομός της περιοχής, με 6 συνολικά λίμνες (Βεγορίτιδα, Χειμαδίτιδα, Ζάζαρη, λίμνη Πετρών και τα ελληνικά τμήματα της Μικρής και Μεγάλης Πρέσπας) και πλούσια υπόγεια υδροφορία, εκτός του νότιου τμήματος (περιοχή Βεγορίτιδας) όπου η υπεράντληση δημιουργεί κινδύνους για την ύπαρξη ακόμα και της ίδιας της λίμνης. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι στο υδατικό διαμέρισμα της Δυτικής Μακεδονίας, το 98% των έργων υδροληψίας χρησιμοποιούν υπόγειο νερό.

Υδροχημικά χαρακτηριστικά - ποιοτική κατάσταση επιφανειακών και υπόγειων υδάτων – Προβλήματα και πιέσεις

Οι έντονες γεωργικές και κτηνοτροφικές δραστηριότητες, η βιομηχανική δραστηριότητα, η τουριστική ανάπτυξη, τα υδροηλεκτρικά έργα καθώς και η υδατοκαλλιέργεια, σε συνδυασμό με το οργανικό φορτίο των αστικών λυμάτων, αποτελούν την κύρια πηγή ρύπανσης των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων. Άλλα αίτια υποβάθμισης των υγροτόπων είναι η στράγγιση, η υπεραλίευση, η εγκατάσταση και επέκταση οικισμών, η ρύπανση από στερεά αστικά απορρίμματα και η διαρροή πετρελαίου στην Αλβανική πλευρά. Οι εγκαταστάσεις γεώτρησης πετρελαίου στο Ballshi, που βρίσκεται στο δρόμο από το Αργυρόκαστρο (Gjirokaster) στο Τεπελένι (Terelenë), προκαλούν συχνές διαρροές πετρελαίου.

Πηγές ρύπανσης αποτελούν επίσης τα ελαιοτριβεία, κυρίως στην Κέρκυρα που ρυπαίνουν εποχιακά τα θαλάσσια νερά, ενώ πρόβλημα δημιουργεί και η μεγάλη διασπορά τους. Ρύπανση, τέλος, κυρίως στο θαλάσσιο περιβάλλον, προκαλείται από δραστηριότητες όπως, η λειτουργία των λιμανιών, η κίνηση των διερχόμενων πλοίων και οι απορρίψεις αποβλήτων τους, η λειτουργία των αεροδρομίων (ιδιαίτερα στην Κέρκυρα, που είναι εγκατεστημένο παραπλεύρως της λιμνοθάλασσας Χαλικιόπουλου, σημαντικού βιότοπου), καθώς και τα ατυχήματα δεξαμενοπλοίων. Η ρύπανση των θαλασσών επηρεάζει την ισορροπία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων και τον αλιευτικό πλούτο, ενώ στην περίπτωση των παράκτιων υδάτων οι συνέπειες αφορούν στη δημόσια υγεία και την απώλεια ευεξίας του πληθυσμού.

Οι ιχθυογεννητικοί σταθμοί, από την άλλη, και οι μονάδες ιχθυοκαλλιέργειας έχουν τη δυνατότητα να ρυπαίνουν και να μολύνουν τα νερά, λόγω των στερεών και υγρών προϊόντων μεταβολισμού των ψαριών, προκαλώντας περιβαλλοντική υποβάθμιση. Η υποβάθμιση αυτή περιλαμβάνει μείωση της συγκέντρωσης του οξυγόνου και αύξηση των οργανικών υλών, των επιβλαβών για τους υδρόβιους οργανισμούς αζωτούχων ουσιών, των θρεπτικών στοιχείων, της συγκέντρωσης του διοξειδίου του άνθρακα και των αιωρούμενων σωματιδίων.

Η επάρκεια και ποιότητα των υδατικών πόρων έχει έντονη – περισσότερο από άλλα περιβαλλοντικά προβλήματα – την τοπική διάσταση, οπότε η ανάλυση που

ακολουθεί μπορεί να υποδείξει την ύπαρξη και ένταση των πιθανών απειλών και των αναγκαίων προτεραιοτήτων στη διαμόρφωση πολιτικής.

- **Μικρή Πρέσπα:** Ο εθνικός δρυμός της Μικρής Πρέσπας δέχεται τουλάχιστον εποχιακά αρκετά επιβαρυμένες απορροές από τις γύρω γεωργικές καλλιέργειες ενώ απειλείται, τόσο από εξωγενείς και αλλόχθονους παράγοντες, όσο και από αυτόχθονες, τοπικούς, στους οποίους κυρίαρχο ρόλο καταλαμβάνει η υπέρμετρη και πυκνή ανάπτυξη των καλαμιών. Η τροφική κατάσταση της λίμνης χαρακτηρίζεται ως μεσοτροφική με επικίνδυνη φόρτιση θρεπτικών συστατικών.

- **Μεγάλη Πρέσπα:** Η μεγάλη διαφάνεια και τα οξυγονωμένα νερά μαζί με τις μικρές συγκεντρώσεις της στα θρεπτικά άλατα κατατάσσουν τη λίμνη ως oligοτροφική.

- **Βεγορίτιδα:** Η βαθύτερη λίμνη της Ελλάδας, δέχεται βιομηχανικά απόβλητα από τα εργοστάσια της περιοχής Πτολεμαΐδας (ΑΕΒΑΛ, ΔΕΗ, κ.ά), αλλά και αστικά λύματα από τις πόλεις της Πτολεμαΐδας και του Αμύνταιου. Παρόλα αυτά κατά το μεγαλύτερο μέρος τα νερά της έχουν μεγάλη διαφάνεια, χαμηλές συγκεντρώσεις φωσφορικών αλάτων, αλλά και αρκετά υψηλές συγκεντρώσεις αζωτούχων ενώσεων. Πρόσθετα με αυτά, τα τελευταία χρόνια, η λίμνη περνάει ένα μεταβατικό στάδιο από την oligοτροφική προς τη μεσοτροφική κατάσταση με παραπέρα τάσεις προς την ευτροφική κατάσταση. Ωστόσο, η λίμνη βρίσκεται σε ισορροπημένη κατάσταση και αυτό οφείλεται κυρίως στα άφθονα υπόγεια νερά που προέρχονται από το γειτονικό ορεινό όγκο και που ανανεώνουν τα νερά της με γρήγορους ρυθμούς.

- **Ρέμα Σουλού:** Το ρέμα Σουλού, στη Δυτική Μακεδονία, που είναι το κυριότερο φυσικό ρέμα της Βεγορίτιδας, αναφέρεται ως «ιδιαιτέρα ρυπασμένο», καθώς δέχεται τις επιφανειακές απορροές των γεωργικών εκτάσεων των γύρω περιοχών, τα απόβλητα των μεγάλων βιομηχανιών της περιοχής Πτολεμαΐδας, των δημοτικών σφαγείων της Πτολεμαΐδας και τα αστικά απόβλητα 40 περίπου οικισμών.

- **Καστοριά:** Οι αστικές απορρίψεις από την πόλη της Καστοριάς κατά κύριο λόγο έχουν δημιουργήσει ευτροφισμό στα νερά της λίμνης και σήμερα μπορεί αυτή να χαρακτηριστεί ως υπερτροφική. Η άλλοτε πλούσια σε αλιεύματα λίμνη που αποτελούσε με την Παμβώτιδα το σπουδαιότερο αλιευτικό κέντρο της

ηπειρωτικής Ελλάδας, σήμερα βρίσκεται σε φθίνουσα κατάσταση, τόσο από άποψη ποσοτική, όσο και από την άποψη της αλλοίωσης των ψαριών που είχαν εμπορική σημασία. Για μεγάλα χρονικά διαστήματα κυριαρχούν η μικρή διαφάνεια, η έλλειψη του διαλυμένου οξυγόνου, η μαζική ανάπτυξη του πλαγκτού, η υπερβολική ανάπτυξη των καλαμιών, καθώς επίσης και μεταβολές στη σχετική αφθονία και την ποιοτική σύνθεση των αλιευμάτων της.

- **Λίμνη Ιωαννίνων (Παμβώτιδα):** Η μικρή διαφάνεια στα νερά της, η έλλειψη διαλυμένου οξυγόνου, η μαζική ανάπτυξη του πλαγκτού και οι διαχρονικές μεταβολές στη σύνθεση των αλιευμάτων της δείχνουν την υπερτροφική κατάσταση της λίμνης. Ο συνεχής περιορισμός της έκτασης της λίμνης, τα διάφορα τεχνικά έργα, η εισροή αστικών και κτηνοτροφικών λυμάτων, η εισροή υπολειμμάτων λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων και οι φερτές ύλες, είναι μερικές από τις παρεμβάσεις που υπέστη. Ωστόσο, παρά την επιβαρυσμένη τροφική κατάσταση της λίμνης, οι συγκεντρώσεις θρεπτικών (NO_3 , NH_4 και ολικού P) δεν παραβιάζουν τις μέγιστες επιτρεπόμενες συγκεντρώσεις για τις διάφορες χρήσεις (απόληψη νερού για ύδρευση μετά από επεξεργασία, άρδευση, διαβίωση ψαριών). Τέλος, επισημαίνεται το χαμηλό επίπεδο μικροοργανισμών ενώσεων και των βαρέων μετάλλων που έχουν μετρηθεί στη λίμνη.
- **Ποταμός Αώος/ Vjosë:** Από την αξιολόγηση στοιχείων της ελληνικής πλευράς προέκυψε ότι ο ποταμός έχει χαρακτηριστικά (χλωριόντα, SAR, αγωγιμότητα) που ικανοποιούν βασικά αγρονομικά κριτήρια για άρδευση γεωργικών εκτάσεων. Επίσης, από τα περιορισμένα στοιχεία για τις παραμέτρους των θρεπτικών, προκύπτει ότι στον ποταμό Αώο δεν παρατηρείται υπέρβαση των μέγιστων επιτρεπόμενων συγκεντρώσεων, κατάλληλων για απόληψη νερού για ύδρευση έπειτα από κατάλληλη επεξεργασία (Οδηγία 75/440/ΕΟΚ). Οι χημικές αναλύσεις των δειγμάτων που λήφθηκαν από τον Vjosa στην αλβανική πλευρά έδειξαν ότι η ποιότητα νερού είναι γενικά υψηλή. Μερικές υψηλές τιμές έχουν παρατηρηθεί για το σίδηρο ή τη σκληρότητα στην κοίτη του Vjosa, για χλωριόντα στο χείμαρρο Langarica, αλλά από σφαιρική άποψη αυτός ο ποταμός έχει την καλύτερη ποιότητα νερού της χώρας, επαρκής για όλες τις χρήσεις.
- **Η Λεκάνη Vjosa:** Η λεκάνη Vjosa είναι πλούσια σε υπόγεια ύδατα και περιλαμβάνει τρία κύρια υδροφόρα στρώματα:

- κατά μήκος της χαμηλότερης κοιλάδας του Vjosa. Εφοδιάζει την πόλη Fier με περισσότερο από 1 m³/s καλής ποιότητας ύδωρ από τις πηγές Kafaraj, απρόσβλητο από το μολυσμένο ύδωρ που φέρεται από το κοντινό Semani. Οι περιοχές των πηγών του Novosele κοντά στο Vlora, στην άλλη όχθη, έχουν επίσης υψηλή απόδοση (μέχρι 80 l/s) και ύδωρ καλής ποιότητας, αν και μερικές φορές τα νιτρώδη και τα νιτρικά άλατα έχουν βρεθεί σε αρκετά υψηλές ποσότητες.
 - γύρω από Saranda και Butrinti. Παρέχει μέρος του πόσιμου νερού στη Saranda. Το ύδωρ είναι πολύ καλής ποιότητας και η εξαγωγή μόνο για τη Saranda είναι περίπου 100 l/s.
 - στην κοιλάδα Drino γύρω από το Gjirokastra. Παρέχει μέρος του πόσιμου νερού στο Gjirokastra. Το ύδωρ είναι πολύ καλής ποιότητας και η εξαγωγή είναι περίπου 40-90 l/s για το Gjirokastra μόνο.
- **Ποταμός Λούρος:** Στις εκβολές του ποταμού οι συγκεντρώσεις των νιτρικών, νιτρωδών και αμμωνιακών αλάτων είναι ιδιαίτερα χαμηλές και η ποιότητα των υδάτων του είναι πολύ καλή, λόγω του ότι τροφοδοτείται από καρστικές πηγές σε μεγάλο μήκος της διαδρομής του. Σημειώνεται πάντως, ότι αυτή η πολύ καλή ποιότητα υποβαθμίζεται σημαντικά στον κάτω ρου του, στο νοτιοανατολικό του άκρο, όπου καταλήγει η τάφρος Βόσσα, εντός της οποίας απορρίπτονται σημαντικές ποσότητες ποικίλων αποβλήτων και λυμάτων από κτηνοτροφικές μονάδες, καθώς και από άλλες ανθρωπογενείς δραστηριότητες.
- **Ποταμός Άραχος:** Η ποιότητα των νερών του ποταμού μπορεί να θεωρηθεί ικανοποιητική, όμως σημειακά επεισόδια ρύπανσης, σε συνδυασμό με περιόδους χαμηλής παροχής, έχουν ως αποτέλεσμα την περιστασιακή επιβάρυνση του αποδέκτη. Το μείζον πρόβλημα εστιάζεται στις διακυμάνσεις της ροής των υδάτων του ποταμού εξαιτίας της λειτουργίας του ΥΗΣ του Πουρναρίου.
- **Τάφρος Λαψίστας – Ποταμός Καλαμάς:** Η αποστραγγιστική τάφρος της Λαψίστας και ο ποταμός Καλαμάς εξετάζονται ως ένα ενιαίο υδάτινο σύστημα, δεδομένου ότι τα επιβαρυμένα νερά της τάφρου αποτελούν σημαντική πηγή ρύπανσης του ποταμού Καλαμά, στον οποίον καταλήγουν. Στην τάφρο Λαψίστας παρατηρούνται ιδιαίτερα αυξημένες συγκεντρώσεις αμμωνιακών, νιτρικών και φωσφορικών και αρκετά χαμηλές συγκεντρώσεις διαλυμένου

οξυγόνου, καθιστώντας αυτήν ως ευτροφικό αποδέκτη. Η τάφρος θεωρείται τόσο επιβαρυμένη, ώστε τα νερά της κρίνονται ακατάλληλα για τις περισσότερες θεσμοθετημένες και πραγματοποιούμενες χρήσεις. Στον ποταμό Καλαμά οι αντίστοιχες συγκεντρώσεις κυμαίνονται σε μέτρια ως χαμηλά επίπεδα και επομένως χαρακτηρίζεται ως μεσοτροφικός αποδέκτης. Επιπλέον, το ενδεχόμενο υποβάθμισης της ποιότητας των υδάτων του από τη χρήση λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων στις γεωργικές καλλιέργειες της περιοχής και την άσκηση κτηνοτροφίας στην περιοχή του Δέλτα του είναι υψηλό.

- **Έλος Καλοδικίου:** Το έλος Καλοδικίου βρίσκεται στα νότια του Νομού Θεσπρωτίας και ανήκει στην Επαρχία Μαργαριτίου. Το Έλος δεν δείχνει να υπόκειται σε σοβαρές επιδράσεις από εξωγενή ρύπανση, αφού τα φυσικοχημικά χαρακτηριστικά της λεκάνης του δικαιολογούν πλήρως τις τιμές των παραμέτρων που μετρήθηκαν για λογαριασμό του ΥΠΕΧΩΔΕ.
- **Στις παράκτιες περιοχές της Κέρκυρας,** κυρίως στο νότιο, βόρειο και βορειοανατολικό τμήμα του νησιού, παρατηρείται αύξηση των συγκεντρώσεων των χλωριόντων και των θειικών ιόντων, δείγμα υφαλμύρισης των υπόγειων υδάτων και εισροής θαλασσινού νερού λόγω υπεράντλησης.

Στην αλβανική πλευρά της περιοχής συνεργασίας, από τον έλεγχο των στοιχείων προκύπτει ότι τα ύδατα των ποταμών είναι καλής ποιότητας. Η ρύπανσή τους είναι οργανικής φύσης λόγω των εκκενώσεων οργανικών υγρών σε αυτούς. Οι τιμές της ραδιενέργειας στους Αλβανικούς ποταμούς ποικίλλουν σε σχετικού μεγέθους επίπεδα από δεκαπλάσια σε 200 mBq/l περίπου. Τα αποτελέσματα παρουσιάζουν κανονικά επίπεδα φυσικής ραδιενέργειας που για το ύδωρ ποταμών ποικίλλει στις τιμές 70-135 mBq/l.

Οι σημαντικότεροι υδατικοί πόροι, οι οποίοι ανήκουν στην περιοχή συνεργασίας, τα υδροχημικά τους στοιχεία, οι χρήσεις τους καθώς και οι πηγές ρύπανσης αυτών παρατίθενται στους ακόλουθους πίνακες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6-7 Χαρακτηριστικά, προβλήματα - απειλές και χρήσεις των κυριότερων ελληνικών φυσικών και τεχνητών λιμνών της επιλέξιμης περιοχής

Λίμνες	Έκταση τ.χλμ.	Μέγιστο Βάθος μ.	Κυριότερο Πρόβλημα & Απειλή	Κυριότερες Χρήσεις
Δρακόλιμνες	0.015			αν,π
Ζαραβίνα	0.31		τε,ρ	α,ι
Καλοδίκης	3.0	23	δ,β,μ,στ	α,π,βο,ι
Λούρου (ΤΛ)	0.2	23	β,δ,φε	η
Παμβώτιδα	22	11	δ,ρ,β,μ	α,αν,ψ,ι
Πηγές Αώου (ΤΛ)	8.6	82	δ	η
Βεγορίτιδα	43	70	δ,ρ,υπ	η,α,υ,ι,ψ
Ζάζαρη	2	6	δ,β,ρ,μ,φε	α,ι,βο
Ορεστιάδα ή Καστοριά	30	9	ρ,μ,επ,φε	ι,αν,π,α
Πετρών	8	5	δ,β,ρ,υπ	α,ι,ψ
Πρέσπα Μεγάλη	38(266)	55	ε	αν,α,ι,
Πρέσπα Μικρή	44(49)	8	ρ,β,μ,ε,φε	α,αν,π,ι,υ
Χειμαδίτιδα	11	6	β,δ,ρ,μ,φε	α,π,ι,βο

(Πηγή Αναφοράς: Κουσουρή κ.συν., 1975-1996, Στοιχεία ΕΚΒΥ, 1994, Στοιχεία Τοπικής Αυτοδιοίκησης 1970-1996).

(Επεξήγηση του παραπάνω πίνακα: Προβλήματα-Απειλές: δ= διακύμανση στάθμης, β= υπερβολική βλάστηση, μ= μείωση ψαριών με εμπορική σημασία, ε= έλλειψη ψαριών με εμπορική σημασία, ρ= ρύπανση, ψ= απορρίψεις, λ= αλμυρά νερά, στ= στράγγιση εδαφών, υπ= υπεράντληση υδάτων, τε= τεχνικά έργα και κατασκευές, αμ= αμμοληψία, φε= φερτά υλικά-επιχωματώσεις-επεκτάσεις οικισμών και γεωργικών καλλιεργειών, υδρθ= συχνή παραγωγή υδρόθειου, υπρλ= υπεραλίευση.

Χρήσεις: α= άρδευση, η= υδροηλεκτρική ενέργεια, ι= αλιεία και ιχθυοπαραγωγή, π= προστατευόμενη περιοχή, υ= ύδρευση, ψ= απόρριψη, αν= αναψυχή και τουρισμός, βο= βόσκηση, αμ= αμμοληψία).

Όσον αφορά στα επιφανειακά ύδατα του Νομού Κέρκυρας αναφέρονται οι σημαντικότεροι υδάτινοι πόροι και οι πηγές ρύπανσης αυτών στον παρακάτω πίνακα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6-8: Επιφανειακά ύδατα, βαθμός ρύπανσης και πηγές ρύπων νομού Κέρκυρας

Επιφανειακά ύδατα	Τοποθεσία	Υγρά απόβλητα οικισμών	Στερεά απόβλητα οικισμών	Υγρά απόβλητα βιοτεχνιών-μεταποιητικών επιχειρήσεων	Στερεά απόβλητα βιοτεχνιών-μεταποιητικών επιχειρήσεων	Υγρά απόβλητα τουριστικών εγκαταστάσεων	Μη σημειακή ρύπανση από γεωργικές δραστηριότητες
Λιμνοθάλασσες							
Βαρβάρα & Άγιος Στέφανος	Κέρκυρα		(1)			(1)	
Αντινιώτη ή Αχαράβης	Κέρκυρα		(1)	(1)			(2)
Χαλκιόπουλου	Κέρκυρα	(3)	(2)	(2)	(3)	(3)	
Κορισσίων	Κέρκυρα		(1)			(2)	
Αλυκής Λευκίμης	Κέρκυρα	(1)	(2)				
Λίμνες							
Σκοτίνη	Κέρκυρα	(2)	(2)				(2)

ΡΥΠΟΙ: Αναφέρονται οι σημαντικότεροι ρύποι που δέχεται ο υγρότοπος και γίνεται ενδεικτική αξιολόγηση του μεγέθους της ρυπαντικής φόρτισης σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα: 1=μικρή 2=μέση 3=μεγάλη

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα κυριότερα ελληνικά ποτάμια της επιλέξιμης περιοχής, τα προβλήματα και οι απειλές που υφίστανται, καθώς και οι χρήσεις τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6-9: Χαρακτηριστικά, προβλήματα - απειλές και χρήσεις των κυριότερων ελληνικών ποταμιών της επιλέξιμης περιοχής

Εκβολή-Διαμέρισμα Ποταμός	Μήκος χλμ	Υψόμετρο Διαδρομής μ.	Πρόβλημα ή Απειλή	Χρήσεις
Άραχθος	106	0-800	τε,ρ	η,α,υ
Αχελώος	213	0-1700	τε, αμ	η,υ,α,αμ,αν
Αχέροντας	50	0-1600	αμ,υπ,τε	α,βο,ι
Αώος	80(Ε)	400-1300	αμ,τε	α,ι,αν
Βοιδομάτης (Π32)	25	500-1500	αμ,τε	αν,βο
Σαραντάπορος (Π32)	50	400-1500	αμ,τε	υ,α,αμ,αν
Καλαμάς	60	0-1300	αμ,τε	α,ι,υ
Λούρος	73	0-1400	ρ,υπ,τε,αμ	α,η,υ,ι

(Επεξήγηση του πίνακα: Πρόβλημα & Απειλή: τε= τεχνικά έργα, αμ= αμμοληψία, υπ= υπεράντληση νερών, ρ= ρύπανση, επ= επιχωματώσεις, φ= φερτά, υλ= εκτεταμένη υλοτομία. Χρήσεις: α= άρδευση, υ= ύδρευση, αμ= αμμοληψία, ι= αλιεία, βο= βόσκησις, η= υδροηλεκτρισμός. (Ε)=τμήμα στο ελληνικό έδαφος.)

Τα ελληνικά δέλτα ποταμών, οι απειλές - προβλήματα και οι χρήσεις τους παρουσιάζονται στον ακόλουθο πίνακα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6-10: Χαρακτηριστικά, προβλήματα - απειλές και χρήσεις των ελληνικών δέλτα ποταμών της επιλέξιμης περιοχής

Δέλτα Ποταμού	Εκβολή	Έκταση Δέλτα τ.χλμ	Έκταση Λεκάνης απορροής ποταμού τ.χλμ	Μήκος ποταμού χλμ	Προβλήματα, απειλές, χρήσεις
Άραχθος	Αμβρακ.	109	2500	115	ΤΜ, ΑΠ,ΙΧ,ΕΚ,ΡΥ,ΑΡ
Αχελώος	Πατραϊκ	269	6718	210	ΤΜ,ΑΠ,ΙΧ,ΕΚ,ΡΥ,ΤΕ,ΑΨ,ΑΡ
Αχέροντας	Β. Ιόνιο	16	491	35	ΤΜ,ΕΚ

Δέλτα Ποταμού	Εκβολή	Έκταση Δέλτα τ.χλμ	Έκταση Λεκάνης απορροής ποταμού τ.χλμ	Μήκος ποταμού χλμ	Προβλήματα, απειλές, χρήσεις
Λούρος	Αμβρακ.	244	3831	75	TM,ΑΠ,ΙΧ,ΕΚ,ΡΥ,ΑΡ

(Ψιλοβίκος, 1990, Ψιλοβίκος & Χαχαμίδου, 1978, ΝΑ, 1970-1996)

(TM= Τεχνητή μεταβολή κοίτης, ΑΠ= Αποξήρανση, ΙΧ-ΑΛ= Χρήση ιχθυολογική-αλυκές, ΕΚ= Επέκταση καλλιεργειών και οικισμών, ΡΥ= Ρύπανση, ΤΕ= Τεχνικά έργα, ΑΨ= Αποψίλωση περιοχών, ΑΡ= Άρδευση).

Στον επόμενο πίνακα φαίνονται τα σπουδαιότερα φυσικοχημικά χαρακτηριστικά των φυσικών και τεχνητών λιμνών στην ελληνική περιοχή συνεργασίας με τη διακύμανση των τιμών τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6-11: Τα σπουδαιότερα φυσικοχημικά χαρακτηριστικά των φυσικών και τεχνητών λιμνών στην ελληνική περιοχή συνεργασίας με τη διακύμανση των τιμών τους.

Λίμνη	Αγωγιμότητα $\mu\text{S}/\text{cm}$	Θερμοκρασία $^{\circ}\text{C}$	pH	Ολική Αλκαλικότητα meq/l	Ολική Σκληρότητα mg/l	Χλωριόντα mg/l	Θειικά mg/l
Βεγορίτιδα	428-1012	26	7.4-9.0	3.3-3.6		13-15	
Μικ. Πρέσπα	60-520	28	8.1-8.5	2.4-3.3	85-165	1.7-38	4-8
Μεγ. Πρέσπα	215-260	22	7.4-8.7	1.8-2.5	90-115	2-8	4-8
Καστοριά	50-310	22	5.9-9.5	1.7-3.3	80-152	7-40	4-10
Παμβώτιδα	180-560	28	7.3-9.6	1.2-3.1	100-190	12-225	10-36
Πετρών	405-1430	30	7.2-9.1	1.5-5.8	155-195	19-43	35-165

Λίμνη	Αγωγιμότητα μS/cm	Θερμο κρασία °C	pH	Ολική Αλκαλικότη τα meq/l	Ολική Σκληρότητα mg/l	Χλωριόντα mg/l	Θειικά mg/l
Χειμαδίτιδα	320-910	30	7.5- 9.8	2.0-3.6	75-180	15-30	25- 120
Ζάζαρη	310-520	28	7.6- 9.7	0.4-2.0	70-120	7.5-14	7-20
Πηγές Αώου*	70-500	3.8- 21.3	7.0- 8.3	1.8-4.2	78-161	0.7-9.5	0-189

(Κιλικίδης και συν, 1989-94, Κουιμτζής και συν, 1993, Κουσουρή και συν, 1988-97, ΕΥΔΑΠ, 1986-95, Skoulikidis, 1993) (κατώτερη και ανώτερη τιμή ή μέση συγκέντρωση)

Επίσης, οι συγκεντρώσεις των θρεπτικών αλάτων στις ελληνικές φυσικές και τεχνητές λίμνες* φαίνονται στον ακόλουθο πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 6-12: Συγκεντρώσεις θρεπτικών αλάτων στις κυριότερες ελληνικές φυσικές και τεχνητές λίμνες της επιλέξιμης περιοχής

Λίμνη	Ολικός Φώσφορος μg/l	Φώσφορο ς Φωσφορι κών μg/l	Άζωτο Νιτρωδών μg/l	Άζωτο Νιτρικώ ν μg/l	Άζωτο Αμμωνιακών μg/l	Αναλογία Αζώτου προς Φώσφορο μg/l
Βεγορίτιδα	24.2	0.1-10.2	0.1-98.0	3.0-1310	0.3-110	77.1
Μικρ. Πρέσπα	28.0	3.0-22.0	0.2-140	0.5-745	3.7-372	28.3
Μεγ. Πρέσπα	6.4	1.0-9.0	0.8-30.0	0.5-19.0	4.0-73.0	5.5
Καστοριά	39.4	3.0-254	3.0-19.0	5.0-1011	6.0-288	5.7
Παμβώτιδα	38.2	3.1-91.2	1.1-65.3	7.1-926	16.4-62.8	13.6
Πηγές Αώου*		1-390	1-99	30-360	1-1000	

Η τροφική κατάσταση των λιμνών και οι κυριότεροι παράγοντες που την χαρακτηρίζουν φαίνονται παρακάτω:

Η ποιότητα των αλβανικών ποταμών της επιλέξιμης περιοχής παρουσιάζεται στους πίνακες που ακολουθούν.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6-15: Ποσότητες των O₂, ΝΚΟ, Ν-NH₄, ΝΟ₃, ολικού φωσφόρου στους κυριότερους ποταμούς της αλβανικής περιοχής συνεργασίας (2003-2004)

Ποταμοί	Σταθμός	T (°C)	pH	Διαλυμένο O ₂	ΝΚΟ	Ν-NH ₄	Ν-NO ₂	Ν-NO ₃	Ολικός P
Devoll	Kozarë	16,9	8,510	9,29	1,53	0,2	0,015	0,89	0,079
Osumi	Ura Vajgurore	17,3	8,500	9,21	1,32	0,2	0,045	0,64	0,168
Vjosë	Mifol	17,5	8,380	7,98	1,02	0,06	0,008	0,64	0,034

ΠΙΝΑΚΑΣ 6-16: Ποσότητες των διαλυμένων χημικών στοιχείων στους κυριότερους ποταμούς της αλβανικής περιοχής συνεργασίας (2003-2004)

Ποταμός	Τοποθεσία	Fe	Ni	K	Ca	Sr	U	Cu	Pb
		(μg/l)							
Vjosë	Ura e Mifolit / Mifol Bridge	278	7	1,7	62,4	498	<1	2	2
Devoll	Ura e trenit / Train Bridge	250	15	2	23,6	55	<1	3	2

Πηγή: Ίδρυμα υδρομετεωρολογίας 2004

6.5.2. Υδροδότηση

Η ελληνική πλευρά της περιοχής συνεργασίας δεν αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα επάρκειας και ρύπανσης των υδατικών της πόρων, παρά μόνο εποχιακά και εστιασμένα σε τοπική κλίμακα. Η Ελλάδα έχοντας ήδη σε μεγάλο βαθμό προσαρμόσει τη νομοθεσία της στις κοινοτικές Οδηγίες, στην παρούσα φάση προωθεί συστηματικά τις διαδικασίες εναρμόνισης με την Οδηγία-Πλαίσιο 2000/60. Το αρδευτικό νερό αρχίζει εντούτοις να γίνεται αντικείμενο διαμφισβητήσεων και περιφερειακών συγκρούσεων, ενώ η στάθμη των υπόγειων υδροφορέων έχει υποβαθμιστεί αισθητά σε αγροτικές περιοχές όπου κυριαρχούν οι υδροβόρες καλλιέργειες.

Προβλήματα επάρκειας στο πόσιμο νερό εμφανίζονται κυρίως στο κεντρικό και νότιο τμήμα της Κέρκυρας. Το πρόβλημα αναμένεται να οξυνθεί στο μέλλον, δεδομένου ότι ποσοστό πάνω από 50% της ζήτησης θα καλύπτεται από νερά επιβαρυμένα με θειικά ιόντα. Πρέπει να σημειωθεί ότι στο Νομό δεν έχουν ακόμα

αξιοποιηθεί οι δυνατότητες που δίνονται από τις αυξημένες βροχοπτώσεις. Για παράδειγμα δεν έχουν κατασκευαστεί λιμνοδεξαμενές ή φράγματα.

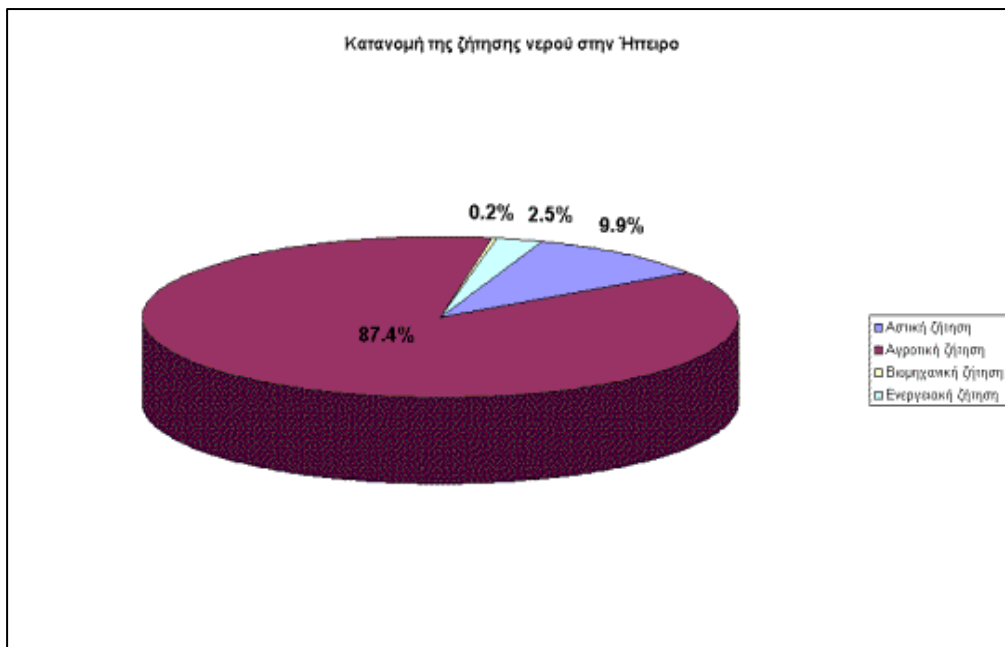
Στην αλβανική πλευρά, τα ποιοτικά πρότυπα του πόσιμου ύδατος εκσυγχρονίστηκαν το 1997, ανταποκρινόμενα στις απαιτήσεις του WHO (Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας) και τα πρότυπα της ΕΕ. Εντούτοις, η χρήση των φυτοφαρμάκων δεν ελέγχεται ακόμα συστηματικά, ενώ τα υδρο-ανθρακικά άλατα δεν ελέγχονται ως χωριστές μονάδες.

Λόγω της μείωσης των ροών των ρεμάτων στους υγράτοπους, το δυτικό τμήμα της Αλβανίας θα μπορούσε να βιώσει και την αυξανόμενη ζήτηση ύδατος και τη μειωμένη υδροδότηση, που θα μείωναν την έκταση υγροτόπων. Η αύξηση των ακραίων φαινομένων μπορεί να σημαίνει υποδιαστασιολόγηση μιας δεξαμενής αποθήκευσης ή ενός αγωγού υπερχείλισης με πιθανό κίνδυνο πλημμυρών. Άλλες συνέπειες της αναμενόμενης αύξησης θερμοκρασίας περιλαμβάνουν όχι μόνο τις αλλαγές στη συνολική ποσότητα και στα επίπεδα ύδατος, αλλά και τη διάβρωση των κοιτών ποταμών, και την τροποποίηση του φορτίου θολότητας και ιζημάτων.

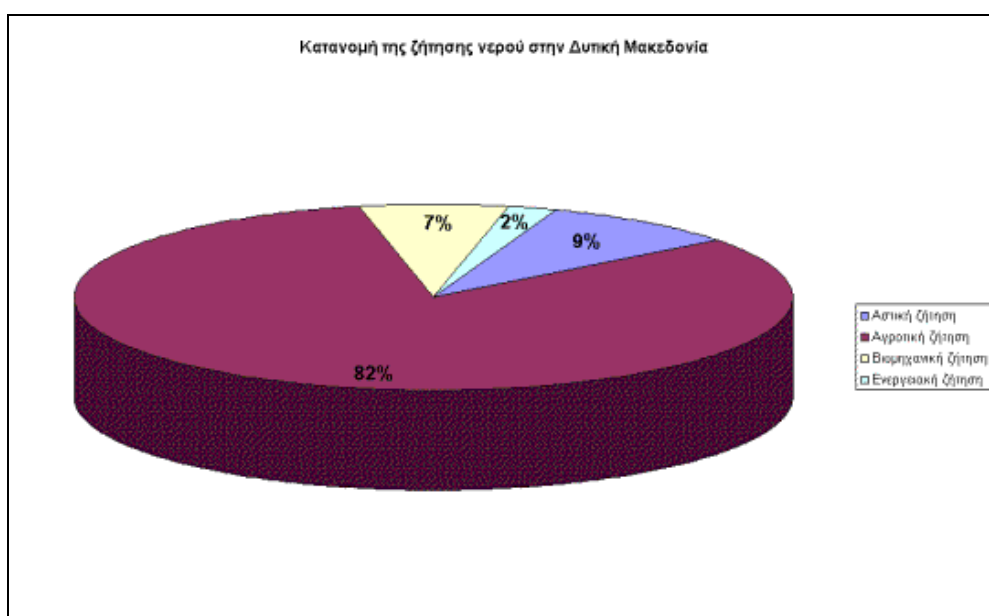
Μειωμένοι υδρολογικοί πόροι θα παρείχαν μειωμένη ροή στο ρέμα, οδηγώντας σε υποβαθμισμένη ποιότητα νερού ή σε αυξανόμενες επενδύσεις στην επεξεργασία λυμάτων, ειδικά για τον τρίτο ορίζοντα 2100 όπου η μείωση της ροής ποταμών αναμένεται πολύ υψηλή. Η ποιότητα νερού αναμένεται να υποβαθμιστεί στην Αλβανία, λόγω όχι μόνο των κλιματικών αλλαγών, αλλά και της νέας βιομηχανικής και γεωργικής ανάπτυξης. Τα κύρια καυτά σημεία για το πρόβλημα αυτό είναι οι περιοχές των Τιράνων, Fier, Korçe, Kavaje, Durres, Vlore, Elbasan και Berat.

6.5.2.1 Τομεακή Ζήτηση Νερού

Η ανάλυση σε σχέση με την τομεακή ζήτηση νερού πληροφορεί για το μερίδιο ευθύνης κάθε τομέα και αναδεικνύει τις ανάγκες προτεραιότητας στο σχεδιασμό των πολιτικών διαχείρισης των υδατικών πόρων. Στη συνέχεια παρουσιάζεται η τομεακή κατανάλωση νερού ανά υδατικό διαμέρισμα στην Ελλάδα.

Πηγή: Εθνική τράπεζα Υδρολογικής και Μετεωρολογικής Πληροφορίας – Έρευνα ΕΜΠ – ΥΠΕΧΩΔΕ

Πηγή: Εθνική τράπεζα Υδρολογικής και Μετεωρολογικής Πληροφορίας – Έρευνα ΕΜΠ – ΥΠΕΧΩΔΕ

Όπως φαίνεται και στα παραπάνω διαγράμματα, τόσο στο υδατικό διαμέρισμα Ηπείρου (Νομοί Κέρκυρας, Ιωαννίνων, Θεσπρωτίας) όσο και στο υδατικό διαμέρισμα Δυτικής Μακεδονίας (Νομοί Φλώρινας, Γρεβενών, Καστοριάς), η γεωργία αποτελεί τον μεγαλύτερο καταναλωτή νερού και κατά συνέπεια τομέα προτεραιότητας για την προώθηση πολιτικών ορθολογικής χρήσης των υδατικών πόρων με έμφαση στην αλλαγή καλλιεργητικών προτύπων και προϊόντων.

Στην Αλβανική πλευρά, οι φυσικοί υδάτινοι πόροι χρησιμοποιούνται για διάφορους σκοπούς στους διαφορετικούς τομείς της οικονομίας, όπου ο

σημαντικότερος είναι η παροχή πόσιμου νερού, η βιομηχανική παροχή νερού, η χρήση για λόγους κατασκευής, η γεωργία, ο τουρισμός, η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, οι μεταφορές κλπ.

Οι πόροι των καθαρών υδάτων της χώρας διαμορφώνονται από δυναμικές λεκάνες υδάτων, από ποταμούς, λίμνες, δεξαμενές και υδροφόρα στρώματα. Περιλαμβάνουν επίσης τη ροή των υδάτων στις γειτονικές χώρες.

6.5.3. Παράκτια Κολυμβητικά Ύδατα

Η ποιότητα των παράκτιων κολυμβητικών υδάτων της περιοχής παρακολουθείται συστηματικά, σύμφωνα με τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η συμβατότητα τους με τις υποχρεωτικές τιμές της σχετικής Οδηγίας 76/160/EEC προσεγγίζει το 100%.

Ειδικότερα, στο νομό Κέρκυρας και οι 62 ακτές πληρούν τις απαιτήσεις της παραπάνω οδηγίας και μάλιστα, 27 από αυτές έχουν βραβευθεί με ΓΑΛΑΖΙΑ ΣΗΜΑΙΑ.

Στην αλβανική επιλέξιμη περιοχή, το εργοστάσιο παραγωγής αλκαλικού χλωρίου και PVC στην Αυλώνα (Vlore) συνήθιζε να απορρίπτει όλα τα λύματά του στον κόλπο Vlore χωρίς επεξεργασία. Η λάσπη από τη διαδικασία παραγωγής απορρίφθηκε σε μια περιοχή μεταξύ των εγκαταστάσεων και του κόλπου Vlore (UNEP, 2000c).

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η ποιότητα των κολυμβητικών υδάτων στην Αλβανική πλευρά της περιοχής συνεργασίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6-17: Ποιότητα κολυμβητικών υδάτων στην Αλβανική πλευρά συνεργασίας

	2004		2005		2006		Στατιστικά στοιχεία			
	Μετρήσεις	Σταθμοί	Μετρήσεις	Σταθμοί	Μετρήσεις	Σταθμοί		ποιότητα		ποιότητα
	Νο	OBSH	/Νο	OBSH	Νο	OBSH	2006/2004		2006/2005	
Παραλίες		%		%		%	%	%	%	%
Vlora	208	50	288	66,67	288	80,8	38,46	30,80	0,0	14,13
Himare			96	100	96	100	-	-	-	-
Borsh			72	100	72	100	-	-	-	-
Sarande			144	16,6	144	100	-	-	-	-

6.5.4. Υγρά Απόβλητα

Το νομοθετικό πλαίσιο, που προσδιορίζει την ανάγκη κατασκευής νέων ΜΕΥΑ, καθώς και τις βασικές αρχές διαχείρισης αστικών λυμάτων στην Ελλάδα, αποτελείται ουσιαστικά από την Κοινοτική Οδηγία 91/271/ΕΟΚ όπως συμπληρώθηκε από την Οδηγία 98/15/ΕΚ και την ΚΥΑ 5673/400/97, με την οποία εναρμονίζεται προς την οδηγία αυτή η ελληνική νομοθεσία.

Όσον αφορά στους νομούς της Περιφέρειας Ηπείρου είναι γεγονός ότι οι περισσότεροι οικισμοί της Περιφέρειας άνω των 2.000 ισοδύναμων κατοίκων δεν βρίσκονται σε συμφωνία με τα προβλεπόμενα από την Ελληνική και Κοινοτική Νομοθεσία, ενώ η Περιφέρεια υστερεί και ως προς τις απαιτήσεις για τα δίκτυα αποχέτευσης και τις ΕΕΛ. Συνεπώς, η διάθεση των αστικών λυμάτων στους υδάτινους αποδέκτες γίνεται σε ορισμένες περιπτώσεις χωρίς καμία προηγούμενη επεξεργασία αυτών. Εγκατάσταση επεξεργασίας λυμάτων υπάρχει στα Ιωάννινα και στο Μέτσοβο. Στο Νομό Θεσπρωτίας ως επί το πλείστον τα υγρά απόβλητα διατίθενται ανεπεξέργαστα σε βόθρους ή ρέματα. Η μόνη ΕΕΛ που λειτουργεί είναι εκείνη της Ηγουμενίτσας, δυναμικότητας 30.000 μονάδων ισοδύναμου πληθυσμού.

Στο νομό Κέρκυρας, η ανατολική ακτή του νομού εξυπηρετείται από ΒΙΟΚΑ, σε αντίθεση με τη δυτική και κάποιους εσωτερικούς οικισμούς. Επίσης, σε πολλές περιπτώσεις, παρά το γεγονός ότι υπάρχει ή προβλέπεται να κατασκευαστεί ΒΙΟΚΑ, αυτός δε συνδέεται με δίκτυα αποχέτευσης για όλες τις προς εξυπηρέτηση περιοχές.

Στους νομούς της Δυτικής Μακεδονίας, οι ΒΙΟ.ΚΑ ανεξάρτητα από το αν εξυπηρετούν έναν ή περισσότερους οικισμούς, έχουν υπερτοπικό χαρακτήρα από την άποψη της προστασίας των αποδεκτών των λυμάτων. Με τους ΒΙΟ.ΚΑ. Φλώρινας, Καστοριάς και Γρεβενών, εν λειτουργία, ολοκληρώνεται το βασικό σύστημα που αφορά στις μεγάλες οικιστικές συγκεντρώσεις. Η λίμνη της Καστοριάς, μετά την εγκατάσταση και τη λειτουργία του ΒΙΟ.ΚΑ της Καστοριάς έχει σταδιακά αποκατασταθεί, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά τα ρυπαντικά φορτία αστικής και βιομηχανικής προέλευσης. Για την προστασία της λίμνης Βεγορίτιδας, σύμφωνα με τις δεσμεύσεις της χώρας, η ολοκλήρωση της κατασκευής και

λειτουργία της μονάδας επεξεργασίας λυμάτων Αμυνταίου θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική.

Μέχρι πρόσφατα στην επιλέξιμη αλβανική περιοχή δεν υπήρχαν εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων. Ωστόσο, οι διαδικασίες υλοποίησης κάποιων έργων στην περιοχή είναι σε εξέλιξη. Οι δήμοι δεν έχουν έως τώρα προβεί σε μετρήσεις της ποσότητας και της ποιότητας των υγρών αποβλήτων που προέρχονται από τις διάφορες πηγές ρύπανσης. Η κύρια πηγή μόλυνσης είναι οι κρατικές βιομηχανικές εγκαταστάσεις, οι οποίες απελευθερώνουν μικρές ποσότητες οικο-τοξικών λυμάτων. Η βιομηχανία πετρελαίου είναι το κύριο ρυπαντικό των υδάτων, επειδή η συγκέντρωση των μακρο και μικρο-ρυπαντών ξεπερνά κατά πολύ τα αποδεκτά όρια.

6.6. ΑΕΡΑΣ

6.6.1. Ατμοσφαιρική Ρύπανση

Παράγοντες που επηρεάζουν την ποιότητα της ατμόσφαιρας είναι οι εκπομπές και η διασπορά ρύπων, καθώς και οι μετεωρολογικές συνθήκες. Οι αέριοι ρύποι, ανάλογα και με το ύψος του σημείου εκπομπής και τις επικρατούσες μετεωρολογικές συνθήκες διαχέονται σε μεγάλες αποστάσεις δημιουργώντας το φαινόμενο της διασυνοριακής ρύπανσης.

Με στόχο να επιτευχθεί και να διατηρηθεί μια ποιοτική στάθμη του ατμοσφαιρικού αέρα που δε θα έχει αρνητικές επιπτώσεις ούτε θα συνεπάγεται σοβαρούς κινδύνους για την υγεία του ανθρώπου και για το περιβάλλον, έχουν θεσπισθεί πρότυπα ποιότητας του αέρα. Τα πρότυπα αυτά σύμφωνα με οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και με οδηγίες της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας, είναι νομικά θεσμοθετημένες οριακές τιμές συγκεντρώσεων ρύπων για ορισμένο χρονικό διάστημα.

Επίσης, με νομοθετικές ρυθμίσεις καθορίζονται και τα όρια περιεκτικότητας διαφόρων ουσιών στα καύσιμα, οι οποίες κατά τη διάρκεια της καύσης μετατρέπονται σε αέριους ρύπους.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι κυριότεροι παράγοντες και τα όρια ποιότητάς που καθορίζουν την έκταση της ρύπανσης στην ατμόσφαιρα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6-18: Πρότυπα ποιότητας του αέρα που εφαρμόζονται στην Ελλάδα

ΡΥΠΑΝΤΕΣ	ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΕΙΣ	ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ
Διοξείδιο του θείου (SO ₂)	350 μg/m ³ 125 μg/m ³ 50 μg/m ³	Ημίωρη τιμή Μέση 24ώρη τιμή Μέση ετήσια τιμή
Μονοξείδιο του άνθρακα (CO)	100 μg/m ³ 60 μg/m ³ 30 μg/m ³ 10 μg/m ³	15λέπτη τιμή Ημίωρη τιμή Ωριαία τιμή Μέγιστη τιμή των οκτάωρων κυλιόμενων μέσων, σε μια ημέρα
Διοξείδιο του αζώτου (NO ₂)	200 μg/m ³ 40-50 mg/m ³ 10 mg/m ³	Μέση 24ώρη τιμή Μέση ετήσια τιμή
Όζον (O ₃)	180 μg/m ³ 110 μg/m ³	Μέση 24ώρη τιμή Μέγιστη τιμή των οκτάωρων κυλιόμενων μέσων, σε μια ημέρα
Αιωρούμενα Σωματίδια (PM ₁₀)	50 μg/m ³ 40 μg/m ³	Μέση 24ώρη τιμή Μέση ετήσια τιμή

Στη χωρική ενότητα της Δυτικής Μακεδονίας, η ποιότητα της ατμόσφαιρας παρακολουθείται συστηματικά στην ευρύτερη περιοχή της Κοζάνης - Πτολεμαΐδας - Φλώρινας με ευθύνη της ΔΕΗ ΑΕ και κατά μήκος του άξονα της Εγνατίας Οδού με ευθύνη του φορέα λειτουργίας του έργου. Στις λοιπές χωρικές ενότητες και συγκεκριμένα στους νομούς της Ηπείρου και της Κέρκυρας έχουν περιοδικά και αποσπασματικά γίνει ορισμένες μετρήσεις για την ποιότητα της ατμόσφαιρας, οι οποίες έχουν ουσιαστικά δείξει ότι το μεγαλύτερο μέρος των χωρικών ενότητων δεν αντιμετωπίζει ιδιαίτερα προβλήματα ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Συγκεκριμένα:

Όσον αφορά στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας η ποιότητα της ατμόσφαιρας και η συσχέτισή της με πηγές ρύπανσης δεν έχει καταγραφεί συστηματικά με μετρήσεις (από το Εθνικό Δίκτυο Παρακολούθησης Ατμοσφαιρικής ρύπανσης) μέχρι σήμερα, με εξαίρεση το Δίκτυο μετρήσεων Ποιότητας Ατμόσφαιρας της ΔΕΗ Α.Ε. στον άξονα Κοζάνης-Πτολεμαΐδας-Φλώρινας.

Από μετρήσεις στην Καστοριά, στα Γρεβενά και στην Φλώρινα, προκύπτει ότι τα επίπεδα PM_{10} είναι σχετικά υψηλά και εκτιμάται ότι υπάρχει υπέρβαση τόσο της ετήσιας οριακής τιμής όσο και της μέγιστης 24ωρης τιμής, με αποτέλεσμα να αποτελούν τον πιο κρίσιμο ρύπο για την Δυτική Μακεδονία. Το πρόβλημα της υπέρβασης των θεσπισμένων ορίων θα επιδεινωθεί στο μέλλον λόγω του ότι η Ευρωπαϊκή Νομοθεσία πρόκειται να θέσει ακόμα αυστηρότερα όρια για τα αιωρούμενα σωματίδια, οπότε και η ΔΕΗ Α.Ε. θα υποχρεωθεί να εισαγάγει επιπλέον τεχνολογίες αντιρρύπανσης προκειμένου να περιορίσει τις εκπομπές της. Τα επίπεδα SO_2 και CO είναι χαμηλά, ενώ για το όζον τα επίπεδα είναι υψηλά, αλλά αυτό εκτιμάται ότι οφείλεται στην υψηλή ρύπανση υποβάθρου που καλύπτει εκτεταμένες περιοχές του ελληνικού χώρου.

Κρίσιμο θέμα για την εφαρμογή των όποιων προγραμμάτων αντιρρύπανσης στην περιοχή, αποτελεί ο εκσυγχρονισμός του δικτύου παρακολούθησης με αυτόματα όργανα και κύρια με δειγματολήπτες σωματιδίων, με δυνατότητα μέτρησης των αναπνεύσιμων σωματιδίων (PM_{10}).

Στην Περιφέρεια Ηπείρου από μετρήσεις αερίων ρύπων που πραγματοποιήθηκαν μεταξύ των ετών 2004 και 2005, σε 4 μετρητικές περιόδους και αφορούσαν σε συγκεντρώσεις οξειδίων του αζώτου (NO_x), αιωρούμενων σωματιδίων PM_{10} και $PM_{2,5}$, όζοντος (O_3), βενζολίου, CO και μετάλλων, όπως Pb , Ni , Cd και As , προέκυψε ότι στο Νομό Θεσπρωτίας και συγκεκριμένα στην Ηγουμενίτσα παρατηρήθηκε υπέρβαση του ορίου συγκέντρωσης NO_2 για την προστασία της ανθρώπινης υγείας και του ορίου συγκέντρωσης αιωρούμενων σωματιδίων PM_{10} , ενώ στα Ιωάννινα σημειώθηκε υπέρβαση της τιμής στόχου συγκέντρωσης O_3 καθώς και του ορίου συγκέντρωσης NO_2 για την προστασία της ανθρώπινης υγείας.

Επίσης, με τη χρήση μοντέλων, έχοντας συνυπολογίσει ως πηγές αέριας ρύπανσης τις μεταφορές από οδικούς άξονες, αεροδρόμια και λιμάνια, από τη βιομηχανία, εκτιμήθηκαν υπερβάσεις του ορίου συγκέντρωσης των οξειδίων του αζώτου (NO_x) για την προστασία της βλάστησης στην Ηγουμενίτσα και στα Ιωάννινα καθώς και του όζοντος στο νομό Θεσπρωτίας.

Η ευρύτερη περιοχή της Κέρκυρας μπορεί, σήμερα, να θεωρηθεί ότι δεν παρουσιάζει προβλήματα ατμοσφαιρικής ρύπανσης αν και μέχρι σήμερα, δεν

υπάρχει παρακολούθηση των επιπέδων των ατμοσφαιρικών ρύπων. Η ποιότητα της ατμόσφαιρας κρίνεται πολύ καλή, οι δε επιδράσεις σε αυτή από ανθρωπογενείς δραστηριότητες μικρής σημασίας. Οι συγκεντρώσεις ρύπων δεν έχουν επιβλαβή ή δυσμενή επίδραση στον άνθρωπο, τα ζώα, τα φυτά και το περιβάλλον γενικότερα.

Τα στοιχεία όσον αφορά στην ποιότητα του αέρα στις αστικές περιοχές της αλβανικής πλευράς συνεργασίας δεν είναι επαρκή, για να έχουμε μια σαφή εικόνα. Τα κύρια στοιχεία που συμβάλλουν στην ατμοσφαιρική ρύπανση είναι οι μεταφορές και ο κατασκευαστικός τομέας. Τα περισσότερα από τα αυτοκίνητα που κυκλοφορούν στη χώρα είναι παλαιά και χρησιμοποιούν πετρέλαιο ως καύσιμο. Το Δεκέμβριο του 2004 το Υπουργείο Περιβάλλοντος ανέπτυξε κοινές κατευθυντήριες γραμμές με το Υπουργείο Μεταφορών για τον έλεγχο και τα επιτρεπτά επίπεδα ατμοσφαιρικών ρύπων από οχήματα. Ωστόσο, δεν υπάρχουν πολιτικές που μπορούν να υποκινήσουν την εισαγωγή των νέων αυτοκινήτων, τα οποία είναι εξοπλισμένα με καταλυτικό σύστημα.

Το Ινστιτούτο Δημόσιας Υγείας είναι αρμόδιο για τον έλεγχο της ατμοσφαιρικής ποιότητας στις αστικές περιοχές. Το δίκτυο ελέγχου αποτελείται από 13 περιοχές δειγματοληψίας σε επτά μεγάλες πόλεις. Δύο από αυτές είναι οι Αυλώνα (Vlorë) και Κορυτσά (Korçe). Με βάση την προκαταρκτική διαλογή, η Κορτσέ έχει επιλεγεί ως η αναφορά μιας «καθαρής» θέσης. Στις άλλες πόλεις, υπάρχει μόνο ένα σημείο δειγματοληψίας στο κέντρο των πόλεων. Το ίδρυμα υδρομετεωρολογίας ελέγχει επίσης την ποιότητα του αέρα μέσω του δικού του δικτύου.

Ιδιαίτερα υψηλές συγκεντρώσεις των συνολικών αιωρούμενων σωματιδίων (TSP) (που κυμαίνονται από 200 έως 350 $\mu\text{g}/\text{m}^3$) και μαύρου καπνού (που κυμαίνεται από 50 έως 200 $\mu\text{g}/\text{m}^3$) μετρήθηκαν το 2000 στην Αυλώνα (Vlorë).

Η ποιότητα του αέρα στις αλβανικές πόλεις της περιοχής συνεργασίας παρουσιάζονται στους ακόλουθους πίνακες:

ΠΙΝΑΚΑΣ 6-19: Ατμοσφαιρικές συγκεντρώσεις του O_3 στις Αλβανικές πόλεις (κατά μέσο όρο 2005)

Πόλη	O_3 (microgram/ m^3)
Vlora	103

Korça	86
Norma AL	120
Limit EU	120

Πηγή: Ινστιτούτο Δημόσιας Υγείας 2005

ΠΙΝΑΚΑΣ 6-20: Ποιότητα του αέρα στις κύριες πόλεις της Αλβανίας

Πόλη	microgram/m ³														
	LGS			PM ₁₀			NO ₂			Pb			SO ₂		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Vlora	151	161	187	66	72	86	16	18	23	0,31	0,25	0,24	10	12	16
Korça	142	140	172	62	63	82	11	12	20	0,14	0,12	0,20	8	10	17
Norma AL	140	140	140	70	70	70	50	50	60	1,00	1,00	1,00	60	60	60
Limit EU	80	80	70	40	40	40	40	40	40	0,5	0,5	0,50	40	40	50
OBSH			60			30			40			0.50			40

6.6.2. Κύριες Πηγές Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης

Γενικά, οι κυριότερες πηγές επιβάρυνσης της ατμόσφαιρας είναι:

- οι βιοτεχνικές και βιομηχανικές δραστηριότητες που τυχόν υπάρχουν.
- τα αυτοκίνητα και γενικά ο κυκλοφοριακός φόρτος του οδικού δικτύου.
- οι καυστήρες των κεντρικών θερμάνσεων των κατοικιών που χρησιμοποιούν πετρέλαιο ως πρώτη ύλη.

Στην Δυτική Μακεδονία, η βιομηχανική δραστηριότητα αποτελεί πολύ σημαντική πηγή ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Οι θερμοηλεκτρικές μονάδες της ΔΕΗ Α.Ε. εκλύουν ένα σημαντικό ποσοστό της συνολικής αέριας ρύπανσης της περιοχής. Πολύ σημαντικός παράγοντας φόρτισης της ατμόσφαιρας με αιωρούμενα σωματίδια αποτελεί η επιφανειακή εκμετάλλευση του λιγνίτη, πρώτης ύλης για τη λειτουργία όλων των θερμοηλεκτρικών μονάδων που βρίσκονται στη γεωγραφική επικράτεια της Περιφέρειας, παρά τα μέτρα που λαμβάνει η ΔΕΗ Α.Ε. για τον περιορισμό αυτής της μορφής ρύπανσης. Λόγω της φύσης των διεργασιών που επιτελούνται στην περιοχή και δεδομένου ότι πρόκειται για διάχυτες, κυρίως, εκπομπές σκόνης και σωματιδίων είναι πολύ δύσκολη η ποσοτικοποίησή τους. Η συνεισφορά των μεταφορών δεν έχει καταγραφεί συστηματικά με μετρήσεις του Εθνικού Δικτύου Παρακολούθησης Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης μέχρι σήμερα στην ΠΔΜ. Η επίδραση των οδικών μεταφορών μπορεί να προσεγγισθεί με βάση το γεγονός ότι με εξαίρεση την Εγνατία Οδό και τον αστικό ιστό της Κοζάνης, δεν υπάρχουν σημαντικές γραμμικές πηγές εκπομπών ατμοσφαιρικών ρύπων. Τέλος,

η λειτουργία συστημάτων κεντρικής θέρμανσης προκαλεί ρύπανση, ωστόσο είναι περιορισμένη χρονικά, λόγω της εποχικότητας του φαινομένου. Χαρακτηρίζεται επίσης από μικρές εστίες διάσπαρτες στον αστικό χώρο και δεν αποτελεί σημαντική πηγή ατμοσφαιρικών ρύπων.

Στους νομούς Θεσπρωτίας και Ιωαννίνων της περιφέρειας Ηπείρου κύριες πηγές αέριας ρύπανσης αποτελούν οι μεταφορές από οδικούς άξονες, τα αεροδρόμια και λιμάνια και η βιομηχανία.

Στο νομό Κέρκυρας η συνεισφορά του ενεργειακού τομέα στην ποιότητα του αέρα δείχνει ότι την μεγαλύτερη επίδραση στην ατμόσφαιρα, την κατέχει ο τομέας των μεταφορών, ενώ ο κτιριακός τομέας (νοικοκυριά, εμπόριο, υπηρεσίες), αν και συγκριτικά συμβάλει λιγότερο, αυξάνεται συνεχώς. Τέλος ο βιοτεχνικός και βιομηχανικός τομέας εμφανίζει πολύ χαμηλή συνεισφορά λόγω του ότι η βιομηχανική δραστηριότητα στην Κέρκυρα είναι πολύ μικρή έως και ανύπαρκτη.

Ιστορικά, οι σημαντικότερες πηγές ατμοσφαιρικής ρύπανσης στην Αλβανία είναι βιομηχανίες που ασχολούνται με τον διαχωρισμό χρωμίου, τη μεταλλουργία χαλκού, χυτοσιδήρων και χάλυβα, και τη θερμοηλεκτρική παραγωγή. Από το 1992, πολλές από αυτές τις βιομηχανίες έχουν κλείσει. Σήμερα, οι σημαντικότερες πηγές ατμοσφαιρικής ρύπανσης είναι η ανεξέλεγκτη καύση απορριμμάτων και ο παραγόμενος καπνός, τα απαέρια από τις διεργασίες εξαγωγής και διύλισης πετρελαίου, καθώς και από την παραγωγή τσιμέντου και η κίνηση των οχημάτων (UNEP, 2000c). Στην Αλβανία, σήμερα, ελάχιστοι οικισμοί έχουν κεντρική θέρμανση, αλλά στο μέλλον λόγω της ανάπτυξης των υποδομών και των νέων κτιρίων οι καυστήρες των κεντρικών θερμάνσεων των κατοικιών θα αποτελούν ενδεχομένως μία επίσης σημαντική πηγή ατμοσφαιρικής ρύπανσης.

Επίσης, ένα σημαντικό περιβαλλοντικό πρόβλημα στην Αυλώνα (Vlore) δημιουργείται από την προηγούμενη χλώριο-αλκαλική εγκατάσταση ηλεκτρόλυσης. Τέσσερα μίλια βόρεια της Αυλώνας (Vlore) είναι οι εγκαταστάσεις του πρώην χημικού εργοστασίου που παρήγαγε χλώριο, αλκάλια, μονομερές χλωριούχου βινυλίου και πολυβινυλοχλωρίδιο (PVC). Το εργοστάσιο έκλεισε το 1992, και τα κτίριά του έχουν καταστραφεί εντελώς από τότε. Το εργοστάσιο καλύπτει περίπου 1 km² και βρίσκεται απευθείας στην Αδριατική θάλασσα. Τώρα

οικογένειες ζουν γύρω από τη βιομηχανική περιοχή. Οι οικογένειες και τα κατοικίδια ζώα ζουν σε εξαιρετικά επικίνδυνες, με υψηλές συγκεντρώσεις υδραργύρου, συνθήκες. Το Πρόγραμμα Περιβάλλοντος των Ηνωμένων Εθνών (UNEP) παρατήρησε απορρίψεις μεταλλικού υδραργύρου στο χώρο των εγκαταστάσεων ηλεκτρόλυσης και σε όλα τα αποχετευτικά κανάλια του (UNEP, 2000b). Δεν υπάρχει καμία πληροφορία για τα επίπεδα των POPs ως PCDD/Fs δεδομένου ότι καμία ειδική ανάλυση δεν έχει γίνει στην εγκατάσταση.

6.7. ΚΛΙΜΑΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Τον τελευταίο αιώνα οι ανθρώπινες δραστηριότητες είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση της μέσης θερμοκρασίας του πλανήτη κατά 0,6°C, ενώ υπάρχουν σαφείς ενδείξεις για μια εμφανή μεταβολή του κλίματος στη διάρκεια του αιώνα που διανύουμε. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Διακυβερνητικής Επιτροπής για την Κλιματική Μεταβολή (IPCC), η μεταβολή αυτή οφείλεται κυρίως στην αύξηση της συγκέντρωσης των αερίων που είναι γνωστά ως «αέρια του θερμοκηπίου» στα ανώτερα στρώματα της ατμόσφαιρας. Ειδικότερα, το διοξείδιο του άνθρακα (CO₂) που αποτελεί το σημαντικότερο αέριο του θερμοκηπίου, προέρχεται κατά το μεγαλύτερο ποσοστό του από την παραγωγή και χρήση συμβατικών καυσίμων, ενώ και η διευρυμένη αποψίλωση των δασών σε παγκόσμιο επίπεδο οδηγεί στη μείωση της ικανότητας δέσμευσης CO₂ μέσω της φυσικής διαδικασίας της φωτοσύνθεσης, άρα και στην αύξηση της συγκέντρωσης στην ατμόσφαιρα.

Στον πίνακα που ακολουθεί γίνεται ανάλυση της προέλευσης των αερίων θερμοκηπίου. **ΠΙΝΑΚΑΣ 6-21:** Προέλευση αερίων θερμοκηπίου

Αέριο	Προέλευση
Διοξείδιο του άνθρακα (CO ₂)	Ενέργεια (καύση ορυκτών καυσίμων), βιομηχανικές διεργασίες
Μεθάνιο (CH ₄)	Στερεά απορρίμματα, υγρά απόβλητα, γεωργία (εντερικές ζυμώσεις ζώων, διαχείριση ζωικών απορριμμάτων, καλλιέργειες)
Υποξείδιο του αζώτου (N ₂ O)	Αγροτικός τομέας, καύσεις (αντίδραση

	οξυγόνου και αζώτου)
Φθοριωμένοι υδρογονάνθρακες (HFCs)	Βιομηχανικές διεργασίες (παραγωγή, συντήρηση, λειτουργία και τελική διάθεση συσκευών ψύξης/κλιματισμού)
Υπερφθοράνθρακες (PFCs)	
Εξαφθοριούχο θείο (SF6)	

Το πρωτόκολλο του Κυότο καθορίζει για πρώτη φορά νομικά δεσμευτικούς στόχους για τις ανεπτυγμένες χώρες που προβλέπουν για την περίοδο 2008-2012 τη μείωση των εκπομπών των 6 αερίων του θερμοκηπίου (CO₂, CH₄, N₂O, HFC, PFC και SF6) κατά 5% σε σχέση με τα επίπεδα του 1990.

Για την Ελλάδα ο στόχος του Κυότο προβλέπει αύξηση των εκπομπών των 6 αερίων του θερμοκηπίου μέχρι την περίοδο 2008-2012 κατά 25% σε σχέση με τα επίπεδα του 1990 (έτος αναφοράς για τα αέρια HFC, PFC και SF6 είναι το 1995). Αν και αυξητικός, σε αντίθεση με την πλειονότητα των κρατών μελών που υποχρεούνται σε μειώσεις, ο στόχος αυτός δεν είναι εύκολο να επιτευχθεί δεδομένου ότι η αυθόρμητη τάση των εκπομπών οδηγεί περίπου σε διπλάσιο ποσοστό αύξησης.

Σύμφωνα με τα σενάρια κλιματικών αλλαγών για την Αλβανία (που πραγματοποιήθηκαν στα πλαίσια της Πρώτης Εθνικής Επικοινωνίας - First National Communication) μια αύξηση στην ετήσια θερμοκρασία μέχρι 3.6°C και μείωση της ατμοσφαιρικής κατακρήμνισης σε -12.5% αναμένονται το 2100 σε σχέση με το 1990. Βαριά καλοκαίρια με υψηλές θερμοκρασίες (μέχρι 41°C) και χαμηλή ατμοσφαιρική κατακρήμνιση (μέχρι -27%) αναμένονται στην περιοχή που μπορεί να έχει αρνητικές ή θετικές επιδράσεις. Το φθινόπωρο φαίνεται να διαδραματίζει το δεύτερο ρόλο στις ετήσιες αλλαγές. Ηπιότεροι χειμώνες και θερμότερη άνοιξη αναμένονται επίσης.

Το κλίμα της περιοχής επηρεάζεται από τη διαφορετικότητα του εδάφους που κυμαίνεται από τη Μεσόγειο στις παράκτιες ζώνες ως τα βουνά της ενδοχώρας. Η βροχόπτωση είναι υψηλή και σαφώς επάνω από τους αντίστοιχους εθνικούς μέσους όρους.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται στοιχεία για τις κλιματικές συνθήκες κάθε περιοχής, καθώς και για τις εκπομπές αερίων ρύπων σε αυτές.

Η Αλβανία παρουσιάζει μια ποικιλία στις κλιματολογικές συνθήκες, καθώς τοποθετείται στη ζώνη μετάβασης μεταξύ του χαρακτηριστικού μεσογειακού κλίματος στα δυτικά και του μέτριου ηπειρωτικού στα ανατολικά. Η μέση ετήσια θερμοκρασία είναι 15°C (59°F). Οι βροχεροί χειμώνες (με συχνούς κυκλώνες) και τα ξηρά, καυτά καλοκαίρια είναι χαρακτηριστικά της παράκτιας πεδιάδας. Οι θερινές βροχοπτώσεις είναι συχνότερες και οι χειμώνες πιο κρύοι στο ορεινό εσωτερικό. Η ετήσια ατμοσφαιρική κατακρήμνιση κυμαίνεται από περίπου 100 cm (40 in) στα παράλια έως περισσότερο από 250 cm (100 in) στα βουνά. Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τις εκπομπές αερίων, τα οποία δεν ελέγχονται σε αυτήν την περιοχή. Η επίδρασή τους στο φαινόμενο του θερμοκηπίου θεωρείται μικρή, δεδομένου ότι οι σχετικές δραστηριότητες είναι περιορισμένες.

Το κλίμα στην περιοχή της Κέρκυρας χαρακτηρίζεται από ήπιο χειμώνα, με υψηλές βροχοπτώσεις, υψηλή θερμοκρασία αέρος, μεγάλη ηλιοφάνεια και υψηλά ποσοστά ατμοσφαιρικής υγρασίας. Η μέση θερμοκρασία έτους κυμαίνεται μεταξύ 17-24°C, με όρια τους -2°C και +37°C. Η ατμοσφαιρική υγρασία είναι υψηλή με μέσο ετήσιο ποσοστό 70% και την χειμερινή περίοδο 78%.

Όσον αφορά στην εκπομπή αερίων του θερμοκηπίου, στην περιφέρεια των Ιονίων Νήσων όπου ανήκει η Κέρκυρα, παράγεται ένα πολύ μικρό ποσοστό των συνολικών εκπομπών της χώρας. Για τις εκπομπές του CO₂, του σημαντικότερου αερίου του θερμοκηπίου, ο ενεργειακός τομέας είναι σχεδόν αποκλειστικά υπεύθυνος. Ο γεωργικός τομέας εμφανίζει υψηλό ποσοστό συμμετοχής στις εκπομπές υποξειδίου του αζώτου (N₂O), λόγω της χρήσης αζωτούχων λιπασμάτων, και μεθανίου (CH₄), λόγω της ανεξέλεγκτης διάθεσης αστικών απορριμμάτων.

Το κλίμα του Νομού Φλώρινας επηρεάζεται από τη γεωγραφική και υψομετρική θέση της περιοχής, σε συνδυασμό με τους μεγάλους ορεινούς όγκους και την παρουσία των λιμνών στις Πρέσπες και στην περιοχή του Αμυνταίου. Το κλίμα είναι καθαρά ηπειρωτικό, με ψυχρούς χειμώνες, πολλές βροχοπτώσεις και χιόνια και μέση ετήσια θερμοκρασία 11,5° C, αν και υπάρχει αισθητή διαφορά μεταξύ των τριών υψιπέδων Αμυνταίου, Φλώρινας και Πρεσπών. Η παρουσία των λιμνών επηρεάζει θετικά το μικροκλίμα των γειτονικών τους περιοχών, προσφέροντας ηπιότερες συνθήκες κατά τη διάρκεια του χειμώνα, αν και κατά μεγάλες περιόδους ολικού παγετού οι μικρότερες λίμνες παγώνουν.

Ο Ν. Καστοριάς έχει ηπειρωτικό κλίμα, με δριμύ χειμώνα και ζεστό καλοκαίρι. Στα Γρεβενά, το κλίμα είναι ηπειρωτικό, μετριασμένο από τις οροσειρές, με επαρκή υγρασία.

Στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, όπου ανήκουν οι παραπάνω τρεις περιοχές, λειτουργεί το σημαντικότερο ηλεκτροπαραγωγικό κέντρο της χώρας. Περισσότερο του 60% του εθνικά καταναλισκόμενου ηλεκτρικού ρεύματος παράγεται στη Δυτική Μακεδονία. Με δεδομένο ότι η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας - ΔΕΗ Α.Ε είναι η σημαντικότερη βιομηχανική πηγή CO₂ (περίπου το 60% των βιομηχανικών εκπομπών και δικαιωμάτων), οι σχετικές δραστηριότητες στην περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας είναι ιδιαίτερα σημαντικές για τις υποχρεώσεις της χώρας για τις κλιματικές αλλαγές.

Ο νομός Ιωαννίνων συνδυάζει το ζεστό και ήπιο μεσογειακό με το βροχερό και δριμύ μεσευρωπαϊκό κλίμα. Χαρακτηρίζεται από μεγάλες βροχοπτώσεις το χειμώνα και καταιγίδες το καλοκαίρι. Οι χιονοπτώσεις παλαιότερα ήταν έντονες και κάλυπταν το έδαφος αρκετές ημέρες, τα τελευταία χρόνια όμως έχουμε μεγαλύτερη ηλιοφάνεια και λιγότερο χιόνι. Η μέση ετήσια θερμοκρασία της περιοχής είναι 15°C. Ο πιο θερμός μήνας είναι ο Αύγουστος και οι πιο ψυχροί ο Ιανουάριος και ο Φεβρουάριος. Ο αριθμός των ημερών βροχής του έτους είναι περίπου 130, ενώ οι ημέρες χιονοπτώσεων κυμαίνονται από 2 έως 7 ημέρες το χρόνο. Η μέση ετήσια σχετική υγρασία μεταβάλλεται μεταξύ 51 και 77%.

Το κλίμα του Ν. Θεσπρωτίας παρουσιάζει ποικιλία εξαιτίας της πολυμορφίας του εδάφους. Το χαμηλό υψόμετρο στα παράλια τμήματα και η μικρή απόσταση από την θάλασσα (7,5 km) συνθέτουν κλίμα εύκρατο μεσογειακό, βροχερό, με σχετικά θερμό και γλυκό χειμώνα, ενώ στο εσωτερικό ηπειρωτικό και στα ορεινά ψυχρό.

Όσον αφορά στην εκπομπή αερίων του θερμοκηπίου, στους νομούς αυτούς της περιφέρειας Ηπείρου, η αυξημένη κίνηση των οχημάτων είναι σχεδόν αποκλειστικά υπεύθυνη για τις εκπομπές του CO₂. Εκπομπές υποξειδίου του αζώτου (N₂O) παράγονται από τον αγροτικό τομέα και τις καύσεις, μεθάνιο (CH₄) παράγεται από την διάθεση στερεών και αστικών απορριμμάτων, ενώ φθοριούχες ενώσεις από τις βιομηχανικές διεργασίες (παραγωγή, συντήρηση, λειτουργία και τελική διάθεση συσκευών ψύξης/κλιματισμού).

6.8. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Τα πιο σημαντικά πολιτιστικά στοιχεία της Ελληνικής επιλέξιμης περιοχής (Ελληνικό Υπουργείο Πολιτισμού) είναι:

Νομός Φλώρινας

Η περιφέρεια Φλώρινας είναι πλούσια σε αρχαιολογικά και βυζαντινά μνημεία, όπως: τα Βυζαντινά μνημεία των Πρεσπών, τα Βυζαντινά μνημεία στο νησί του Αγίου Αχιλλείου εντός της Μικρής Πρέσπας, η αρχαία ελληνική πόλη της Φλώρινας, το ιστορικό κέντρο της Φλώρινας και η αρχαία πόλη των Πετρών. Αυτή η αρχαία πόλη βρισκόταν σε έναν λόφο ΒΔ του χωριού Πέτρες, καταλαμβάνοντας έκταση περίπου 15-20 ha και περιβαλλόταν από ένα τείχος. Εντός υπήρχαν σπίτια και κοινόχρηστες υποδομές, συνδεδεμένες με δρόμους πλάτους 2,5m. Ο Α. Γονατάς ίδρυσε την πόλη τον 3^ο αιώνα π.Χ. Άλλη σημαντική αρχαιολογική περιοχή είναι του Αγίου Παντελεήμονα στο Αμύνταιο – Μεταμόρφωση Σωτήρος. Ο προϊστορικός οικισμός του Αγίου Παντελεήμονα στο Αμύνταιο βρίσκεται 3 χλμ δυτικά του σύγχρονου οικισμού και στο νότιο τμήμα της μικρής χερσονήσου. Αυτός ο οικισμός είναι ο παλαιότερος γνωστός οικισμός της Νεολιθικής Περιόδου στην περιφέρεια της Φλώρινας. Κατοικούνταν για μεγάλη χρονική περίοδο από το 6.500 έως το 1.200 π.Χ. Επίσης, σημαντικό μνημείο της περιοχής είναι η Βασιλική του Αγίου Αχιλλείου στην Μικρή Πρέσπα. Η Βασιλική του Αγίου Αχιλλείου χτίσθηκε μετά το έτος 983 ή 986, από τον Βούλγαρο τσάρο Σαμουήλ, με σκοπό να στεγάσει τα οστά του Αγίου Αχιλλείου, επισκόπου Λάρισας, τα οποία μεταφέρθηκαν από την Λάρισα. Επιπλέον, η εκκλησία του Αγίου Γερμανού Πρεσπών χτίσθηκε στις αρχές του 11^{ου} αιώνα και αφιερώθηκε στον Άγιο Γερμανό, Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως. Τέλος, αναφέρουμε και τον ναό του Αγίου Νικολάου Βέβης.

Στην πόλη της Φλώρινας βρίσκεται το αρχαιολογικό μουσείο, στο οποίο φιλοξενούνται σημαντικά αρχαιολογικά και θρησκευτικά ευρήματα.

Νομός Καστοριάς

Στην περιοχή της Καστοριάς υπάρχουν σημαντικά αρχαιολογικά και Βυζαντινά μνημεία, όπως: ο λιμναίος Νεολιθικός οικισμός του Δισπηλιού, η περιοχή Ντόλτσο στην Καστοριά, η περιοχή Αποζάρη στην και η Διοκλιτιανούπολη, στο Αρμενοχώρι

ΒΔ του σύγχρονου οικισμού του Άργους Ορεστικού, που ιδρύθηκε από τον Αυτοκράτορα Διοκλιτιανό τον 3^ο αιώνα.

Επιπλέον, σημαντικά μνημεία στην περιοχή είναι: ο ναός του Αγίου Ζαχαρία του Γράμμου, ο ναός του Αγίου Γεωργίου Ομορφοκκλησιάς καθώς και οι πολυάριθμοι ναοί και τα αρχοντικά στην πόλη της Καστοριάς.

Στην πόλη της Καστοριάς υπάρχει το Βυζαντινό Μουσείο, που φιλοξενεί μια από τις πιο σημαντικές συλλογές Βυζαντινών και μετα-Βυζαντινών εικόνων του Υπουργείου Πολιτισμού.

Νομός Ιωαννίνων

Στην περιφέρεια των Ιωαννίνων ο επισκέπτης μπορεί να δει τις αρχαιολογικές περιοχές της Βίτσας (Ναός Βίτσας – Μονοδένδρι, Μνημεία του Μολυβδοσκεπάστου), το Γόρμο Παγωνίου και τα μνημεία των Κλειδωνίων. Μια πολύ σημαντική αρχαιολογική περιοχή είναι το Ιερό της Δωδώνης. Ο αρχαιολογικός χώρος της Δωδώνης περικλείει μεταξύ άλλων ναών, τον ναό του Δία, της Διώνης, της Αφροδίτης, του Ηρακλή και της Θέμιδος και την Ακρόπολη του οικισμού στην κορυφή του λόφου. Τα υπόλοιπα οικοδομήματα στο δυτικό μέρος του ιερού παραπέμπουν στη μνημειακή μορφή που απέκτησε ο χώρος στις αρχές του 3ου αι. π.Χ. με το οικοδομικό πρόγραμμα του Πύρρου. Επίσης, αξίζει κανείς να επισκεφθεί την αρχαιολογική περιοχή Πεστών, ο οικισμός Καστρίτσα, τα Μοναστήρια στο νησί των Ιωαννίνων και το Κάστρο των Ιωαννίνων.

Σημαντικά μνημεία της περιοχής είναι: η μονή της Παναγίας Ζερμάς, η γέφυρα του Αωού ποταμού, ο Ναός Κόκκινης Παναγιάς Κόνιτσας, η Μονή Σπηλιώτισσας στην Αρίστη, η Μονή Σωσίνου στον Παρακάλαμο, το Γεφύρι Καλογερικό στους Κήπους Ζαγορίου, ο Αρχαίος Ναός Άρειου Δία στο Ροδοτόπι. Ο αρχαίος αυτός ναός, που βρίσκεται στο Ροδοτόπι Ιωαννίνων, στους πρόποδες του λόφου Γαρδίκι, ταυτίζεται με το ναό του Άρειου Δία της αρχαίας Πασσαρώνας, πρωτεύουσας των Μολοσσών, η τειχισμένη ακρόπολη της οποίας σώζεται στην κορυφή του λόφου. Ο ναός οικοδομήθηκε γύρω στα τέλη του 4ου αι. π.Χ.

Στην περιοχή των Ιωαννίνων βρίσκονται: το Μουσείο Ελληνικής Ιστορίας του Παύλου Βρέλλη, το Βυζαντινό Μουσείο Ιωαννίνων και το Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων.

Νομός Θεσπρωτίας

Στην Θεσπρωτία απαντούν σημαντικές αρχαιολογικές περιοχές, όπως το Δυμόκαστρο/Διδυμόκαστρο, που βρίσκεται στον νότιο λόφο στον κόλπο του Καραβοστάσι στην περιοχή Πέρδικα. Πρόκειται για παράκτιο οικισμό περιβαλλόμενο από τείχος που έχει ταυτοποιηθεί ως η αρχαία Ελίνα. Η περιοχή του Σουλίου έχει επίσης ιστορική σημασία. Η Ελέα ήταν ένας οχυρωμένος οικισμός, που ιδρύθηκε πιθανόν στο πρώτο μισό του 4ου αιώνα π.Χ. Η αρχαιολογική περιοχή της Λυγιάς αποτελείται από τρία οχυρωμένα κάστρα πάνω στους τρεις λόφους της Λυγιάς, στις εκβολές του Καλαμά. Ανακαλύφθηκε από τον καθ. Σ. Δάκαρη ως η αποικία "Τορώνη" που αναφέρεται από τον Θουκυδίδη. Άλλη σημαντική αρχαιολογική περιοχή είναι το Κάστρο του Ράγιου, το οποίο βρίσκεται κοντά στις παλιές εκβολές του Καλαμά και πιθανόν χτίστηκε για την προστασία της αποικίας "Τορώνη". Άλλες σημαντικές περιοχές αρχαιολογικού ενδιαφέροντος είναι οι περιοχές: Γιτάνη, Γραικοχώρι, Ντόλιανη, Σαγιάδα, Ουξντίνα και η Παλιόπολη της Κέρκυρας, όπου διασώζεται τμήμα του λιμανιού και της αγοράς της αρχαίας πόλης της Κέρκυρας, καθώς και τα Ρωμαϊκά Λουτρά της Παλιόπολης και ο ναός του Μον-Ρεπό. Σημαντικά μνημεία της περιοχής είναι: η γέφυρα Τσαμαντά, η μονή του Αγίου Γεωργίου, Μονή Γηρομερίου, ο αρχαίος ναός Ρόδας, η μονή Παλιοκαστρίτσας, η Βίλλα Φοντάνα, οι ναοί του Αγίου Μάρκου και του Αγίου Μερκούριου της Κέρκυρας κ.λπ. Επίσης, στην περιοχή υπάρχει το Αρχαιολογικό Μουσείο της Ηγουμενίτσας, το Μουσείο της Παλιόπολης, το Μουσείο Σολωμού στην Κέρκυρα, Αρχαιολογικό Μουσείο της Κέρκυρας και το Μουσείο του Καποδίστρια.

Νομός Γρεβενών

Σημαντικά μνημεία που απαντούν στην περιοχή είναι ο ναός της Κοιμήσεως της Θεοτόκου στην Σαμαρίνα (Μεγάλη Παναγιά), η γέφυρα της Αλατόπετρας ή Πρόσβολου, ο Άγιος Νικόλαος στο Περιβόλι, Η γέφυρα του Κάστρου, η σπηλιά των Γρεβενών όπου βρίσκεται η μονή Κοιμήσεως της Θεοτόκου και η γέφυρα Πορτίτσα, καθώς και πολλοί περισσότεροι ελληνο-ορθόδοξοι ναοί και μοναστήρια.

Στη συνέχεια, παρουσιάζονται τα πιο σημαντικά πολιτιστικά στοιχεία της Αλβανικής επιλέξιμης περιοχής (πηγή: Εθνικός Οργανισμός Τουρισμού της Αλβανίας).

Bylis

Αυτό είναι το όνομα της Ιλλυρικής πόλης, δίπλα στο χωριό Hekali στην περιοχή Mallakastër. Ιδρύθηκε το 3^ο αιώνα π.Χ. και άνθισε ως πολιτικό, οικονομικό και πολιτιστικό κέντρο της κοινότητας. Η πόλη διοικούνταν από ένα συμβούλιο δημόσιων υπαλλήλων με ετήσια θητεία. Το 230-146 π.Χ., εισήγαγε τα χάλκινα νομίσματα, τα οποία χρησιμοποιούνταν σε όλη την περιφέρεια. Οι επισκέπτες μπορούν να δουν τον περιβάλλοντα τοίχο της πόλης, την αγορά, το στάδιο και το θέατρο. Τα Ιουστινιανά λουτρά είναι ορθογώνιας κάτοψης με διαστάσεις 24.5 m x 6.4 m. Χτίστηκε στα μέσα της του τρίτου αιώνα και το στάδιο αντιπροσωπεύει μία μοναδική οικοδομική λύση σε σχέση με άλλα στάδια αρχαίων πόλεων.

Ο καθεδρικός παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον και περιλαμβάνει την Βασιλική, το βαπτιστήριο, και η επισκοπή. Είναι ένα από τα πιο σημαντικά μνημεία της αρχαίας πόλης Bylis.

Nikaia

Πρόκειται για άλλη μία αρχαιολογική περιοχή 1χλμ από την πόλη Bylis και 4 χλμ από την εθνική οδό Ballsh-Tepelenë.

Η πόλη χτίστηκε το δεύτερο μισό του 5^{ου} αιώνα π.Χ., στις slanting πλαγιές ενός και συνδέεται με την πόλη Bylis μέσω ενός περάσματος. Τρεις αμυντικοί πύργοι πλαισιώνουν την μοναδική είσοδο της πόλης. Η πόλη διαθέτει ένα τοξωτό θέατρο, χωρητικότητας 800-1000 θέσεων, χτισμένο σε βραχώδεις σχηματισμούς.

Συνοικία - Ναός St. Spiridhoni

Αντικρίζει τη συνοικία Mangalem στην άλλη πλευρά του ποταμού Osum. Το Goricë παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον επειδή τα κτίριά του και οι κατοικίες μοιάζουν με τους πύργους του Gjirokastër, που αποτελεί ένδειξη των εφαρμοζόμενων αμυντικών μέτρων.

Στην ανατολική πλευρά της συνοικίας του Goricë βρίσκεται ο ναός του St. Spiridhoni με μεγάλη εξωτερική στοά.

Γέφυρα του Goricë στον ποταμό Osum

Η γέφυρα του Goricë στον ποταμό Osum συνδέει την πόλη με την συνοικία του Goricë. Τα σπίτια εδώ είναι χτισμένα με πέτρινες πλάκες, μέθοδος κατασκευής υψηλής αισθητικής του 17^{ου} αιώνα.

Συνοικία Mangalem/Τέμενος - Mosque of Singles

Αυτή η συνοικία βρίσκεται απέναντι από τη συνοικία Goricë στην άλλη όχθη του ποταμού Osum. Είναι μια χαρακτηριστική συνοικία. Υπάρχουν πολλά καταστήματα που διατηρούν ξύλινη αρχιτεκτονική που αντιπροσωπεύει την τυπική Οθωμανική τεχντροπία του 19ου αιώνα. Το τέμενος Mosque of Singles βρίσκεται σε αυτήν την συνοικία. Χτίστηκε το 1827 και είναι γνωστό για την διακόσμησή του που μοιάζει με αυτή του τεμένους Etem Beg στα Τίρανα. Ένα ακόμα στοιχείο ενδιαφέροντος είναι το Εθνογραφικό Μουσείο του Berat.

Αρχιτεκτονικό συγκρότημα και Μονή Ardenicë

Εικάζεται ότι τα θεμέλια της μονής χτίστηκαν το 1282 με την πρωτοβουλία του Βυζαντινού Αυτοκράτορα Ανδρόνικου Παλαιολόγου του 2^{ου}.

Πολύ κοντά στον ναό, διερχόταν ο νότιος κλάδος της αρχαίας Εγνατίας Οδού. Η πύλη χρονολογείται από το 1474.

Μουσείο Μεσαιωνικής Τέχνης, Κορça

Το μουσείο ιδρύθηκε το 1980 σε παραδοσιακά κτίσματα στην πόλη Κορça, που είναι και πολιτιστικά μνημεία, κοντά στην κεντρική λεωφόρο. Στο μουσείο εκτίθενται 7,500 γλυπτά και αντικείμενα τέχνης, καθώς και συλλογή παραδοσιακών στολών και άλλα αντικείμενα. Περίπου 1,200 από τα γλυπτά ανάγονται στην εποχή του χαλκού και στην εποχή του σιδήρου, ενώ 6,000 εικόνες που χρονολογούνται από τον 13^ο και 14^ο αιώνα έως σήμερα, όπως είναι: του Αγίου Νικολάου, του Αγίου Αθανασίου και του Shën Mëhilli.

Εθνικό Μουσείο Εκπαίδευσης, Κορça

Ιδρύθηκε το 1968, και εγκαταστάθηκε σε κτίριο δωρεάς του Diamanti Terpo. Πρόκειται για τον χώρο όπου λειτούργησε στις 7 Μαρτίου 1887, η πρώτη σχολή Αλβανικής γλώσσας, γνωστή ως Mësonjëtorja.

Μουσείο Προϊστορίας, Κορça

Ξεκίνησε το 1985 και ολοκληρώθηκε το 1990. Στεγάζεται σε κτίριο παραδοσιακής αρχιτεκτονικής στην πόλη Korça, που αποτελεί επίσης Μνημείο Πολιτισμού. Στο μουσείο εκτίθενται προϊστορικά δημιουργήματα και αρχαιολογικά ευρήματα προϊστορικών οικισμών που μαρτυρούν την πολιτιστική ανάπτυξη και τις παραδόσεις στην ΝΑ Αλβανία από την έκτη χιλιετία π.Χ. έως τον 6^ο αιώνα μ.Χ. Άλλα ιστορικά εκθέματα χρονολογούνται από την Ελληνιστική, Ρωμαϊκή και παλαιο-Βυζαντινή περίοδο.

Μουσείο/Κατοικία του ζωγράφου Painter Vangjush Mio

Ιδρύθηκε το 1945 και ανακαινήθηκε το 1995. Αποτελεί σημαντικό τμήμα της Korça, όπου διεξάγονται διάφορα πολιτιστικά και καλλιτεχνικά γεγονότα, όπως: συναυλίες κλασσικής μουσικής, εκθέσεις ζωγραφικής και φωτογραφίας, κ.λπ.

Apollonia

Η Απολλωνία είναι μια από τις μεγαλύτερες **αρχαίες πόλεις** της Αδριατικής λεκάνης. Είναι χτισμένη σε λόφο, με πανοραμική θέα της περιοχής και έχει πρόσβαση προς την Αδριατική θάλασσα μέσω της κοιλάδας του ποταμού Agos (Vjosa). Τον 1^ο αιώνα μ.Χ. η πόλη είχε στενούς δεσμούς με την Κόρυνθο και την Κέρκυρα. Τον 5^ο αιώνα π.Χ. έγινε σημαντικό εμπορικό και οικονομικό κέντρο. Η άνθιση της πόλης χρονολογείται τον 4^ο και 3^ο αιώνα π.Χ.

Pojan Monastery

Κοντά στην Απολλωνία βρίσκεται το Μοναστήρι Pojan, που ανακατασκευάστηκε από τον Βυζαντινό Αυτοκράτορα Ανδρόνικο Παλαιολόγο τον δεύτερο.

Μουσείο Ανεξαρτησίας/ Vlorë

Το μουσείο στεγάζεται σε κτίριο του 19^{ου} αιώνα στην πόλη Vlorë. Κατά τη χρονική περίοδο 1912-1913 αποτελούσε την έδρα της προσωρινής κυβέρνησης της Vlorë. Στο μουσείο εκτίθενται εκθέματα από τον πόλεμο της ανεξαρτησίας που διεγήγαγαν οι Αλβανοί.

Εθνογραφικό Μουσείο/Vlorë

Το μουσείο λειτουργεί σε ένα από τα παλιότερα κτίρια της πόλης Vlorë (19^{ου} αιώνα). Σε αυτό το κτίριο που ιδρύθηκε το 1908 η Labëria Association. Πρόκειται

για ενδιαφέρον και ευχάριστο στον επισκέπτη μουσείο, όπου εκτίθενται πολλά παραδοσιακά αντικείμενα της περιοχής της Vlora. Το 1909 λειτούργησε εδώ το πρώτο σχολείο Αλβανικής γλώσσας για κορίτσια, υπό τη διεύθυνση του φιλόπατρη δασκάλου Marigo Posio.

Τζαμί Muradie

Πρόκειται για σουλτανικού τύπου τέμενος, με θόλο που χτίσθηκε το δεύτερο μισό του 16ου αιώνα. Περιλαμβάνει προθάλαμο προσευχής και μιναρέ κατασκευασμένο από ανάγλυφη πέτρα. Αξιοπρόσεκτο χαρακτηριστικό αποτελεί η αρμονική διάταξη των παραθύρων. Ο σχεδιασμός και η κατασκευή του τεμένους έγινε από τον Sinan, έναν αρχιτέκτονα αλβανικής καταγωγής, ο οποίος ήταν από τους καλύτερους χτίστες στην Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Κάστρο Kanina

Το κάστρο χτίσθηκε στο ομώνυμο χωριό, 6 km από τη Vlora. Το κάστρο βρίσκεται στην πλαγιά του όρους Shushica, περίπου 380 m πάνω από τη στάθμη της θάλασσας. Το κάστρο χτίσθηκε στην περιοχή ενός αρχαίου οικισμού, του παλαιότερου της περιοχής Vlora. Το κάστρο κατασκευάστηκε το 3^ο αιώνα π.Χ.

Butrint

Η αρχαία πόλη Butrint είναι ένα από τα κυριότερα Αλβανικά και Βαλκανικά αρχαιολογικά κέντρα και προστατεύεται από την UNESCO ως Περιοχή Παγκόσμιας Κληρονομιάς. Βρίσκεται στις ακτές της λίμνης Butrint, νότια της Saranda προς τα ελληνικά σύνορα.

Το όνομα της πόλης προέρχεται από έναν μύθο, σύμφωνα με τον οποίο η πόλη ιδρύθηκε από τους εκδιωγμένους Τρώες μετά το κάψιμο της Τροίας από τους Έλληνες.

Η πόλη του Butrint έχει πιθανά χτισθεί κατά τον 3^ο αιώνα π.Χ., στην νότια πλευρά του λόφου και από τότε χρονολογείται ένα θέατρο και ένας ναός.

Ωστόσο, η γόνιμη γη προσέλκυσε της Ρωμαϊκή περιέργεια με αποτέλεσμα η περιοχή να μετατραπεί σε Ρωμαϊκή αποικία τον 1^ο αιώνα π.Χ., και μεγάλο τμήμα του πληθυσμού να εκρωμαϊστεί. Πολλά σημαντικά γλυπτά βρέθηκαν στο θέατρο

του Butrint, μεταξύ των οποίων είναι: η θεά του Butrint, η μαρμάρινη προτομή του Δία, Agripa's portrait και πολλές επιγραφές στα Ελληνικά και Λατινικά.

Η πόλη περιβάλλεται από τείχος που κατασκευάστηκε τον 4^ο και 3^ο αιώνα π.Χ., καταλαμβάνει 11ha και περιλαμβάνει ένα θέατρο, εμπορικά κέντρα και ναούς.

Κάστρο Lëkurës

Το κάστρο αυτό βρίσκεται σε στρατηγική θέση του λόφου, με πανοραμική άποψη της πόλης Saranda. Το κάστρο Lëkurës χτίστηκε τον 16^ο αιώνα.

Κάστρο Borsh

Αυτό το κάστρο είναι επίσης γνωστό ως το κάστρο του Sorot, από το όνομα του λόφου όπου βρίσκεται. Χτίστηκε τον 4^ο αιώνα π.Χ. από τις Ηπειρωτικές φυλές.

Ναός του St. Stephan, Μονή , ναός της Παναγίας (Dhërmi)

Το χωριό Dhërmi χρονολογείται από τον 1^ο αιώνα π.Χ. Το χωριό είχε 31 ναούς και μερικοί από αυτούς είναι ακόμα αξιοπρόσεκτοι και επισκέψιμοι. Ο πιο αξιοσημείωτος είναι ο ναός του St. Stephen της Βυζαντινής περιόδου. Οι εικόνες του ναού χρονολογούνται από τον 18^ο αιώνα.

Αρχαία πόλη της Antigonea

Ο Πύρρος, ο βασιλιάς της Ηπείρου, ίδρυσε την Antigonea το 295 π.Χ. Το μικρό χάλκινο άγαλμα του Ποσειδώνα, που σήμερα εκτίθεται στο Εθνικό Μουσείο Ιστορίας στα Τίρανα, βρέθηκε εδώ. Κατά τις εκσκαφές στην Antigonea, βρέθηκαν διάφοροι μικροί ναοί του 6^{ου} αιώνα π.Χ.

Κάστρο του Gjirokaster

Το κάστρο είναι ένα μεγάλο φρούριο σε μια φανταστική τοποθεσία, δεσπόζοντας σε όλη την κοιλάδα του Drino. Εντός του κάστρου βρίσκονται το Εθνικό Πολεμικό Μουσείο, μια φυλακή και η θέση εκτέλεσης. Οι εκσκαφές έφεραν στην επιφάνεια διάφορα κεραμικά αντικείμενα και οικιακά σκεύη, όπως πιάτα και κούπες και ένα αρχαίο τοίχος, που αποτελεί απόδειξη ότι ο οικισμός χρονολογείται στον 4^ο και 3^ο αιώνα π.Χ.

Η αρχιτεκτονική των σπιτιών εντός του κάστρου αποτελεί την καλύτερα διατηρημένη αρχιτεκτονική αυτού του είδους στην πρώην Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Εθνογραφικό Μουσείο του Gjirokastër

Το μουσείο βρίσκεται στη συνοικία του Παλόρτο Gjirokastër και είναι επίσης γνωστό ως το σπίτι γέννησης του πρώην δικτάτορα Enver Hoxha.

Κάστρο του Αλί Πασά Tepelenë

Το κάστρο του **Tepelenë** ήταν ένας οικισμός σε στρατηγική θέση στο σταυροδρόμι των οδών κατά μήκος των ποταμών Vjosa και Drino. Το κάστρο καταστάφηκε το 1492 κατά την Τουρκική πολιορκία, και απέμειναν μόνο λίγα ερείπια στο βόρειο τμήμα. Αργότερα, το κάστρο ξαναχτίστηκε από τους Τούρκους και διατηρείται σε καλή κατάσταση.

6.9. ΤΟΠΙΟ

Τα κύρια χαρακτηριστικά της επιλέξιμης παραμεθόριας περιοχής είναι οι οροσειρές που αποτελούν ένα μέρος των Δειναρικών Αλπεων. Το ύψος κυμαίνεται από τη στάθμη της θάλασσας στις δυτικές παράκτιες ζώνες μέχρι τις υψηλότερες κορυφές, άνω των 2.600m (Σμόλικας) στα Ανατολικά (Σχήμα 6-8). Η περιοχή είναι κυρίως δασική με κάποια γεωργική δραστηριότητα (δασοκομία, βόσκηση, ξηρή και αρδευομένη γεωργία) στις μικρότερες κοιλάδες.

Ο κύριος ποταμός της περιοχής είναι ο διασυνοριακός Αώος/ Vjosë. Πηγάζει από τη Βόρεια οροσειρά της Πίνδου και ρέει με Νοτιοδυτική κατεύθυνση μέσω της Αλβανίας στην Αδριατική θάλασσα. Το συνολικό μήκος του ποταμού είναι περίπου 260 χλμ, και τα πρώτα 80 χλμ είναι στην Ελλάδα. Η συνολική επιφάνεια ανέρχεται στα 6.519 km², όπου η ελληνική λεκάνη υπο-ποταμών καλύπτει περίπου 2.154 km².

Στην ανατολική άκρη της επιλέξιμης περιοχής βρίσκονται οι σημαντικές λίμνες Πρέσπες. Οι Liqeni i Prespës/Μεγάλη Πρέσπα έχει συνολική επιφάνεια 190 km², διαιρεμένη μεταξύ των 3 γειτονικών χωρών. Η μικρή λίμνη Πρέσπα είναι

δαιρεμένη μόνο μεταξύ της Ελλάδας (περιοχή αποξηράνσεων 138 km², περιοχή επιφάνειας 43,5 km²) και της Αλβανίας (περιοχή αποξηράνσεων 51 km², περιοχή επιφάνειας 3,9 km²). Η περιοχή παρέμεινε απαρατήρητη μέχρι τη δεκαετία του '90 όταν άρχισε να προωθείται ως τουριστικός προορισμός. Η περιοχή ανακηρύχθηκε το 2000 ως Διεθνικό Πάρκο, εφαρμόζοντας πολυάριθμα διασυνοριακά προγράμματα συνεργασίας. Άλλες σημαντικές λίμνες (Καστοριά, Ιωάννινα) που περιλαμβάνονται στην επιλέξιμη περιοχή, συνεισφέρουν στο ποικίλο τοπίο που χαρακτηρίζει την περιοχή.

Τα βουνά, οι λίμνες και οι ποταμοί διαμορφώνουν ένα πολύ διαφορετικό τοπίο με τις πολυάριθμες μικρές εύφορες πεδιάδες, μεγάλου μήκους και στενές κοιλάδες, και τα απότομα φαράγγια, όπως το φαράγγι του Αώου και το φαράγγι του Βίκου. Το κλίμα της περιοχής επηρεάζεται από τη διαφορετικότητα του εδάφους που κυμαίνεται από τη Μεσόγειο στις παράκτιες ζώνες ως τα βουνά της ενδοχώρας. Η βροχόπτωση είναι υψηλή και σαφώς επάνω από τους αντίστοιχους εθνικούς μέσους όρους. Η βλάστηση αποτελείται κυρίως από κωνοφόρα είδη. Η πανίδα είναι ιδιαίτερα πλούσια σε αυτήν την περιοχή.

Σχήμα 6-8: Γεωμορφολογία της επιλέξιμης περιοχής (IPA Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας Ελλάδα/Αλβανία 2007-2013)

7. ΕΚΤΙΜΗΣΗ, ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Στις επόμενες σελίδες παρουσιάζεται η εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιδράσεων στους τομείς: βιοποικιλότητα, δημογραφία - πληθυσμός, υλικά περιουσιακά στοιχεία, ανθρώπινη υγεία, χλωρίδα-πανίδα, έδαφος, νερό, αέρας, κλιματικοί παράγοντες, πολιτιστική κληρονομιά και τοπίο, οι οποίες θα μπορούσαν να είναι αναμενόμενες από την εφαρμογή του Προγράμματος Διασυνοριακής Συνεργασίας.

Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις θα εξαρτηθούν κατά ένα μεγάλο μέρος από το είδος των έργων που θα υποστηριχθούν από το πρόγραμμα. Με την υποστήριξη περιβαλλοντικών τεχνολογιών και προληπτικών μέτρων, μπορεί η οικονομική ανάπτυξη να βελτιωθεί και να πραγματοποιηθούν οι στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας του προγράμματος. Κατά την εκτίμηση - αξιολόγηση των επιπτώσεων στην επίτευξη ενός μεμονωμένου περιβαλλοντικού στόχου, έγινε μια γενική αξιολόγηση, βασισμένη σε υποθέσεις σχετικά με τις επιδράσεις των προτεινόμενων δραστηριοτήτων.

Τα σύμβολα που χρησιμοποιήθηκαν για την εκτίμηση επεξηγούνται στον Πίνακα 7-1. Επίσης, προτείνονται μέτρα ελαχιστοποίησης των αρνητικών και μεγιστοποίησης των θετικών επιδράσεων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7-1: Σύμβολα και επεξήγηση περιβαλλοντικής αξιολόγησης

Χαρακτηρισμός Επίδρασης	Σύμβολο	Εξήγηση
Πιθανότητα εμφάνισης	!!	Πολύ πιθανό
	!	Πιθανό
Κλίμακα εμφάνισης	--	Πολύ αρνητική
	-	Αρνητική
	0	Μηδενική
	++	Πολύ θετική
	+	Θετική
Συχνότητα εμφάνισης/διάρκεια	>>	Συχνή έως σταθερή / μακροπρόθεσμη έως μόνιμη
	>	Περιστασιακή / βραχυπρόθεσμη

Χαρακτηρισμός Επίδρασης	Σύμβολο	Εξήγηση
Αντιστρεπτότητα	IR	Μη αναστρέψιμη
	R	Αναστρέψιμη
Διασυνοριακή διάσταση	TR	Πιθανή διασυνοριακή επίδραση
Αβεβαιότητα	?	Πιθανές επιπτώσεις εξαρτώνται από τις ενέργειες υλοποίησης
Ακολουθία	P	Πρωτογενής
	S	Δευτερογενής
Αλληλεπιδράσεις	I	Ανεξάρτητες
	C	Σωρευτικές
	SY	Συnergιστικές

Για να εκτιμηθούν οι πιθανές επιδράσεις του Προγράμματος, λήφθηκαν υπόψη τα διάφορα στοιχεία του περιβάλλοντος, καθώς και μερικοί σχετικοί αντικειμενικοί στόχοι για κάθε στοιχείο, όπως προτείνεται παρακάτω (Greening Regional Development Programmes Network, 2006):

Βιοποικιλότητα, Πανίδα και Χλωρίδα. Σχετικοί στόχοι: αποφυγή ζημιών στις επιλεχθείσες για την άγρια ζωή τους και τη γεωλογία τους περιοχές, διατήρηση βιοποικιλότητας, αποφυγή μη αναστρέψιμων απωλειών, αποκατάσταση του συνόλου των χαρακτηριστικών ενδιαιτημάτων και ειδών σε εφικτά επίπεδα, αναστροφή της μακροπρόθεσμης μείωσης των πτηνών των αγρών, διασφάλιση της βιώσιμης διαχείρισης των περιοχών άγριας ζωής και των οικολογικών διαδικασιών στις οποίες βασίζονται, παροχή ευκαιριών στους ανθρώπους να έρθουν σε επαφή και να εκτιμήσουν την άγρια φυσική ζωή και τις φυσικές περιοχές.

Πληθυσμός και ανθρώπινη υγεία. Σχετικοί στόχοι: δημιουργία συνθηκών για τη βελτίωση της υγείας και τη μείωση των ανισοτήτων στην υγεία, προώθηση υγιούς διαβίωσης, προστασία και ενίσχυση της ανθρώπινης υγείας, μείωση και αποτροπή του εγκλήματος, μείωση του φόβου του εγκλήματος, μείωση του θορύβου και των δονήσεων, αύξηση ευκαιριών για εσωτερική αναψυχή και άσκηση.

Νερό και Έδαφος. Σχετικοί στόχοι: περιορισμός της ρύπανσης του νερού σε επίπεδα τα οποία δεν θα καταστρέφουν τα φυσικά συστήματα, διατήρηση ικανότητας απορροής και απορρόφησης ύδατος, απορροή και ανάκτηση εντός της

φέρουσας ικανότητας (συμπεριλαμβανομένης της μελλοντικής ικανότητας), μείωση της μόλυνσης και διασφάλιση της ποιότητας και ποσότητας του εδάφους, ελαχιστοποίηση της σπατάλης, επαναχρησιμοποίηση ή ανάκτηση μέσω της ανακύκλωσης, κομποστοποίηση ή ανάκτηση ενέργειας, διατήρηση και αποκατάσταση θεμελιώδεις οικολογικές διαδικασίες (π.χ.. υδρολογία, ποιότητα νερού).

Αέρας. Σχετικοί στόχοι: περιορισμός ατμοσφαιρικής ρύπανσης σε επίπεδα που δεν βλάπτουν τα φυσικά συστήματα, μείωση της ανάγκης για ταξίδια, μείωση των αναπνευστικών ασθενειών.

Κλιματικοί παράγοντες. Σχετικοί στόχοι: μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, μείωση της ευπάθειας στις επιδράσεις των κλιματικών αλλαγών, π.χ. πλημμύρα, ακύρωση ταξιδιών από ακραίο καιρό, κλπ.

Πολιτιστική Κληρονομιά και Τοπίο. Σχετικοί στόχοι: διαφύλαξη ιστορικών κτιρίων, αρχαιολογικών περιοχών και άλλων πολιτιστικά σημαντικών χαρακτηριστικών, δημιουργία τόπων, χώρων και κτιρίων, προστασία και αναβάθμιση του τοπίου παντού και ειδικότερα στις επιλεγμένες περιοχές, εκτίμηση και προστασία της βιοποικιλότητας και των τοπικών ιδιαιτεροτήτων, βελτίωση της ποσότητας και της ποιότητας του δημόσια προσβάσιμου ανοιχτού χώρου.

Το IPA Πρόγραμμα Ελλάδα – Αλβανία 2007-2013 αναμένεται να έχει στις περισσότερες περιπτώσεις θετικές ή ουδέτερες επιπτώσεις στο περιβάλλον της επιλέξιμης περιοχής. Θετικές επιπτώσεις είναι δυνατόν να αναμένονται από την εφαρμογή των στόχων και των πιθανών ενδεικτικών δράσεων, εάν ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα προστασίας. Συγκεκριμένα:

Άξονας Προτεραιότητας (Α.Π.) 1: «Ενίσχυση της διασυνοριακής οικονομικής ανάπτυξης»

Πεδίο Παρέμβασης (Π.Π.) 1.1.: Προώθηση της επιχειρηματικότητας

Οι πιθανές ενδεικτικές δραστηριότητες αυτού του πεδίου παρέμβασης δεν αναμένεται να επιφέρουν αρνητικές επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα, στην

χλωρίδα και στην πανίδα, στο έδαφος, στα ύδατα, στον αέρα, στους κλιματικούς παράγοντες, στην πολιτιστική κληρονομιά ή στο τοπίο της περιοχής.

Το συγκεκριμένο Π.Π. δεν προωθεί κατασκευαστικά έργα, τα οποία θα μπορούσαν να έχουν επιπτώσεις στους παραπάνω αναφερόμενους τομείς του περιβάλλοντος. Ωστόσο, η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας αναμένεται να ενισχύσει την απασχόληση δημιουργώντας κάποιες νέες θέσεις εργασίας και διασφαλίζοντας τις υφιστάμενες θέσεις εργασίας στην περιοχή προγραμματισμού. Με τον τρόπο αυτό το πρόγραμμα αναμένεται να συμβάλλει στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και στην βελτίωση των όρων ζωής και εργασίας των κατοίκων της περιοχής διασφαλίζοντας τα περιουσιακά τους στοιχεία.

Η προώθηση περιβαλλοντικά φιλικών πρακτικών στους σχετικούς επαγγελματικούς τομείς και η συνεργασία στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης, θα πρέπει να αποτελούν προτεραιότητα για την επιλογή των ενδεικτικών δραστηριοτήτων.

Στο πλαίσιο της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων θα μπορούσαν να προβλεφθούν δράσεις ενίσχυσης για την εθελοντική συμμετοχή των επιχειρήσεων στο Σύστημα Οικολογικής Διαχείρισης και Ελέγχου (EMAS) ή την υιοθέτηση πιστοποιήσεων (ISO) που προβλέπουν την βελτίωση των περιβαλλοντικών τους επιδόσεων, ενώ παράλληλα βελτιώνουν την εικόνα τους στην αγορά.

Κάθε έργο πρέπει να αξιολογείται περιβαλλοντικά σε συνδυασμό με άλλα προτεινόμενα έργα, εφόσον αυτά πρόκειται να εφαρμοσθούν στην ίδια περιοχή, προκειμένου να βρεθούν οποιεσδήποτε συνεργιστικές επιδράσεις.

Π.Π. 1.2.: Προώθηση του βιώσιμου τουρισμού

Οι πιθανές ενδεικτικές δραστηριότητες αυτού του πεδίου παρέμβασης δεν αναμένεται να επιφέρουν αρνητικές επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα, στην χλωρίδα και στην πανίδα, στο έδαφος, στην πολιτιστική κληρονομιά ή στο τοπίο της περιοχής. Ωστόσο, αναμένονται θετικές επιδράσεις, εφόσον ακολουθηθούν οι αρχές του βιώσιμου τουρισμού.

Το Π.Π. 1.2. δεν προωθεί κατασκευαστικά έργα, τα οποία θα μπορούσαν να έχουν επιπτώσεις στους παραπάνω αναφερόμενους τομείς του περιβάλλοντος.

Η προώθηση του βιώσιμου τουρισμού εκτιμάται ότι θα έχει θετική επίπτωση στην τόνωση των οικονομικών δραστηριοτήτων των περιοχών συνεργασίας μέσω της αύξησης της τουριστικής κίνησης.

Οι πιθανές αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις μπορεί να αφορούν στον αριθμό και στις επιδράσεις των επισκεπτών στην περιοχή προγραμματισμού που καταχρώνται το φυσικό περιβάλλον. Για παράδειγμα, εξαιτίας της αύξησης της έντασης μεταφορών και της αύξησης της ενεργειακής χρήσης στην περιοχή, προβλέπεται μια αρνητική αλλά μικρής κλίμακας επίδραση στην ποιότητα του αέρα και στους κλιματικούς παράγοντες. Επίσης, αναμένονται αύξηση ηχορύπανσης, αύξηση της κατανάλωσης ύδατος και της παραγωγής αποβλήτων, εξαιτίας της διευρυμένης κυκλοφορίας και της ανάπτυξης των υποδομών τουρισμού. Εντούτοις, αυτό το πεδίο παρέμβασης θα έχει ασήμαντες επιδράσεις στους περιβαλλοντικούς τομείς, μόνο αν εφαρμοστούν τα μέτρα αντιμετώπισης.

Προτείνεται όλα τα σχέδια για τον τουρισμό, να ακολουθούν τα διεθνή πρότυπα για τον βιώσιμο τουρισμό και να λαμβάνουν πάντα υπόψη τις προστατευόμενες φυσικές περιοχές, καθώς και την πλούσια πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής. Τα σχέδια διαχείρισης επισκεπτών, ιδιαίτερα για τις προστατευόμενες περιοχές, θα πρέπει να αποτελούν συστατικό ενός ευρύτερου διαχειριστικού σχεδίου της περιοχής, λαμβάνοντας υπόψη τον όγκο επισκεπτών της περιοχής.

Ακόμη, είναι απαραίτητο να τηρείται η σχετική νομοθεσία για την προστασία των περιοχών και να λαμβάνεται υπόψη στον μηχανισμό σχεδιασμού.

Ένα επιπλέον μέτρο, είναι η προώθηση του οικοτουρισμού και εκείνων των δραστηριοτήτων που συνδυάζουν αναψυχή και περιβαλλοντική εκπαίδευση. Επίσης, η βιώσιμη χρήση των υδάτινων πόρων στις τουριστικές εγκαταστάσεις είναι αναγκαία.

Έργα που θα έχουν μέτρα περιβαλλοντικής διαχείρισης όπως ISO 14.000, EMAS, οικολογικές ετικέτες, πράσινες αγορές και έργα ενσωμάτωσης των δημόσιων συγκοινωνιών και της χρήσης της ανανεώσιμης ενέργειας πρέπει επιπρόσθετα να προωθηθούν.

Κάθε έργο πρέπει να αξιολογείται περιβαλλοντικά σε συνδυασμό με άλλα προτεινόμενα έργα, εφόσον αυτά πρόκειται να εφαρμοσθούν στην ίδια περιοχή, προκειμένου να βρεθούν οποιεσδήποτε συνεργιστικές επιδράσεις.

Π.Π. 1.3.: Άνθρωποι σε ανθρώπινες δραστηριότητες

Οι πιθανές ενδεικτικές δραστηριότητες αυτού του πεδίου παρέμβασης δεν αναμένεται να επιφέρουν αρνητικές επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα, στην χλωρίδα και στην πανίδα, στο έδαφος, στην πολιτιστική κληρονομιά ή στο τοπίο της περιοχής. Από την άλλη πλευρά, θετικές επιδράσεις αναμένονται, εάν προωθηθούν, όπου είναι δυνατόν, η περιβαλλοντική και πολιτιστική εκπαίδευση.

Η επάρκεια κοινωνικών και άλλων υπηρεσιών (διοίκηση, εκπαίδευση, περίθαλψη, ψυχαγωγία) και υποδομών που διευκολύνουν την καθημερινή ζωή των κατοίκων, αποτελούν λόγο συγκράτησης του τοπικού πληθυσμού.

Οι παρεμβάσεις αφορούν στην ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού. Η απόκτηση επιπλέον γνώσεων στο πλαίσιο προγραμμάτων κατάρτισης συμβάλει στην αναβάθμιση των ικανοτήτων του πληθυσμού της περιοχής συνεργασίας. Οι δράσεις συνεργασίας των πανεπιστημίων των δύο χωρών μέσω ανταλλαγών φοιτητών ή διοργάνωσης κοινών μεταπτυχιακών προγραμμάτων προωθούν την διάχυση της γνώσης.

Η βελτίωση των κοινωνικών υποδομών συμβάλλει στην αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών και στην άρση των συνθηκών αποκλεισμού ευπαθών κοινωνικών ομάδων και έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός περιεκτικού και ασφαλούς κοινωνικού χώρου.

Επίσης, η βελτίωση των υφιστάμενων κοινωνικών, εκπαιδευτικών και υγειονομικής περίθαλψης υποδομών και η εγκατάσταση σε αυτές νέων ενεργειακών, αποδοτικών και σύγχρονων τεχνολογιών θα έχουν μια θετική επίδραση στην ποιότητα του αέρα και στη διαχείριση των επιφανειακών και υπόγειων υδάτινων πόρων.

Προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στην καθιέρωση και ανάπτυξη της συνεργασίας των πανεπιστημίων και των ερευνητικών ιδρυμάτων στον τομέα προστασίας της φύσης και του περιβάλλοντος, στοχεύοντας στην πρόληψη, στην εξάλειψη και

στο μετριασμό των πιθανών ζημιών, καθώς επίσης και στις προσπάθειες αποκατάστασής τους.

Επίσης, υποστηρικτικά μέτρα, τα οποία εστιάζουν στην περιβαλλοντική συνειδητοποίηση - ενημερότητα του κοινού, θα πρέπει να προωθηθούν.

Π.Π. 1.4.: Διευκόλυνση της προσβασιμότητας των συνόρων μέσω μικρής κλίμακας υποδομών

Οι πιθανές ενδεικτικές δραστηριότητες αυτού του πεδίου παρέμβασης δεν αναμένεται να επιφέρουν αρνητικές επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα, στην χλωρίδα και στην πανίδα, στο έδαφος, στην πολιτιστική κληρονομιά ή στο τοπίο της περιοχής.

Οι δράσεις βελτίωσης των μεταφορών αναμένεται να συμβάλλουν θετικά στον εφοδιασμό των περιοχών με προϊόντα και αγαθά, στην τόνωση των εμπορικών δραστηριοτήτων και στην ενίσχυση των εμπορικών δεσμών των δύο κρατών.

Η ενίσχυση της πρόσβασης των κατοίκων σε πηγές πληροφόρησης και ενημέρωσης μέσω της χρήσης των δυνατοτήτων που προσφέρει η σύγχρονη τεχνολογία (υποστήριξη ICT παρεμβάσεων) θα έχει σημαντική θετική επίπτωση στην βελτίωση της κοινωνικής και οικονομικής ζωής της περιοχής.

Αυτές οι δραστηριότητες θα βελτιώσουν, επίσης, την προσβασιμότητα της υγειονομικής περίθαλψης και των μεταφορών (δημόσιες συγκοινωνίες, βελτίωση των διασυνοριακών μεταφορικών συνδέσεων). Άλλη θετική επίδραση είναι η μείωση των εκπομπών αερίων λόγω της εφαρμογής/βελτίωσης των δημόσιων συγκοινωνιών.

Οι πιθανές υποδομές που θα κατασκευαστούν, αν και μικρής κλίμακας, πρέπει να υπόκεινται στην Εθνική και Ευρωπαϊκή Νομοθεσία για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

Πρέπει να περιληφθούν μέτρα υποστήριξης της δημόσιας διασυνοριακής και διαπεριφερειακής μεταφοράς, δηλ. συνεργασία των λεωφορείων/των μικρών λεωφορείων, ενιαία εισιτήρια λεωφορείων για ολόκληρη την περιοχή προγραμματισμού κ.λπ.

Με σκοπό την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, την αξιοποίηση των δυνατοτήτων της περιοχής προγραμματισμού και την εξομάλυνση των αναπτυξιακών ανισοτήτων, προτεραιότητα θα μπορούσε να δοθεί σε δράσεις που στοχεύουν στην ενίσχυση της προσβασιμότητας των μειονεκτικότερων περιοχών της περιοχής προγραμματισμού.

Α.Π. 2: «Προώθηση και ανάπτυξη του περιβάλλοντος και των φυσικών και πολιτιστικών πόρων»

Π.Π. 2.1. Προώθηση και προστασία των περιβαλλοντικών πόρων της περιοχής

Όπως επισημάνθηκε στους στόχους και στις πιθανές ενδεικτικές δραστηριότητες, αυτό το Π.Π. στοχεύει στην προστασία των περιβαλλοντικών πόρων της περιοχής. Ο βαθμός επίτευξης του στόχου, θα εξαρτηθεί από τις τελικές δραστηριότητες που θα επιλεγθούν για στήριξη από το πρόγραμμα.

Αυτό το πεδίο παρέμβασης έχει πολύ άμεσες θετικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Το πρόγραμμα υποστηρίζει δραστηριότητες, όπως ο συντονισμός και η κοινή κατάρτιση των μηχανισμών έγκαιρης προειδοποίησης και ανταπόκρισης σε φυσικούς κινδύνους. Αυτή η δραστηριότητα θα βελτιώσει την προετοιμασία των αρχών και των κατοίκων της παραμεθόριας περιοχής για τη διαχείριση των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης που προκαλούνται από τις φυσικές καταστροφές και θα βελτιώσει την αποτελεσματικότητα των δραστηριοτήτων περιβαλλοντικού ελέγχου. Έτσι η ενίσχυση της προστασίας της περιοχής από φυσικούς και τεχνολογικούς κινδύνους θα έχει σημαντικές θετικές επιπτώσεις στο βιοτικό και αβιοτικό περιβάλλον και στην διασφάλιση των οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων των κατοίκων της.

Σε αυτό το πεδίο παρέμβασης θα εφαρμοστεί η ανάπτυξη των δικτύων και των σχεδίων για τη διαχείριση και τη διατήρηση των υδάτινων πόρων. Μία θετική επίδραση θα επιτευχθεί με την υποστήριξη της εφαρμογής των καλύτερων διαθέσιμων τεχνολογιών στη διαχείριση ύδατος και της βελτίωσης της ποιότητας και της προσβασιμότητας του πόσιμου νερού.

Η ανάπτυξη των προγραμμάτων κατάρτισης και επίγνωσης στον τομέα της ανανεώσιμης ενέργειας θα αυξήσει τη χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας

στην περιοχή, θα βελτιώσει την αποδοτικότερη χρήση της κατανάλωσης ενέργειας και θα έχει θετική επίδραση στους κλιματικούς παράγοντες τόσο περιφερειακά όσο και συνολικά.

Οι πιθανές ενέργειες πρέπει να υπόκεινται στην Εθνική και Ευρωπαϊκή Νομοθεσία για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Η νομοθεσία και η διεθνής τεχνογνωσία αναφορικά με την προστασία των διάφορων περιοχών και πόρων, πρέπει να ληφθούν υπόψη στους μηχανισμούς σχεδιασμού.

Θα πρέπει να επιλεγούν κριτήρια αναφορικά με τη σπουδαιότητα των πιθανών έργων, για την τελική επιλογή των έργων που θα προωθηθούν από το πρόγραμμα.

Η προστασία του περιβάλλοντος (που σχετίζεται με τη ρύπανση και υποβάθμιση του εδάφους, την ατμοσφαιρική ρύπανση, τη ρύπανση των υδάτων, τη διαχείριση των αποβλήτων, κλπ.) και η διατήρηση των φυσικών πόρων (διαχείριση και ανάπτυξη βιότοπων, αναδημιουργία, προστασία βιοποικιλότητας, κλπ.) πρέπει να εξεταστούν με έναν ενσωματωμένο τρόπο, ή συγκεκριμένες περιοχές ιδιαίτερης προσοχής πρέπει να προσδιοριστούν.

Η ανανέωση των αστικών και των αγροτικών κέντρων πρέπει έντονα να εστιάζει στην ενεργειακή αποδοτικότητα, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της κεντρικής θέρμανσης συνοικίας, των εναλλακτικών καυσίμων και της ενεργειακής αποδοτικότητας οικοδόμησης. Η χρήση της βιομάζας και άλλοι ανανεώσιμοι ενεργειακοί πόροι πρέπει να προωθηθούν.

Κάθε έργο πρέπει να αξιολογείται περιβαλλοντικά σε συνδυασμό με άλλα προτεινόμενα έργα, εφόσον αυτά πρόκειται να εφαρμοσθούν στην ίδια περιοχή, προκειμένου να βρεθούν οποιεσδήποτε συνεργιστικές επιδράσεις.

Π.Π. 2.2 Προώθηση και προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής

Όπως διακρίνεται και από τους στόχους του Π.Π. καθώς και στις πιθανές ενδεικτικές δραστηριότητες, αυτό το Π.Π. στοχεύει στην προώθηση και προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής. Ο βαθμός επίτευξης του

στόχου, θα εξαρτηθεί από τις τελικές δραστηριότητες που θα επιλεγθούν για στήριξη από το πρόγραμμα.

Η αξιοποίηση του πλούσιου πολιτισμικού αποθέματος και της ιστορικής κληρονομιάς της περιοχής αναμένεται να αναβαθμίσει την ποιότητα ζωής των κατοίκων της περιοχής προσφέροντάς τους εναλλακτικές διεξόδους ψυχαγωγίας, ενημέρωσης και επικοινωνίας και να συσφίξει τους κοινούς πολιτισμικούς δεσμούς μεταξύ των δύο κρατών.

Η ανάπτυξη των σχεδίων διαχείρισης των διασυνοριακών φυσικών πόρων θα έχει μια θετική επίδραση στην αποδοτικότερη χρήση των φυσικών πόρων και στη διατήρησή τους.

Οι επιπτώσεις στα ύδατα είναι έμμεσες και θετικές διότι προάγονται έργα προστασίας φυσικού κάλλους που μπορεί να έχουν σχέση με τους υδάτινους πόρους της περιοχής.

Οι πιθανές δραστηριότητες αυτού του πεδίου παρέμβασης δεν αναμένεται να έχουν σημαντικές άμεσες επιπτώσεις στους κλιματικούς παράγοντες. Ωστόσο, η προστασία των τοπίων ιδιαίτερου φυσικού κάλλους της περιοχής βοηθά στην ομαλή λειτουργία των οικοσυστημάτων και τη διατήρηση της ισορροπίας τους, τα οποία και αποτελούν σημαντικούς ρυθμιστές των κύκλων άνθρακα, αζώτου και φωσφόρου.

Προσοχή πρέπει να δοθεί σε ό,τι αφορά τα προγράμματα αποκατάστασης των πολιτιστικών τοπίων, την προώθηση της τοπικής αρχιτεκτονικής, κλπ., λαμβάνοντας υπόψη την ενσωμάτωση των επεμβάσεων στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον.

Επίσης, τα σχέδια διαχείρισης επισκεπτών, ιδιαίτερα για τις προστατευόμενες περιοχές, θα πρέπει να αποτελούν συστατικό ενός ευρύτερου διαχειριστικού σχεδίου της περιοχής, λαμβάνοντας υπόψη τον όγκο επισκεπτών της περιοχής.

Όλες οι δραστηριότητες για την προώθηση των πολιτιστικών εκδηλώσεων πρέπει να έχουν πρόβλεψη για δημόσιες συγκοινωνίες και αλληλοπροσαρμοστικότητα για τους επισκέπτες ως μια από τις βασικές δραστηριότητες.

Η συνεργασία για τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς θα μπορούσε να εστιάσει στην προώθηση της φιλικής προς το περιβάλλον ανακαίνισης των κτιρίων, καθώς επίσης και στην προώθηση της παραδοσιακής γνώσης που χρησιμοποιήθηκαν ως φιλικές προς το περιβάλλον τεχνικές.

Κάθε έργο πρέπει να αξιολογείται περιβαλλοντικά σε συνδυασμό με άλλα προτεινόμενα έργα, εφόσον αυτά πρόκειται να εφαρμοσθούν στην ίδια περιοχή, προκειμένου να βρεθούν οποιεσδήποτε συνεργιστικές επιδράσεις.

Α.Π. 3: “Τεχνική Βοήθεια”

Ο άξονας αυτός είναι ένα εργαλείο, που αποσκοπεί σε ειδικές δράσεις για την αποτελεσματική εφαρμογή του προγράμματος και περιλαμβάνει δραστηριότητες που διασφαλίζουν τη βιώσιμη διαχείριση για την εφαρμογή του προγράμματος και υλοποιούν συνοδευτικές δράσεις προκειμένου να υποστηριχθεί η παραγωγή και η εφαρμογή της υψηλής ποιότητας, που θα καταλήξουν σε προσανατολισμένα διασυνοριακά προγράμματα και συνεργασίες. Κατά συνέπεια, δεν υπάρχουν αναμενόμενες περιβαλλοντικές επιπτώσεις

Όλα τα έργα και οι υποδομές που πιθανόν να κατασκευαστούν και αφορούν σε όλα τα Πεδία Παρέμβασης του προγράμματος, αν και μικρής κλίμακας, θα πρέπει να υπόκεινται στην εθνική ή Ευρωπαϊκή νομοθεσία για Περιβαλλοντικά Ζητήματα (επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση στερεών αποβλήτων, προστασία βιοποικιλότητας, ατμοσφαιρική ρύπανση, κλπ.)

Άξονας Προτεραιότητας 1: «Βελτίωση της οικονομικής διασυνοριακής ανάπτυξης»

Πεδίο Παρέμβασης 1.1.: Προώθηση της επιχειρηματικότητας

Ειδικός αναπτυξιακός στόχος: Ο στόχος είναι να υποστηριχθούν οι παρεμβάσεις που διευκολύνουν την ανάπτυξη των διασυνοριακών οικονομικών δραστηριοτήτων μέσω της χρήσης της υπάρχουσας δυνατότητας και των αναδυόμενων ευκαιριών.

Πιθανές ενδεικτικές δραστηριότητες:

- Ανάπτυξη των κοινών δράσεων για συνεργασία, ανταλλαγή πληροφοριών και του συντονισμού των δραστηριοτήτων και υπηρεσίες μεταξύ των επαγγελματικών συνδέσμων και των επιμελητηρίων
- Υποστήριξη των ερευνητικών δραστηριοτήτων και μελετών για τη διευκόλυνση του διασυνοριακού εμπορίου και επενδύσεων
- Ανάπτυξη διασυνοριακών βάσεων δεδομένων και αναζήτηση εγκαταστάσεων επιχειρηματικών συνεργατών
- Ανάπτυξη των δημόσιων υπηρεσιών για δραστηριότητες για τη διευκόλυνση του διασυνοριακών εμπορίου και των επενδύσεων
- Ανάπτυξη των διασυνοριακών συνδέσμων
- Η μεταφορά τεχνογνωσίας στις σχετικές επιχειρηματικές περιοχές
- Προώθηση των κοινών γεγονότων και των εκθέσεων.

ΤΟΜΕΑΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ	ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ								ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ	ΜΕΤΡΑ ΜΕΙΩΣΗΣ ΑΡΝΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΥΞΗΣΗΣ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ
Βιοποικιλότητα	0	0	0	0	0	0	0	0	Οι πιθανές ενδεικτικές δραστηριότητες αυτού του πεδίου παρέμβασης δεν αναμένεται να επιφέρουν αρνητικές επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα, στην χλωρίδα και στην πανίδα, στο έδαφος, στα ύδατα, στον αέρα, στους κλιματικούς παράγοντες, στην πολιτιστική κληρονομιά ή στο τοπίο της περιοχής.	
Πληθυσμός - Υλικά περιουσιακά στοιχεία	!!	++	>>	IR	TR		P	SY		
Ανθρώπινη υγεία	!	+	>>	IR	TR		S	SY		
Χλωρίδα - Πανίδα	0	0	0	0	0	0	0	0		
Έδαφος	0	0	0	0	0	0	0	0		
Ύδατα	0	0	0	0	0	0	0	0		

Αέρας	0	0	0	0	0	0	0	0		
Κλιματικοί παράγοντες	0	0	0	0	0	0	0	0		
Πολιτιστική κληρονομιά	0	0	0	0	0	0	0	0		
Τοπίο	0	0	0	0	0	0	0	0		
									Το συγκεκριμένο Π.Π. δεν προωθεί κατασκευαστικά έργα, τα οποία θα μπορούσαν να έχουν επιπτώσεις στους παραπάνω αναφερόμενους τομείς του περιβάλλοντος. Ωστόσο, η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας αναμένεται να ενισχύσει την απασχόληση δημιουργώντας κάποιες νέες θέσεις εργασίας και διασφαλίζοντας τις υφιστάμενες θέσεις εργασίας στην περιοχή προγραμματισμού. Με τον τρόπο αυτό το πρόγραμμα αναμένεται να συμβάλλει στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και στην βελτίωση των όρων ζωής και εργασίας των κατοίκων της περιοχής διασφαλίζοντας τα περιουσιακά τους στοιχεία.	Η προώθηση περιβαλλοντικά φιλικών πρακτικών στους σχετικούς επαγγελματικούς τομείς και η συνεργασία στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης, θα πρέπει να αποτελούν προτεραιότητα για την επιλογή των ενδεικτικών δραστηριοτήτων. Στο πλαίσιο της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων θα μπορούσαν να προβλεφθούν δράσεις ενίσχυσης για την εθελοντική συμμετοχή των επιχειρήσεων στο Σύστημα Οικολογικής Διαχείρισης και Ελέγχου (EMAS) ή την υιοθέτηση πιστοποιήσεων (ISO) που προβλέπουν την βελτίωση των περιβαλλοντικών τους επιδόσεων, ενώ

										παράλληλα βελτιώνουν την εικόνα τους στην αγορά. Κάθε έργο πρέπει να αξιολογείται περιβαλλοντικά σε συνδυασμό με άλλα προτεινόμενα έργα, εφόσον αυτά πρόκειται να εφαρμοσθούν στην ίδια περιοχή, προκειμένου να βρεθούν οποιεσδήποτε συνεργιστικές επιδράσεις.

Πεδίο Παρέμβασης 1.2.: Προώθηση του βιώσιμου τουρισμού

Ειδικός αναπτυξιακός στόχος: Ο στόχος είναι να υποστηριχθούν οι κοινές διασυννοριακές δραστηριότητες που υποστηρίζουν τον τουρισμό και που χρησιμοποιούν την υπάρχουσα φυσική και πολιτιστική κληρονομιά.									Πιθανές ενδεικτικές δραστηριότητες: ▪ Ανάπτυξη του κοινού τουριστικού εδαφικού προγραμματισμού ▪ Ανάπτυξη ενός περιφερειακού ονόματος προϊόντος και κοινών πρωτοβουλιών μάρκετινγκ ▪ Ανάπτυξη προτύπων για υπηρεσίες, κοινά συστήματα τιμολόγησης, κοινή εκπαίδευση κ.λπ. ▪ Ανάπτυξη θεματικών συνόλων τουρισμού και διαδρομών (π.χ. μοναστήρια) ▪ Ανάπτυξη δικτύων οικοτουρισμού ▪ Βελτίωση των υπάρχουσών υπαίθριων δραστηριοτήτων ▪ Προώθηση του συνδυασμού τοπικής χειροτεχνίας και τουρισμού.								
ΤΟΜΕΑΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ			ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ						ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ			ΜΕΤΡΑ ΜΕΙΩΣΗΣ ΑΡΝΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΥΞΗΣΗΣ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ					
Βιοποικιλότητα	!	+	>>	R	TR		S	SY	Οι πιθανές ενδεικτικές δραστηριότητες αυτού του πεδίου παρέμβασης δεν αναμένεται να επιφέρουν αρνητικές επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα, στην χλωρίδα και στην πανίδα, στο έδαφος, στην πολιτιστική κληρονομιά ή στο τοπίο της περιοχής. Ωστόσο, αναμένονται θετικές επιδράσεις, εφόσον ακολουθηθούν οι αρχές του βιώσιμου τουρισμού. Το Π.Π. 1.2. δεν προωθεί κατασκευαστικά έργα, τα οποία θα μπορούσαν να έχουν επιπτώσεις στους παραπάνω αναφερόμενους τομείς του περιβάλλοντος. Η προώθηση του βιώσιμου τουρισμού	Προτείνεται όλα τα σχέδια για τον τουρισμό, να ακολουθούν τα διεθνή πρότυπα για τον βιώσιμο τουρισμό και να λαμβάνουν πάντα υπόψη τις προστατευόμενες φυσικές περιοχές, καθώς και την πλούσια πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής. Τα σχέδια διαχείρισης επισκεπτών, ιδιαίτερα για τις προστατευόμενες περιοχές, θα πρέπει να αποτελούν συστατικό ενός ευρύτερου διαχειριστικού σχεδίου της περιοχής,							
Πληθυσμός – Υλικά περιουσιακά στοιχεία	!!	++	>>	R	TR		P	SY									
Ανθρώπινη υγεία	!	+	>>	R	TR		S	SY									
Χλωρίδα - Πανίδα	!	+	>>	R	TR		P	SY									
Έδαφος	!	+	>>	R	TR		P	SY									
Υδατα	0	0	0	0	0	0	0	0									
Αέρας	0	0	0	0	0	0	0	0									
Κλιματικοί παράγοντες	0	0	0	0	0	0	0	0									

Πολιτιστική κληρονομιά	!!	+	>>	R	TR		P	SY	εκτιμάται ότι θα έχει θετική επίπτωση στην τόνωση των οικονομικών δραστηριοτήτων των περιοχών συνεργασίας μέσω της αύξησης της τουριστικής κίνησης. Οι πιθανές αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις μπορεί να αφορούν στον αριθμό και στις επιδράσεις των επισκεπτών στην περιοχή προγραμματισμού που καταχρώνται το φυσικό περιβάλλον. Για παράδειγμα, εξαιτίας της αύξησης της έντασης μεταφορών και της αύξησης της ενεργειακής χρήσης στην περιοχή, προβλέπεται μια αρνητική αλλά μικρής κλίμακας επίδραση στην ποιότητα του αέρα και στους κλιματικούς παράγοντες. Επίσης, αναμένονται αύξηση ηχορύπανσης, αύξηση της κατανάλωσης ύδατος και της παραγωγής αποβλήτων, εξαιτίας της διευρυμένης κυκλοφορίας και της ανάπτυξης των υποδομών τουρισμού. Εντούτοις, αυτό το πεδίο παρέμβασης θα έχει ασήμαντες επιδράσεις στους περιβαλλοντικούς τομείς, μόνο αν εφαρμοστούν τα μέτρα αντιμετώπισης.	λαμβάνοντας υπόψη τον όγκο επισκεπτών της περιοχής. Τήρηση της σχετικής νομοθεσίας για την προστασία των περιοχών και να λαμβάνεται αυτή υπόψη στον μηχανισμό σχεδιασμού. Πρωώθηση του οικότουρισμού και εκκίνηση των δραστηριοτήτων που συνδυάζουν αναψυχή και περιβαλλοντική εκπαίδευση. Πρωώθηση βιώσιμης χρήσης των υδάτινων πόρων στις τουριστικές εγκαταστάσεις Έργα που θα έχουν μέτρα περιβαλλοντικής διαχείρισης όπως ISO 14.000, EMAS, οικολογικές ετικέτες, πράσινες αγορές και έργα ενσωμάτωσης των δημόσιων συγκοινωνιών και της χρήσης της ανανεώσιμης ενέργειας πρέπει επιπρόσθετα να προωθηθούν. Κάθε έργο πρέπει να αξιολογείται περιβαλλοντικά σε συνδυασμό με άλλα προτεινόμενα έργα, εφόσον αυτά πρόκειται να εφαρμοσθούν στην ίδια περιοχή, προκειμένου να βρεθούν οποιεσδήποτε συνεργιστικές επιδράσεις.
Τοπίο	!!	+	>>	R	TR		P	SY	εκτιμάται ότι θα έχει θετική επίπτωση στην τόνωση των οικονομικών δραστηριοτήτων των περιοχών συνεργασίας μέσω της αύξησης της τουριστικής κίνησης. Οι πιθανές αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις μπορεί να αφορούν στον αριθμό και στις επιδράσεις των επισκεπτών στην περιοχή προγραμματισμού που καταχρώνται το φυσικό περιβάλλον. Για παράδειγμα, εξαιτίας της αύξησης της έντασης μεταφορών και της αύξησης της ενεργειακής χρήσης στην περιοχή, προβλέπεται μια αρνητική αλλά μικρής κλίμακας επίδραση στην ποιότητα του αέρα και στους κλιματικούς παράγοντες. Επίσης, αναμένονται αύξηση ηχορύπανσης, αύξηση της κατανάλωσης ύδατος και της παραγωγής αποβλήτων, εξαιτίας της διευρυμένης κυκλοφορίας και της ανάπτυξης των υποδομών τουρισμού. Εντούτοις, αυτό το πεδίο παρέμβασης θα έχει ασήμαντες επιδράσεις στους περιβαλλοντικούς τομείς, μόνο αν εφαρμοσθούν τα μέτρα αντιμετώπισης.	λαμβάνοντας υπόψη τον όγκο επισκεπτών της περιοχής. Τήρηση της σχετικής νομοθεσίας για την προστασία των περιοχών και να λαμβάνεται αυτή υπόψη στον μηχανισμό σχεδιασμού. Πρωώθηση του οικότουρισμού και εκκίνηση των δραστηριοτήτων που συνδυάζουν αναψυχή και περιβαλλοντική εκπαίδευση. Πρωώθηση βιώσιμης χρήσης των υδάτινων πόρων στις τουριστικές εγκαταστάσεις Έργα που θα έχουν μέτρα περιβαλλοντικής διαχείρισης όπως ISO 14.000, EMAS, οικολογικές ετικέτες, πράσινες αγορές και έργα ενσωμάτωσης των δημόσιων συγκοινωνιών και της χρήσης της ανανεώσιμης ενέργειας πρέπει επιπρόσθετα να προωθηθούν. Κάθε έργο πρέπει να αξιολογείται περιβαλλοντικά σε συνδυασμό με άλλα προτεινόμενα έργα, εφόσον αυτά πρόκειται να εφαρμοσθούν στην ίδια περιοχή, προκειμένου να βρεθούν οποιεσδήποτε συνεργιστικές επιδράσεις.

Πεδίο Παρέμβασης 1.3.: Άνθρωποι σε ανθρώπινες δραστηριότητες

Ειδικός αναπτυξιακός στόχος: Ο στόχος είναι να υποστηριχθούν οι κοινές διασυνοριακές δραστηριότητες μιας μικρότερης κλίμακας που εστιάζει άμεσα στην αλληλεπίδραση του τοπικού πληθυσμού σε θέματα συμπληρωματικά στην οικονομική ανάπτυξη, όπως επίσης και σε κοινωνικά και θέματα υγείας.

Πιθανές ενδεικτικές δραστηριότητες:

- Συνεργασία των πανεπιστημίων και των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων για την ανάπτυξη κοινών μαθημάτων
- Ενίσχυση της σπουδαστικής κινητικότητας
- Ανάπτυξη της επαγγελματικής κατάρτισης και των προσόντων, ειδικά για τις ομάδες μειονότητας
- Ανάπτυξη των καινοτόμων και προσαρμοσμένων δια βίου εννοιών μάθησης
- Ανάπτυξη των δικτύων για ανταλλαγές στον πολιτισμό, διαβίωσης, εκπαίδευσης, αθλητισμού, τοπικών μέσων, δημόσιας συμμετοχής, δράση των πολιτών κ.λπ.
- Ανάπτυξη της κινητής διασυνοριακής της πρωτοβάθμιας Υγειονομικής Περίθαλψης
- Βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών που παρέχονται στον τοπικό πληθυσμό από τα διασυνοριακά κέντρα υγείας
- Πρόληψη και έλεγχος των μολυσματικών ασθενειών
- Ανάπτυξη των συνδέσεων για τις τοπικές και κεντρικές υγειονομικές υπηρεσίες και της κοινής ανταπόκρισης Έρευνας και Διάσωσης σε επείγοντα περιστατικά
- Υποστήριξη της χρήσης των νέων τεχνολογιών και των ICT της διασυνοριακής συνεργασίας στον τομέα της υγείας.

ΤΟΜΕΑΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ

ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

**ΜΕΤΡΑ ΜΕΙΩΣΗΣ
ΑΡΝΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΑΥΞΗΣΗΣ ΘΕΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ**

Βιοποικιλότητα	!	+	>>	R		?	S	I	Οι πιθανές ενδεικτικές δραστηριότητες αυτού του πεδίου παρέμβασης δεν αναμένεται να επιφέρουν αρνητικές επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα, στην χλωρίδα και στην πανίδα, στο έδαφος, στην πολιτιστική κληρονομιά ή στο τοπίο της περιοχής. Από την άλλη πλευρά, θετικές επιδράσεις αναμένονται, εάν προωθηθούν, όπου είναι δυνατόν, η περιβαλλοντική και πολιτιστική εκπαίδευση. Η επάρκεια κοινωνικών και άλλων υπηρεσιών (διοίκηση, εκπαίδευση, περίθαλψη, ψυχαγωγία) και υποδομών που διευκολύνουν την καθημερινή ζωή των κατοίκων, αποτελούν λόγο συγκράτησης του τοπικού πληθυσμού. Οι παρεμβάσεις αφορούν στην ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού. Η απόκτηση επιπλέον γνώσεων στο πλαίσιο προγραμμάτων κατάρτισης συμβάλει στην αναβάθμιση των ικανοτήτων του πληθυσμού της περιοχής συνεργασίας. Οι δράσεις συνεργασίας των πανεπιστημίων των δύο χωρών μέσω ανταλλαγών φοιτητών ή διοργάνωσης κοινών μεταπτυχιακών προγραμμάτων προωθούν την διάχυση της γνώσης. Η βελτίωση των κοινωνικών υποδομών συμβάλλει στην	Προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στην καθιέρωση και ανάπτυξη της συνεργασίας των πανεπιστημίων και των ερευνητικών ιδρυμάτων στον τομέα προστασίας της φύσης και του περιβάλλοντος, στοχεύοντας στην πρόληψη, στην εξάλειψη και στο μετριασμό των πιθανών ζημιών, καθώς επίσης και στις προσπάθειες αποκατάστασής τους. Επίσης, υποστηρικτικά μέτρα, τα οποία εστιάζουν στην περιβαλλοντική συνειδητοποίηση - ενημερότητα του κοινού, θα πρέπει να προωθηθούν.

Πληθυσμός - Υλικά περιουσιακά στοιχεία	!!	++	>>	IR	TR		P	SY	αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών και στην άρση των συνθηκών αποκλεισμού ευπαθών κοινωνικών ομάδων και έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός περιεκτικού και ασφαλούς κοινωνικού χώρου. Επίσης, η βελτίωση των υφιστάμενων κοινωνικών, εκπαιδευτικών και υγειονομικής περιθαλψης υποδομών και η εγκατάσταση σε αυτές νέων ενεργειακών, αποδοτικών και σύγχρονων τεχνολογιών θα έχουν μια θετική επίδραση στην ποιότητα του αέρα και στη διαχείριση των επιφανειακών και υπόγειων υδάτινων πόρων.
Ανθρώπινη υγεία	!!	++	>>	IR	TR		P	SY	
Χλωρίδα - Πανίδα	!	+	>>	R		?	S	I	
Έδαφος	!	++	>>	R		?	S	I	
Υδατα	!	+	>>	IR	TR	?	S	SY	
Αέρας	!	+	>>	IR	TR	?	S	SY	
Κλιματικοί παράγοντες	!	+	>>	IR	TR	?	S	SY	
Πολιτιστική κληρονομιά	!	+	>>	R		?	S	I	
Τοπίο	!	+	>>	R		?	S	I	

Πεδίο Παρέμβασης 1.4.: Διευκόλυνση της προσβασιμότητας των συνόρων μέσω μικρής κλίμακας υποδομών

Ειδικός αναπτυξιακός στόχος: Ο στόχος είναι να υποστηριχθούν η μικρής κλίμακας παρεμβάσεις που συμβάλλουν στις γρήγορες και αποδοτικές διαδικασίες διέλευσης συνόρων.

- Πιθανές ενδεικτικές δραστηριότητες:
- Υποστήριξη μικρής κλίμακας αναβαθμίσεων στους σταθμούς συνόρων
 - Υποστήριξη ICT παρεμβάσεων για τη διευκόλυνση και την επιτάχυνση των συνοριακών ελέγχων,
 - Ανάπτυξη των συντονισμένων τελωνειακών διαδικασιών
 - Υποστήριξη της ανάπτυξης των μελετών προκειμένου να διευκολυνθούν και να επιταχυνθούν οι έλεγχοι συνόρων
 - Διερεύνηση της δυνατότητα για τις δημόσιες συγκοινωνίες.

ΤΟΜΕΑΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ	ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ								ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ	ΜΕΤΡΑ ΜΕΙΩΣΗΣ ΑΡΝΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΥΞΗΣΗΣ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ
	0	0	0	0	0	0	0	0		
Βιοποικιλότητα	0	0	0	0	0	0	0	0	Οι πιθανές ενδεικτικές δραστηριότητες αυτού του πεδίου παρέμβασης δεν αναμένεται να επιφέρουν αρνητικές επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα, στην χλωρίδα και στην πανίδα, στο έδαφος, στην πολιτιστική κληρονομιά ή στο τοπίο της περιοχής. Οι δράσεις βελτίωσης των μεταφορών αναμένεται να συμβάλλουν θετικά στον εφοδιασμό των περιοχών με προϊόντα και αγαθά, στην τόνωση των εμπορικών δραστηριοτήτων και στην	Οι πιθανές υποδομές που θα κατασκευαστούν, αν και μικρής κλίμακας, πρέπει να υπόκεινται στην Εθνική και Ευρωπαϊκή Νομοθεσία για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Πρέπει να περιληφθούν μέτρα υποστήριξης της δημόσιας διασυνοριακής και διαπεριφερειακής μεταφοράς, δηλ. συνεργασία των
Πληθυσμός - Υλικά περιουσιακά στοιχεία	!!	++	>>	IR	TR		P	SY		
Ανθρώπινη υγεία	!	+	>>	IR	TR		S	SY		
Χλωρίδα - Πανίδα	0	0	0	0	0	0	0	0		

Έδαφος	0	0	0	0	0	0	0	0	ενίσχυση των εμπορικών δεσμών των δύο κρατών. Η ενίσχυση της πρόσβασης των κατοίκων σε πηγές πληροφόρησης και ενημέρωσης μέσω της χρήσης των δυνατοτήτων που προσφέρει η σύγχρονη τεχνολογία (υποστήριξη ICT παρεμβάσεων) θα έχει σημαντική θετική επίπτωση στην βελτίωση της κοινωνικής και οικονομικής ζωής της περιοχής. Αυτές οι δραστηριότητες θα βελτιώσουν, επίσης, την προσβασιμότητα της υγειονομικής περίθαλψης και των μεταφορών (δημόσιες συγκοινωνίες, βελτίωση των διασυνοριακών μεταφορικών συνδέσεων). Άλλη θετική επίδραση είναι η μείωση των εκπομπών αερίων λόγω της εφαρμογής/βελτίωσης των δημόσιων συγκοινωνιών.	λεωφορείων/των μικρών λεωφορείων, ενιαία εισιτήρια λεωφορείων για ολόκληρη την περιοχή προγραμματισμού κ.λπ. Με σκοπό την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, την αξιοποίηση των δυνατοτήτων της περιοχής προγραμματισμού και την εξομάλυνση των αναπτυξιακών ανισοτήτων, προτεραιότητα θα μπορούσε να δοθεί σε δράσεις που στοχεύουν στην ενίσχυση της προσβασιμότητας των μειονεκτικότερων περιοχών της περιοχής προγραμματισμού.
Υδατα	0	0	0	0	0	0	0			
Αέρας	!	+	>>	R	TR	?	S	SY		
Κλιματικοί παράγοντες	0	0	0	0	0	0	0	0		
Πολιτιστική κληρονομιά	0	0	0	0	0	0	0	0		
Τοπίο	0	0	0	0	0	0	0	0		

Άξονας Προτεραιότητας 2: «Ανάδειξη και αειφόρος ανάπτυξη του περιβάλλοντος και των φυσικών και πολιτιστικών πόρων»

Πεδίο Παρέμβασης 2.1.: Προώθηση και προστασία των περιβαλλοντικών πόρων της περιοχής

Ειδικός αναπτυξιακός στόχος: Ο στόχος είναι να υποστηριχθούν οι παρεμβάσεις που προστατεύουν το περιβάλλον και αμβλύνουν τις περιβαλλοντικές επιδράσεις σχετικά με την οικονομική ανάπτυξη. Κατά τη διάρκεια της αξιολόγησης προτάσεων του έργου θα δοθεί ιδιαίτερη προσοχή προκειμένου να αποφευχθεί η επανάληψη των δραστηριοτήτων που θα χρηματοδοτηθεί από τα τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα και άλλα Εθνικά Προγράμματα, πλήρως εκμεταλλευομένων των πιθανών συμπράξεων.

Πιθανές ενδεικτικές δραστηριότητες:

- Εφαρμογή των διασυνοριακών περιβαλλοντικών εκτιμήσεων επίδρασης
- Ανάπτυξη προγραμμάτων κατάρτισης και επίγνωσης και περιφερειακά πιστοποιητικά ειδικότερα στους τομείς του οικοτουρισμού, της οργανικής καλλιέργειας και της ανανεώσιμης ενέργειας
- Ανάπτυξη των δικτύων και των σχεδίων για τη διαχείριση και τη διατήρηση των υδάτινων πόρων (π.χ. σύμφωνα με την Οδηγία Πλαισίου Υδάτων 2000/60/ΕΚ)
- Ανάπτυξη των συνδέσεων στο διασυνοριακό περιβαλλοντικό προγραμματισμό των εμπλεκόμενων δημόσιων φορέων
- Ανάπτυξη των διασυνοριακών στρατηγικών για τη διαχείριση των αποβλήτων και απόβλητων των υδάτων, ειδικότερα σε σχέση με τα ποτάμια
- Ενίσχυση της συνεργασίας στους τομείς των προστατευμένων περιοχών
- Ενίσχυση του συντονισμού και της κοινής κατάρτισης των μηχανισμών έγκαιρης προειδοποίησης και ανταπόκρισης σε φυσικούς κινδύνους
- Ανάπτυξη καινοτόμων προσεγγίσεων στη χρήση γης και αστικής ανάπτυξης ειδικότερα γύρω από τις εγκαταλελειμμένες περιοχές (brownfields), πρώην στρατιωτικές ζώνες, παράκτιες ζώνες, περιβαλλοντικές δυναμικές ζώνες και προβλεπόμενες ζώνες ανάπτυξης.

ΤΟΜΕΑΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ	ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ								ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ	ΜΕΤΡΑ ΜΕΙΩΣΗΣ ΑΡΝΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΥΞΗΣΗΣ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ
	!!	++	>>	R	TR	?	P	SY		
Βιοποικιλότητα	!!	++	>>	R	TR	?	P	SY	Όπως επισημάνθηκε στους στόχους και στις πιθανές ενδεικτικές δραστηριότητες, αυτό το Π.Π. στοχεύει στην προστασία των περιβαλλοντικών πόρων της περιοχής. Ο βαθμός επίτευξης του στόχου, θα εξαρτηθεί από τις τελικές δραστηριότητες που θα επιλεγθούν για στήριξη από το πρόγραμμα. Αυτό το πεδίο παρέμβασης έχει πολύ άμεσες θετικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Το πρόγραμμα υποστηρίζει δραστηριότητες, όπως ο συντονισμός και η κοινή κατάρτιση των μηχανισμών έγκαιρης προειδοποίησης και ανταπόκρισης σε φυσικούς κινδύνους. Αυτή η δραστηριότητα θα βελτιώσει την	Οι πιθανές ενέργειες πρέπει να υπόκεινται στην Εθνική και Ευρωπαϊκή Νομοθεσία για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Η νομοθεσία και η διεθνής τεχνογνωσία αναφορικά με την προστασία των διάφορων περιοχών και πόρων, πρέπει να ληφθούν υπόψη στους μηχανισμούς σχεδιασμού. Θα πρέπει να επιλεγούν κριτήρια αναφορικά με τη σπουδαιότητα των πιθανών έργων, για την τελική επιλογή των έργων που θα προωθηθούν από το
Πληθυσμός - Υλικά περιουσιακά στοιχεία	!!	++	>>	IR	TR		S	SY		
Ανθρώπινη υγεία	!!	++	>>	IR	TR		S	SY		
Χλωρίδα - Πανίδα	!!	++	>>	R	TR	?	P	SY		
Έδαφος	!!	++	>>	R	TR	?	P	SY		
Υδατα	!!	++	>>	IR	TR		P	SY		
Αέρας	!!	++	>>	IR	TR		P	SY		
Κλιματικοί παράγοντες	!!	++	>>	IR	TR		P	SY		
Πολιτιστική κληρονομιά	0	0	0	0	0	0	0	0		

Τοπίο	!!	++	>>	R	TR	?	P	SY	προετοιμασία των αρχών και των κατοίκων της παραμεθόριας περιοχής για τη διαχείριση των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης που προκαλούνται από τις φυσικές καταστροφές και θα βελτιώσει την αποτελεσματικότητα των δραστηριοτήτων περιβαλλοντικού ελέγχου. Έτσι η ενίσχυση της προστασίας της περιοχής από φυσικούς και τεχνολογικούς κινδύνους θα έχει σημαντικές θετικές επιπτώσεις στο βιοτικό και αβιοτικό περιβάλλον και στην διασφάλιση των οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων των κατοίκων της. Σε αυτό το πεδίο παρέμβασης θα εφαρμοστεί η ανάπτυξη των δικτύων και των σχεδίων για τη διαχείριση και τη διατήρηση των υδάτινων πόρων. Μία θετική επίδραση θα επιτευχθεί με την υποστήριξη της εφαρμογής των καλύτερων διαθέσιμων τεχνολογιών στη διαχείριση ύδατος και της βελτίωσης της ποιότητας και της προσβασιμότητας του πόσιμου νερού. Η ανάπτυξη των προγραμμάτων κατάρτισης και επίγνωσης στον τομέα της ανανεώσιμης ενέργειας θα αυξήσει τη χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην περιοχή, θα βελτιώσει την αποδοτικότερη χρήση της κατανάλωσης ενέργειας και θα έχει θετική επίδραση στους κλιματικούς παράγοντες τόσο περιφερειακά όσο και συνολικά.	πρόγραμμα. Η προστασία του περιβάλλοντος (που σχετίζεται με τη ρύπανση και υποβάθμιση του εδάφους, την ατμοσφαιρική ρύπανση, τη ρύπανση των υδάτων, τη διαχείριση των αποβλήτων, κλπ.) και η διατήρηση των φυσικών πόρων (διαχείριση και ανάπτυξη βιότοπων, αναδημιουργία, προστασία βιοποικιλότητας, κλπ.) πρέπει να εξεταστούν με έναν ενσωματωμένο τρόπο, ή συγκεκριμένες περιοχές ιδιαίτερης προσοχής πρέπει να προσδιοριστούν. Η ανανέωση των αστικών και των αγροτικών κέντρων πρέπει έντονα να εστιάσει στην ενεργειακή αποδοτικότητα, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της κεντρικής θέρμανσης συνοικίας, των εναλλακτικών καυσίμων και της ενεργειακής αποδοτικότητας οικοδόμησης. Η χρήση της βιομάζας και άλλοι ανανεώσιμοι ενεργειακοί πόροι πρέπει να προωθηθούν. Κάθε έργο πρέπει να αξιολογείται περιβαλλοντικά σε συνδυασμό με άλλα προτεινόμενα έργα, εφόσον αυτά πρόκειται να εφαρμοσθούν στην ίδια περιοχή, προκειμένου να βρεθούν οποιεσδήποτε συνεργιστικές επιδράσεις.

Πεδίο Παρέμβασης 2.2.: Προώθηση και προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής

Ειδικός αναπτυξιακός στόχος: Ο στόχος είναι να υποστηριχθούν οι παρεμβάσεις που προστατεύουν και κινητοποιούν τους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους ως μέσα για μια τοπικά-οδηγημένη βιώσιμη ανάπτυξη προστατεύοντας τη φυσική και πολιτιστική κληρονομιά από τις επιδράσεις που έχουν σχέση με την οικονομική ανάπτυξη. Κατά τη διάρκεια της αξιολόγησης προτάσεων του έργου θα δοθεί ιδιαίτερη προσοχή προκειμένου να αποφευχθεί η επανάληψη των δραστηριοτήτων που θα χρηματοδοτηθεί από τα τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα και άλλα Εθνικά Προγράμματα, πλήρως εκμεταλλευόμενων των πιθανών συμπράξεων.

Πιθανές ενδεικτικές δραστηριότητες:
 Προώθηση και βελτίωση των φυσικών και πολιτιστικών μνημείων συμπεριλαμβανομένων των θρησκευτικών μνημείων, παραδοσιακών και διατηρητέων κτηρίων, ιστορικών και αρχαιολογικών περιοχών
 Προώθηση και μάρκετινγκ της περιοχής προς τις Ειδικές Ομάδες Ενδιαφέροντος
 Ανάπτυξη των εργαλείων ICT για την προώθηση και την προστασία των φυσικών και πολιτιστικών μνημείων
 Ανάπτυξη των κοινών εργαλείων στους τομείς προστασίας και αποκατάστασης των πολιτιστικών τοπίων
 Προώθηση της τοπικής αρχιτεκτονικής
 Ανάπτυξη των καινοτόμων προσεγγίσεων στη χρήση γης και ανάπτυξης οικισμών ειδικά γύρω από τους οικισμούς ελεύθερου χρόνου και αναψυχής και πολιτιστικά ευαίσθητων περιοχών
 Ανάπτυξη των ενεργειών που καταγράφουν, και προωθούν τα κοινά παραδοσιακά χαρακτηριστικά γνωρίσματα (μουσική, γλώσσα, λαογραφία) συμπεριλαμβανομένων των κοινών πολιτιστικών εκδηλώσεων (συνέδρια, φεστιβάλ, κλπ.).

ΤΟΜΕΑΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ	ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ								ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ	ΜΕΤΡΑ ΜΕΙΩΣΗΣ ΑΡΝΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΥΞΗΣΗΣ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ
	!!	++	>>	R	TR	?	P	SY		
Βιοποικιλότητα	!!	++	>>	R	TR	?	P	SY	Όπως διακρίνεται και από τους στόχους του Π.Π. καθώς και στις πιθανές ενδεικτικές δραστηριότητες, αυτό το Π.Π. στοχεύει στην προώθηση και προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής. Ο βαθμός επίτευξης του στόχου, θα εξαρτηθεί από τις τελικές δραστηριότητες που θα	Προσοχή πρέπει να δοθεί σε ό,τι αφορά τα προγράμματα αποκατάστασης των πολιτιστικών τοπίων, την προώθηση της τοπικής αρχιτεκτονικής, κλπ., λαμβάνοντας υπόψη την ενσωμάτωση των επεμβάσεων στο φυσικό
Πληθυσμός - Υλικά περιουσιακά στοιχεία	!!	++	>>	IR	TR		P	SY		
Ανθρώπινη υγεία	!	+	>>	IR	TR		S	SY		
Χλωρίδα - Πανίδα	!!	++	>>	R	TR	?	P	SY		
Έδαφος	!!	++	>>	R	TR	?	P	SY		

Υδατα	!!	++	>>	IR	TR		P	SY		
Αέρας	!	+	>>	IR	TR		S	SY		
Κλιματικοί παράγοντες	!	+	>>	IR	TR		S	SY		
Πολιτιστική κληρονομιά	!!	++	>>	R	TR	?	P	SY		
Τοπίο	!!	++	>>	R	TR	?	P	SY		

8. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΑΞΗΣ – ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 10 της οδηγίας 2001/42/ΕΚ της ΣΜΠΕ «Τα κράτη μέλη παρακολουθούν τις σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την εφαρμογή των σχεδίων και προγραμμάτων, προκειμένου, μεταξύ άλλων, να εντοπίσουν εγκαίρως απρόβλεπτες δυσμενείς επιπτώσεις και να είναι σε θέση να αναλάβουν την κατάλληλη επανορθωτική δράση». Το άρθρο 10 επεκτείνει τα καθήκοντα των κρατών μελών πέρα από τη φάση προγραμματισμού στη φάση εφαρμογής και καθορίζει την υποχρέωση να παρακολουθούν τις σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την εφαρμογή των σχεδίων και προγραμμάτων. Η παρακολούθηση είναι ένα σημαντικό στοιχείο της οδηγίας δεδομένου ότι καθιστά δυνατό να συγκριθούν τα αποτελέσματα της περιβαλλοντικής εκτίμησης με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις που στην πραγματικότητα εμφανίζονται.

Η οδηγία δεν καθορίζει την έννοια «της παρακολούθησης». Η παρακολούθηση μπορεί, εντούτοις, να περιγραφεί γενικά ως δραστηριότητα που ακολουθεί την ανάπτυξη των παραμέτρων που αφορούν στο μέγεθος, το χρόνο και το χώρο. Επίσης ο χαρακτήρας (π.χ. ποσοτικός ή ποιοτικός) και οι λεπτομέρειες των απαραίτητων για την παρακολούθηση περιβαλλοντικών πληροφοριών, εξαρτώνται από το χαρακτήρα και τις λεπτομέρειες του προγράμματος και των προβλεπόμενων περιβαλλοντικών επιπτώσεών του. Η παρακολούθηση πρέπει να ενσωματωθεί στο κανονικό πρόγραμμα και στον κύκλο ζωής διαχείρισης προγράμματος, και στις σχετικές με το πρόγραμμα και τη διαχείριση έργων δομές.

Η Παρακολούθηση των σημαντικών περιβαλλοντικών επιδράσεων του προγράμματος, πρέπει να είναι ενσωματωμένη καθ' όλη τη διάρκεια του IPA Προγράμματος Ελλάδα – Αλβανία 2007-2013. Η παρακολούθηση της πορείας του Προγράμματος έχει μεγάλη σημασία για την επιτυχή εφαρμογή του, καθώς και για τη δυνατότητα λήψης των αναγκαίων μέτρων με σκοπό τη βελτίωση υλοποίησής του.

Η πρακτική εμπειρία δείχνει ότι μετρήσεις, που σχετίζονται με την διαδικασία και την υλοποίηση των περιβαλλοντικών στόχων, είναι αναγκαίες. Μεμονωμένα έργα μόνο σπάνια θα έχουν περιβαλλοντικές επιπτώσεις που μπορούν να μετρηθούν με περιβαλλοντικούς δείκτες. Ιδιαίτερη βαρύτητα πρέπει επομένως να δοθεί στην

εξασφάλιση της συμβολής έκαστου εγκεκριμένου έργου στη σωστή κατεύθυνση καθώς και της μη αρνητικής επίδρασής του στο περιβάλλον.

Προτεινόμενοι περιβαλλοντικοί δείκτες παρακολούθησης:

Πληθυσμός και Ανθρώπινη Υγεία

- Αλλαγές στη δημογραφία
- Προσδόκιμα έτη υγιούς ζωής/ ποσοστό θνησιμότητας βρεφών
- Αριθμός μεταφορικών μέσων/τροχαίων ατυχημάτων πεζών/ποδηλατών
- Αριθμός σχεδίων διαχείρισης φυσικών πόρων
- Αριθμός επιχειρήσεων (οι οποίες βελτιώνουν τα περιβαλλοντικά τους χαρακτηριστικά)
- Πληθυσμός που απέκτησε πρόσβαση σε δίκτυα ενημέρωσης – πληροφόρησης – αριθμός ευρυζωνικών συνδέσεων
- Ποσοστό απασχόλησης
- Αριθμός συμμετεχόντων και ώρες εκπαίδευσης σε δράσεις κατάρτισης σε θέματα περιβάλλοντος

Υλικά Περιουσιακά Στοιχεία

- Μεταβολή της αξίας της γης των παρόδων οικοπέδων
- Ποσοστό μεταβολής των χρήσεων γης
- Ποσοστό μεταβολής της αξίας των περιουσιακών στοιχείων στην γειτνιάζουσα περιοχή

Χλωρίδα, Πανίδα, Βιοποικιλότητα

Το ρυθμιστικό πλαίσιο και η φύση του Προγράμματος οδηγούν στην επιλογή των ακόλουθων δεικτών:

- Ποιότητα φυσικών αποθεμάτων/περιοχές προστασίας

- Αριθμός απειλούμενων ειδών στην περιοχή του προγράμματος
- Αλλαγή (%) στα φυσικά αποθέματα/επιφάνειες προστασίας
- Κατακερματισμός (%) ενδιαιτημάτων

Ύδατα

- Αλλαγή στις φυσικοχημικές παραμέτρους των υπόγειων, επιφανειακών και θαλάσσιων υδάτων
- Ποιότητα των νερών κολύμβησης
- Κατανάλωση ύδατος ανά κάτοικο
- Τομεακή κατανάλωση νερού
- Διαθεσιμότητα ύδατος για τους ύδωρ-εξαρτώμενους βιότοπους, ειδικά για τους οριζόμενους ως υγράτοπους
- Κίνδυνος πλημμυρών
- Συνολική ποσότητα των επεξεργασμένων υγρών αποβλήτων
- Αριθμός σχεδίων διαχείρισης υδατικών πόρων
- % Συμμόρφωση με τις οδηγίες της ΕΕ που αφορούν στις απαιτήσεις για ΕΕΛ

Αέρας

- Ημέρες υπέρβασης των ορίων ποιότητας
- Εκπομπές SO₂, NO_x, PM₁₀, Pb, CO, O₃ και βενζόλη
- Κυκλοφοριακός φόρτος (οχήματα/έτος)
- Πλήθος εφαρμογής μέτρων πρόληψης και περιορισμού της ρύπανσης

Κλιματικοί παράγοντες

- Συνολικές εκπομπές αερίων θερμοκηπίου
- Εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα (CO₂)

- Ηλεκτρική ενέργεια και κατανάλωση αερίου καυσίμου
- Ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας

Έδαφος

Οι στοχευμένες επιδιώξεις απαιτούν δείκτες που θα επιτρέπουν την περιγραφή/εκτίμηση των αλλαγών στη χρήση γης/απώλεια γόνιμης γης, αύξηση/μείωση στην προστασία γης με οικολογική αξία, και στο επίπεδο της εδαφικής μόλυνσης:

- Περιοχή αποκατάστασης ρυπασμένου ή υποβαθμισμένου εδάφους
- Αλλαγές στις χρήσεις γης
- Αριθμός προγραμμάτων εδαφικής προστασίας
- % Συμμόρφωση με τις οδηγίες της ΕΕ που αφορούν στη διαχείριση αποβλήτων

Πολιτιστική κληρονομιά

Χρήσιμοι δείκτες του παραπάνω αναφερόμενου στόχου είναι:

- Το καθεστώς διαφύλαξης των πολιτιστικών αγαθών
- Αλλαγές σε πολιτιστικά ή αρχαιολογικά στοιχεία

Τοπίο

- Αριθμός προγραμμάτων αποκατάστασης τοπίου

Για ορισμένους από τους παραπάνω δείκτες – μεγέθη δεν υπάρχουν συγκεντρωμένα στοιχεία. Σύμφωνα με τους περιβαλλοντικούς στόχους, πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια για την καθιέρωση συστημάτων για την απόκτηση αυτών των πληροφοριών. Οι αρμόδιοι οργανισμοί πρέπει επομένως να ενημερώσουν τις αρμόδιες αρχές και στις δύο χώρες για να αρχίσουν να παρακολουθούν την κατάσταση του περιβάλλοντος και να λάβουν στοιχεία όσον αφορά τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

9. ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΠΟΥ ΑΝΕΚΥΨΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΤΗΣ ΣΜΠΕ

Αναφορικά με την αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης υπήρξε το σημαντικό ζήτημα της έλλειψης εμπειριστατωμένων και αξιόπιστων στοιχείων για τους διάφορους περιβαλλοντικούς τομείς που εξετάστηκαν, κυρίως για την αλβανική πλευρά της επιλέξιμης περιοχής συνεργασίας.

Η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης του περιβάλλοντος βασίστηκε σε όσα στοιχεία ήταν δυνατή η πρόσβαση. Τα στοιχεία συλλέχθηκαν από διάφορες βάσεις δεδομένων και εκθέσεις. Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι τα στοιχεία από τις διάφορες πηγές δεν είναι πάντοτε τα ίδια, εντούτοις δεν έρχονται σε αντίθεση το ένα με το άλλο, γεγονός που υποδηλώνει ότι οι γενικότερη εκτίμηση που έλαβε χώρα είναι πιθανότατα σωστή.

Το γεγονός ότι στη φάση εκπόνησης της ΣΜΠΕ δεν είχαν καθοριστεί συγκεκριμένα έργα στο πρόγραμμα αποτέλεσε δυσκολία για την εξέλιξή της, καθώς δεν ήταν δυνατόν να γίνει συγκεκριμενοποίηση και ποσοτικοποίηση των επιπτώσεων που θα προκύψουν από τα έργα αυτά. Η εκτίμηση των επιπτώσεων έγινε ποιοτικά, χωρίς να είναι γνωστό το μέγεθος, η χωροθέτηση, κλπ. των έργων. Συνεπώς η συγκεκριμενοποίηση και η ποσοτικοποίηση των επιπτώσεων αυτών, θα πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο της εξειδικευμένης Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων κάθε έργου που θα ενταχθεί στο πρόγραμμα.

Επίσης, η φύση, το μέγεθος και η προσέγγιση σχεδιασμού του προγράμματος, όπως εκπορεύεται από τους σχετικούς κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν δίνουν σημαντικά περιθώρια για τη μορφοποίηση ουσιαστικών εναλλακτικών προσεγγίσεων στο πρόγραμμα, ειδικά αφού αυτό εκτιμάται και αξιολογείται στη βάση των αξόνων.

Τέλος, η απουσία ικανής προγενέστερης εμπειρίας εφαρμογής της ΣΜΠΕ, τόσο στις δύο χώρες του προγράμματος συνεργασίας όσο και στην Ευρώπη γενικότερα, αποτελεί πιθανό παράγοντα αβεβαιότητας στη διαμόρφωση δοκιμασμένης μεθοδολογίας ανάλυσης όχι τόσο σε θεωρητικό επίπεδο όσο σε εφαρμοσμένο. Εκτιμάται ότι θα πρέπει να παρέλθει διάστημα κάποιων ετών ώστε

η ΣΠΕ να ωριμάσει ως περιεχόμενο και διαδικασία και να μπορεί να κωδικοποιήσει με ακρίβεια τα θέματα τα οποία καλείται να πραγματευθεί.

10. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Council Directive 79/409/EEC of 2 April 1979 on the conservation of wild birds. Official Journal L 103, 25/04/1979 P. 0001 – 0018.
2. Council Directive 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora. Official Journal L 206, 22/07/1992 P. 0007 – 0050.
3. Ντάφης Σ., Εύα Παπαστεργιάδου, Κ. Γεωργίου, Δ. Μπαμπαλώνας, Θ. Γεωργιάδης, Μαρία Παπαγεωργίου, Θάλεια Λαζαρίδου και Βασιλική Τσιαούση. 1997. Οδηγία 92/43/ΕΟΚ. Το Έργο Οικοτόπων στην Ελλάδα: Δίκτυο ΦΥΣΗ 2000. Συμβόλαιο αριθμός Β4-3200/84/756, Γεν. Διευθυνση ΧΙ Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας – Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων Υγροτόπων. 932 σελ.
4. Directive 2001/42/EC of the European Parliament and of the Council of 27 June 2001 on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment. Official Journal L 197, 21/07/2001 P. 0030-0037.
5. European Commission. Albania 2005 Progress Report. COM (2005) 561 final, SEC (2005) 1421. Brussels. 2005
6. Τελική Έκθεση Ομάδας Εργασίας Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων Ελλάδας. Προώθηση έργων αποκατάστασης Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Αποβλήτων (ΧΑΔΑ). Σύνοψη. Απρίλιος 2005.
7. Γιασσόγλου Ν., Κ. Κοσμάς, Α. Μελιάδου, Ρ. Gabriil. Ο κίνδυνος ερημοποίησης στην Ελλάδα. Εθνική Επιτροπή για την καταπολέμηση της ερημοποίησης. 2007.
8. Grazhdani S., S. Shumka, S. Borgvang and E. Skarboevik. An approach to mapping soil erosion by water with application to Albania. Agricultural

- University of Tirana, Albania. Norwegian Water Research Institute (NIVA), Oslo, Norway.
9. Greening Regional Development Programmes Network, "Handbook on SEA for Cohesion Policy 2007-2013". February 2006.
 10. IPA Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας Ελλάδα /Αλβανία 2007-2013. ΕΠ Προσχέδιο 4.0. 2007
 11. Kleger L., H. Kuncová, M. Mansaku-Meksi, L. Selfo and B. Baraj. International POPs Elimination Project. Fostering Active and Efficient Civil Society Participation in Preparation for Implementation of the Stockholm Convention Country Situation Report on POPs in Albania. Arnika and EDEN Center. Czech Republic / Albania. April, 2006.
 12. National Environmental Agency, Republic of Albania. State of the Environment Report 1997 – 1998. Tirana. October 1999.
 13. Εθνική Βάση Δεδομένων NATURA 2000, Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων Ελλάδας. 2002.
 14. The Managing Authority of the INTERREG IVC Programme, "Strategic Environmental Assessment – Environmental Report". ECOSYSTEMS LTD. December 2006.
 15. UNEP/GRID-Arendal. Report on national situation of biodiversity in Albania". Nature Protection Directorate. 2000.
 16. United Nations Environmental Programme, UNEP. Post Conflict Environmental Assessment – Albania. 2000.
 17. EMS (European Meteorological Society) Annual Meeting Abstracts, "Assessment of the expected climate change vulnerabilities in Albania", Vol.1, 00064, 2004.
 18. A. Çullaj, A. Miho, P. Lazo, Environmental Assessment of Water Quality of Albanian Rivers, Faculty of Natural Sciences, University of Tirana, Tirana, Albania.2005.

19. Agim Selenica, National Water Strategy for Albania, Polytechnic University of Tirana.
20. Environmental Performance Review of Albania for the Eighth session of the Committee on Environment Policy, November 2002.
21. Ε. Νικολάου (Δρ. Υδρογεωλόγος – Μηχ/κός), “Ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά του υπόγειου υδατικού δυναμικού της Ηπείρου – διαχειριστικές προτάσεις”, ΙΓΜΕ Περιφ. Μονάδα Ηπείρου
22. Δρ. Θ. Σ. Κουσουρής, Υδρο-περιβαλλοντολόγος, Υδατικοί Πόροι (Προέλευση, Ταξινόμηση, Κατανομή, Αποθέματα, Υγρότοποι, Αξιοποίηση, Διαχείριση)
23. Δρ. Θ. Σ. Κουσουρής, Υδρο-Περιβαλλοντολόγος, Υγρότοποι και Υγροτοπικές Περιοχές
24. Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ΕΠ Μακεδονίας - Θράκης περιόδου 2007–2013
25. Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) του ΠΕΠ Χωρικής Ενότητας Θεσσαλίας, Στερεάς Ελλάδας και Ηπείρου, Προγραμματικής περιόδου 2007 - 2013
26. Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) Περιφέρειας Ιόνιων Νησιών, περιόδου 2007 - 2013, Νοέμβριος 2006

Ιστοχώροι

1. Υπουργείο Πολιτισμού Ελλάδας (www.culture.gr)
2. Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων Ελλάδας (www.minenv.gr)
3. Υπουργείο Ανάπτυξης, Ενέργεια & Φυσικοί Πόροι Ελλάδας (www.ypan.gr/fysikoi_poroi/)
4. Ministry of the Environment of Albania (www.moe.gov.al)

5. National Tourist Organization of Albania (www.albaniantourism.com)
6. Institute of Statistics in Republic of Albania (INSTAT) (<http://www.instat.gov.al/>)
7. EIONET - European Environment Information and Observation Network (<http://countries.eea.europa.eu>)
8. Internationally Shared Surface Water Bodies in the Balkan Region, Transboundary River Sub-basins, Aaos/Vjosa River Sub-basin (<http://www.watersee.net/e-forum/surface/aaos.htm>)
9. Wikipedia, η ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια (<http://en.wikipedia.org/wiki/>)
10. Ευρωπαϊκός Επαγγελματικός Υπερκατάλογος (<http://en.eu-yellow.com/>)
11. Water Resources of Albania By Agim SELENICA (medhycos.mpl.ird.fr/en/)
12. Hydrometeorological Institute, Water Resources in Albania (www.inweb.gr/workshops/presentations_pdf/surface/Harja.pdf)